

Bendrinės lietuvių kalbos žodynas

15 dalis: **K (krantas-kvotinis)**

LIETUVIŲ KALBOS INSTITUTAS

VILNIUS, 2022

Redaktorių kolegija:

dr. Danutė Liutkevičienė (vyriausioji redaktorė), dr. Daiva Murmulaitytė, dr. Vilija Sakalauskienė,
dr. Aurelija Gritėnienė, dr. Anželika Gaidienė, Daiva Daugirdienė, Laimantas Jonušys

Bendrinės lietuvių kalbos žodynas yra nuolat pildomas, pastebėtos korektūros klaidos taisomos.
Šiame leidinyje pateikiama 15-os dalies (krantas-kvotinis) 2022 m. versija.
Naujausią žodyną rasite internete <https://ekalba.lt/bendrinės-lietuvių-kalbos-zodynas>

ISBN 978-609-411-326-0 (15 dalis)

ISBN 978-609-411-107-5 (bendras)

© Laimutis Bilkis, Violeta Černiutė, Anželika Gaidienė, Aurelija Gritėnienė, Erika Jasionytė-Mikučionienė,
Ona Kažukauskaitė, Danutė Liutkevičienė, Daiva Murmulaitytė, Gertrūda Naktinienė, Milda Norkaitienė,
Ritutė Petrokienė, Lijana Puzinienė, Vilija Sakalauskienė, Dovilė Svetikienė, Zita Šiménaitė, Klementina Vosylytė,
Jolanta Zabarskaitė

© 2012-2022 Lietuvių kalbos institutas

krañtas dkt. (4)

žemės pakraštys prie vandens telkinio: *Jūros [ežero, upės] krañtas. Statūs [lēkštas] krañtas. Krañto linija [jūosta, zoną]. Vingiuoti upės krantai. Plaūk į krañtą.* | žemė kaip vandens telkinio priešybė, sausuma: *Didžiąjų keliönės dälį praléidome júroje, o nè krantè. Kàs gyvëna kitamè krantè?*

krantēlis dkt. (2)

dem. *krantas* 1: *Añt mārių krantēlio statyčiau laiveli* (flk.).

krantiné¹ dkt. (2)

krantą sutvirtinantis statinys, atribojantis jūros, ežero, tvenkinio arba upės krantą ir suteikiantis jam pastovią taisyklingą formą: *Poilsiautojai vakarais vaikščioja krantinę. Miesto krantinės stātomos krantams tvirtinti, patogiai susisiekti išilgai krañto. Uosto krantinės stātomos laivams švartuotis, kroviniams pérkrauti, keleiviams jilti iš išlipti.*

krantinis, krantiné² bdv. (2)

gyvenantis ar augantis krante, prie kranto: *Krantinis tilvikas. Krantinis glúosnis.*

krantótyra dkt. vns. (1)

krantų tyrinėjimas: *Júrų krantótyra. Krantótyros terminų žodýnas.*

krantótvarka dkt. vns. (1)

visuma priemonių natūralioms, svarbioms arba būdingoms krantų savybėms išsaugoti ar atkurti: *Pasauliné krantótvarka. Krantótvarkos problémos. Knýgoje daug dëmesio skiriama smelýnų sutvirkinimo darbams iš krantótvarkai.*

krantótvarkininkas, krantótvarkininké dkt. (1)

krantotvarkos specialistas: *Krantótvarkininkai nustaté, kàd kopágubrio búklé yrà kritiné.*

krantúotas, krantúota bdv. (1)

turintis aukštus, stačius krantus: *Krantúotas upēlis. Krantúota júra.*

kràp išt.

vartojoamas létam éjimui kretant, virpant parodyti: *Kràp kràp pô kiëmą krapinejø senùtē.*

kräpai dkt. dgs. (2)

kvapūs krapo lapeliai ar stiebai su sèklomis, vartojo mi kaip prieskonis: *Supjáustyk krapùs. Kárštos bùlvés, apibarstytos kräpais. Kräpu dëda į ráugiamus agurkùs.*

krapalióti, krapaliója, krapaliójo vksm. (po kà)

šnek. eiti šlitiniuojuant, svirduliuojant: *Ilgai krapaliójom tuščiais koridoriais ieškodami dûry išeiti.*

kräpas dkt. (2)

prieskoninis, vaistinis kultūrinis stipriai kvepiantis augalas smulkiai suskaldytais lapais ir žalsvai gelsvų žiedelių skéciais (ppr. paprastasis krapas, *Anethum graveolens*): *Kräpai paplitę Euròpoje, Azijoje iš Afrikoje. Pražydus šalpùsnui, sékite ankstyvàsias darzoves: morkàs, krapùs, ridikéliùs. Krapùs apipúolé amarai.*

krapčióti, krapčiója, krapčiójo vksm.

krapnoti, lynoti, lašnoti: *Pradéjo pamažù lietùs krapčiòti.* | **beasm.:** *Jaū krapčiója, eikim į viðu.*

krapinéjimas dkt. ppr. vns. (1) šnek.

1. → krapinéti 1: *Ligónio krapinéjimas pô palâtq. Vaiko krapinéjimas pô kiëmą.*
2. → krapinéti 2: *Āklo senuko krapinéjimas sù lazdà pô sôdq. Kačiukų krapinéjimas pô déžutę.*

krapinéti, *krapinéja*, *krapinéjo* vksm. šnek.

1. netvirtu žingsniu, pamažu eiti: *Senēlis dár krapinéja. Tāvo vaīkas jaū krapinéja.*
2. (su kuo, po kā) grabaliojant, apgrairomis vaikštinēti; sin. aklinēti, žabalinēti: *Sù prožektoriumi pō rūsi krapinéjau. Krapinéja vaikinai nākti patvoriaiš.*

krapinti, *krapīna*, *krapīno* vksm. (po kā)

netvirtu žingsniu eiti: *Pō operācijos vōs krapīna senūtē pō palātq.*

krapnójimas dkt. ppr. vns. (1)

→ krapnoti: *Leñgas lietaūs krapnójimas.*

krapnóti, *krapnója*, *krapnójo* vksm.

pamažu lyti; sin. lynoti, lašnoti: *Krapnójo šáltas lietūs.* | beasm.: *Pradējo krapnóti, paskuī lýti.*

krāpšt išt.

vartojoamas krapštymui pavaizduoti: *Krāpšt šuō durīs.*

krāpštalas dkt. (3^b) šnek. bendr.

žmogus, mēgstantis dirbti smulkius darbus ar tokius, prie kuriu reikia ilgai ir kruopščiai darbuotis; sin. krapštukas²: *Āš tokiā krāpštalas esù, mán patiñka senùs dáiktus prikélti naujám gyvēnimui.*

krāpštelējimas dkt. ppr. vns. (1)

→ krapštelēti: *Spúogo krāpštelējimas nagù.*

krāpštelēti, *krāpšteli* (*krāpštelēja*), *krāpštelējo* vksm. (kā)

kiek pakrapšyti: *Nežinódamas, kā atsakýti, krāpštelējo pakáuši.*

krapštiklis dkt. (2)

žrankis krapšyti; sin. krapštukas: *Dantū krapštiklis. Pānages reikia valýti nagū krapštikliū, nē peiliū.*

krāpštymas dkt. ppr. vns. (1)

1. → krapšyti 1: *Peř svečiū klēgesj dūry krāpštymo nebūvo girdéti.*
2. → krapšyti 2: *Nósies [pýpkēs] krāpštymas.* | sngr.: *Dantū krāpštymasis krapštukù.*
3. → krapšyti 3: *Ceñtū krāpštymas iš kišēnēs.*
4. šnek. → krapšyti 4: *Kačiū krāpštymas iš rūsiū.*
5. sngr. šnek. → krapšyti 5 (sngr.): *Krāpštymosi priē vieno automobilio laikas gerókai sutrumpējo.*

krapšinéjimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → krapšinēti 1: *Šašū krapšinéjimas.* | sngr.: *Ausū krapšinéjimasis pirštù.*

2. sngr. → krapšinēti 2 (sngr.): *Krapšinéjimasis virtùvēje [pō virtùvę].*

krapšinéti, *krapšinéja*, *krapšinéjo* vksm.

1. (kā) pamažu krapšyti, gremžti, rakti; sin. rakinēti: *Krapšinéti dantis [akīs].* | sngr. (kā): *Krapšinéitis pānages dilde.*

2. sngr. (po kā, kame) pamažu krapšytis, tvarkytis, kā dirbinēti: *Krapšinéitis pō namūs [namuosē]. Dažniáusiai, kā visi jaū būdavo sugūlē, āš dár krapšinédavausi.*

krapšyti, *krāpšto*, *krāpštē* vksm.

1. (kā, kuo) draskyti, gremžti nagais, snapu ar kokiu smailiu žrankiu: *Vištā krāpšto žēmē nagaīs.* | neig. (ko): *Nekrapšyk šāšo!* | (kā, kuo, nuo ko) valyti ko nors paviršiū: *Peñlio galū krāpšto nuō sienos dažūs.*

2. (ką, kuo) gremžiant, rakinėjant tuštinti, valyti: *Senėlis pýpkę virbù krāpšto. Ankstyvóji várna dantis, velyvóji akis krāpšto* (flk.). | sngr. (ką, kuo): *Paukštélis tūpi añt šakélés iñ snapù krāpštosi sparneliūs.*

3. (ką, kuo, iš ko) knebinéjant imti iš vidaus: *Iš taupýklés pirštù krapštaū eurùs.*

4. (ką, iš ko, nuo ko) šnek. varyti, raginti, kad eitu: *Neblaiviùs keleiviùs vairúotojai krāpšto iš autobùsų iñ troleibùsų. Krapštýk kâtę iš palóvio [nuõ stógo].* | sngr. (iš ko, i ką) šnek. pamažu eiti, vykti: *Greičiaū krapštýkis iš trobōs! Jau krapštýsimės namō.*

5. sngr. (apie ką, prie ko) šnek. ši tą dirbineti, palengva ruoštis, tvarkytis: *Laisvälaikiu krapštausi priẽ námo [apiẽ namùs]. Kiek tū dár teñ krapštýsies?*

♦ **gálvą krapštýti** galvoti nežinant, ką daryti: *Pùsę mêtų krāpšté gálvas, kôl sugalvójo, ką darýti. Mechánikas gálvą krāpšto, ō sutaisýti negáli. pakáuši krapštýti* galvoti nežinant, ką daryti: *Krāpšto jis pakáuši: iñ šiaip blogai, iñ taip blogai.*

krapštùkas¹ dkt. (2)

įrankis krapštyti; sin. krapstiklis: *Pýpkés krapštùkas. Kanópu [ausù] krapštùkas. Dantù krapštukù iš dantù pašalinami maisto likùčiai.*

krapštùkas², krapštùkė dkt. (2) šnek.

1. palengva, iš lėto ką nors dirbantis žmogus: *Nepataisoma krapštukė. Jis krapštùkas iš prigimties, visuř iñ visadà vélúoja. Sù krapštukù bróliu ilgai klíjavome pädanga.*

2. žmogus, mégstantis dirbtis smulkius darbus ar tokius, prie kurių reikia ilgai ir kruopščiai darbuotis; sin. krapštalas, knibčius: *Dukrà tikrâ krapštuké – mégsta vérti karoliukùs, siuvinéti, nérti. Krapštukùs vaikùs užrašiaū į konstrùktorių bûrēli.*

krapštulys dkt. (3^b) šnek.

menkas, smulkus darbas; sin. knebinys: *Susineřvinusi ji imdavosi kókio krāpštulio.*

krapštùmas dkt. ppr. vns. (2)

→ krapštus: *Turéti krapštumo.*

krapštùnas, krapštùnė dkt. (2)

šnek. krapštukas²: *Nesù krapštùnas –viską greit padaraū. Išéjaū uogáuti sù krapštùnè kaimýne – àš tris litrùs pririnkaū, ji – stiklinę.*

krapštùs, krapštì bdv. (4)

šnek. mégstantis vis ką nors dirbtis; sin. darbštus: *Tai krapštùs senùkas, net sīgdamas vežiasi dirbt!*

Krasnodàras dkt. vns. (2)

miestas Rusijos pietvakariuose: *Krasnodärq ikûré Zaporížios kazökai. Krasnodarè veikia porceliāno gamykla.*

Krasnogòrskojé dkt. vns. (1)

miestelis Kaliningrado srityje: *Lañkémés Krasnogòrskojéje.* • plg. Nybudžiai.

Krasnojárskas dkt. vns. (1)

miestas Rusijos pietuose, abipus Jenisiejaus: *Pô kâro iš okupuotos Lietuvôs į Krasnojársko krâštq bûvo ištremta daugybé lietùvių. Krasnojársko gaminamas sintétinis kaučiukas.*

Krasnoznámenskas dkt. vns. (1)

miestas Kaliningrado srityje: *Krasnoznámenskas įsikûręs priẽ Šešüpës ûpës, netoli Lietuvôs Respublikos sienos. Krasnoznámensko vařdq miestas gävo pô Añtrojo pasaulinio kâro.* • plg. Lazdynai².

kraščiukas dkt. (2)

1. **dem.** kraštas 1: *Lāpai dantýtais kraščiukais. Móteris nepatogiai sédéjo añt kédës kraščiuko. Jí netýcia primýne suknélés kraščiuką iř suklùpo.*
2. **dem.** kraštas 2: *Añt stiklinés kraščiuko liko lúpu dažū žymē.*
- ♦ **akiës kraščiukù** vogčiomis, nežymiai: *Besiruošdamà jí akiës kraščiukù žvilgčiojo, kâg veikia vaikai.*

Kraštaž dkt. dgs. (4)

kaimas Pasvalio rajono savivaldybëje: *Túkstantis penki šimtaž aštúoniasdešimt penktú mëtu istòriniuose šaltiniuose minimas Kraštų dvàras.*

kráštas dkt. (4)

1. daikto dalis, labiausiai nutolusi nuo centro ar vidurio: *Sédéti añt lóvos [kédës] kräšto. Visatà begaliné, todël jí netùri neí ceñtro, neí kräšto. Jís susimästęs váikščiojo iš vieno auditòrijos kräšto iñ kitą. Kvìto kraštè vòs jížiüréjau buhálterés pârašq.*
2. talpyklos, indo ir pan. viršutiné briauna ir vieta ties ja: *Pérsisverti peř valties kräštq. Prieiti prië pat griövio kräšto. Kepimo fòrmos dùgną iñ kraštùs ištèpkite sviestu.*
3. sporto aikštës ar aikštelës šoniné dalis: *Gáuti pérdavimą iñ kräšto. Smûgis iñ dëšinio atâkos kräšto.*
4. **šnek.** KRASTO PUOLEJAS: *Kománda netùri gëro kräšto.*
5. kuri nors žemës vieta: *Mûsų kräšto istòrija. Vilniaus [Klaipédos] kräšto lietùvių veikéjai. Senieji Pâsvalio kräšto alùdariai. Kelionés iñ tolimus kraštùs. Tokiè vaidinimai bùvo labai populiârûs mûsų kraštè. | ko gausa ar išplétojimu pasižyminti vietovë: Žemdirbiû [artójų] kraštas. Ežerû kräštas. Mîndaugo Lietuvà bùvo pagónių kraštas. Lietuvà bùvo, yrà iñ bûs giñtarø kräštas. | valstybë, apie kurią kalbama: Dìdinti finansâvimą kräšto äpsaugai. Kräšto këlias yrà valstybinës reikšmës këlias, kuriuô výksta transpòrto priemonių eismas tařp Lietuvòs Respùblikos teritòrijos administrâcinių vienetų ceñtrù, taip pat tranzitinio iñ turistinio transpòrto priemonių eismas. Jéigu valstybëje nerà gamybës, ô výksta tìk prekýba, tai tóks kraštas pâsmerktas žúti. Sí pârtija žino, kaiþ pakélti kräšto ekonòmiką.*
6. stambus administraciniis teritorinis Rusijos (anksčiau – Sovietų Sajungos) vienetas: *Krasnodâro kräštas. Jís bùvo ištremtas iñ kažkokią Krasnojársko kräšto gyvénvietę.*
- ♦ **añt bedùgnés kräšto** arti prazüties, labai sunkioje bûkléje (atsidurti, bûti): *Šaliës ekonòmika [energèтика] atsidûré añt bedùgnés kräšto. Šimtaž šeimų balansúoja añt bedùgnés kräšto. bë gâlo bë kräšto žr. galas¹.*
- Némuno kräštas** Lietuva: *Némuno kräšto žmónës. (kitas) pasáulio kraštas* labai tolima vieta, labai tòlimos vietas: *Naujienos iñ kito pasáulio kräšto mûs pasiekia labai greïtai. peř kraštùs* nepaprastai gausiai, smarkiai: *Tokiosè rungtynése emòcijos liejasi [veržiasi] peř kraštùs.*

kraštâvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kraštuoti: *Paveikslø kraštâvimas pîntu rému. Stáltiesés kraštâvimas spalvóta juostelè.*

kraštêlis dkt. (2)

1. **dem.** kraštas 1: *Suknélés rankógalius iñ iškiíptës krašteliùs išsiuvinésiu karoliükais. Apýkaklës krašteliis àpneriamas pynelè. Prô debesû krašteli matýti besileidžianti sáulë. Kažkàs žvilgčiojo prô lángo užúolaidos krašteli.*
2. **dem.** kraštas 2: *I viřšu siaurejantys taurës krašteliiai.*
- ♦ **akiës krašteliù** nežymiai, vogčiomis: *Prô prâviras sâlës duris akiës krašteliù mačiau pâdengtq stâlq. Àš véngiau žiüréti iñ jí, tačiau akiës krašteliù mačiau, kâd jís šýpsosi.*

kraštiëtis, kraštiëté dkt. (2)

to paties krašto (apylinkës, miesto, kaimo) gyventojas; **sin.** téviškënas, žemietis: *Lazdijiškiai*

pāgerbē nusipeñniusius kraštiecius. Miestēlio viešojoje bibliotēkoje výks susitikimas sù kraštietè āktore.

kraštiné¹ dkt. (2)

atkarpa, jungianti dvi gretimas daugiakampio viršunes: *Pagañ kraštinès trikampiai skirstomi į tris rūsīs.*

kraštinis, kraštiné² bdv. (2)

esantis krašte (1 r.): *Kraštinis námas [žémés sklýpas]. Kraštiné atramà [lentà, sijà].* • plg. šoninis.

krāsto puoléjas, krāsto puoléja

viena iš krepšinio žaidėjų pozicijų: *Sunkùsis [lengvasis] krāsto puoléjas. Ši krēpšininké žaidžia krāsto puoléjos pozicijoje.* | tokioje pozicijoje žaidžiantis krepšininkas: *Komanda įsigijo krāsto puoléją iš Bòsnijos.*

kraštóttyra dkt. (1)

išsamus ar teminis krašto gamtos ir socialinių reiškinių tyrimas: *Kraštóttyros draugijà [dárbas, muziéjus]. Vásara – kraštóttyros ekspedicijų mëtas.*

kraštóttyrininkas, kraštóttyrininké dkt. (1)

krašto tyrinétojas: *Kraštóttyrininkų láukia aktývūs iñ prasmìngi veiklòs mëtai. Vyriáusiasis lëidinio redäktorius subûré kraštóttyrininkus iñ rágino pareñgti stráipsnius.*

kraštótvarka dkt. (1)

krašto tvarkymo darbai žmonių veiklai teritorijoje organizuoti, socialinei, ekonominei, ekologinei politikai ir kultúriniam kraštovaizdžiui formuoti: *Rekreäciné kraštótvarka.*

Architektúros iñ kraštótvarkos kâtedra. Atliekami tyrimais pagrìstí paveldósaugos, statýbos iñ kraštótvarkos darbaí. Prâktines kraštótvarkos priemones výkdo melioratoriai, miškininkai, agronòmai, architektai, statybíninkai iñ kitù sričiù specialistai.

kraštótvarkininkas, kraštótvarkininké dkt. (1)

kraštotvarkos specialistas: *Kraštótvarkininkai įsidárbinia jvairiosè projektávimo įmonëse. Iñ dárba priimsimi kraštótvarkininkus iñ ekologüs.*

kraštóvaizdis dkt. (1)

žmonių suvokiama vietovë, kurios pobùdij lemia gamtos ir (ar) žmogiškieji veiksniai bei jų sąveika; sin. landšaftas: *Kultúrinis [gamtinis, agrarinis, kárstinis] kraštóvaizdis. Kraštóvaizdžio [apsaugà, architektúrà, objekta, planávimas, politika, tvařkymas].* • plg. gamtovaizdis.

kraštóvardis dkt. (1)

didelës, dažniausiai gyvenamos teritorijos – valstybës, šalies, administraciniø teritorinio, istorinio, etninio vieneto ir kt. – vardas: *Báltu kraštóvardžių tyrinétojai. Kraštóvardžiai yrà vienà iš vietóvardžių rùsių. Kai kurië kraštóvardžiai kile iñ etnonimù, kiti – iñ vandénvardžių, dár kiti – daugiausia iñ geogrâfinę pâdëti apibûdinančių žôdžių.*

kraštúoti, kraštúoja, kraštâvo vksm. (kâ)

dëti, apvedžioti kraštus: *Kraštúoti apýkaklę [rankogalius].* Àš siuvù drabužiùs, jî kraštúoja.

kraštutinýbë dkt. (1)

kraštinis dalykas: *Pûlti iš vienôs kraštutinýbës iñ kîtq. Blaškýtis tařp dviejù kraštutinýbių. Išmintis iñ kvailýsté yrà dvi žmogaüs gyvénimo kraštutinýbës, tařp kurių kiekviénas blâškomës.*

kraštinis, kraštinė bdv. (2)

1. esantis iš krašto (1 r.); sin. kraštinis: Žemės sklypas – kraštinis, šalià miško.
2. didžiausio laipsnio; sin. nepaprastas: Kraštinis nusivylimas [itarumas, individualizmas].
3. nepaprastai rimtas, sunkus ar pavojingas: Tačių įmānomas tik kraštininiū atveju. | aukšč.: Tokiē sprendimai įmānomi kraštininiáusiu atveju.
4. griežčiausias, radikaliausias: Kraštininės priemonės. Kraštininiai kairėjii [dešinieji]. | aukšč.: Jei situacija negerės, tèks imtis kraštininiáusiu krizés valdymo priemonių.

kraštiniskai prv.

1. nepamatuotai, peržengiant ribas: Kraštiniskai reaguooti.
2. pernelyg, perdėtai: Kraštiniskai lyriskas pásakojimo tònas.

kraštiniskas, kraštiniska bdv. (1)

1. radikalių pažiūrų ar linkęs į kraštinibybes: Kraštiniskas žmogùs. Jiè buvo užispýré, griežti, atkaklùs, kraštiniski.
2. pasižymintis radikalumu: Kraštiniska nûomoné. Kraštiniskas pôžiūris.

kraštiniskumas dkt. ppr. vns. (2)

→ kraštiniskas 2: Elgesio kraštiniskumas.

kraštinumas dkt. ppr. vns. (2)

KRASTUTINYBÉ: Pulti į kraštinumus. Svyruoti taarp dviejų kraštinumų. Jös abì kiek liñkusios į kraštinumus.

kratà dkt. (4)

paslëptu daiktų ar pasislëpusio asmens ieškojimas: Darýti kratą. Kratòs òrderis.

krateris dkt. (1)

1. piltuvo pavidalo žiomuo ugnikalnio viršunéje: Vulkâninis krateris. Kräterio keterà atródo žemà.
2. dažniausias Saulës sistemos kùnų paviršiaus darinys – apvali vulkaninės ar meteoritinės kilmès dauba: Ménùlio [Merkuryjaus, Venéros] kräteriai. Kräterių bûna iki kelių šimtų kilometrų skersmeñs. Didumà kräterių susidârë Sáulës sistemos raidos ankstyvöjoje städijoje.

kratýklé dkt. (2)

1. KRATYTUVAS 1: Mëšlo [šiaudų] kratýklé.
2. etnogr. KRATIKLIS 1: Kratyklé kräto pâkulas [vîlnas].

kratiklis dkt. (2)

1. etnogr. nusmailinta, dažnai dar kiek apdeginta lazdelé spaliam, šiukšlëms iš pakulų ar vilnų kratyti: Kratiklì reikia drôžti iš sauso mëdžio. Pešioja pâkulas kratikliù.
2. kuliamosios ar kombaino dalis, grûdams, sékloms atskirti iš kûlenų: Júostiniai vòliniai [klavišiniai, platforminiai] kratikliai.

kratymas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kratyti 1: Bárdausiai už pelenų kratymą ait̄ žemës.
2. → kratyti 3: Aparâtas atsparùs kratymui iñ vibrâcijai.
3. → kratyti 4: Dulkinû maišû kratymas.
4. → kratyti 5: Baisùs kratymas tuô keliû važiûojant.
5. → kratyti 6: Mëšlo [orgâninių trąšų] kratymas.
6. → kratyti 7: Tvárty kratymas šiaudais.
7. → kratyti 12: Nusiteikéme kratymui, bêt muñininkai tik pasùs patikrino.
8. sngr. → kratyti 13 (sngr.): Atsakomybës kratymasis.

kratinys dkt. (3^b)

1. kas sumaišyta, sujaukta: *Sąsiuviniai, pieštukai – tikras katinys stálčiuje. Spintoje drabužių katinys.* | prk.: *Žodžių katinys. Biudžetas – tikras skaicių katinys.*
2. šieno ir šiaudų mišinys gyvuliams šerti: *Žiēmą kárves šeria krātiniu.*

Kratiskiai dkt. dgs. (2)

kaimas Biržų rajono savivaldybėje: *Kratiskiai istoriniuose šaltiniuose minimi tūkstantis penki šimtai penkiasdešimt penktais mėtais. Tūkstantis aštuoni šimtai septyniasdešimt trečiais mėtais Kratiskiuose gimė leksikografas pedagogas Jonas Baroñas.*

kratytı, krāto, krātē vksm.

1. (k_a, i k_a, ant ko, iš ko) pilti krečiant (birius daiktus): *Kratytı bùlves [óbuolius] iš maišo. Pelenus krātē į peleninę [aňt žemės, aňt bātų].* | sngr. (k_a, i k_a): *Žirnius [aguonàs, razinàs, žemuoges] iž bùrną krātosi.*
 2. (k_a) ne kartą krečiant tuštinti: *Baigsiu kratytı taupýkle.*
 3. (k_a) judinti į šalis, aukštyn ir žemyn; sin. purtyti: *Svékinantis raňką kratytı. Žiūrōvai šélo iř r̄imiškai krātē gálvas. Aňt steňdo krātē mašiną, tikrino, ar viskas gerai.*
 4. (k_a) ne kartą krečiant, pertant daryti švarų, valyti: *Krāto kilimélį [pātalus].*
 5. (k_a) krēsti, purtyti (važiuojant, jojant): *Tàs arklýs labai krāto jójant. Namū dárbo dviračiai neturéjo padangų, jié labai kratydavo.* | beasm. (k_a): *Gr̄žtant léktuvą labai krātē.* | sngr.: *Kēlias nelýgus, kratysimés.*
 6. (k_a, kam, ant ko) sklaidyti, kraikyti: *Šiēnq [siáudus, linus] kratytı. Tinkamiáusias laikas ruñkeliams mēšlą kratytı yrà ruduõ. Šiemet kratysiu mēšlą tiësiai aňt diřvos.*
 7. (k_a, kuo) kloti (pakratais, kraiku); sin. kraikyti, kreikti: *Mēs tvártus krātome šiaudais.*
 8. (k_a) kelti drebuli: *Šiuŕpas [drugýs, šaltis] jí krāto.* | beasm. (k_a): *Kai prisimenu, manè nèt krāto. Taip jí krāto, turbút pakilo temperatúrā.* | krēsti, purtyti: *Elektrà krāto.*
 9. (k_a) šnek. virpinti, drebinti (balsą): *Jiē giēda kratýdami balſą.*
 10. (k_a) griežtai tikrinti: *Polítikai kratys šilumós ūkio prižiūrétojus. Inspèktorai krāto higiénos taisyklių pažeidéjus.* | smarkiai klausinéti (žinių), griežtai egzaminuoti: *Šiañdien fizikas visq klásę krātē.*
 11. (k_a) ieškant ko kraustytı, versti: *Krataū sàvo stálčius [fentýnas] – ieškau užrašų.*
 12. (k_a) daryti kratą: *Kišenès kratytı. Polícininkai krātē naminükés prekiáutojų butus. Apsauginiñkai [muñtininkai] krātē kuprinès.*
 13. sngr. (ko, kuo) vengti, atsisakinéti: *Kratytis atsakomýbës [atsakomýbe]. Krātosi pareigû naštôs. Visi tuõ dárbu [tõ dárbo] krātési. Krataūsi visq jipareigójimų [visais jipareigójimais, nuõ visq jipareigójimų], kurių jvýkdyti negaléisu.*
 14. sngr. (ko, kuo) noréti bendrauti; sin. baidytis, bodétis: *Visi jõ [juõ] krātosi.*
- ♦ širdis kratosi žr. širdis.

kratytøjas, kratytøja dkt. (1)

1. žmogus, kuris krato (6 r.): *Bùvo įprasta pérlieti vándeziu iš lauko gr̄žtančias mēšlo kratytøjas – tai iř pökštas, iř drégmës paséliams palinkéjimas (etnol.).*
2. žmogus, kuris daro kratą: *Kratytøjai vogtū daiktū nerado.*

kratytuvas dkt. (2), **kratytuvas** (1)

1. padargas kratytı, sklaidyti: *Mëšlo kratytuvøas.*
2. KRATIKLIS 2: *Pardúodu kombáino kratytuvą. Lúžo kratytuvøo vêlenas.*

kratukai dkt. dgs. (2)

KRATIKLIS 2: *Vírinu lúžusius kombáino kratukus. Visi kratukai tolýgiai gražiai dîrba.*

kratūmas dkt. ppr. vns. (2)

→ kratus: *Užlýgintos duobės sumąžino kėlio kratūmą.*

kratūs, kratī bdv. (4)

toks, kuriuo važiuojant ar jojant krato: *Labaži kratūs žirgai. Duobėtas iš kratūs kėliai.* | aukšt.: Šis traktorius dár kratēsnis. **kratū** bev.: Akmenūotu keliu kratū važiuoti.

kraugerys, kraugerė dkt. (3^b)

1. plėšrus gyvūnas: *Dingai, nórás iš gimbę neláisvėje, neprarañda kraūgerio instinkto.* | kas siurbia, geria kraują: *Prië ausiés zýzia kraugerys úodas. Jaū kelinti mētai kurortui didžiulę antireklamą dāro kraūgerés musélés.*

2. engėjas, išnaudotojas: *Vis dár mìnimos šiō didžiáusio pasáulio tirōno iš kraūgerio gimimo mētinés. Sàvo darbais jiẽ patéisina kraugerių vařdą.*

kraugerystė dkt. (2)

1. buvimas kraugeriui (1 r.): *Vampýro kraugerystė.*
2. žiaurus išnaudojimas: *Klēsti nežmóniška kraugerystė.*

kraūgeriškai prv.

taip, kaip būdinga kraugeriui (1 r.): *Kraūgeriškai žudýti. Kraūgeriškai isshiviépęs pabáisa. Uodai kraūgeriškai kándeziojo véidq.*

kraūgeriškas, kraūgeriška bdv. (1)

1. būdingas kraugeriui (1 r.): *Kraūgeriškas instinktas.*
2. žiaurus, nuožmus, su žudynémis, kraujo praliejimu: *Kraūgeriška kovà. Kraūgeriški planaž. Kóks kraūgeriškas, žiaurùs važdas!* | prk.: *Šiós āktorés figūrā ródo, kàd jì nepáiso kraūgerišku dietu.*
3. jaučiantis malonumą žudyti ar smurtauti: *Kraūgeriška bùtýbè. Kraūgeriškas diktatorius.*

kraugeriškumas dkt. ppr. vns. (2)

→ kraugeriškas 3: *Nepasótinamas kraugeriškumas. Karālius nebùvo tirōnas, nepasižyméjo kraugeriškumù.*

kraujágyslė dkt. (1)

gysla, kuria organizme teka kraujas: *Kraujágyslių iš širdiés lìgos. Kraujágyslés, kuriomis kraujas téka iš širdiés, vadìnamos arterijomis. Preparatas pràplečia kraujágyses.*

kraujagyslyté dkt. (1)

maža, siaura kraujagyslė: *Trūko smegenų kraujagyslyté.*

kraujalakė dkt. (3^b, 3^{4b}), **kraujälaké** (1)

pievų augalas rusvai raudonų žiedelių galvutémis, kurio šaknys ir šakniastiebiai vartojami kraujavimui sustabdyti (ppr. vaistinė kraujalakė, *Sanguisorba officinalis*): *Kraujälakés áuga sausosé pievoze iš pakelésè. Kraujalakių lapùs gálima skinti nuõ gegužës iki lâpkričio. Kraujälakes sumaišykite sù petrâzolémis, kräpais arbà peletrûnais iš gáutu mišiniu jtrinkite žùvji.*

kraujamilčiai dkt. dgs. (1)

iš gyvulių išdžiovinto kraijo pagaminti miltai, vartojami kaip pašaras ar trašos: *Žêmës mišinys sù kraujamilčiais. Kraujamilčiai tiñka visiems gyvuliáms, ýpač kiaùléms, káiliniams žvérims šeriti, paükščiams lësinti. Kraujamilčių dëdama į kombinuotuosius pàšarus.*

kraujas dkt. vns. (4)

1. raudonas žmogaus ir gyvūnų kūno skystis, tekantis arterijomis ir venomis, aprūpinantis kūno

audinius deguonimi ir šalinantis iš jų anglies dvideginį: *Kraūjas bēga [tēka, trýkšta]. Vēninis [artērinis] kraūjas. Kraūjo grùpē. Kraūjo apýtaka [spaudimas, plazmā, krešējimas]. Kraujū spjáudo. Raudónas kaip kraūjas. Kraūjuje [kraūjuje] rāsta alkohòlio. Krikščionybës tradicijoje kraūjas plačiāja prasmë simbolizúoja gyvybę iš žmogaūs sielą.*

2. vartojama kalbant apie giminystę, kilmę: Čia turiū lénkiško [žydiško, arméniško] kraūjo. Mës giminés, vieno kraūjo. Gaila tō vaiko, vis tiek sāvas kraūjas. Skalikas grýno kraūjo (nemaišytos veislës).

♦ **iki paskutinio kraūjo lāšo** žr. lašas. **kraūjā čiulpti** žr. čiulpti. **kraūjā gadinti** žr. gadinti. **kraūjā gérти** žr. gerti. **kraūjā lieti** žr. lieti¹. **kraūjā pralieti** žr. pralieti. **kraūjā siurbti** žr. siurbti. **kraūjas kunkuliúoja (krūtinéje)** (kam) imas pyktis, siutas: Pagalvójus apiē tai, mán kraūjas kunkuliúoja (krūtinéje). **kraūjā stingdyti** žr. stingdyti. **kraūjas stingsta (gýslose)** (kam) imas siaubas, klaiku: Čia klausiaūsi jōs pásakojimo, iš mán kraūjas stíingo (gýslose). **kraūjas ūžviré** (kam) sakoma apie labai supykusį, susijaudinusį. Nórë móku valdýtis, bët šíkart kraūjas iš mán ūžviré. **kraūjo nuléisti** žr. nuleisti. **kraūjo prigadinti** žr. prigadinti. **(daūg) kraūjo sugadinti** žr. sugadinti. **kraūjo ùpēs tēka** žr. upē. **paskutinj kraūjo lāšą suñkti** žr. sunkti. **peř kraūjā** didelémis pastangomis: *Ūki jis pakélé peř kraūjā.* **pienas iš kraūjas** žr. pienas. **širdis plústa kraujais** žr. širdis.

kraujāsiurbis, kraujāsiurbé bdv. (1)

KRAUJĀSIURBYS¹: Kraujāsiurbių uodū kiaušinelių dirvóžemyje gilius iš šaltos žiemos nepražudo.

kraujāsiurbys¹, kraujāsiurbē¹ bdv. (3^b, 3^{4b})

siurbiantis kraują: Šiuos parazitūs pérneša kraujāsiurbiai dvispařniai vabzdžiai. Šiksnósparniai naikina úodus iš kitokius kraujāsiurbius vabzdžiūs.

kraujāsiurbys², kraujāsiurbē² dkt. (3^b, 3^{4b})

kas siuria kraują: Kraujāsiurbiai pérneša iš plätina užkrečiamásias ligás. Dažnai laisvälaiķi trükdo érzinantys vabzdžiai – érkés, uoda iš kitų kraujāsiurbiai. Užtikrinti smágų vākarā gamtojē ar pasiváikščiojimą miškē bë kraujāsiurbių įkandimų gāli padéti preparāti nuo vabzdžiū.

kraujāvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kraujuoti: Išorinis [vidinis] kraujāvimas. Artērinis [vēninis] kraujāvimas. Kraujāvimas iš nösies. Skrañdžio kraujāvimas. Sustabdýti kraujāvimą. Létinis kraujāvimas sùkelia anémiją.

kraujāžolē dkt. (1)

pievų, gelynu augalas, ppr. vaistinis, plunksniškais lapais ir baltais gelšvų ar rausvų graizų skēciais (ppr. paprastoji kraujāžolē, Achillea millefolium): Kraujāžoles skinkite žydéjimo pradžiojè. Liáudies medicinoje dažniáusiai naudójami kraujāžolių žiedai iš žolē. Lietuvojè dár saváime áuga krantiné kraujāžolē (Achillea salicifolia) iš píeviné kraujāžolē (Achillea ptarmica).

Kraujēliai dkt. dgs. (2)

kaimas Molétų rajone: Užsùkome į Kraujeliūs nusimáudyti Stùrnių ezerè.

kraujīngas, kraujīnga bdv. (1)

kuriame yra daug krauso: Kraujīngas gleivių kamštis. Kraujīngos išskyros. Kraujīnga mësà.

kraujīngumas dkt. ppr. vns. (2)

→ kraujīngas: Anestēzija iš operācijos kraujīngumas turi reikšmìngos ītakos skàriant ligóniui skyściūs.

kraujīnis, kraujīnē bdv. (2)

pagamintas su krauju: Kraujīniai védara ī. Kraujīnē dešrà.

kraūjo grùpė

tam tikrai daliai žmonių būdingas kraujo tipas, kurį lemia kraujyje esantys antigenai ir antikūnai: *Pirmà (O) [antrà (A), trečià (B), ketvirtà (AB)] kraūjo grùpė.* Kraūjo grùpės svažbios pérpilant kraūją, pérsoninant òrganus, teis̄mo medicinoje. Gyvūnai tokiū kraūjo grùpiū kaip žmogaus neturi.

kraūjo keřtas

paprotys, ipareigojantis atkeršti už giminaičio nužudymą, ižeidimą ar moters pagrobimą ir suteikiantis teis̄ę nužudyti taip nusikaltusį kitos giminės narj: *Kraūjo keřtas teberà gyvas šiaurės Kaukazè, ýpač Ingūšijoje iš Čečénijoje.* Nýkstant gimininiams sántykiams visuomenė pamažu atsisako kraūjo keřsto.

kraūjo kūnėlis

kraujo lašteli: *Raudonieji [baltieji] kraūjo kūnėliai.* Káulų čiulpaĩ gamina kraūjo kūnelius.

kraūjo pérpylimas

kraujo ar jo pakaitalų įleidimas į ligonio kraujotakos sistemą gydymo tikslais: *Per avāriją jis neteko daug kraūjo, tēko nėt kraūjo pérpylimą darýti.*

kraūjo užkrétimas

infekcinė liga, kai pūlinius sukelyiantys mikrobai patenka į kraują, limfą ir išplinta po visą organizmą; *sin.* sepsis: *Móteris vős némiré nuo kraūjo užkrétimu.* Kraūjo užkrétimu dažniau sežga vyresni žmónės.

kraujódara dkt. (1)

kraujo susidarymas: *Kraujódaros òorganai.* Sutrikusi kraujódara. Kraujódarą gérinantis váistai. *Kraujódara výksta káulų čiulpuosè, limfmazgiuose, blužnyjè, ō embriòniniu laikotarpiu – kepenysè.*

kraujómaiša dkt. (1)

1. lytiniai santykiai su artimais giminaičiais; *sin.* incestas: *Bjaurejimasis kraujómaiša.* Daugelyje šalių už kraujómaišą numatytą baudžiamoji atsakomybè.
2. susimaišymas per mišrias santuokas: *Tautų kraujómaiša.*

kraujoplūdis dkt. (1)

kraujo plūdimas, gausus tekėjimas: *Sustabdýti [sulaikyti] kraujoplūdi.* Kraujoplūdis iš nösies.

kraujóspūdis dkt. (1)

tekančio kraujo spaudimas į kraujagyslių sienelės: *Didelis [mäžas, áukštas, žemas] kraujóspūdis.* Kraujóspūdis kriñta [nukrito]. Kraujóspūdžio matuõklis. Siûlome preparátą nuo áukšto kraujóspūdžio. Padidéjës kraujóspūdis vadînamas hipertoniija, sumažéjës – hipotoniija. Dël sumažéjusio kraujóspūdžio svaigsta galvà.

kraujósruva dkt. (1)

kraujo išsiliejimas odoje, po oda, gleivinèse, minkštuosiouose audiniuose, atsirandantis po sumušimo, sutrenkimo, nubrozdinimo: *Véidas sumuštas, abiejuosè akių vokuosè matyti kraujósruvos.*

kraujótaka dkt. (1)

kraujo tekėjimas kraujagylémis ir kuno ertmémis, kraujo apytaka: *Kraujótakos ceñtras yrà širdis.* Úminiai iš létinių galvòs smegenų kraujótakos sutrikimai. Kraujótaka pàdeda reguliúoti organizmo funkcijas iš kuno temperatûrą.

kraujótroška dkt. (1)

1. vns. krauko (kersto) trošimas, žiaurumas: *Rytinis žygis patenkino vampyro kraujótrošką.*
 2. bendl. žiaurus, trokštantis kitiems skausmo žmogus: *Nebūkime kraujótroškos, ganà tūj bausmių!*

kraujúotas, kraujúota bdv. (1)

išteptas krauju, sin. kruvinas: *Kraujúotas peiliš. Kraujúotus drabužiūs reikia skalbti šaltamè vandenyejè.*

kraujúoti, kraujúoja, kraujávo vksm. (iš ko)

bėgti, tekéti, sunktis kraujui (iš žaizdos): *Kraujúoja dantenos [iš nosis]. Pjautinė žaizdà smažkiai [stipriai] kraujávo.*

kraulióti, krauliója, krauliójo vksm. **kráulioti, kráulioja, kráuliojo** (ką, nuo ko, iš ko, į ką)

dėlioti, kraustinéti: *Kraulióti knygàs nuo stalo [iš stalcij] į lentynas.*

kráulis dkt. (1)

plaukimas krūtine pakaitomis darant ilgus grybšnius rankomis ir greitus smūgius kojomis, panérus veidą į vandenį: *Kráulio technikos pagrindai. Ař móki plaūkti kráuliu?* • plg. delfinas, peteliškė, plaukimas krūtine, plaukimas nugara.

kraulùmas dkt. ppr. vns. (2)

KROVUMAS: *Šis suñkvežimis išsiskiria dideliu kraulumu. Stogo bagažinés kraulùmas – penkiasdešimt kilogrāmų.*

kraūpiai prv.

taip, kad darosi kraupu, pasibaisétinai: *Kraūpiai sužaloti [nužudýti]. Pästatas atródo kraūpiai. Jös juokas nuskambéjo kraūpiai.* | aukšt.: *Pridëgusi këpsnì apliejav pâdažu, tačiau nuo tõ jis atródë dár kraupiai.* | aukšč.: *Kraupiáusiai atródo šioje gâtveje ésanti požeminé péréja.*

Kraūpiškas dkt. vns. (1)

istorinis Kaliningrado srityje esančio Uljanovo miestelio pavadinimas: *Pirmą kañtą Kraūpiško vařdas paminétas XIII ámžiuje. Iki XVIII ámžiaus Kraūpiško apylinkëse gyveno vieni lietùvininkai.*

kraupókai prv.

→ kraupokas: *Tavo žôdžiai skañba kraupókai.*

kraupókas, kraupóka bdv. (1)

gana kraupus: *Kraupókas kláusimas. Kraupóka núotrauka. kraupóka* bev.: *Čià gyvénti kraupóka.*

kraūpti, kraūpta, kraūpo vksm. (nuo ko)

labai baisétis: *Tiesiog kraupau nuo tókio žiauraüs elgesio sù žirgu. Kraupstame matýdam i autoavârijose sumáitotus automobiliüs iñ juosè suspáustus žmónes.*

kraupùmas dkt. ppr. vns. (2)

→ kraupus 1: *Žutiës [nusikaltimo] kraupùmas. Paprasčiáusia – šiuðpinti kraupumù, žiaurùmais. Rašytoja sugebéjo sukûrti grësmës iñ kraupumo atmosferą.*

kraupùs, kraupì bdv. (4)

1. labai bauginantis, gasdinantis, sukrečiantis, keliantis pasibaiséjimą: *Kraupùs išpuolis [vykis]. Kraupùs klýksmas [balas]. Kraupì avârija [zmogžudysté, egzekuciija]. Kraupì tylà [šypsena]. Miškë áptiktas kraupùs radinys – apirë móters palaikai. Kraupì tiesà paaïskéjo pô dešimtiës mëty. Išgirdus žiniq apië kraupiùs nusikaltimüs stîngo gýslose kraujas.* | aukšt.: *Pranešimai apië vienàs už kitą kraupesniüs nužudymus, kankinimus.* | aukšč.: *Tai kraupiáusias pasáulio istorijoje teròro áktas.*

kraupù *bev.*: Nuō tō, kāj jis pamātē, jām pasidārē kraupù. Būvo kraupù žiūréti ī filmuotus kāro vaizdūs.

2. šiurpus, žvarbus: Kraupùs šaltis [vėjas]. **kraupù** *bev.*: Barakè kraupù, šaltis smelkiasi prō visūs kampūs.

kráustymas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kraustyti 1: Daiktū kráustymas.
2. → kraustyti 2: Spintos [stálčių] kráustymas.
3. → kraustyti 3: Kráustymo īmonė. Tarptautiné kráustymų kompanija tarpininkáuja gabēnant dáiktus ī ūžsieni. | Nemokiū gyventojų kráustymas iš bùto. | *sngr.*: Tautū kráustymasis. Kráustymasis ī kitq bùta.
4. → kraustyti 4: Rañkinių kráustymas troleibùsuose.

kraustinéjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kraustinéti: Virtuvés spintelių kraustinéjimas iš vālymas. | *sngr.*: Kraustinéjimas pō stálčius.

kraustynés dkt. dgs. (2)

persikelimas ī kitą gyvenamają, darbo ar pan. vietą; *sin.* kraustymasis: Peñ kraustynés pāmečiau rāktą. Greitōsios pagálbos gýdytojų láukia kraustynés ī naujq pāstatą.

kraustinéti, kraustinéja, kraustinéjo vksm. (kā)

pamažu kraustyti, tvarkyti: Kraustinéti krēpši. | *sngr.* (kā, kame, po kā): Kraustinéjuosi stálčius [pō stálčius]. Tētis vīsq pūsdieni kraustinéjasi palépeje.

kráustytí, kráusto, kráustē vksm.

1. (kā, ī kā, iš ko, nuo ko) tvarkant, ieškant délioti, imlioti, kilnoti (daiktus); *sin.* kraulioti: Žmónēs vālē pātalpas, kráustē senūs rakandus. Kitq savaitē knygās kráustysime ī naujās lentynas. Kráustome déžes iš balkono. Móterys kráustē nuō stālo indūs.
 2. (kā) tuštinti šalinant, kas nereikalinga: Kráustytí lagamīnq. Jis kráusto kambarj, darys remontą. Pō dárbo parējusi šaldytuvq [spintaq] kráustysi.
 3. (kā, ī kā, iš ko) gabenti ī kitą vietą, kitur gyventi: Kráustau bróli ī naujūs namūs. Vaikai kráusto tévus iš káimo ī miéstq. | *sngr.* (i kā, iš ko): Netrūkus kráustysi osi ī kitq bùta. Bendradařbis žāda kráustytis iš mūsū nāmo. | (kā) prievara iškelti; *sin.* iškeldinti: Kaimýnai visái prasiskölinę, juos kráusto iš bùto.
 4. (kā, ko) vogti, grobti: Paaugliū gaujā naktimis kráustydavo kioskūs. Kišénvagai sùlékē ī pajūri poilsiautojams kišenių kráustytí.
- ♦ **iš galvōs kráustytis** kvailéti, mišti, nustoti blaiviai māstyti: Ji kasdiēn veřkia, iš galvōs kráustosi. **iš prōto kráustytis** kvailéti, mišti, nustoti blaiviai māstyti: Kiekviénas savaip iš prōto kráustosi (flk.).

kráustyojas, kráustyoja dkt. (1)

1. žmogus, kuris kā nors krausto, délioja: Prēkių kráustyojas.
2. žmogus, kuris kā krausto, gabena kitur gyventi: Išsikvietéme kráustyojos sù furgonū.
3. žmogus, kuris kā krausto, vagiliauja, plēšia: Kišenių kráustyojas. Policija sùseké bùtu kráustyojų gaūjā.

kraustuliai dkt. dgs. (3¹)

kraustomi daiktai: Kraustuliai tilpo ī vieną vežimq. Ėjome nešini visókiais kraustuliais. Kôl remontāvome svetañę, vītas prieškambaris būvo ūžverstas kraustuliais.

kráuti, kráuna, króvé vksm.

1. (k_a, i_k k_a) dėti sudarant krūvą: *Kráuti málkas į ríetuvę [akmenis į krūvās]. Móterys skubéjo kráuti į kúgius šiēnq.*
2. (k_a, i_š ko, i_k k_a, ant ko) išimti, išdėti daug daiktų: *Výrai króvé iš vežimo maišus. Igula pradéjo kráuti prekés į kraňtą [aňt krančinés]. Prekýbininkai kráuna iš statinių silkės.* | (k_a, i_k k_a, ant ko) dėti, kad ko kur būtų: *Audeklus, drabužius kráudavo į skryniás. Šeimininkės kráuna valgius aňt stálo.* | sngr. (k_a, i_k k_a): *Kráukis knygias į pörtfelj.*
3. (k_a, i_š ko) daryti iš atskirų dalių dedant vieną ant kitos: *Krósniis króvé iš akmenų. Vakarė kráusime láužą.*
4. (k_a, kame) daryti, sukti (lizdą): *Várnos [gandrai] kráuna lizdùs mēdžių viršūnēse.*
5. (k_a, kam) kaupti, didinti: *Ātsargas kráuti. Mótinos kraičiùs dukteriams kráudavo.* | sngr. (k_a): *Telefóniniai súkčiai turtus kráunasi iš gyventoju naivùmo.*
6. (k_a) pildyti jungiant prie elektros šaltinio: *Akumuliátorių [telefoną] kráuti.* | sngr.: *Telefónas kráunasi.*
7. (k_a) auginti (pumpurą, žiedą): *Mēdžiai kráuna pumpurus. Tùlpés, matyt, kraūs žedus.* | neig. (ko): *Obelis šiēmet nekróvé žiedū.*
8. (k_a, kam) daug skirti, dėti (mokesčių, pareigų ir pan.): *Gál užtēks visq atsakomybę kráuti mókytojams [téváms]? Valdžia kráuna didelius mókesčius. Kráuna moteriškei visq namų priéžiūrą.*

krautùvas dkt. (2)

mašina ar įrenginys kroviniams krauti į transporto priemones, rietuves arba krūvas: *Méšlo [šiaudū, lenuū] krautùvas. Elektrinis [fratinis] krautùvas. Traktorius sù krautuvu.* *Krautuvas padéklams. Naudoti krautuvus. Dírbau sándezlyje, krautuvu vežiøjau padéklus sù kroviniiais.*

kráutuvé dkt. (1), krautùvè (2)

PARDUOTUVÉ: *Priěš kārą miestē bùvo daūg kráutuvii iř úžeigū.*

krautuvélē dkt. (2)

krautuvé: *Nuō sēno teñ bùvo saldañiu krautuvélē.*

kráutuvininkas, kráutuvininké dkt. (1), krautùvininkas, krautùvininké (1)

krautuvés savininkas: *Mésős gaminių kráutuvininkas ieško sárgo. Į nusikaltimo viētā atvýkusi kráutuvininké pamâtē išdaužytus kráutuvés lángus.*

Kräžiai dkt. dgs. (2)

miestelis Kelmés rajone: *Kräžių skerdynés – Kräžių paräpijos tikinčiujų susirémimas sù Rùsijos cāro kazókais. Nuō Vařnių pasükome į Kražiūs.*

kražiškis, kražišké dkt. (2)

Kražiuose ar jų apylinkėse gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus: *Kräžių bažnýcioje rùsų kazókai kražiškiūs trypé arkliai, kapójo kardaîi. Kražiškiai neléido nugriauti Kräžių bažnýcios. Šimtamëtē kražišké dár gâli pasigirti šviesià atmintimi.*

kré išt.

vartojoamas anties krekséjimui pamégdžioti: *Ántys paupyjè kré kré kré ēmē krekséti.*

kreacionízmas dkt. vns. (2)

pasaulio pradžios aiškinimas, teigiantis, kad pasaulis ir daiktai buvo sukurti dieviškų bûtybių tam tikru laiko momentu arba kartu su laiku: *Kreacionízmo krikščioníškoji doktrinà.*

Kreacionízmas žinomas įvairiosè kultūrinése religinése tradicijose. Kreacionízmas plétójosi kaip átsakas Čárlo Dárvinio evoliūcijos teorių. Šiuolaikinéje teologijoje kreacionízmą siekiama dërinti sù Visâtos kilmës mókslinémis teorijomis.

kreatīnas dkt. vns. (2)

raumenų susitraukimui svarbus organinis junginys, turintis azoto: *Kreatīnas sintētinasi žmogaus iš gyvūnų īnkstuose iš kepenysė. Kreatīno pāpildus taip pāt dažnai vartója atlētai, kultūristai, kiti spōrtininkai, nórintys padidinti raumenų māsę. Mānoma, kad kreatīnas veikia insulīno gamybą.*

krebzdējimas dkt. ppr. vns. (1)

→ krebzdēti: *Išgirdaū krebzdējimą priē sāndēlio dūru.*

krebzdēnimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → krebzdenti 1: *Šakū krebzdēnimas ī āvilī trukdys bītēms ramiai žiemoti. Girdēti tikrākliū krebzdēnimas iš pōpieriaus šlamējimas.*
2. → krebzdenti 2: *Iš pradžiū išgirdaū tikrā gārsā – bjaūrū urzgimā iš krebzdēnimā ī grindū plytelēs.*

krebzdēnti, krebzdēna, krebzdēno vksm.

1. (prie ko, ant ko, po kuo) palengva silpnai krebzdēti; sin. brazdenti, skrebenti: *Priē dūru kažkās krebzdēna. Pēlēs visq nākti pō grindimis [aņt aūkšto] krebzdēno.*
2. (kuo, kā, ī kā) daryti, kad krebzdētu, kelti krebzdesēj; sin. krebzdinti: *Benāmē katē krebzdēno letenēlēmis (ī) vartūs iš gailīai kniaūkē. Lietūs minkštaū krebzdēno ī stógo lángā.*
3. (kā, kuo) rašyti keliant krebzdesēj: *Vakaraīs jī krebzdēndavo nuobodžiūs pranešimūs. Nuō rýto ikī vākaro jīs kažkā krebzdēno plunksna.*

krebzdesys dkt. (3^b)

krebzdējimo garsas; sin. brazdesys, skrebējimas: *Manē pažādino keīstas krebzdesys ūž dūru. Jī pabūsdavo nuō menkiāusio krēbzdesio.*

krebzdēti, krēbzda, krebzdējo vksm. (kame, už ko, po kuo)

išduoti nagais ar kt. draskomā garsā; sin. brazdēti: *Pelē sāvo urvēlyje krēbzda. Ūž dūru [pō lentomis] kažkās krebzdējo.*

krēbzdinimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → krebzdinti 1: *Šakū krēbzdinimas ī lánga.*
2. → krebzdinti 2: *Saldaīniū popieriūkū krēbzdinimas.*
3. → krebzdinti 3: *Kasdiēnis plunksnos krēbzdinimas.*

krēbzdinti, krēbzdina, krēbzdino vksm.

1. (kuo, su kuo, kame, kā, ī kā) daryti, kad krebzdētu, kelti krebzdesēj; sin. brazdinti, skrebinti: *Papūgos krēbzdina (sū) snapeliū narvēlyje. Kās teñ (ī) duris krēbzdina? | prk.: Negerā mintis kařtais krēbzdina smēgenis. | sngr. (už ko): Kažkās ūž dūru krēbzdinasi.*
2. (kā, kuo) šiugždinti, šlaminti: *Jīs patrāukē stālčiū iš ēmē teñ krēbzdinti kažkókius pōpierius [pōpieriai]. Žiūrōvai krēbzdina maišeliūs iš saldaīniū popierieliūs.*
3. (kuo) keliant krebzdesēj kā daryti, dirbtī: *Móterys krēbzdina virbalaīs, dūzgina mezgīmo mašinomis. Daugumā dabartīniū rašytojū jaū vaikystēje krēbzdino plunksnomis, dalyvāudavo jaunūjū literātū sāmbūriuose. | sngr. (po kā): Kai visi jaū miēga, aš dár krēbzdinuosi pō virtūvē.*

kredenciālai dkt. dgs. (2)

valstybės vadovo pasirašytas ir užsienio reikalų ministro patvirtintas īgaliojamasis raštas, kurį diplomatinės atstovybės vadovas, prieš pradēdamas vykdyti pareigas, turi įteikti priimančiosios valstybės vadovui: *Iteikti [priimti] kredencialūs. Kredenciālai dár vadīnami akreditāvimo raštū, īgaliojamuoju raštū, skiriamuoju raštū.*

kreditas dkt. (2)

1. saskaitos īplaukos ir skolos bei išlaidos, īrašomas buhalterijos knygų dešiniojoje pusėje:

Visosė buhaltérinėse sáskaitose būtinai skiriamos debèto iñ kredito skiltys. Dešinė sáskaitos pùsē vadìnama kreditù, ò kairé – debetù. • ant. debetas.

2. prekių ar pinigų skolinimas, ppr. už palukanas; sin. paskola: *Vartojimo [bústo] kreditas. Lengvàtinis kreditas. Imti [gràžinti, suteikti] kreditą. Põ dešimtiës mëtų visas kreditas turi bùti padengtas.*

3. asignuoojamos lëšos: *Kreditas ligóninés renovaciøi. Išaldyti kreditai atëjus mokëjimo teðminui neišmokami.*

4. mokymosi ar studijų programos apimties matavimo vienetas: *Bakaláuro stùdijų apimtis yrà nè mažesnë kaip dù šimtaí dëšimt iñ nè didesnë kaip dù šimtaí kéturiasdešimt kreditu.*

kreditàvimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kredituoti 1: *Bústo [imonés, bendròvés] kreditàvimas.*

2. → kredituoti 2: *Sáskaitos kreditàvimas.*

kreditìngas, kreditìnga bdv. (1)

turintis kreditoriuø pasitikëjimà, galintis gràžinti skolà: *Kreditìnga [moné [bendròvè, ïstaiga]. Kreditìngas asmuõ [bánkas].*

kreditìngumas dkt. ppr. vns. (2)

→ kreditìngas: *Užsienio ïmonių kreditìngumas. Ivértinti ïmonių iñ asmenù kreditìngumą. Suabejota bánko kreditìngumù.*

kreditinìs, kreditiné bdv. (1)

susijës su kreditu (2 r.): *Kreditinìs ïskolinimas. Kreditinìs patikimùmas. Kreditinìj dokumeñtq turi išrašytì prekių tiekëjas, ò debètinìj – prekių pirkejas.*

kredito kortélë mokëjimo kortelë, kurios sáskaitoje yra kredito limitas: *Išdúodant kredito kortélę nustàtomas kredito limitas iñ konkrètus kredito gràžinimo terminali. Kredito kortélës suteikia galimybë piðkti kreditu. Kredito kortelës leidžia komeðciniai bánkai, viëšbuðiai iñ stambüs prekiáutojai mäžmenininkai. Kredito kortélë yrà asmeniné – nuródoma jõs saviniñko vaðdas, pavardë iñ pàraþo pavyzdës. • plg. debeto kortelé.*

kredito limitas

trumpalaikio kreditavimo bùdas, kai bankas apmoka kliento išlaidas trùkstant pinigù jo sáskaitoje: *Suteikti sáskaitai kredito limitą. Pérvedus pinigus iñ sáskaitą, panaudótas kredito limitas automatiškai atstàomas.*

kredito linija

trumpalaikio kreditavimo forma, jforminta banko sutartimi, pagal kurią bankas teikia paskolą sumomis, ne didesnémis už nustatyta limitą: *Atidarýti kredito liniją. Kredito linija suteiktà dvylíkai ménesių.*

kredito ùnija

kooperacijos pagrindais suformuota fizinių arba fizinių ir juridinių asmenų kredito ïstaiga, teikianti finansines paslaugas savo nariams: *Isteigti kredito ùniją. Kredito ùnijos ïstatai.*

kreditorius, kreditoré dkt. (1)

kas duoda kreditą, paskolą; sin. skolintojas: *Ímoné kreditoré. Kreditoriaus iñ skolininko sutartis. Iškeltà bylą pagal kreditoriaus leškinį. Nerandù kreditoriaus nãmui statytis.*

kreditùoti, kreditùoja, kreditàvo vksm.

1. (ka) suteikti kreditą (paskolą): *Ímoné pràšome kreditùoti papildomai. Privàtus komeðciniai bánkai nè visadà nòriai kreditùoja smùlkujì veðslą.*

2. (ka) įrašyti tam tikrą sumą į sąskaitos kreditą: *Bánkas kreditúoja klieñto sáskaítq, jéi jojè nérà lésu.*

krēgždė dkt. (2), **kregždė** (4)

nedidelis greitai skraidantis paukštis ilgais smailiais sparnais, giliai iškirpta uodega (ppr. šelmeninė krēgždė, *Hirundo rustica*): Krēgždžių lizdas. Sávo išvaizda čiurliai panāšūs į kregždēs. Langinės krēgždēs (*Delichon urbica*) lizdūs līpdo išorinėje pāstato pūseje – palángēse, pastogēse, šelmeninės krēgždēs – pastatū viduję, darzinės, tvártuose, o urvinės krēgždēs (*Riparia riparia*) urveliūs raūsia stačiuosè kran tuosè. Vienā krēgždē pavāsario nepadāro (flk.).

♦ **pirmoji krēgždė** kas nors pirma visų pasirodanties: Ši jaunös rašytojos knygà – tai tīk pirmoji krēgždē. Tikiù, jóg didēsnis finansāvimas bùs pirmoji krēgždē, leisianti teātrams laisviaū gyvēnti.

kregždutė dkt. (2)

dem. kregždē: *Orè nárdo šimtaž kregždūcių. Kätinas vaiko kregždutēs.*

kregždžiukas dkt. (2)

kregždžių jauniklis: *Mergáité užaugino iš lizdo iškrītusius dár neapsiplunksnāvusius kregždžiukus.*

kreidà dkt. (4)

1. balta, minkšta klintis, susidariusi iš smulkių jūros gyvūnų skeletų, vartojama kalkēms, glaistams, baltų dažų pigmentui gaminti: *Kreidōs klödai. Statýbiné kreidà. Kreidōs sluoksnių yrà pietinéje Lietuvös dalyjè.*
2. ši ar i ją panaši medžiaga ar jos gabaliukas, kuriuo piešiama, rašoma: *Kreidōs gabalēlis. Spalvota kreidà. Mokiniai lentojè rāšo (sù) bálta kreidà.*
3. kompiuterijoje – piešimo įrankis, modeliuojantis piešimą natūralios kreidos gabaliuku.

kreidāvimas dkt. ppr. vns. (1)

popieriaus, ppr. kartono, paviršiaus dengimas tam tikru mišiniu: *Kreidāvimo suspenšija [mišinys]. Kreidāvimas keičia beñdrajì pôpieriaus stôri.*

kreidélė dkt. (2)

spalvota tam tikros medžiagos lazdelė, naudojama piešti ar rašyti: *Vaškinés [vâško, spalvótos] kreidélës. Kreidelių dézèle. Piešimas kreidélémis añt asfáltó.*

kreidìngas, kreidìnga bdv. (1)

gausus kreidos: *Kreidìngas dirvóžemis. Kreidìnga atódanga.*

kreidìnis, kreidìné bdv. (2)

turintis kreidos: *Kreidìnai dažai.*

kreidìnis pôpierius

tam tikras popierius, dengtas plonu mineralinių ir polimerinių medžiagų sluoksniu, naudojamas poligrafijoje: *Klijúotų knygų viršeliams reikétų riñktis kreidinij pôpierių. Dézutés pâgrindas apklijúojamas kreidiniù pôpieriumi ař kità jrišimo mëdžiaga.*

kreidúotas, kreidúota bdv. (1)

išteptas kreida: *Kreidúota lenta. Kreidúotos mókinio rañkos.*

kreidúoti, kreidúoja, kreidåvo vksm. (ka)

tepti kreida (1, 2 r.): *Kreidúoti pôpierių. Kreidúoti biliárdo lâzdą.*

kreikìmas dkt. ppr. vns. (2)

1. → kreikti 1: *Tvártu [patalpù, guoliävietës] kreikìmas sausù kraikù.*

2. → kreikti 3: Šiaudū kreikimas añt diñvų padidina josè hùmuso kiëkį.

3. → kreikti 4: Kiëmo kreikimas šiaudais [spàliais, pjùvenomis].

kreikti, kreikia, kreiké vksm.

1. (kà, kuo) kloti pakratais, kraiku (gyvulių stovimas patalpas): *Tvártus kreikia šiaudais [dùrpémis].* | prk.: *Kreikti šiaudais kárves fárklius, avisj.*

2. (kà, kam) kratyti (gyvuliams) pakratų, kad nebütų šlapia stovéti: *Jis arkliáms šiáudus kreikia. Kiaùléms kreikia pjùvenas.*

3. (kà, ant ko, kame) kloti, skleisti ant žemës: *Šiënq kreikia, kàd džiútu. Kreikti mëslą añt diñvos [diñvoje]. Linùs añt píevos [píevoje] kreikia plónu slúoksniu, kàd klojétysi.*

4. (kà, kuo) šiukšlinti, tersti: *Kiémq kreikti. Åslą pöpiergaliais kreikti.*

kreipìklis dkt. (2)

mechanizmo dalis, kuri (kà) kreipia: *Júostos [diñžo, óro srovës] kreipìklis. Sureguliúoti spausdintuvu pöpieriaus kreipikliùs.*

kreipìmas dkt. ppr. vns. (2), kreipìmasis sngr. (1)

1. → kreipti 1: *Žvilgsnio kreipìmas nuõ pašnekõvo į lángą. Bendróvës specialistai sukûré nañjq kreipimo sistèmu konstrùkciją kineskòpams.*

2. → kreipti 2: *Dëmesio kreipìmas į krästo gyvénitojų interesùs. Minčių kreipìmas į vidinj gyvénimą [f] esminiùs dalykùs].*

3. sngr. → kreipti 3 (sngr.): *Gyvénitojų kreipìmasis į seniùnq sù prãšymu padéti. Kreipìmasis į dirèktorių dël atóstogų.*

4. sngr. raštas ar dokumentas, kuriuo į kà kreipiama: *Parlameñto [Vyriausybës] kreipìmasis į taütq. Kreipìmqsi pasirâšé visi pósédžio dalýviai. Konservàtoriai priémé trís rezoliùcijas, dù kreipìmusis bei pôrą deklaràcijų. Išigýtas reklaminis plótas naudójamas sociálinemis ákcijoms, kreipìmamsi iñ patarimams. Antramè iñ trečiamè ieškòvës kreipìmuosesi tiekéja pakartójo ankstesne sàvo poziciją.*

kreipinës dkt. (3^b)

žodis ar žodžiu junginys, kuriuo kreipiama: *Kreipinius skìriame kablëliais arbà šauktukù. Kreipiniu dažniáusiai eïna daiktâvardžių šauksminiñkas.*

kreipratis dkt. (1)

tam tikras turbinų ir siurblių ratas su mentémis, nukreipiantis vandenj ar garą bei dujas: *Šiô tipo turbinose kreipracio iñ dárbo råto meñciu kampai reguliúojami.*

kreipti, kreipia, kreipé vksm.

1. (kà, į kà, nuo ko) daryti, kad kryptu, duoti krypti; sin. sukti: *Į kuř kreipsime mašiną? Kalbédamas vaikas žvilgsnij [akis] kreipé į šalj. Kodël kreipi sàvo véidą nuõ manęs?* | prk.: *Kreipiù pókalbj nórima linkmè.*

2. (kà, prieš kà, į kà) telkti, koncentruoti (dëmesi, mintis, veikla): *Jis sàvo veiklą kreipé priës biurokratùs. Daugiáusia dëmesio kreipiame į pažangumą.* | neig. (ko, į kà): *Nereikia kreipti dëmesio į niekùs [f] pašalinis dalykùs, į smùlkmenas.*

3. sngr. (i kà, su kuo, dël ko) eiti ar siuštai raštą kokiu nors reikalui, išdëstyti savo praýma, reikalavimą: *Ímoné dël netesýbų raštù kreipési į teismą. Žmónës kreipési sù prãšymu pakeisti autobùso gràfiką. Jéi netùrite talono [bilieto], kreipkités į autobùso vairuotoją. Dël stógo remonto mës kreipémës į miësto savivaldybę.*

4. sngr. (i kà, kuo) vartoti kreipinj pradedant pokalbj ar laiškà: *Kaip į jí kreiptis – vardù ar pâvarde? Kám tás oficjalùmas, kreipkimës vienas į kitq „tù“.*

kreiptis, *kreiptiēs* dkt. mot. (4)

ryšys su kompiuterio įrenginiu ar programa reikalingiems veiksmams atlikti: *Ijungti [išjungti] tiesioginę kreipti*. Dokumentų redagavimas tiesioginės kreiptiēs režimū. Kreiptiēs tāskas – tai adresas, per kuri pasiekiamas mobilusis internetas.

kreiptūvas dkt. (2)

įvairios paskirties kreipiamasis įtaisas: *Bangū [tēkmēs, vėjo, pušvo] kreiptūvas*.

kreiserinis, kreiserinė bdv. (2)

žr. *kreiserinis greitis*.

kreiserinis greitis

geriausias navigacinis lēktuvo, laivo greitis, pasiekiamas naudojant mažiausiai kuro: *Kreiserinis greitis paprastai sudaro šešiasdešimt–aštūniasdešimt procentų didžiausio greičio*.

kreiseris dkt. (1)

greitas, šarvuotas karų laivas: *Rakētinis kreiseris. Daugelyje kreiserių yra vienas ar du lengvieji lēktuvai arbà sraigtasparniai*.

kreivabudė dkt. (1)

ant kamienų ir kelmu augantis ar dirbtiniu būdu auginamas valgomas grybas pilka pusiau apskrita mėsinga kepurėle (ppr. gluosninė kreivabudė, *Pleurotus ostreatus*): *Kreivabudės – sultingi iš aromatinių grībų. Gluosninės kreivabudės augina ančiai šiaudų. Šiaudien viriau kreivabudžių sriubą sū naminiai lākštiniai*.

kreivaeigis, kreivaeigė bdv. (2)

vykstantis, nukreiptas kreiva linija: *Kreivaeigis judėjimas. Kreivaeigė trajektoriaja [orbita]*.

kreivagalvis, kreivagalvė bdv. (2)

su į šalį pakrypusia galva: *Kreivagalvis senūkas. Ančiai antenos tūpi kreivagalvė várna*.

kreivai prv.

1. → kreivas 1: Vaikui dažtys dýgsta kreivai. Kreivai pakabintas pavéikslas. Jei ištarate, kad žmögų ištiko insūltas, pirmiausia paprašykite jō nusišypsoti – insulto ištiktas asmuo šypsosis kreivai. | **aukšt.:** Pats netiesink skardos, nes padarysi dár kreiviau. • **ant.** tiesiai.
2. su pašaipa, su ironija; **sin.** pašaipiai: Kreivai šypsotis.
♦ **kreivai žiūréti** žr. žiūréti.

kreivakiavimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kreivakuoti: *Keleivių kreivakiavimas į kontrolieriūs [vairuotoją]*.

kreivakiúoti, kreivakiúoja, kreivakiávo vksm. (i ką)

kreivomis, skersomis žiūréti; **sin.** žvairuoti, šnairuoti: *Výras kreivakiúoja į manę*.

kreivakojis¹, kreivakojė¹ bdv. (2)

turintis kreivas kojas: *Kreivakojis vyrūkas. Fantastinis romanas apiē kreivakojūs ateiviūs*.

kreivakojis², kreivakojė² dkt. (2)

kas turi kreivas kojas; **sin.** klišis, šleivys: *Vakarelyje šokau sū kreivakojū. Jei esi kreivakojė, pamiršk trumpūs sijonukus.*

Kreivalaužiai dkt. dgs. (1)

kaimas Vilniaus rajono savivaldybėje: *Į ši piėtvakarių priẽ Kreivalaužių prieina Šakiškių miškai, iš pietrycių – Nemenčinės miškai*.

kreivanōsis¹, kreivanōsē¹ bdv. (2)

turintis kreivą nosį: *Kreivanōsis bòksininkas. Kreivanōsē Ūžgavēnių káukė.*

kreivanōsis², kreivanōsē² dkt. (2)

žmogus, turintis kreivą nosį: *Kokią čia kreivanōsē į manekēnių ātranką atėjo?*

kreivarāgis, kreivarāgē bdv. (2)

turintis kreivus ragus: *Kreivarāgis jáutis. Kreivarāgē kárve.*

kreivarañkis, kreivarañkē dkt. (2)

1. žmogus, turintis kreivas rankas: *Pô riešo operācijos likaū kreivarañkis.*

2. šnek. nepasižymintis taiklumu žmogus: *Į biatlònininkus kreivarañkių nepriūma. Pô medžiöklés výras bùvo išvadintas kreivarankiù.*

kreīvas, kreivà bdv. (4)

1. neinantis tiesiai kuria nors kryptimi: *Kreīvos kójos. Kreivì pištai [dañtys]. Váikščioti kreivomis senāmiesčio gatvélémis. Važiāvome kreivù káimo keliukù. Kreivàs siūlès tèks išardýti iř pérsiūti.* | aukšt.: *Távo nosis dár kreivësné už mano.* | aukšč.: *Nupjovéme pačias kreiviáusias, džiústančiomis viršünémis pušis.* • ant. tiesus.

2. nukrypęs į šoną, skersas: *Kreivàs pástatas. Jaū kreivà véžé* (jau pavasaris, nyksta rogių kelias). | iškreipiantis vaizdą: *Kreivù véidrodžių kambarjè atródéme storì, suplótomis galvomis.*

3. pašaipus, ironiškas (apie šypseną ir pan.): *Kreivà šýpsena. Kreivàs žvilgsnis.*

4. neteisingas, melagingas: *Kreivà píresaika.*

♦ **kreivà akimi** [kreivomis akimis] žr. akis. **kreivaís keliaís eiti** žr. eiti. **kreivaís keliaís išeiti** žr. išeiti. **kreivaís takais nueiti** žr. nueiti. **kreivì véidrodžiai** iškreipta realybè: *Kreivì liberaliós žiniäsklaidos véidrodžiai. Tamè renginyjè pasijutaū tařsi kreivù véidrožių karalystéje.* **ně kreivà akimi nežiüréti** žr. žiüréti.

kreívē dkt. (2), kreivē (4)

1. kreivoji linija: *Nubréžti kreívę.*

2. linija, grafikuose rodanti kitimą ir pan.: *Pasiūlōs iř paklausōs kreivës. Gamýbos kreivë.*
Pristabdýti kýlančią avaringumo kreivę.

kreivéjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kreivéti: *Vaiko dantų kreivéjimui įtakos turi pišto čiulpimas.*

kreivématis dkt. (1)

prietaisas kreivių ilgiui matuoti: *Elektròninis kreivématis.*

kreivéti, kreivéja, kreivéjo vksm.

darytis kreivam, eiti kreivyn: *Toliaū mätote, kaip kreivéja diagramà. Amarilio stíebas kreivéja.*

Kreiviaī dkt. dgs. (4)

kaimas Šilalës rajone: *Kreivių piliäkalnis. Privažiavę Kreiviùs nuspréndéme išsimáudyti Akmenoje.*

kreivinimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kreivinti: *Virpesių trajektorijs kreivinimas (spec.). Dažniáusios kreipimosi į akių gýdytojus priežastys bùvo blogéjantis mätymas iř vaizdų kreivinimas (med.).*

kreivinis, kreiviné bdv. (2)

susijęs su kreivą linija: *Kreiviné koordináčių sistemà. Kreiviné konstrùkcija. Kreivinis integrálas.*

kreivinti, kreivina, kreivino vksm. (kā)

daryti kreivą, kreivesnį; *Kreivinami melioratorių sudarkyti, ištiésinti upēliai. Ráandas kreivino jám bùrnq. Výras visaip kreivino lúpas, vařtē akis iñ grasino kùmščiu.* | neig. (ko) *Svarbù stebéti, arž píeniniai dañtys nekreivina naujūjų.*

kreivis dkt. (2)

kreivumas, išlinkimas: *Erdvës kreivis (mat.). Sijös kreivis. Apskaičiúoti ašiés kreiviùs.*

kreivójimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kreivoti 2: *Skalbýklés bûgno [mašinos räto] kreivójimas.*

kreivókai prv.

1. → kreivokas 1: *Kreivókai pakabintas paveikslas. Kreivókai įsuktì vařztai.*
2. → kreivokas 3: *Svëcias kreivókai šýpteléjo.*

kreivókas, kreivóka bdv. (1)

1. gana kreivas (1 r.): *Kreivókas këlias. Kreivóka línija. Kreivóki dañtys.*
2. gana kreivas (2 r.): *Mán tå naujóji pavésiné pasiródé kreivóka.*
3. gana kreivas (3 r.): *Jì apdovanójo manè kreivóka šýpsena.*

kreivõm prv.

KREIVOMIS: *Kàd jì žiñri į manè, kàd žiñri kreivõm!*

kreivomis prv.

skersakiuojant; sin. šnairomis, žvairomis: *Jìs dirstelejo į manè kreivomis.*

kreivóti, kreivója, kreivójo vksm.

1. (kā) daryti kreivą; sin. kreivinti: *Jaū tù kreivóji vägq, árk tiésiai.* | sngr.: *Inikusių į telefónq paauglių stùburas išliñksta, kákla kreivójasi, raümenys silpsta, kuprà áuga.* | neig. (ko): *Sënas jáutis vagòs nekreivója (flk.).*
2. kreivai, zigzagais eiti, važiuoti, arti ir pan.: *Tù ari kreivódamas. Kuñ tù, brolañ, kreivóji?*

kreivuliávimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kreivuliuoči: *Girtuôklio kreivuliávimas patvoriaiš į namùs.*

kreivuliúoti, kreivuliúoja, kreivuliávo vksm. (kā, po kā, į kā)

kreivai, zigzagais kā daryti (eiti, važiuoti, riedéti, arti, rašyti): *Kreivuliúoti põ kambarj. Vañkas iš lêto kreivuliávo raidës. Suñkvežimis iš lêto kreivuliávo į kálnq.*

kreivumà dkt. (3^b)

kreivoji vieta: *Stùburo kreivumos.*

kreivùmas dkt. ppr. vns. (2)

→ kreivas 1: *Stùburo [kójų] kreivùmas. Paviñsiaus kreivùmas. Užmaskúoti dantų kreivùmą.*

kreivuõlis, kreivuõlé dkt. (2)

kas kreivas: *Kreivuõlé pušis. Nè visi ñirios mëdžiai kreivuõliai.*

kreivùt dll.

vartojama tos pačios šaknies bùdvardžio reikšmei sustiprinti: *Kreivùt kreivutélė tvorà. Kreivùt kreivutélés kójos.*

kreivutélis, kreivutélé bdv. (2)

labai kreivas (1 r.): *Kreivì kreivutéliai langai. Labaï susirúpinau, kàd turiù kreivutélj stùburq.*

kreivūzas, kreivūzė dkt. (2)

kreivas medis, rastas, daiktas: *Nemóku dažliai sausainių padarýti, išeina tokië kreivūzai. Kreivūzės óbelis išpjovéme malkoms.*

krèkas dkt. (2)

narkotinė medžiaga, gaminama iš kokaino miltelių, vartojama rūkant arba įkvepiant: *Krèkas sùkelia stiprią priklausomybę.*

krekéjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ krekēti: *Fermentinio sūrio krekejimas formose. | Kraūjo krekejimas neléidžia nukraujúoti pérpjovus ar nutráukus kraujágyslę.*

krékenas dkt. vns. (3^b)

KREKENOS: *Skaniáusi blýnai sù krékenu.*

Krekenavà dkt. vns. (3^{4b})

miestelis Panevėžio rajone: *Krekenavòs regioniniame párke įsikûrës stumbrýnas. Krekenavoje trejùs metùs gyvëno iñ kûré Mairónis. Bütinai tûrite aplankýti Krékenavą.*

krekenaviétis, krekenaviétė dkt. (2)

Krekenavoje ar jos apylinkëse gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus; sin. krekenaviškis: *Pulkai krékenaviécių tráuké į Žolinés ātlaidus. Kraštótýrininké krekenavietës subûré į móterų klùbą.*

krekenaviškis, krekenaviškė dkt. (2)

Krekenavoje ar jos apylinkëse gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus; sin. krekenavietis: *Màno tetà krékenavišké. Šeduvòs krépininkai vòs atsilaiké priëš penkis krekenaviškius.*

krékenos dkt. dgs. (3^b)

gyvulio patelès pieno liaukų sekretas paskutinémis nëštumo ir pirmosiomis po atsivedimo dienomis: *Ožkù [avijù] krékenos. Kárvių krékenos sàvo savybëmis iñ chëmine sudétimi gerokai skiriasi nuo įprasto pieno. Krekenosè yrà daug balytmù, riebalù, imùninių mëdžiagų, fermentų, vitaminų, mikroelementų. Ką tik gímë veršeliai turi gauti krekenų. Močiuté këpdavo blynus sù krekenomis. • plg. priešpienis.*

krèkeris dkt. (1)

trapus, neriebus užkandžiu sausainis: *Sûrùs ar svogûnais pagárdinti krèkeriai – mégstamas výry užkandis prië alaùs. Vaikai mégsta įvairių formų sàldžius krèkerius. Pirkau krèkerių sù aguõnomis. Į keliònë įsidéjau pagrûžti krèkerių.*

krekéti, kréka, krekejó vksm.

tiršteti, tenéti: *Nuô želatinos šaltiena ēmë krekeiti. | krešti, krešéti: Kraūjas geraî [blogai] kréka.*

krekséjimas dkt. ppr. vns. (1) šnek.

1. → krekséti 1: *Tvárte girdéjos paédusių kiaulių krekséjimas.*
2. → krekséti 2: *Péršalusios seseris krekséjimas trùko visq saváite.*
3. → krekséti 3: *Mótina į kaprizingo vaiko krekséjimą nèkreipé dëmesio.*
4. → krekséti 4: *Paauglių krekséjimas érzino pagyvénusias móteris.*
5. → krekséti 5: *Ánčių krekséjimas ezerè.*

krekséti, kréksi, krekséjó vksm. šnek.

1. tyliai kriukséti (apie kiaulę): *Krèksi sugùlusios kiaûlés.*
2. gagéti, girgséti, krykséti: *Kékstai [šárkos] kréksi. Kaip cýpsi viščiùkas, kaip krèksi antyté?*
3. KRENKSÉTI: *Senùkas krekséjó trepinédamas pô koplyčią.*

4. vekšlenti, šniurkšeti: *Krèksi pabùdës vaïkas. Kô tû, dukrýte, kreksi?*

5. kikenti, krzentti: *Mergáitës visq vâkarq krekséjo.*

Krekšténai dkt. dgs. (1)

kaimas Alytaus rajono savivaldybëje: *Krekšténouose gîmë kùnigas, marijónas, visúomenës veikéjas Václovas Aliùlis.*

krèkti, *kreñka, krêko vksm.*

tiršteti, krekéti, tenéti: *Kq tìk apsiveršiävusios kárves piénas kreñka. Kisiélius greítai ìma krèkti.* | krešti, krešeti: *Kraūjas kreñka.*

krékritis, *krékiasi, krékési vksm. sngr.*

lakstytis (apie kiaulę): *Priëš saváitę kiaülé krékési.*

krekučiai dkt. dgs. (2)

kas sukrekéję: *Balymū krekučiai.*

krékulas dkt. (3^b)

sukrekéjusio skysčio gumulas: *Kraūjo krekulai.*

kremäcija vns. dkt. (1)

mirusiojo palaikų (su)deginimas: *Rituälinių paslaugų biùro žymà apië kremäciją. Kremäcijos atlikimo sâlygas, tvařką, kremúotų palaikų láidojimo bûdus reglamentúoja speciâlûs téisés ãktai. Pô kremäcijos veliônio artimieji gáuna ûrnq sù pelenaîs.*

krèmas dkt. (2)

1. konditerijos pusgaminis iš sviesto, kiaušinių, cukraus, pieno ir priedų tortams, pyragaičiams pertepti, įdaryti ir puošti ar pan.: *Žémés riešutų [šokoladinis] krèmas. Pyrágas sù maskarpònés kremù.* Į konditerijos krèmą dël skönio iñ aromato dëdama kavôs, kakâvos, riešutų, konjâko ar výno.
2. saldus tirštas valgis iš grietinélës, cukraus, želatinos ir priedų (vaisių, šokolado, kavos, razinų) ir kt.: *Varškës krèmas sù vaisiais. Deseñtinis krèmas supilstomas į formeles iñ atšaldomas.*
3. kosmetinis tepalas: *Šveiciamâsis [dâžomasis, stangrinamâsis, rañkų, savâiminio [degio] krèmas. Duejópo veikimo krèmas nuô sáulës. Véidą tepù maitinamuoju [drékinamuoju] kremù.* Tai puikùs krèmas, létinantis ódos senéjimą. Krèmas lengvai įsigeria į ódą, nès jam è yrà aktyviųjų mëdžiagų. Isbandžiaû kelis kremius nuô raukšlių.

krematòriumas dkt. (1)

pastatas su įrenginiu mirusiuju palaikams deginti (kremuoti): *Krematòriumo krósni. Ligóninës krematòriumas. Baigtas statyti Kédâinių krematòriumą. Krematòriume bûna láidotuvii apeigû sâlës, pagalbinës pâtalpos, koplycià iñ kolumbârijus ûrnoms sù palaikû pelenaîs sâugoti.*

kremâvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kremuoti: *Veliônio kremâvimas. Kremâvimo ûrna. Augintinių [gyvûnų] kremâvimo páslauga.*

kremblýs dkt. (4)

tarm. GRYBAS 1: *Kremblíû pintinéje vôs kelî. Krembláms lietaüs trûksta, neáuga.*

krembriulé dkt. vyr. nekait.

plikyto kremo desertas su deginta plutele: *Krembriulé sù mángais [sù kavâ, šokoladù, vanilë iñ aitriôsiomis pâprikomis]. Krembriulé – klasikinis prancûziškas deseñtas. Pagaminti krembriulé nesunkù, o skonis fantastiškas. Šiám deseñtui labai aâtimas mâno nuô vaikystës diëvinamas krembriulé.*

krèminis, krèminé bdv. (1)

1. pagamintas su kremu (1 r.) ar iš kremo: *Krèminis pyragáitis. Krèminiai saldaňiai.*
2. gelsvai baltas (apie spalvą), gelsvai Baltos spalvos: *Krèminé spalvà. Nusipirkau vasarinius kréminiūs márškinius.*

krèmiškai prv.

su gelsvu atspalviu, gelsvai: *Horteñzijos žýdi krèmiškai baltais žiedais.*

kremlius dkt. (2)

1. gynybinėmis stačių kuolų arba mūro sienomis apjuosta senųjų Rusijos miestų dalis, kurioje yra valdovo rūmai ir kiti svarbiausi administraciniai ir religiniai pastatai: *Pskòvo [Nòvgorodo, Kazanés] kremlis. Pirmieji kremliai pastatytí XI ámžiuje. Priẽ šiaurinés Maskvôs kremliaus sienos, Raudonõjoje aikštëje, yrà Lènino mauzoliuj.*
2. (rašoma didžiaja raide) Rusijos valdžia: *Kremlis átmeta kritiką dël žmogaüs téisių pažeidimo. Rùsijos teismas duejais mëtais sumâžino kâlinimo baûsmę Kremliaus kritikui.*

kremukas dkt. (2)

dem. kremas 3: *Kókiu kremukù têpate sausùs vaiko žandukùs?*

kremúoti, kremúoja, kremávo vksm. (kā)

deginti mirusiojo palaikus (ppr. krematoriume): *Tëtq mës kremavome, tokià bùvo jȫs valià. Àš noréčiau, kàd mané, atéjus laikui, kremúotu. Kremúoti palaikai dažniáusiai supilami į ûrnq iñ láidojami kolumbáriuje arbà žéméje, kañtais išbañstomi.*

kremzlé dkt. (4)

kietas ir elastingas jungiamasis organizmo audinys: *Nósies [ausiès] kremzlé. Kreñzlés kauléja. Kremzlés nérà kraujägysliu iñ neñvų. Sténgiamés válgyti tik gérq mësq, nupjáustome visùs riebaliukùs, odelès, kauliukùs, gyslutès iñ kremzlès.*

kremzlétas, kremzléta bdv. (1)

turintis daug kremzlių, su daug kremzlių: *Kremzléta mësà. Kremzlétas káulas. Kremzlétos rañkos.*

kremzlinis, kremzliné bdv. (2)

sudarytas iš kremzlés: *Kremzlinis audinýs. Kremzliné nósies pértvara.* | turintis iš kremzlių sudarytus griaucius: *Kremzlinés žuvys: rykliai, räjos.*

kremzlýte dkt. (1)

maža kremzlé: *Sprandiné skirtà šašlýkams, nès turi daugiau kremzlýcių iñ odeliu. Kremzlýtes tai bë reikalo išmeti, jȫs sveika sgnariáms.*

krénà dkt. (4)

tarm. plévelė, susidariusi ant virinto pieno, sriubos ir kt.; sin. greimas, griené: *Nugriebti krénq. Vakarykštë sriubà sù krénà.*

kreñkséjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ krenkséti: *Plaučių uždegimas prasidéjo itařtinu krenkséjimu. Ùž dûru išgirdau krenkséjimq.*

kreñkséti, krénksi, kreñkséjo vksm.

KREÑKSÉTI: *Põ laringito dvì saváites krenkséjau. Sukarščiavęs vaikas pradéjo krenkséti.*

krénkšciojimas dkt. ppr. vns. (1)

→ krenkšcioti: *Krénkšciojimas įkvépus dûmų.*

krénkščioti, krénkščioja, krénkščiojo [vksm](#).

tarpais, kartais kiek krenkšti; **sin.** kosčioti, krenkšči: *Susijáudinusi mótna ēmē krénkščioti. Pō gripo dár saváitę krénkščiojau.*

krenkščijmas [dkt. ppr. vns.](#) (1)

→ krenkšči: *Saūsas [drégnas] krenkščijmas. Krenkščijmą paleñguina šalavijų arbatā.*

krenkščeti, krénkšči, krenkščėjo [vksm](#).

tarpais krenkšči; **sin.** kosčioti, kriunéti: *Kažkas įkandin sēka, įspéjamai krénkšči. Senùkas ilgai krenkščėjo.*

krénkščlys, krenkščlė [dkt.](#) (4)

šnek. vis kosčiojantis žmogus: *Krenkščliai dažnai skündžiasi krūtinés skausmais. Krenkščliūs reikia gydyti čiobrėliais.*

krénkščt [išt.](#)

vartoamas atsikrenkštimui išreikšti: *Žmogūs krénkščt, krénkščt – tuoj pradės dainuoti.*

krénkšteléjimas [dkt. ppr. vns.](#) (1)

→ krenkšteléti: *Staigà už nūgaros išgirdau tylų krénkšteléjimą. Sāleje puiki akūstika, visi krénkšteléjimai girdéti.*

krénkšteléti, krénkšteliai (*krénkštelėja*), krénkštelėjo [vksm](#).

kiek sukrenkšči; **sin.** kosteléti: *Krénkštelėjau, norédamas atkreipti į savę dėmesį. Tévas piktai krénkštelėjo iš atsidūso.*

kreñkščti, kreñkščia, kreñkščė [vksm](#).

koséti šalinant iš gerklės skreplius ar ką kita: *Stipriai péršalai, kàd krenkščti bë pérstojo. Jis ilgai kreñkščė, kôl iš gerklės iškósėjo óbuolio žièvę.*

krenkščimas [dkt. ppr. vns.](#) (2)

→ krenkšči: *Gérklų uždegimo simptòmas – krenkščimas. Ligónis skündési krenkščimù, gerklės perštéjimu.*

kreòlas [dkt.](#) (2)

etninės arba etninės rasinės žmonių bendruomenės, kuri nuo gretimų gyventojų skiriasi savo kilme, palikuonis: *Braziliuje iš bùvusiose Didžiosios Britanijos, Olándijos koloniųose gyvēnantys kreòlai – vergū afrikiéčių palikuonai. Prancūzijos Gviānoje gyvēnantys kreòlai – prancūzų iš afrikiéčių mišrių sántuokų palikuonai, Jungtinių Amèrikos Valstijų Luiziānos, Teksaso valstijoje – prancūzų iš indenių mišrių sántuokų palikuonai, Aliaskoje – rùsų mišrių sántuokų sù indenémis, aleutémis iš eskimémis palikuonai. Bùvusiose Portugalijos koloniųose kreòlais tāpo etninės grùpės, susidariusios afrikiéčiam sumišus sù portugālais. Kreòlai yrà Mauricius, Reunjono iš Seišelių salų mišrios kilmės gyvėntojai.*

kreòliné kalbà

viена iš naujujų mišriųjų kalbų, susidariusių iš kurios nors Europos kalbos ir Afrikos, Amerikos ar Rytų tautų kalbų elementų, išsirutuliojusi iš pidžino: *Kreòlinių kalbų bendruomenė susiformuoja tadà, kai pidžinu kalbėjusių žmonių vaikai īma vartoti šių kalbų kaip ḡimtają. Kreòlinių kalbų ēmē gauséti pliñtant kolonizacijai iš vergū prekýbai. Kreòlinių kalbų yrà Afrikos, Austrālijos, Amèrikos, Ázijos žemynuose. Nuò pidžino kreòliné kalbà skiriasi išplétota sudétingesnè gramātine struktūra, turtingesniu žodýnu, platesnémis funkcijomis. • plg. pidžinas.*

kreòlinis, kreòliné bdv. (1)

žr. kreoliné kalba.

krèpas dkt. (2)

grublėtas šilkinis ar medvilninis (rečiau vilnonis ar pusvilnonis) audinys iš sukrių siūlų: *Vākarui sukurti drabūziai iš krēpo iš ālaso. Bambūkinis rañkšluostis, puõštas krepù. Krēpas sunkësnis iñ šiurkštësnis už krepdešiną.*

krepdešinas dkt. (2)

minkštas, lengvas šilkinis audinys suknelėms ir palaidinukėms siūti: *Raûsvo krepdešino suknélė. Siûdamà sijónq siuvéja orgánzq dêrino sù krepdešinù.*

krepšelis dkt. (2)

1. nedidelis krepšys (1 r.): *Popieriniis krepšelis. Géliû krepšelis. Į pirkiniû krepšeliùs gržta ekològiškos prékés.*
2. jame telpantis kiekis: *Pakeléjè pirkau krepšeli mélýniu.*
3. krepšelio pavidalo pyragaitis su kremo, uogienės, drebuciu ir kt. įdaru: *Kepù krepšeliùs sù aviêtémis. Krepšeliùs paskäninkite šokoladù.*
4. biudžeto lėšos, skirtos vienam ikimokyklinukui, mokinui ar studentui mokytis: *Pagrindinîs moksleivio [mókinio] krepšelio principas – pinigai sëka paskui moksleivij [mókinij]. Bè ikimokýklinio ùgdymo [darželinùko] krepšelio vargù ař kas nòrs imsis kùrti mažùs darželiùs. Pasibaigus stojimui į aukštâsias mokyklâs, paaiškéjo, kâd kai kuriomis stûdijûs programoms studeñtų krepšelių pritráuki nepavýko. Áukštostios mokýklos bûs priverstos kovoti dël kiekviéno valstybës finansâvimq – stûdijų krepšeli – gáunançio abiturieñto.*

krépšininkas, krépšininké dkt. (1)

krépšinio žaidéjas: *Ji bûvo išrinktâ geriáusia Lietuvôs krépšininke. Išleistî medâliai sù krépšininku atvaizdais. Krépšininkus užklupo tráumos iñ lîgos.*

krepšinis dkt. vns. (2)

dviejų komandų po penkis žaidéjus sportinis žaidimas, kurio dalyviai stengiasi įmesti kamuoli į varžovų krepši (3 r.): *Doméitis kepšiniù. Ař vâkar mateī krepšinio rungtynès? Jöniškyje veikia Krepšinio muziëjus. Krepšinis dël sâvo populiarumo juokaïs vadînamas antrâja Lietuvôs religija.*

krepšys dkt. (4)

1. įvairios formos ir iš įvairių medžiagų padarytas daiktas kitiems daiktams susideti ir nešti: *Spòrtinis [kelioninis] krepšys. Didelis iñ patogùs krepšys pirkiniáms. Diñgo juodôs spalvôs odînis krepšys sù daiktais. Pinù krepšiùs iñ vyteliu iñ balanu.*
2. jame telpantis kiekis: *Pañnešém dù krepšiùs grýbų. Pririñk krépši bûlviju.*
3. prie iškelto skydo pritvirtintas lankas (ppr. su tinkleliu), į kurį métomas kamuolys žaidžiant krepšinį: *Déjimas į krépši. Žaidéjas nuláužé krepšio lañkq.*

krepšiùkas dkt. (2)

1. nedidelis krepšys (1 r.): *Dideliamè tamsiamè žölininkés krepšyjè daûg mažû krepšiùku, maišeliu – jùk nedési visû žoléliu į vienq.*
2. jame telpantis kiekis: *Kaimýné átnéše krepšiùkq riešutû [žemuogiû].*

krépšt išt.

1. vartojamas krepšteléjimui (1 r.), sukrebždėjimui, subrazdėjimui pavaizduoti: *Nâktij pelê krépšt, krépšt. Kâs tîk krépšt, aš iñ pabundù. Krépšt krépšt į duris – pasigiñdo vidurý naktiës.*
2. vartojamas krepšteléjimui (2 r.), kepšteléjimui, gribšteléjimui (2 r.) pavaizduoti: *Sédžiu, žiuriù filmq iñ tîk krépšt krépšt kažkâs už rankóvës.*

krēpštelējimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → krepštelēti 1: *Kiekviēnas ītaūtinas krēpštelējimas jā gāsdiņo.*
2. → krepštelēti 2: *Televīzijos forumē diskutuota, ar kiekviēnas krēpštelējimas yrā smuřtas priēš vaikq. Pajutaū šveļnū krēpštelējimq pilvē* (apie pirmuosius dar negimusio kūdikio jūdesius).

krēpštelēti, krēpšteli (*krēpštelēja*), krēpštelējo vksm.

1. (už ko, po kuo) kiek sukrebždēti: *Kažkās krēpštelējo ūž dūru [pō grindimis].*
2. (kā, kuo) kiek paliesti; sin. kepštelēti: *Šuō apūostē vēžliūkq, krēpštelējo letenēlē šarvūs.*

krēslas dkt. (3)

minkštas arba kietas baldas su atlošu nugarai (kartais ir galvai) ir ranktūriais ppr. vienam žmogui sēdēti: *Supamāsis [pakabinamasis] krēslas. Ažuolinis krēslas. Atsisēsti ī krēslq. Krēslē sēdēti patogiaū.* • plg. fotelis.

Krēlynai dkt. dgs. (3)

kaimas Jonavos rajono savivaldybēje: *Tiēs Krēlynai Neryjē riōgso didžiāusias jōs akmuō – Gaidēlis.*

krēsnas, kresnā bdv. (4)

1. mažo ūgio, bet stambus, tvirto sudējimo: *Krēsnas arkliūkas. Tai kresni, stīprūs, geraī sudēti ūnys. Mataū jō krēsnā figūrq.* | aukšt.: *Móterys televīzoriaus ekranē atrōdo kresnēsnēs, ō výrai vyriškesni negū tikrōvēje.*
2. kuplus, šakotas: *Krēsnos óbelys. Šiē augalaī palýginti stañbūs, kresni.*

kresnókas, kresnóka bdv. (1)

gana kresnas (1 r.): *Kresnóka figūrā. Kresnóko sudējimo výras. Dañlininkēs heròjai nē visad tobulū propòrciju, kresnóki, šiurkštóku, šaržuotu vēido brúožu.*

kresnóti, kresnója, kresnójo vksm.

1. virpēti, kretēti, tirtēti: *Bégant kepürēs aūsys kresnója.*
2. (kuo) pamažu bēgti; sin. risnoti: *Kumeliūkas kēlkraščiu kresnója.* | (ant ko) ristele joti: *Kresnóju añt árklio.*

kresnūmas dkt. ppr. vns. (2)

→ kresnas 1: *Stoto kresnūmas. Sàvo kresnumū šiōs kātēs kažkiek prīmena Meñno meškēnus.*

krēst išt.

vartojoamas krestelējimui vaizduoti: *Važiúojant blogū keliū krātē nestipriaī – krēst, krēst.*

krēstelējimas dkt. ppr. vns. (1)

→ krestelēti: *Nuō krēstelējimo býra žirginiū dulkēlēs. Neskaityk viešājame transpōrte – nēt iñ vōs juntami krēstelējimai keičia atstūmq tařp knýgos iñ akiū.*

kréstelējimas dkt. ppr. vns. (1)

→ krēstelēti: *Šlāpio lietsargio kréstelējimas priēš līpant ī autobūsq.*

krēstelēti, krēsteli (*krēstelēja*), krēstelējo vksm. (kā)

kiek sukrēsti, supurtyti: *Krēstelēti gálvq [pláukus]. Vyriškis pasākē sàvo pāvardę iñ krēstelējo jōs rañkq.*

krēstelēti, krēsteli (*krēstelēja*), krēstelējo vksm. (prieš kā)

stipriau sukrēsti, supurtyti: *Priēš leidžiant váistus šviřkštq reikia krēstelēti.*

krēsti, krēcia, krētē **vksm.**

1. (ka, nuo ko, iš ko) daryti, kad kristų (1 r.); sin. purtyti, kratyti, barstyti, berti: *Óbuolius krēsti nuo obels. Aguonās krēsti iš galvūcių. Vėjas nuo mėdžių lapūs [gilės] krēcia.*
2. (ką) pertant, daužant daryti švarą (be grūdų, žolių ir šiaudagalių) (apie rugių pėdus, kūlius): *Kai kūliūs kreti, tai išpūrtai iš vidaūs smulkius šiaudus. Rugių pėdus krēsdavome iš stogus den̄gavome.*
3. **beasm.** važiuojant nelygiu keliu kratyti: *Važiuojant per akmenis labai krēcia.*
4. (ką) purtyti, drebinti (apie drebulį): *Manė pýkino, krētē šaltis. Nežvinio drēbulio krēciamas jis traukėsi ātbulas. Vaikas drēba kaip drūgio krēciamas.* | **beasm. (ką, nuo ko):** *Vien nuo minties apie maistą ją imdavo krēsti. Paryčiai vėl émė krēsti, tėko šilčiau apsklótis.*
5. (ką) ištikti, užklupti (apie nemalonius, grësmingus dalykus): *Šalij krētē energėtikos krizę. Pasáulis krēciamas stichinių neláimių iš konfliktų.*
6. (ką, ko, kam, kuo, iš ko, į ką) dėti, drėbtai (tirštą masę): *Šeiminiukė krētē várškė į súrmaiši. Krēsk iš mán iš púodo kōsés [varškės, pādažo]. Mediniū šáukštu kabinkite spūrgų tēšlą iš krēskite į kárstq alieju.*
7. (ką, iš ko) drebiant (tirštą masę) daryti, lipdyti, mûryti: *Tvártus iš mólio krēsdavo. Mēistras nūkalė séną tinka iš krētē naują.*
8. (ką, kuo) mėžti, tręsti: *Méšlu krēstas laūkas. Diřvą [žémę] krēciame mēšlu.*
9. (ką, nuo ko, prieš ką) braukant šalinti, valyti: *Krēsti vorātinklius [dulkes] nuo lùbų. Priēš šventes piškią [lubas, kampūs] krēsdavo. Kaminkréty kaminą krēcia.*
10. (ką) daryti krata; sin. kratyti: *Žandārai visq dienq krētē káimq.* | **prk.:** *Émiaū krēsti sàvo átmintj (bandžiau prisiminti).*
11. (kam, kuo, į ką, per ką) šnek. kirsti, trenkti: *Nütariau neláukti, kól ipýkusi sesuō krēs mán knygą į gálvą [per nūgarą].*
♦ **cirkus krēsti** šnek. 1. juokus, išdaigas daryti: *Ganà čià cirkus krēsti, ar negálite ramiai pasédéti?!* 2. lengvabūdiškai elgtis: *Kókius tú čià cirkus kreti, kodèl taip čigoniškai apsìrengei?* | **káilij krēsti** (kam, už ką) mušti, lupti: *Krēsk jám į káilij už neklaūsymą.* **išdáigas krēsti** daryti išdaigas: *Vaikų krēciamos išdáigos.* **juokùs krēsti** pokštauti, juokauti: *Kai svečiai įsilinksmino, émė dainuoti, krēsti juokùs.* **pókštus krēsti** pokštauti, juokauti: *Dabañ nè laikas krēsti pókštus.*

kréstinis, kréstinė **bđv.** (2)

1. nukrēstas, nupurtytas: *Kréstinių obuoliai. Kréstinės kriaušės.*
2. pamūrytas krečiant, drebiant: *Kréstinių pamatai. Kréstinė krósniš.*

krešéjimas **dkt. ppr. vns.** (1)

→ krešeti: *Krešéjimo laikas [sulétejimas, pagreitejimas]. Kraūjo krešéjimą mäzinantys váistai.*

krešéti, krēši, krešéjo **vksm.**

stingti, tiršteti (ppr. apie kraują); sin. krešti, krekti: *Krēšantis kraujas. Trombocitai pàdeda kraujui krešeti. Jéi kraujas nèkreša, susižeidus yrà pavojus nukraujoti.*

krešimas **dkt. ppr. vns.** (2)

→ krešti: *Kraūjo krešimo sutrikimai. Aspirinás mäzina kraūjo krešimą.*

kréshinti, krēšina, krēšino **vksm. (ką)**

daryti, kad kreštų, krešetų; sin. tirštinti, stingdyti: *Per didelis kálcio kiékis krēšina kraują.*

krēsti, krēšta, krēšo **vksm.**

krešeti, krekti: *Jis šlúostési krēstantį kraują.*

krešulys dkt. (3^b)

sukrešėjės (ppr. krauko) gumulėlis, gabalėlis: • plg. trombas. *Krešulys užkimšo vėnq. Váistas tiřpo krauko krešulius. Susidäré krauko krešulys.*

krešuliukas dkt. (2)

nedidelis krešulys: *Kažtais váistų leidimo viētoje yrà pažeidžiamà paviršiné venà iñ jojè susidäro krešuliukas.*

krešumas dkt. ppr. vns. (2)

→ krešus: *Padidéjės krauko krešumas. (Krauko) krešumą slopinantys váistai. Krauko krešumo tyrimas yrà privälomas priëš visàs chirùrgines operacijas.*

krešus, kreši bdv. (4)

linkęs krešeti: *Jéigu júsų kraujas labai krešus, priëš vartódami šiū vaistazolių preparatūs pasitaikite sù gýdytoju.*

Kretà dkt. vns. (2)

Graikijai priklausanti sala Viduržemio júroje: *Atostogos Krètoje. Kretà yrà trijų žemynų – Euròpos, Ąfrikos iñ Azijos – prekýbinių júros kelių sánkryžoje. Krètq skaláuja kéturios júros – Egéjo, Krètos, Libijos iñ Jónijos.*

krétejas, kréteja dkt. (1)

1. žmogus, kuris ką krečia (1 r.), purto: *Prasti krétejai, jéi tìk tiek obuolių prikrétete.*
2. žmogus, kuris ką krečia (10 r.), daro kratą: *Kaléjime sukurtq românq átemé krétejai.*

kretéjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kretéti 1: *Pasmarkéjės galvōs kretéjimas. Raudà akìmoju péreidavo į nebýlų kretéjimą.*

kreténti, kretēna, kretēno vksm. šnek.

1. (kà, kuo) linguoti, kinkuoti, kinknoti: *Arkliai kretēno gálvas [galvomis].*
2. (kuo) kretant pamažu eiti: *Kretēna jís keliu pasiramsčiúodamas lazdà.*

kretéti, krēta, kretéjo vksm.

1. (nuo ko) drebéti, tirtéti (ppr. nuo senatvés): *Vaikinùkas gerašiřdis, jís visadà pagailës iñ krétančio senùko, iñ álkano benāmio šuñs. Móteris kretéjo nuo verksmo. Jis taip juökiasi, kàd nèt pilvàs krēta.*
2. šnek. drebant létai, sunkiai eiti: *Pô ligôs tetà vôs krēta.*

krétiuklis dkt. (2)

medžio purtymo įtaisas, kuriuos krečiamos jų séklos ir vaisiai: *Vaïsių krétiuklis. Dažniáusiai naudójamas vibräcinis krétiuklis. Séklos krétiukliu paprastai krečiamos aňt áudeklo, kuriis paklójamas pô medžiù.*

krētilas dkt. (3^b)

1. etnogr. didelis apvalus, pailgas ar stačiakampis rëtis iškultiems grûdams sijoti: *Súrių prikrauti krétilai. Kretilai pirmájam vétymu darýti retesni, antrájam – tankesni.*
2. įtaisas birioms medžiagoms sijoti, rûšiuoti: *Krētilas atliekóms išrûšiuoti. Kretilų gaminimas.*

krétimas dkt. ppr. vns. (2)

1. → krésti 1: *Slývų [obuolių, kriaušių] krétimas nuo šakų.*
2. → krésti 2: *Kulių krétimas stogáms deñgti.*
3. → krésti 3: *Krétimas važiuojant duobétu keliu.*
4. → krésti 4: *Temperatûros kilimą paprastai lýdi šalčio krétimas. | Tóks krétimas, dantiës aňt*

dantięs nenualaikaū.

5. → krėsti 6: *Tešlōs krėtimas* į formelės.

6. → krėsti 7: *Tvártų krėtimas* iš molio.

7. → krėsti 8: *Laukų krėtimas* mėšlu prasidėdavo rūdenį.

8. → krėsti 9: *Kaminų krėtimas* – jūdės iš sunkūs dárbas.

9. → krėsti 10: *Žinią apiė čigónų tāboro krėtimą* ieškant narkotikų pasklidu kaip māt.

10. → krėsti 12: *Atleisdavau jám už šunýbių krėtimą.*

kretinės, kretinė dkt. (2)

žmogus, sergantis kretinizmu: *Kretinai dažnai turi dideli, burnoję netelpantį liežuvį. Kretinūs gydo hormonų preparatais.*

Kretingà dkt. vns. (3^b)

miestas Klaipėdos apskrityje: *Važiuojame į Kretingą apžiūrėti žiemos sodo. Kretingos dvarė įsikūręs muziejus.*

Kretingälė dkt. vns. (2)

miestelis Klaipėdos rajone: *Kretingälėje populiarus baidarių turizmas. Į vakarus nuo Kretingälės yra Pajūrio regioninis parkas iš Kačkles draustinių.*

kretingiškiai dkt. dgs. (2)

vakarinių šiaurės žemaičių patarmė: *Kretingiškius atskirsite iš gera išlaikytų dvinskaitos formų. Kretingiškių patarmė paplitusi Mósėdžio, Darbėnų, Salantų, Kačtenos apylinkėse.*

kretingiškis, kretingiškė dkt. (2)

1. Kretingoje ar jos apylinkėse gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus: *Japónės mokė kretingiškės piesti mändalas.*
2. vakarinių šiaurės žemaičių (kretingiškių) patarmės žmogus: *Kretingiškis vartója senovines prielinksnių sù naudininkų konstrukcijas.*

kretinizmas dkt. (2)

skydliaukės funkcijos nepakankamumo sukeliama liga, kuri reiškiasi protiniu atsilikimu ir kūno proporcijų pakitimui: *Sirgti kretinizmù. Kretinizmas buvo paplitęs vietovėse, kurių biosferoje itin trūksta jodo.*

Krētkampis dkt. vns. (1)

kaimas Šakių rajone: *Krētkampio dväras. Nuo Lekėčių pasukome į Krētkampį.*

Krètos júra

Viduržemio jūros dalis prie Kretos salos: *Krètos júra* yra į pietus nuo Egėjo jūros.

Kretúonas dkt. vns. (1)

ežeras Švenčionių rajone: *Kretúono užliejamose pievose përi daug retų paūkščių. Į Kretúoną įteka kėlios upės.*

Kretúony dkt. dgs. (3)

kaimas Švenčionių rajone: *Etnografinis Kretúonių kaimas išsidëstęs Kretúono ežero pietvakarinéje pakrantėje. Kretuonyse išliko vertingų sodybų sù XIX amžiaus pabaigôs–XX amžiaus pradžiôs pastatais.*

Kréva dkt. vns. (1)

KREVAS: *Krévos unija [sutartis] (istor.). Krévos pilis.*

Krēvas dkt. vns. (2)

miestelis Baltarusijoje, Gardino srityje; [sin.](#) Krēva: *Krēvo pilyjė kasmēt minimas karāliaus Mindaugo karūnāvimas. Krēvas kaip svarbūs regioninis prekybos ir amatų ceñtras išsago lietuvių etninių žeminių pietrytiname pakraštyje.*

krevetė dkt. (2)

nedidelis valgomas jūrų, rečiau gėluju vandenų dešimtkojis vėžiagyvis su žnyplėmis: *Krevetės miňta duombliais ir smulkiai bestuburiai gyvūnai.* | jos mësa: *Krevetės labai vertina gurmānai. Krevetės gālima ruošti įvairiai būdais.*

krevezóti, krevezója, krevezójo vksm. (kā)

kreivai, nelygai, prastai kā daryti (rašyti, arti ir pan.); [sin.](#) kreivoti, keverzoti: *Penkiamētis jaū krevezója raidės. Kā čià krevezóji kaip sù vištos kója?*

kri dkt. nekait.

1. dgs. vyr. Šiaurės Amerikos indėnų gentis, priskiriama algonkinams, gyvenanti rezervacijose Kanadoje ir JAV: *Kri išlaikė tradicinių tikėjimų – totemizmo, šamanizmo, aukščiáusios dievybés, dväsių kulto – papirocių.* XIX ámžiaus pabaigoje kri tapo sėslūs, péréjo nuo kolektívines priē individualiōs medžioklés.

2. šios genties žmogus: *Kri (indénés) nūotrauka.*

kriauklainis dkt. (2)

klintis iš susicementavusių moliuskų ir suakmenėjusių kriauklelių: *Kiauklainio plökštės.* Šamotiniamo važdyje yrà smulkių kriauklainių.

kriáuklė dkt. (1), **kriauklė** (4)

1. kietas apsauginis moliuskų šarvas, kiaukutas: *Kriáukléje išsidéstę sraigės vidaus òorganai. Kriáuklė sáugo minkštas moliusko kúno dalis, vidujè prië kriáuklés prisitvirtina raumenys. Pilvakojùs nesunkù atpažinti iš susisùkusios kriáuklés.*
2. vidaus kanalizacijos plautuvé, praustuvé ar unitazas: *Keraminé [akmeñis mäsés] kriáuklė. Neskiestu valikliu gálite valýti kriáukles ir Klozetùs.*
3. dekoro motyvas, primenantis moliusko kriauklę: *Kriáuklés motývas bûdingas rokoko stiliiui.*

kriauklélė dkt. (2)

1. [dem.](#) kriauklė 1: *Vaikai pajúryje riñko kriauklelès.*
2. kriauklelių pavidalo makaronas: *Kriauklélių āpkepas sù súriu. Lietuvojè daugiau gaminama vermišeliu ir lákštiniu, o mažiáusiai – kriaukléliu.*

kriauklinis, kriaukliné bdv. (2)

pagamintas iš kriauklių (1 r.), kriauklelių (1 r.): *Kriaukliniai auskarai. Kriaukliné ságé.*

kriauklýtė dkt. (1)

[dem.](#) kriauklė 1: *Prië júros riñkdavau vandeñs nutékintus akmenukùs, kriauklýtes.*

kriaukliùkė dkt. (2)

[dem.](#) kriauklė 1: *Pajúrio smieliis ápneštas dumbliai ir kriaukliùkemis.*

kriaukšéjimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kriaukšeti 1: *Saldañių [riešutų] kriaukšéjimas.*
2. → kriaukšeti 2: *Smélio kriaukšéjimas tařp dantų.*
3. → kriaukšeti 3: *Ùž sienos girdéjau seřgančio dědés kriaukšéjimq.*

kriaukšeti, kriáukši, kriaukšéjo vksm.

1. (kā, kuo) su garsu kramsnoti; sin. triaukšti, triaukšéti: *Dantimis kriáukši traškučius [riestainiūs].*
2. (tarp ko) trekšéti, grikšéti (tarp dantų): *Prastai nupláutos žaliuōkės, válgant smēlis kriáukši tařp dantū.*
3. kosčioti, krenkščioti: *Kō kriáukši, gál kā prarijai?*

kriaukšlē dkt. (4)

sudžiūvęs duonos gabalélis: *Árklj šeria kriaukšlémis. Juodōs dúonos kriaukšlēs užpilkite kárstu virintu vándeziu.*

kriaukšlēlē dkt. (2)

mažas sudžiūvęs duonos gabalélis: *Iř kriaukšlēlē dúonos gāli tāpti Kūčių vakarienē.*

kriaukšlēlis dkt. (2)

mažas sudžiūvęs duonos gabalélis: *Namuosè – nē kriaukšlēlio dúonos.*

kriaukšlys dkt. (4)

KRIAUKSLÉ: *Juodōs dúonos kriaukšliūs gālima atšviēžinti órkaiteje. Norédama nuraminti kūdikj, mótila pasiūlydavo jám ivyniötq ī márlę dúonos kriaükšli.*

kriaukšnójimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kriaukšnoti: *Káulų kriaukšnójimas.*

kriaukšnóti, kriaukšnója, kriaukšnójo vksm. (kā)

su garsu kramtyti; sin. kriaukšéti, triaukšti: *Kriaukšnóti traškučius [dúonos plūtq].*

kriáukšt išt.

vartoamas kieto daikto perkandimo pojūčiui išreikšti: *Kriáukšt riešutq pérkando.*

kriáukšteléjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kriaukšteléti: *Riešuto [sausañio, óbuolio] kriaukšteléjimas.*

kriáukšteléti, kriáukštelēti (kriáukšteléja), kriáukšteléjo vksm. (kā, kuo)

krimsteléti, triaukšteléti: *Kriáukšteléjau dantimis riešutq iř pérkandau. Šuō kriáukšteléjo káulq.*

kriaunélēs dkt. dgs. (2)

dem. kriaunos 1: *Peiliūkas medinémis kriaunélémis.*

kriauninis, kriauniné bdv. (2)

1. turintis kriaunas (1 r.): *Kriauninis peiliis.*
2. priklausantis kriaunoms (2 r.): *Kriauniné peilio dalis.*

kriaūnos dkt. dgs. (4)

1. peilio koto aptaisas: *Peiliis sù kaulinémis [medinémis, inkrustuotomis] kriaunomis.*

2. peilio kotas: *Peilio kriaūnos iř gelēžté. Peiliūkas vaisiams dēdamas priēš lēkštę, kriaunomis ī dēšinę.*

Kriaūnos dkt. dgs. (4)

kaimas Rokiškio rajone: *Kriaunų istorijos muziejus. Ī Obeliūs važiavome per Kriaunąs.*

kriausáité dkt. (1)

kriausiu sodinukas: *Kriausáites gālima sodinti iř pavāsarj. Añt jaunų kriausáicių lāpų atsirādo rudū dēmiū.*

kriaušė dkt. (1)

1. apvalus, kotelio link siaurėjantis gelsvas ar žalsvas saldus, ppr. sultingas vaisius: *Miltinė kriaušė*. Varškės pyrāgas sù kriaušēmis.
2. vaismedis, vedantis tokius vaisius (*Pyrus*): *Kriaušės dažniáusiai dėra kiekvienais mėtais. Kriaušes sodinkite lengvojė priemolio žéméje.*
3. kriausės vaisiaus pavidalo įtaisas: *Bökso kriaušė*.

kriauselė dkt. (2)

1. dem. kriauselė 1: *Jis riñko nuo žémės pérnokusias geltónas kriauselės.*
2. dem. kriauselė 2: *Laukinė kriauselė.*
3. dem. kriauselė 3: *Guminė kriauselė.*

kriausinas, kriausinka bdv. (1)

su aukštais kriausiais: *Kriausinas krañtas [šlaistas]*.

kriaušinis, kriaušinė bdv. (1)

1. padarytas iš kriausės medienos: *Kriaušinė kúoka.*
2. kriausės vaisiaus pavidalo: *Kriaušinis pumpótaukšlis.*
3. parazituojantis ant kriausiu: *Kriaušinės érkės.*
4. priklausantis vasarinių obelų veislei, vedančiai panašaus į kriausiu skonio vaisius: *Kriaušiniai obuoliai sudžiovinti nejuodúoja.*
5. pagamintas iš kriausiu, su kriausėmis (vaisiais): *Kriaušinis pyrāgas [keksiukas].* | turintis kriausiu skonį: *Kriaušinis sidras [kokteilis]. Kriaušinė degtinė.*

kriausis dkt. (2)

status, skardinges krantas ar kalno šlaitas: *Tiês kriausiu rãtas žalvarinis lietas žiedas sù pynimo imitacija. Võs nenusiritaū nuo kriausio.*

kriausytė dkt. (1)

1. dem. kriausytė 1: *Prisirinkaū kriausyčių.*
2. dem. kriausytė 2: *Šiemet kriausytė gaūsiai žydéjo.*
3. dem. kriausytė 3: *Clizmûtė sù guminė kriausytė. Gleivéms iš nösies išsiuřbtii dabař yrà modernių siurbtukų, anksčiaū buvo naudójamos guminės kriausytės.*

kriausyti, kriauso, kriausė vksm. (ką) šnek.

badyti, krapšyti (ppr. norint išardyti): *Tù išmanai tik várny lizdùs kriausyti, daugiau niéko.* | prk.: *Kriausyti senás žaizdàs.*

kriaušlapė dkt. (1)

miškų, pelkių augalas visžaliais, panašiai į kriausės lapais ir nusvirusiomis ppr. baltų žiedų kekémis (*Pyrola*): *Kriaušlapės áuga spylgiuocių iř mišriuosè miškuosè, raistuose aňt kupstū. Seniau kriaušlapėmis gydydavo trükì.*

krienai dkt. dgs. (4)

aštraus skonio tyrės pavidalo iš krieno augalo šaknų pagamintas prieskonis: *Baltieji [raudonieji] krienai. Sù krienais mësq [kiaušinius] valgome. Mégstu krienus sù actù.*

krienas dkt. (4)

1. pievų, daržų augalas dideliais pailgais lapais ir ilga stora balta šaknimi, vartojama prieskoniams (ppr. valgomasis krienas, *Armoracia rusticana*): *Lietuvojè krienai imti auginti XV ámžiuje. Krienas pàtariama kàsti ankstî pavàsarj arbà rùdenj.*
2. menk. sakoma apie užsispyrusį, nelankstų, ppr. seną ir dažniausiai nevedusį vyra: *Esù užkietejęs krienas, sù manimi bútų sunkù gyvéniti. Kaip sunkù sù tókiu senù krienu bendráuti!*

krienáuti, krienáuja, krienávo vksm.

ieškoti krienų, kasti krienus: *Padaržeję būdavo pilna krienų – teñ iñ krienáudavome.*

krieninis, krieniné bdv. (2)

parazitujantis krienuose ir kt., kenkiantis krienams ir kt.: *Krieninis ląpgraužis* (zool.). *Krieninė kopūstinukė* (zool.).

kriënyti, kriënija, kriënijo vksm. (k) šnek.

neduoti ramybës, nuolat ką prikaišioti; sin. ésti, graužti: *Jië visi tą mařčią kriënijo. Kadà tū nustósi manè kriënijęs?*

krienúotas, krienúota bdv. (1)

krienais suteptas, aplipęs: *Krienúotas šaukštēlis.*

krijas dkt. (4)

etnogr.

1. rėčio, kretilo ar kito apvalaus ar apvalaino daikto šonai: *Rėtis sù áukštu kriju.*
2. rėčio sietelis: *Išplyšo rėčio krijas.*
3. iš virvelių išpintas lovos, lopšio dugnas: *Añt pliko krijo vaiko neguldýsi.*
4. iš lazdynų plaušų nupintas sietelis: *Virtiniùs iš púodo griebia sù kriju.*
5. REKETUKAS 1: *Siúlas nutrüksta iñ nesisuka krijas.*

krijēlis dkt. (2)

REKETUKAS 1: *Nuvýti siúlus nuo krijēlio.*

krikdëmai dkt. dgs. (2)

KRIKSCIONYS DEMOKRATAI: Nórs krikščionių demokrātų ideològija paremta konservatizmo principais, tačiau Euròpos šalių krikdëmai aktyviai dalyvavo výkdant iñ pálys výkdé radikaliàs ekonòmines iñ sociálines reformas. Lietuojè tükstantis devyni šimtais penktais mëtais pirmajq krikdëmų kuopélej jkûré Juozas Tumas-Vaižgantas.

krikdëmas, krikdëmè dkt. (2)

KRIKSCIONIS DEMOKRATAS: Šiõ miestelio mëras yrà krikdëmas.

krikdyamas dkt. ppr. vns. (1)

1. → krikdyti 1: *Priešy eilių krikdyamas.*
2. → krikdyti 2: *Vestuvių [dárbo] krikdyamas.*
3. → krikdyti 3: *Kùpetų krikdyamas.*

krikdyti, krikdo, krikdë vksm.

1. (k) daryti, versti, kad krikšt (1 r.), skirstytusi; sin. sklaidyt, blaškyti: *Krikdyti priéšo pulkùs frònto ùžnugaryje.*

2. (k) daryti, kad krikšt (3 r.), iþrastiné bùklë kistu į blogają pusę; sin. gadinti, ardyti, trikdyti: *Dárba [drauðmę, tvařką] krikdyti. Nuolatinis pérvargimas krikdo nervùs.*

3. (k) skleisti ant žemës; sin. kreikti, draikyti: *Krikdo šiënq [šiено kùpetą].*

krikdýtojas, krikdýtoja dkt. (1)

1. žmogus, kuris krikdo (1 r.): *Nepasidúoti streiko [mitingo] krikdýtojams.*
2. žmogus, kuris krikdo (2 r.): *Tvarkòs krikdýtojai.*

krikëtas dkt. vns. (2)

dviejų komandų po vienuolika žaidéjų sportinis žaidimas, kurio dalyviai irklo pavidalo lazdomis (blokštais) varinédami kamuoli stengiasi juo sugriauti viduryje aikštës esančius varžovų

vartelius: Vieną krikėto lazdōs pūsē plokščią, o kitą – gaubtą. Pirmosios krikėto rungtynės įvýko tūkstantis aštuoni šimtais septyniasdešimt septintaais mėtais Melburne taip Anglijos iš Austrėlijos komandą.

krikimas dkt. ppr. vns. (2)

1. → krikti 1: Grybáutojų krikimas pô mišką.
2. → krikti 2: Pô výro neiškimybés prasidéjo porös sántykių krikimas.
3. → krikti 3: Skústis sveikātos [neřvu] krikimù.

krýklė¹ dkt. (1)

1. nedidelis, panašus į slyvą mėlynas dygiosios slyvos kaulavaisis: Krýkles skinkite rûdenj, pô pirmûjų naukiës šalnû. Krýkliai sultys gériamos nuo kraujavimo iš nôsies.
2. DYGOJI SLYVA: Krýklės įrašytos į Lietuvôs raudónają knygą.
3. vaiskrûmis ar nedidelis vaismedis žirnio didumo juodais nevalgomais kaulavaisiais (ppr. kvapioji kryklė, Cerasus mahaleb): Výsnios iš trësnés skiëpijamos į krýkles.

krýklė² dkt. (4)

nedidelė balsinga laukinė antis (*Anas*): Kryklės tráukia sëklūs, atvirî, tankiai nendrýnais neapáuge vandeñs telkiniai. Krýklės lësa jáunus augalų dâigus.

Krikliniai dkt. dgs. (1)

miestelis Pasvalio rajono savivaldybëje: Į rytus nuo Kriklinių yrâ Molianų piliäkalnis. Nuo Daujénų pasukaū į Kriklinius.

krykséjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ krykséti: Pamiškéjè girdéjos áncių krykséjimas.

krykséti, *kryksi*, *krykséjo* vksm. (kame)

gagëti, girgséti: Vakaraïs paupyjë kryksi ántys. | prk.: Ėmë krykséti iš nenustýgti viëtoje vaikai.

krýksmas dkt. (4)

gagëjimas, girgséjimas: Žqasû [gařnio, kíru] krýksmas. | šauksmas, riksma: Nepasiténkinimo kryksmai.

krikšcionéjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ krikšcionéti: Pergameñtai iš kitî dokumentai supažindina sù pérmaininga Lietuvôs krikšcionéjimo istòrija.

krikšcionéti, *krikšcionéja*, *krikšcionéjo* vksm.

darytis krikšioniškam: Krikšcionéjo iš stâbmeliški papročiai.

krikšcionybë dkt. ppr. vns. (1)

viena iš labiausiai paplitusių pasaulio religijų (greta budizmo ir islamo), kuri remiasi Jézaus Kristaus mokymu: Trýs pagrindinës krikšcionybés srôvës – Ròmos Katalikų Bažnyčia, stačiâtikiai iš protestantizmas. Krikšcionybës istòrija neatsiejamai susijusi sù Jézaus Kristaus gyvënimu. Krikšcionýbei plisti padéjo daugelis Jézaus pasekëjų: apâstalai, misionieriai iš dvâsininkai.

krikšcionijà dkt. ppr. vns. (2)

krikšcionybë išpažistantys žmonës: Vakari krikšcionijà šveñčia Tris Karaliüs. Susiriñkome sù viso pasáulio krikšcionijà, draugais, kaimýnais paminéti didžiöös šveñtës.

krikšcioninimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → krikšcioninti 1: Lietuvôs krikšcioninimo istòrija.

2. → krikščioninti 2: *Turiame pradėti nuo katechizacijos, nuo širdžių valymo, sielų krikščioninimo.*

3. → krikščioninti 3: *Antikos filosofų krikščioninimas.*

krikščioninti, *krikščionina, krikščionino vksm.*

1. (ka) versti į krikščionybę, daryti krikščioniu, krikščionimis: *Krikščioninti senovės baltų gentiš.* | neig. (ko, be ko): *Bė lietuviškų religinių tėkstų nebūtų būvę jėmėnoma Lietuvos krikščioninti.*

2. (ka) kam nors suteikti krikščionybei būdingą bruožą, krikščioniškujų vertybų: *Kryžiaus žygiai turėjo padėti krikščioninti pasaulį.*

3. (ka) sieti su krikščionybe, vaizduoti kaip krikščionis: *Autorius bando krikščioninti filosofus, gyvenusius priėš Kristą.*

krikščionintojas, krikščionintoja dkt. (1)

1. kas krikščionina (1 r.): *Lietuvos krikščionintojai māsiškai kierto šventės giraites, užmušinėjo žalčius.*

2. kas krikščionina (2 r.): *Nukrikščioninto pasaulio krikščionintojai.*

krikščionis (dgs. vard. *krikščionys*), **krikščionė** dkt. (1)

žmogus, išpažstantis krikščionybę: *Viėspatie, suvienyk visus krikščionis tikrą mėilęs iš vienybės duasią. Velykos yrą svarbiusia daūgelio krikščionių šventė. Musulmōno vedýbos su krikščionė. Tu nevežtas krikščionio važdo!*

krikščionys demokratai

politinė partija, savo programą grindžianti krikščioniškomis vertybėmis ir demokratizmo nuostatomis; sin. krikdemai: *Balsavome už krikščionis demokratū. Lietuvos krikščionių demokratių partija igijo visas narystės Európos krikščionių demokratių sąjungoje teises. Vienas pagrindinių visų krikščionių demokratių pártyjų tikslų yrą pliuralistinės visuomenės susivienijimas iš vidinis susitaišymas.*

krikščionis demokratas, krikščionė demokratiė

krikščionių demokratų partijos narys: *Į tarybą išrinkti dū krikščionys demokratai.*

krikščioniškai prv.

→ krikščioniškas: *Krikščioniškai gyvęnti [áuklėti vaikus, švęsti šventes]. Vaikų pareigà – krikščioniškai palaidoti tėvus.*

krikščioniškas, krikščioniška bdv. (1)

krikščionims būdingas ar priklausantis: *Krikščioniškos pāmaldos [tradicijos]. Krikščioniška kultūra.*

krikščioniškumas dkt. ppr. vns. (2)

→ krikščioniškas: *Mąstytojas iš kitų išsiskyrė drąsumu iš krikščioniškumu. Vienas iš stovyklos tikslų – ugdyti vaikų krikščioniškumą.*

krikštadukra dkt. (1)

KRIKŠTADUKTĘ: *Tortas krikštadukrai trëčiojo gimtadienio próga.*

krikštaduktė dkt. (1)

mergaitė krikštijimo apeigose dalyvavusiems krikščioniams; sin. krikščionė duktė, krikštadukra: *Krikštamotė dalyvavo krikštaduktės išleistuvui pokylyje.*

krikštamotė dkt. (1)

moteris, dalyvaujanti krikštijimo apeigose ir vėliau turinti pakrikštymo rūpintis; sin. krikščionė

motina: *Krikšto rūbeliūs pasiūvo krikštāmotę. Seniaū tikėta, kad krikštāduktė périms krikštāmotęs savýbes. Krikštāmote būdavo kviečiamà dorà, religìnga, darbštì, sù nepriekaištinga morale móteris.*

krikštas dkt. (4)

1. **ppr. vns.** priémimo į krikščionių religiją sakramentas: *Krikštas yrà svarbiáusias iš septynių sakrameñtu. Krikšto sakrameñtą paprastai teikia výskupas arbà kùnigas.* | jo apeigos: *Lietuvos iž jös gyvénþojų krikštas pradétas XIV ámžiaus pabaigojè.* | priémimo į bet kokią bendruomenę apeigos: *Pirmakùrsiu krikštas.*

2. **ppr. vns.** vardo suteikimas: *Laivo krikštas.*

3. **ppr. vns.** pirmas dalyvavimas: *Ši konfereñcija – savótiškas krikštas jauniesiems veðslininkams iž vadýbininkams.*

4. **etnogr.** Mažosios Lietuvos nedidelis antkapinis paminklas iš storos lento, statomas mirusiojo kojúgalyje: *Daugiáusia krikštù išliko Kuðsių nerijos iž Nëmuno deltos žvejų kapinésè. Panašiù iž krikštùs antkapinių pamíñklų bûta Lâtviøje, Vokietijoje, Šveicàrijoje.*

♦ **ugniès krikštą gauti** žr. gauti.

krikštásunis dkt. (1)

berniukas krikštijimo apeigose dalyvavusiems krikšto tèvams; **sin.** krikšto sùnus: *Nupiðko krikštásuniui laikrodì.*

krikštásuolé dkt. (1)

etnogr. garbingiausia trobos vieta – pagrindinio kambario kampas ties namo šoninës ir galinës sienų sudùrimu: *Sodìnti sveðius [jaunùosius] iž krikštásuolę. Krikštásuoléje kabindavo rugiapijútés pabaigtùvių vainiką. Pagað mítinę pasauléžiûrą krikštásuolés kerté, kaip iž piðkios sleñkstis – namù dvàsių vietà.*

krikštátéviai dkt. dgs. (1)

krikšto tèvas ir motina; **sin.** krikšto tèvai: *Krikštátévių dovanà. Važiúosiu aplankýti krikštátévių.*

krikštátévis dkt. (1)

vyras, dalyvaujantis krikštijimo apeigose ir vèliau turintis pakrikštystuoju rùpintis; **sin.** krikšto tèvas: *Dvynùkai gàli turéti tą pàtį krikštátévi. Jéigu výras yrà ißsiskýrës iž sukùrës civilinę sántuoką, jis negàli bûti krikštátéviu, nès negyvëna pagal tikéjimo reikalàvimąq.*

krýkštäuti, krýkštauja, krýkštavo vksm.

1. **(kame)** protarpiais sukrykšti, džiaugsmingai sušukti: *Lopšyjë linksmaî krýkštavo kùdikis.*
2. **(virš ko)** protarpiais sukrykšti (apie paukščius); **sin.** klykauti: *Viðš bangû krýkštauja žuvédros.*

krikštåvaikis dkt. (1)

vaikas krikštijimo apeigose dalyvavusiems krikšto tèvams; **sin.** krikšto vaikas: *Seniaù tikéta, kad jéi krikštátéviai nesédi susiglaûdë, krikštåvaikis bùs sù pradantë.*

krikštåvardis dkt. (1)

KRIKSTO VARDAS: *Krikštåvardžiai yrà viñtë pavardémis.*

krýkštavimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → krykštäuti 1: *Vaikû krýkštavimas.*
2. → krykštäuti 2: *Paûkšciû krýkštavimas.*

krýkšteléjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ krykšteléti: *Džiugùs krýkšteléjimas išgiûrës gêrą naujiënq.*

krýkšteléti, *krýkšteli (krýkšteléja), krýkštelejo vksm. (iš ko)*

kiek sukryksti (1 r.); **sin.** klykteléti, šükteleti: *Mergáité iš džiaūgsmo skañbiai krýkštelejo. Iš netikétumo krýkštelejau.*

Krikšténai dkt. dgs. (1)

kaimas Ukmergės rajono savivaldybėje: *Užsúkome į Krikšténus apžiūréti dvāro. Krikšténose iškilo naūjas vienuolyno pāstatas.*

krýkšti, *krýkšcia, krýkštē vksm.*

1. (**kame**) linksmai šükauti, džiūgauti, rékauti: *Kiemè krýkšcia atostogáujantys vaikai.*

2. (**kame, prieš ką**) rékauti, klykauti (apie paukščius): *Líepos viršúneje krýkštē šárka. Krýkšcia krēgždés priēš liētu.*

krikštijimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → krikštyti 1: *Vaikū krikštijimas.*

2. → krikštyti 2: *Sūnū krikštijimas pagóniškais vardaiš.*

krikštyklà dkt. (2)

medinis, akmeninis arba metalinis indas bažnyčioje krikšto vandeniu laikyti: *Šventovése krikštyklà turéti stovéti netoli altòriaus. Naujai īrengtą krikštyklą švéntina výskupas.*

krykštìmas dkt. ppr. vns. (2)

1. → krykšti 1: *Baisù negirdéti namuosè vaikū krykštimo.*

2. → krykšti 2: *Krēgždés krykštimo pamégdžiojimas.*

krikštynos dkt. dgs. (2)

pokylis po krikšto (1 r.) apeigų: *Krikštynų tradicijos. Į krikštynas kviésime artimiáusius gímynes.* | krikšto (priémimo į bet kokią bendruomenę) šventimas: *Pirmakuřsių krikštynos.*

krikštyti, *krikštija, krikštijo vksm.*

1. (**ką, kame**) suteikti krikšto sakramentą: *Paprastaî vaiką krikštija bažnyčioje ař koplyčioje výskupas, kùnigas ař diákonas. XIV ámžiuje Lietuvojè gyvéntojai bùvo krikštijami bùriaiš, móterys iř výrai atskirai. Jéi krikštijamas berniukas, jí laiko krikštätévis, ođ jéi mergáité – krikštämoté.* | **sng:** *Krikštijasi įvairaūs ámžiaus žmónés.* | priimti į bet kokią bendruomenę: *Añtro kùrso studeñtai mûs krikštijo labai linksmai.*

2. (**ką, kuo**) duoti vardą: *Gražinomis sávo dukrás krikštija iř lénkai.*

3. (**ką, kuo, už ką** šnek.) mušti, bausti: *Krikštydavo mûs šeiminiñkas žabù ùž daržù išgānymq.*

krikštytojas, krikštytoja dkt. (1)

krikšto sakramentą suteikiantis asmuo (ppr. dvasininkas): *Šv. Jónas Krikštytojas laikomas výru vienuolių globéju. Vitrāžuose pavaizdúoti Lietuvos krikštytojai – didieji kunigáikščiai Mindaugas iř Výtautas.*

krikšto duktě

KRIKSTADUKTÉ: *Turiù dvi krikšto dukrás.*

krikšto mótna

KRIKSTAMOTÉ: *Priimta, kàd vaiko krikšto drabùžiai pasirúpintų krikšto mótna. Nekrikštyta móteris negali bùti krikšto mótna.*

krikšto sùnùs

KRIKSTASUNIS: *Visą gyvénimą krikštätéviai krikšto sùnū ař dùkrą lýdi tikéjimo kelyjè iř palaiko juōs sunkùmuose. Sù krikšto sùnumi mātomés kàs kelî ménesiai.*

krikšto tévai

KRIKSTATÉVIAI: Nuoširdžiai iš sąmoningai prisiimti atsakintas krikšto tévų päreigas. Per šventes visadà aplankaū krikšto tévus.

krikšto tévas

KRIKSTATÉVIS: Būti krikšto tévu – didelis įsipareigojimas. Krikšto tévas turi padéti tévams ugdyti vaiko tikėjimą iš bendruomeniškumą.

krikšto vaikas

krikšto duktė arba krikšto sūnus; sin. krikštavaikis: *Suékinimai iš linkėjimai krikšto vaikams. Beñt per didžiásias šventes reikétu aplankýti krikšto vaikus.*

krikšto vařdas

per krikštą gautas vardas: *Išriñkti krikšto vařdą sūnui.*

Krikštónys dkt. dgs. (3)

kaimas Lazdijų rajono savivaldybėje: *Krikštonių piliakalnis iš pilkapynas. Pagrindinę mokýklą baigiaū Krikštónyse.*

krikti, kriňka, kriko vksm.

1. (i ka) sklisti, išsivaikščioti, skirstytis: *Piketúotojai ēmė krikti į pāšalius. Pasibaigus šven̄tei, visi kriko į namus.*
2. prarasti tvirtumą, stabilumą; sin. trikti, irti: *Šeim̄os kriňka. Jū sántykiai kriňka.*
3. eiti prastyn; sin. blogēti, gesti: *Neñvai kriňka. Sveikatà ìma krikti.*

krýkti, krýkia, krýké vksm. (po ką, kame)

klykti, rékti, girkséti (apie paukščius): *Ántys pô balàs krýkia, teškëna. Várnos puþysè krýkia.*

Krýmas dkt. vns. (1), Krýmas (2)

pusiasalis Ukrainos pietuose tarp Juodosios ir Azovo jūrų: *Atostogavome Krýme. Į Krýmą važiavome tráukiniu. Dù tûkstančiai keturioliktais mêtais Krýmas bûvo okupuotas iš aneksuotas. Dù tûkstančiai aštuonioliktais mêtais nûtiestas tiltas, jùngiantis Rùsiją su jõs aneksuotu Krýmu.*

kriminálas dkt. (2)

šnek. nusikaltimas, įstatymo pažeidimas: *Miêsto párke įvýko kriminálas. Taï jaū tîkras kriminálas!*

kriminálinis, krimináliné bdv. (1)

1. užtraukiantis baudžiamąjā atsakomybę: *Kriminálinis nusikaltimas [iþykis].*
2. susijęs su nusikaltimu tyrimu: *Krimináliné policija.*
3. aprašantis, vaizduojantis nusikaltimus: *Kriminálinis românas [seriâlas].*

kriminalistas, kriminalisté dkt. (2)

1. kriminalistikos (kartais baudžiamosios teisés ir baudžiamojo proceso) specialistas; sin. kriminologas: *Kriminalistai sugåvo vagis. Sudëgintaš kriminalisto automobilis. Sukčiåvimus tiriantiems kriminalistams tuko riñtas išbañdymas. Autorius, remdamasis konkrečiû baudžiamujû bylû pavyzdžiai, atskleidžia sudétingą kriminalistų dárba.*
2. kriminalinis nusikaltëlis: *Sprogimais kriminalistai siéké atkreipti kalejimo apsaugos dëmesj, kàd pâtys tuo metu galéty padéti sâvo beñdrams pasprùkti į lâisvę.*

kriminalistika dkt. vns. (1)

mokslas, tariantis nusikaltimus, jų priežastis, ieškanties bûdų ir priemonių jiems išaiškinti ir išvengti; sin. kriminologija: *Kriminalistikos tikslos – išaiškinti nusikaltimus. Pirmieji nepriklaûsomas Lietuvos kriminalistikos žiñgsniai bûvo nepaprastai suñkûs.*

kriminalistinis, kriminalistinė bdv. (1)

pagristas ar susijes su kriminalistiką: *Kriminalistinė ekspertizė. Policijos pareigūnai iš įtariamojo dāiktinį įrodymą pāremē nesilaikydami kriminalistinių reikalavimų.*

kriminogèninis, kriminogèniné bdv. (1)

skatinantis nusikalstamumą, palankus padaryti nusikaltimą: *Kriminogèninis veiksnys. Teisésaugininkai tīk spēliojā, kaip klóstysis kriminogèniné padētis miestē.*

kriminològas, kriminològè dkt. (2)

kriminologijos specialistas; sin. kriminalistas (1 r.): *Vaikystėje nèt negalvójau, kàd kada nòrs tāpsi kriminologè. Bùsimfesiems kriminològams teñka nemažai pràktiniu užduočiū.*

kriminològija dkt. vns. (1)

mokslas, tiriantis nusikalstamumą ir rengiantis priemones jam išvengti; sin. kriminalistika: *Kriminològijos stùdijos. Kriminològijoje tåikomi īvaîrūs tyrimu metòdai.*

kriminològinis, kriminològiné bdv. (1)

pagristas ar susijes su kriminologija: *Kriminològiné ekspertizé. Kriminològiniai tyrimai.*

krimsnòti, krimsnója, krimsnójo vksm. (k)

pamažu kramtyti, krimsti; sin. kramsnoti, kàsnoti: *Krimsnòti dùonq [šokolàdq]. Žiûredami filmq krimsnójome kukurùzus.*

krìmst išt.

vartoamas krimsteléjimui (1 r.) pavaizduoti: *Žaltys krìmst jkando žmögui.*

krìmsteléjimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → krimsteléti 1: *Šuñs [triùšio, šeško] krìmsteléjimas* į pištq.
2. → krimsteléti 2: *Óbuolio krìmsteléjimas nùémè šleikštelj. Leñgas krìmsteléjimas priëš keliönq.*

krìmsteléti, krìmsteli (krìmsteléja), krìmsteléjo vksm.

1. (kam, į k) kiek jkasti; sin. kasteléti: *Žvérélis [pařšas] krìmsteléjo jám* į pištq.
2. (k, ko) kiek užkasti, užvalgyti; sin. kasteléti: *Išgérës degtinës taurëlę, krìmsteléjau dúonos. Jis baigë gérti kàvq iñ krìmsteléjo cùkraus gabaliükq.*

krìmsti, kreñta, krìmto vksm.

1. (k, kuo) valgyti (ppr. kà kietą); sin. graužti: *Krìmsti riešutus [fóbuolius, súri, džiuvësius]. Morkàs kreñtu. Kreñta kaip nè sàvo dantimis.* | (k) ésti (apie gyvulius): *Gyvuliai pâšarq kreñta. Triùšis ruñkelj kreñta.*

2. (k, kam, dèl ko) barti, uiti: *Dël pamestq pinigq jì manè kreñta kiekvienq dienq. Táu tìk kitùs krìmsti.*

3. (k, dèl ko) kamuoti, kankinti, graužti: *Dël naûjojo dárbo jì krìmto abejónës. Jì nûodémës kreñta.* | sngr. (dèl ko): *Nérà kô krìmstis dèl tokij niékü. Kreñtasi dèl sàvo artimujq.*

♦ **kaip riešutą [riešutus] kreñta** apie puikiai, gražiai, lengvai kalbantj, skaitantj ir pan.: *Skaïto vaïkas – kaip riešutą kreñta. Žemaitiškai [lénkiškai] kaip riešutą kreñtame.*

Berniùkas matemàtikos ûždavinius kreñta kaip riešutus. kaip rópę kreñta apie puikiai, gražiai, lengvai skaitantj, kalbantj: *Jis skaïto [kalba] – kaip rópę kreñta. nagùs krìmsti [krìmstis]* labai gailëtis: *Jì dabař nagùs kreñta [kreñtasi], kàd taip padäré. pirštùs krìmstis* labai gailëtis, graužtis: *Dabař jis pirštùs kreñtasi, kàd mëtë mókslus. ūsùs krìmsti* bûti susirùpinusiam, susikrimtusiam: *Tylejo sénis, tìk ūsùs krìmto, žilq gálvq žemýn nuleñkës.*

krimtimas dkt. ppr. vns. (2), **krimtimasis** sngr. (1)

1. → krimsti 1: *Riestainių [žirnių, sūrio] krimtimas.*
2. → krimsti 2: *Výro krimtimas děl māžo úždarbio.*
3. sngr. → krimsti 3 (sngr.): *Tás krimtimasis nè į sveikātq.*

Krinčinas dkt. vns. (2)

miestelis Pasvalio rajono savivaldybėje: *Gyvenù Krinčinè. XVII ámžiuje Krinčiną nùsiaubé Švèdijos kariúomené.*

krinolinas dkt. (2)

1. sijonui išpūsti skirtas apatinis sijonas iš pakietinto audinio, véliau – iš karkaso iš karklo, banginio ūsų ar iš metalinių lankų, ypač paplitęs XIX a. viduryje: *Vestùviné suknélē sù krinolinù.*
| sijonas su tokiu pasijoniu: *Dámos sù krinolínais. Krinolínas sukùrdavo iliùzijq, kàd móters juosmuō labai plónas.*
2. vns. arklio ašutais pakietintas lininis arba medvilninis audinys, ppr. naudojamas prabangiemis drabužiams, ypač sijonams: *Krinolíno juostélē.*

krio-

pirmoji sudurtinių žodžių dalis, rodanti jų sasają su žema temperatūra, su ledu (pvz.: *kriochemija, kriochirurgija*).

kriobiologija dkt. (1)

biologijos šaka, tirianti neigiamos temperatūros (nuo 0 °C iki artimos absoliučiajam nuliui) poveikį gyvosioms organizmų sistemoms: *Kriobiologijos duomenimis naudójamasi šalčiù konservúojant biologinius objektus, išvedant šalčiui atspariàs augalų veislès, tiriant žémés úkio kenkéjų žiemójimq.*

kriogúoti, kriogúoja, kriogávo vksm.

sunkiai alsuoti; sin. karkuoti: *Kriogúoja vaikas jaū visq saváitę. Arklys pailso, nèt kriogúoja.*

kriokimas dkt. ppr. vns. (2)

1. → kriokti 1: *Sužeistij kariū kriokimas.*
2. → kriokti 2: *Džiövininko kriokimas.*
3. → kriokti 3: *Nuō garsaūs senélio kriokimo pabùdo vaikai.*
4. → kriokti 4: *Upés kriokimas per pótwynj.*
5. → kriokti 5: *Tráktoarius kriokimas.*

krioklýs dkt. (4)

staigiai nuo skardžio krentantis upės vanduo: *Niagáros krioklýs. Krioklýs kriökia [šniökšcia]. Daugiáusia krioklių bûna kalnų úpëse.*

kriokliukas dkt. (2)

mažas krioklys: *Tákas per kálalus šeñ bei teñ kiřto upelius iř kriokliukus.*

krióksmas dkt. (4)

1. gerklinis šauksmas, riksmas: *Pérrékti kienõ krioksmùs. Sùzeisto žvériës krióksmas. Sùzeistojo dejóné viřto krioksmù.*
2. knarkimas, šnarpštimas: *Prô prâviras miëgamojo duris ji girdéjo výro krióksmq.*
3. úžimas, šniokštimas: *Variklių krióksmas.*

kriókteléjimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kriokteléti 1: *Skenduõlio kriókteléjimas sùteiké viltiës.*
2. → kriokteléti 2: *Tánko [džípo] kriókteléjimas.*

kriókteléti, kriókteli (*kriókteléja*), kriókteléjo [vksm.](#)

1. gerkliniu balsu surikti; [sin.](#) sukriokti: *Taip jis mán ûždavé, kàd àš nèt kriókteléjau.*
2. garsiai suūžti, suburgzti, subirbtí: *Motociklas kriókteléjo iš trûkteléjo iš viétos.*

kriókti, kriókia, krióké [vksm.](#)

1. gerkliniu balsu rékti, šaukti, baubti: *Nekriôk taip, kitamè kiemè girdéti. Júroje baisiaiš balsaš kriókia kormoränai.*
2. sunkiai kvépuoti; [sin.](#) karkti: *Ligónis kriókia.*
3. garsiai knarkti: *Jéi miegù aňt nûgaros, bašiai kriokiù.*
4. smarkiai ūžti, šniokšti: *Ùpé kriokdamà líejosi iš krantù. Stáugia audrà, kriókia júra, iš juodù debesù trýksta žaibaí.*
5. smarkiai burgzti: *Kriókia buldòzeris. Nâmas arti gâtvés, dienq nâktj kriókia mašinos, nejmânoma miegoti.*

kriokulýs [dkt.](#) (3^b)

karkulys, kriokimas (2 r.): *Pagérus váistų kriokulýs išnýko.*

kriošéjimas [dkt. ppr. vns.](#) (1)

[šnek.](#) → kriošéti: *Sénio kriošéjimas ûžkrosnyje. Sûnaüs kriošéjimas namië tévùs émè siùtinti.*

kriôšena [dkt.](#) (1)

kas sukrios: *Eïk tù, sénas kriôšena!* | [prk.](#): *Politinès kriôšenos.*

kriošéti, kriôši, kriošéjo [vksm.](#) [šnek.](#) (kame, be ko)

nieko neveikiant bûti (sédeti, guléti): *Jis visq laikq namië kriôši. Kô kriôši bê dárbo?*

kriošimas [dkt. ppr. vns.](#) (2)

→ kriošti: *Tetôs kriošimas senêlių namuosè.*

kriôšti, kriôšta, kriôšo [vksm.](#)

senstant silpnéti; [sin.](#) karšti: *Sénis kriôšta visái.*

krioterápija [dkt. vns.](#) (1)

fizinių gydymo metodų taikant žemą temperatûrą visuma – audinių, organų ar viso organizmo atšaldymas, gydymas šalčiu; [sin.](#) šalčio terapija: *Dabartinéje spòrto práktykoje krioterápija tâikoma spòrtininkų tráumomis gýdyti, išvárgintų raumenų regenerácijos výksmams.*

krypávimas [dkt. ppr. vns.](#) (1)

1. → krypuoti 1: *Tùjų [beržų, pušų] krypávimas nuõ stipraùs véjo. Kédës [stálo] krypávimas išónus.*

2. → krypuoti 2: *Výro eisenä príminé ánties krypávimaq.*

krýpciojimas [dkt. ppr. vns.](#) (1)

→ krypcioti: *Lúpų kampùcių krýpciojimas.*

krýpcioti, krýpcioja, krýpciojo [vksm.](#) (j ka)

kraipyti, krypuoti: *Kátino aûsys krýpciojo tai iš vienq, tai iš kitq pùsę.*

kripé [dkt.](#) (2)

1. laužytaí vinguota linija; [sin.](#) zigzagas: *Kripémis išsiraîtę takéliai.*

2. dantytá juostelé drabužiams papuošti: *Palaidinùkés priekis pàpwoštas kripémis.*

kryp̄imas dkt. ppr. vns. (2)

1. → krypti 1: *Bókšto kryp̄imas.*
2. → krypti 2: *Laivo kryp̄imas į šali.*

krypséjimas dkt. ppr. vns. (1)

šnek. → krypséti: *Móterų krypséjimas į bažnýčią.*

krypséti, *krýpsi*, *krypséjo* vksm. šnek. (prie ko)

į šalis krypuojant eiti, važiuoti; sin. krypuoti: *Ántis krýpsi priē ēzero.*

krýpsmas dkt. (4)

krypimas, pokrypis: *Krýpsmas liñk dvásinių vertybíų.*

krýpsnis dkt. (2)

1. pakrypimas, pasukimas į šalį: *Klùbų [galvōs] krýpsnis.* | prk.: *Mintiēs krýpsnis. Kreipti gyvēnimą užsibréžtu krypsniū.*
2. PAKRAIPA: *Visų krýpsnių rinkéjai. Tiēsti tiltą tařp vieno iř kito krýpsnio inteligeñtū.*

cript išt.

vartoamas silpnam kryptelėjimui pavaizduoti: *Kāklą skaūda – nē cript.*

krýpt išt.

vartoamas stipresniams kryptelėjimui pavaizduoti: *Krýpt stālas pérsikreipē.*

criptà dkt. (2)

požeminė didesnės bažnyčios patalpa garbingiem asmenims laidoti, relikvioms laikyti:
Užmúryti criptą. Šiojè criptoje bùvo láidojami kunigai.

cripteléjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ cripteléti: *Galvōs [kójos] cripteléjimas į šóną.*

krýpteléjimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → krypteléti 1: *Ji galvōs krýpteléjimu paródė į kiemą.*
2. → krypteléti 2: *Lòcmanas stebéjo kiekviéną laivo krýpteléjimą.*

cripteléti, *cripteli* (*cripteleja*), *criptelejo* vksm. (ka)

staiga kiek pakreipti: *Nežinaū, kuř cripteléjau kóją.* | neig. (ko): *Jis nē nekrusteléjo, nē galvōs necripteléjo.*

krýpteléti, *krýpteli* (*krýpteleja*), *krýptelejo* vksm.

1. (ka, i ka) stipriai pakreipti: *Ji krýptelejo gálvą į dūrų pùsę. Žaidéjas pédą krýptelejo.*
2. (i ka) kiek pakrypti: *Dvìratis krýptelejo į šóną.*

krýpti, *krýpsta*, *krýpo* vksm.

1. darytis netiesiam; sin. svirti, linkti: *Síena [tvorà] krýpsta. Šiēno vežimas jaū krýpsta.*
2. (i ka, ko link, iš ko, nuo ko) keisti judéjimo kryptį; sin. suktis: *Vis labiaū krypaū nuo kēlio [iš kēlio]. Sáulé krýpsta vakarū liñk [iš vakarus].* | prk.: *Krýpti iš tiesos kēlio.*
3. (i ka) kalbant, mästant telktis, koncentruotis į ka: *Miñtys krýpo į āteitį. Kalbà krýpo netikéta linkmè.*
4. eiti prastyn; sin. blogéti: *Reikalai krýpsta. Sveikatà pradéjo krýpti.*

kryptìngai prv.

→ kryptingas: *Kryptìngai síekti tikslo. Dìrba suñkiai iř kryptìngai.*

kryptingas, kryptinga bdv. (1)

turintis kryptį: *Kryptingi moksliniai tyrimai. Studeñtai dėstytojui uždavė kryptingus kláusimus.*

kryptingumas dkt. ppr. vns. (2)

→ kryptingas: *Paauglio profesinis kryptingumas. Suabejoti tyrimo kryptingumù.*

kryptinis, kryptinė bdv. (2), **krýptinis, krýptiné** (1)

susijęs su kryptimi (1 r.): *Kryptinė antenà. Kryptinis mikrofonas. Kryptinis gręžimas [sprogdinimas].*

kryptis, kryptiēs dkt. mot. (4)

1. judėjimo linija; sin. linkmè: *Véjo kryptis. Eiti vakarū kryptimi. Papildomi skrydžiai Lòondono kryptimi.*
2. veiksmo, reiškinio plėtojimosi, raidos kelias: *Pasiūlyti naują investavimo krýpti. Euròpos Sájungos politikos krýptys.*
3. visuomeninio, politinio, meninio ir pan. veikimo sambūris: *Filosòfijos krýptys. Mëno krýptys iñ stíliai. Ivairių mokslo krypčių daktarai. Klasicizmas – tai mëno iñ literatūros kryptis.*

criptogràfija dkt. (1)

rašymo budas, kai visiems suprantamas tekstas pakeičiamas šifruotu: *Kriptogràfija rašytas tèkstas suprañtamas tìk adresàtui, kuris jì iššifrúoja pagal sutartinj kodàvimo bûdq (šifrq, kodàvimo ràktq). Kriptogràfija naudójama kariniams, diplomatiniams, politiniams iñ kitieims tèkstams užrašyti, taip pat žaidimams. Kriptogràfijoje vartójami sutartiniai ženklaî, skaičiai, kitos abécélès raidés, raidžių praleidimai iñ pakeitimai, ràšymas atbulinè tvarkà, akròstichai.*

criptogramà dkt. (2)

criptografijos bûdu parašytas šifruotas tekstas skirtas konkrečiam asmeniui, kuris turi jam perskaityti bûtiną iššifravimo kodą: *Kriptogràmos ràktas [kòdas].*

criptònas dkt. vns. (2)

ore esantis cheminis elementas – bespalvès bekvapès inertinès dujos, vartoamos kaitinamosioms ir kvarcinémis lempoms (Kr): *Lémpose naudójamas išrétintas kriptònas. Stìklo pakèto vidùs užpildomas kriptonù.*

criptonimas dkt. (2)

slapyvardis, sudarytas iš autoriaus vardo ir pavardés inicialų ar šiaip parinktų raidžių arba jù derinio: *XXI ámžiaus pradžiojè kriptonimai paplito internetè, populiarùs mažosiomis raidémis râšomi iniciálai. V. Mykoláïčio-Pùtino kriptonimai – Em., Ea., P., M., M. P., M. V., V. M., Mairónio – J. G., J. M., J. M-lis, M., M-M.*

criptovaliutà dkt. (2)

skaitmeniné, arba virtuali, valiuta, leidžianti anonimiškai atlikti internetinius mokéjimus tiesiogiai tarp vartotojų nesinaudojant bankais ar kitais tarpininkais: *Kriptovaliùtos netùri fizinës išraiškos. Kriptovaliùtų įsigýti gâlima kriptovaliùtų biržose. Pati populiariáusia iñ geriáusiai žinoma kriptovaliutà yrà bitkòinai.*

kyptukas dkt. (2)

žtasis ant ginklo vamzdžio galio, padedantis nutaikyti į taikinj: *Švýtintys kyptukai mâtomi iñ tamsojè. Kai kurië spòrtiniai šautuvai turi átvirus kyptukus.*

krýpu išt.

kartojant vartojamas éjimo krypuojant ispûdžiui pavaizduoti: *Ántis eïna krýpu, krýpu.*

krypuliāvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ krypuliuoti: Vaikiško vežimėlio [dviračio] krypuliāvimas.

krypuliúoti, *krypuliúoja*, *krypuliāvo* vksm. (per ką)

truputį, kiek krypuoti (2 r.); sin. virtuliuoti: Peñ laukūs krypuliúoja vežimas.

krypúoti, *krypúoja*, *krypāvo* vksm.

1. (nuo ko) linguoti, svyruoti, virtuoti: *Dviračio rémas krypúoja. Nuõ diadelio véjo krypāvo véliavos viépstas.*
2. (kuo) eiti, važiuoti linguojant į šonus: *Krypúoja ántis sù ančiùkais. Keliukù krypāvo sénas automobilis.*

kripútė dkt. (2)

dem. kripė 1: *Prieverpstés kótq puošia kripútės, dantukai. Ségés lankēlis pàpuoštas dviguba kripitė.*

krìslas dkt. (4)

1. mažas kas ikritęs kur, nukritęs ant ko: *Jõ véidas bùvo apkritęs šieno krislaõ. Mán i ãki krislas ikrítio. Píenás pílnas krislù.*
2. maža dalelė: *Lëdo krislai.* | prk.: *Ieškóti išmintiēs krislù.*
3. truputis, mažas kiekis: *Ieškójau jõ akysè nòrs krislo gailesčio.*
- ♦ **kaip [tartum] krislas akyjè** nemalonus, verčiantis nerimauti, rūpintis dalykas: *Bløgas kaimýnas kaip krislas akyjè. Priẽ parduočiùvés ēsantis turgēlis yrà jõs administracijai tařtum krislas akyjè.*

krislēlis dkt. (2)

1. dem. krislas 2: *Cùkraus [drùskos] krislēliai.*

2. dem. krislas 3: *Neturéti nê krislēlio dràsôs. Jõ žodžiuose nebùvo nê krislēlio paniekôs.*

kristàlas dkt. (2)

kietasis darinys, kurio taisyklinga struktūra sudaryta iš daugiasienių: *Lëdo kristàlai. Iš vário sulfato namuosè išauginaù méllynus kristalùs.*

kristálinimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kristalinti: *Kristálino tirpalù sudétis. Minerálo grýninimui nenaudójami jokië papildomi chémiai procesai, išskýrus tirpinimą iř kristálinimą.* | sngr.: *Cùkraus kristálinimas.*

kristálinis, kristáliné bdv. (2), **kristálinis, kristáliné** (1)

sudarytas iš kristalu: *Kristáliné mèdžiaga. Kristálinés uolienos [núosédos].*

kristálinti, *kristálina*, *kristálino* vksm. (ką)

versti kristalu: *Pariñkus tiñkamą tirpiklį kristálinami orgâniniai junginiai.* | sngr.: *Daûgelis drùskų gâli kristálintis.*

kristáliskai prv.

taip, kaip bûdinga kristalui: *Šië lëšiai yrà kristáliskai skaïdrûs. Taï gražûs, žal̄svas, kristáliskai bližgantis minerâlas.*

kristalizácia dkt. ppr. vns. (1)

1. kristalu su(si)darymas: *Kristalizácijos temperatûros nustâtymas. Výkstant kristalizâcijai padidéja drùskų tûris.*

2. formavimasis, susiformavimas: *Idéjų [pozicijos] kristalizâcija.*

kristalizāvimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kristalizuoti 1: Mārmuro [granīto] kristalizāvimas. Kristalizāvimas yrā vienas iš mēdžiagū grýninimo būdū.
2. sngr. → kristalizuoti 1 (sngr.): Plāno kristalizāvimasis.

kristalizúoti, kristalizúoja, kristalizāvo vksm. (ka)

1. suteikti kristalo formā, versti kristalu; sin. kristalinti: Ima kristalizúoti bálytymus [vírusus]. | sngr.: Vésdami garaí viðsta kíeta mēdžiaga – kristalizúojasi. Sírupo sudétyjè ēsantis jvairiū rúšiū cùkrus neléidžia produktui kristalizúotis.
2. formuoti, suteikti pastovias formas; sin. grynti, ryškinti: Kristalizúoti miñtj. Kartù kristalizāvome iñ šiõ festivālio idéjā. | sngr.: Taip põ trupùtj šis sumānymas iñ kristalizāvosi.

Kristaus paaukójimas

katalikų ir stačiatikių šventė, Katalikų bažnyčioje švenčiamas vasario 2, Stačiatikių bažnyčioje paprastai devynias dienas – nuo vasario 1 iki 9 dienos; sin. Grabnyčios, Viešpaties paaukojimo šventė: Kristaus paaukójimo šveñtē skirta paminéti Jézaus paaukójimui šventýkloje pagal Môzés ištätmą – aštuñtā dieną põ gimimo jis buvo paskirtas Diëvui, keturiasdešimtā dieną atneštas į šventýklą dûoti atpirkimo auką.

kriñta, kriñta (kreñta), krîto vksm.

1. (iñ ko, nuo ko, iñ kã, ant ko) ppr. staigiai leistis iš viršaus; sin. pulti: Kritaū nuõ láiptu [nuõ árklio]. Viskas kriñta iš rañkų. Snaigës añt žemës kriñta. Akmuõ kriñta žemyn. Aukštai šóksi, žemai kriñti (flk.). Kuř paükštis skreñda, teñ plunksnos kriñta (flk.).
 2. (ant ko) staiga atsidurti horizontalioje padétyje; sin. virsti, griuti, pulti: Ligótas žmogùs krîto añt žemës aukštielninkas. Vaikas kriñta añt grindû ir voliójas.
 3. (ko, iñ kã, ant ko) staigiai gultis ar sëstis: Jis krîto iñ lóvą [añt sòfos] iñ užmigo. Nuéjaū iñ kambarj iñ kritaū iñ fôtelj. Krîsiu pókaičio, iñ tû krîsk.
 4. (ant ko) drykti žemyn (ppr. apie plaukus): Plaukai kriñta añt pečiū [añt kaktos].
 5. rastis, darytis (apie rasą, miglą): Kriñta miglà [frúkas]. Šienáuja rásai kriñtant.
 6. (ant ko, nuo ko, pro kã, po ko, kam) skleistis, driekti (apie šviesą, šešelius): Prõ lángą krîto ménulio šviesà [sáulës spinduliai]. Añt këlio nuõ langû krîto dvì rýškios šviesû júostos. Mûsų šešeliai krîto mûums põ kójų.
 7. (nuo ko) atsidalijus birti, slinkti: Úogos [serbeñtai, agrâstai] kriñta nuõ krûmų. Séklos kriñta iñ žémę. Dañtys [plaukai, blakstienos, šeriai] kriñta. Jaú lâpai kriñta.
 8. (kam, ant ko, ko) tekти kieno daliai, liesti: Jám krîto daûg káltinimų. Itarimas [kalië] kriñta añt mûsų visiû. Nežinià, kám kokià láimé krîs. Kiñtis kriñta añt paskutinio skiemeñs (kalbot.).
 9. (iñ kã) šnek. smarkiai ko imtis; sin. pulti: Kritaū iñ dárbus. Kritome iñ úogas [uogáuti].
 10. galâ gauti; sin. dvésti, stipti: Paskutiné káravé krîto. Èmè gyvuliai kriñti.
 11. (nuo ko, kuo, kame) žüti, mirti: Dù súnûs krîto karè. Daûg žmoniû krîsdavo nuõ ligû [marù].
 12. (kame) mažéti, slügti: Kriñta šaltis [kařstis, temperatûrâ]. Vanduõ upéje kriñta. | prk.: Kriñta káinos [valiûtos kùrsas, kokybë, vertë]. Baromètras kriñta (rodo mažesnij, mažéjanti slégij). • ant. kilti.
 13. leistis, byrëti, irti verdant; sin. sušusti, suvirti: Jáunos bùlvës – dár nekriñta.
 14. (kam) tikti, gerai gulëti (apie drabužj): Švařkas [páltas, kostiumas, suknelë, sijónas] tâu gražiai [gerai, prastai] kriñta.
- ♦ **iñ akî [iñ akis] krîsti** 1. (kam) atkreipti, patraukti démesj: Atsistójo taip, kâd visiems krîstu iñ akis. Sis jõ póelgis iñ mán krîto iñ akî. 2. (kam) bûti pagal skonj; sin. patikti: Mán jî krîto iñ akî [iñ akis]: maloni, graži. **iñ miêgâ krîsti** staiga uzmigtis: Kaip kritaū iñ miêgâ, tai negirdéjau iñ perkûno bildant. **iñ šîrdj krîsti** (kam) labai patikti: Tâ mergaité jám krîto iñ šîrdj. Visû atsikraciau, nès né vienas mán iñ šîrdj nekrîto. **iñ juôko [juokaïs] krîsti** labai juoktis; kvatotis: Jám pásakojant sâvo nûotykius visi iñ juôko [juokaïs] krîto. **iñ rañkû kriñta** (kam) nesiseka (darbas): Vienám sêkasi, ô kitám dárbas iñ

rañkų kriñta. **kaip iš akių kritęs** (kieno) labai panašus į ką: *Duktė kaip iš akių mótinos kritusi. kriñta kaip lāpai* gausiai miršta, žūna ar suserga: *Žmónės nuo tōs ligōs kriñta kaip lāpai. šešelis kriñta* žr. šešelis.

Kristus dkt. vns. (2)

Jézaus titulas, kurį jam suteikė pirmieji išpažinėjai, virtęs tikriniu vardu: *Kristaus kūnas iñ kraūjas. Evangèlia kviëcia pasikliáuti Kristumi.* • plg. Jézus, Jézus Kristus.

♦ **Kristaus ámžius** žr. amžius. **põ Kristaus** mūsų eros metais: *Báltai pirmą kañq istòrijoje paminéti antramè ámžiuje põ Kristaus. priëš Kristu* prieš mūsų era: *Laikùs priëš Kristu ménantys artefaktais.*

Kriñnà dkt. vns. (2)

hinduistų dievas, populiariausias Viñnaus įsikūnijimas: *Kriñnos kultas. Lietuojè j'registrúotos du Kriñnos sámonés religinés bendrúomenés Vilniuje iñ Kaunè. Dažniáusiai Kriñnà vaizdúojamas méllynas. Bengâlicoje labai populiários Kriñnos gañbei reñgiamos mistèrijos.*

kriñnaistas, kriñnaisté dkt. (2)

KRISNAITAS: *Sóstinés gâtve se výko spalvìngos iñ triukšmingos kriñnaistų eitynés.*

kriñnaítas, kriñnaíté dkt. (2)

žmogus, priklausantis tarptautiniams religiniams judéjimui Tarptautinei Kriñnos sámonës organizacijai: *Kriñnaítų meditácija [eisena].* Ikkurtà iñsamì lietuviška internète svetainé apië kriñnaítus. Kriñnaítai tiki, kad Kriñnà turi daugybę įsikūnijimų iñ gâli paviñsi bet kuõ.

kriñtolas dkt. ppr. vns. (1)

1. skaidrus minkštasis stiklas, turintis daug švino, kalio arba bario oksido: *Kriñtolo págindas – kvárcas. XIX ámžiuje Vilniaus apýlinkése pradéta gaminti švino kriñtolą.*
2. šnek. dirbiniai (indai, sietynai, papuošalai ir kt.) iš tokio stiklo: *Pirkaū čekiško kriñtolo. Kriñtolas puðšia daûgeliu stalus – jõ žavesys kéri, ò spindesys ûžburia.*

kriñtolinis, kriñtoliné bdv. (2)

1. pagamintas iš kriñtolo: *Kriñtoliné vazà [lékštë]. Kriñtolinis rutulys.*
2. tyras, skaidrus: *Kriñtolinis balsas. Pasinériaus iñ kriñtoliní júros vández. Kriñtolinis sémenų aliéjus plaukáams.*

kritérijus dkt. (1)

sprendimo vertinimo pagrindas, matas: *Neáiskūs atrankòs kritérijai. Vadováutis tikslingùmo kritérijumi. Páraiškos bùs vértinamos rémiantis šiai kritérijais.*

kritesys dkt. (3^b) tarm.

šapas, krislas: *Sunkù bùvo lipti iñ mëdij pro šakàs lýjant žievių kritesiáms.*

kritika dkt. ppr. vns. (1)

1. meno kûrinių nagrinéjimas, aiškinimas ir vertinimas: *Literatûros [kino, dailës] kritika.*
2. trükumų iškélimas: *Atsakyti [sisiklausyti] iñ kritiką. Priiñti kritiką. Teisinga [aštri] kritika.*

kritikas, kritiké dkt. (1)

1. meno kritikos specialistas: *Literatûros [teâtro, kino, fotografijos] kritikas. Spektákli pareñgti padéjo šôkio kritiké.*
2. žmogus, iškeliantis trükumus: *Daûg kritikų, mažai darbiniñkų. Valdžia bañdo užgniáužti kritikus.*

kritikāvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kritikuoti: *Tyrimas* apiē mokinių skatinimo iš kritikāvimo svařbą pamokosė. Jūs įžeidinėjimą vadinate kritikāvimu!

kritikúoti, *kritikúoja*, *kritikāvo vksm.* (k)

kritiskai vertinti, kelti trūkumus: *Kritikúoti vyriausybę. Ekonomistai kritikúoja ministrų kabinèto progrāmą. Māstýtojas kritikúoja estētinij pôžiūri į mēnq.*

kritimas dkt. ppr. vns. (2)

1. → kristi 1: *Laisvåsis kritimas* (sport).
2. → kristi 2: *Gérē iki kritimo.*
3. → kristi 5: *Rasōs [miglōs] kritimo mētas.*
4. → kristi 6: *Spindulių kritimo kam̄pas.*
5. → kristi 7: *Pieninių dantų kritimas. Baisūs obuolių kritimas – nebūs šiemet gero dežliaus.*
6. → kristi 10: *Paūkščių [gyvulių] kritimo priežastys nustātos juōs skródžiant.*
7. → kristi 12: *Prânešta apiē vandeñs līgio kritimą. | prk.: Valiūtos kurso [áukso vertēs] kritimas.*

kritinis¹, kritiné¹ bdv. (1)

susijęs su kritika, nagrinėjantis ir vertinantis ką nors: *Kritinés pâstabos. Kritinis strâipsnis [pôžiūris].*

kritinis², kritiné² bdv. (1)

ribinis, arti persilaužimo, turintis lemiamos reikšmės reiškiniams: *Kritinis slēgis* (fiz., chem.). *Kritiné temperatûrā* (fiz., chem.). *Ímoné atsidûré tiës kritine ribà. Polícijoje susidâré kritiné finânsiné padêtis. Sténgiausi râsti išeitj iš kritinés situacijos.*

kritinis realizmas

XIX a. vid.–XX a. pr. meno kryptis, kritikavusi neigiamus gyvenimo reiškinius ir skatinusi protestą prieš juos: *Kritinis realizmas XIX ámžiuje paplito Ánglioje, Vokietijoje, o XX ámžiaus pradžioje JAV iškilo nèt kaip savarañkiška mokyklà. Kritinio realizmo daillinkai pamégo buitinj žánrą, peizāžą, portrètą, atsigréžę į kasdienès gyvēnimo temás iš motyvūs.*

krýtis¹ dkt. (2)

1. kritimas, puolimas: *Krýtis žemyn [i bedügnę]. Minkštî krýčiai. | prk.: Nâstos riñkoje – kainu krýtis.*
2. didelis nepasiekimas: *Karjeros krýtis. Kôl igyvendinau svajonę têko patirti ne vieną krýtį.*

krýtis², krýties dkt. mot. (1)

etnogr. tinklinis samtis žuvims gaudyti; sin. graibštas: *Lydekàs sù krýtimi gáudydavo.*

kritiškai prv.

→ kritiškas¹: *Kritiškai vértinti [žiūréti, mästýti].*

kritiškas¹, kritiška¹ bdv. (1)

iškeliantis trūkumus, priekabiai vertinantis: *Kritiškas vértinimas [pôžiūris, mästymas]. Kritiškas tèkstas [komentàras, strâipsnis]. Jûsų tévai labai kritiški.*

kritiškas², kritiška² bdv. (1)

susijęs su krize, labai sunkus, pavojingas: *Kritiškas átvejis. Kritiška situacija. Padétis kritiška – trûksta maisto, vandeñs, kylä epidémijos pavôjus. Kritiškais momen̄tais komándai pavýkdavo susitelkti. | aukšč.: Reikia neprarâsti pasitikéjimo savimi nèt pačiai kritiškiáusiais momen̄tais. Į ligóninę jî buvo atvežtâ kritiškiáusios bûklés.*

kritiškumas¹ dkt. ppr. vns. (2)

→ kritiškas¹: *Kritiškumù jis nepasižými.*

kritiškumas² dkt. ppr. vns. (2)

→ kritiškas²: *Padétiës [situacijos] kritiškumas.*

krituliai dkt. dgs. (3^b)

atmosferos drégmé, krintanti lietaus, sniego, lijundros, krušos, ruko ar rasos pavidalu: *Óras bë kritulių. Rytój numátoni krituliai. Kiek čia iškrenta kritulių?*

krituliódara dkt. vns. (1)

kritulių susidarymas: *Miškų póveikis krituliódarai.*

kritulmatis dkt. (1)

prietaisas kritulių kiekiui matuoti: *Kritulmačio ródmensys. Kritulmatij sudäro iñdas krituliáms suriñkti, apsaugà nuo vėjo iñ matavimo stikliné.*

kritumas dkt. ppr. vns. (2)

→ kritus: *Nuõ tekstilës gaminių stôrio priklauso jų standumas iñ kritumas.*

krituolis dkt. (2)

1. pats nukritęs ar vėjo nupurtytas vaisius: *Bùmbsi kirmiñų pagraužti krituoliai. Vásarą reikia nuõlat riñkti krituoliüs. Krituolių kaina nukrito iki septynių ceñtų už kilogrãmą.*
2. nugaišęs, krites gyvulys: *Kažtais úkininkai užkasa krituoliüs sàvo laukuose.*

kritùs, kritì bdv. (4)

lengvai krintantis: *Kritùs audiniai. Stilingos kelnës iñ kričiös mëdžiagos.*

kriù išt.

ppr. kartojant vartojamas kriukséjimui pamëgdžioti: *Kiaûles kriùksi tvárte – kriù kriù kriù.* • plg.
kriukt.

♦ **në kriù** visai nieko (nepasakyti, nepasisveikinti ar pan.): *Išéjo në kriù nepasâkës.*

Kriukai dkt. dgs. (4)

miestelis Joniškio rajono savivaldybëje: *Seniáusios žinios apië Kriukuosè gyvënusius žmónes siekia IX ámžių. Kriukų žýdai bùvo pirkliai iñ amatiniñkai.*

Kriūkai dkt. dgs. (2)

miestelis Šakių rajono savivaldybëje: *Kriūkuose apžiûréjome architektûros pamînklą – grûdû sândeli. Spaudös draudimo laikais prô Kriūkus bùvo gabënama lietûviška spaudà.*

kriükimas dkt. ppr. vns. (2)

→ kriükti: *Alkanų pařšy kriükimas.*

kriùkininkas dkt. (1)

vak. etnogr. nepråstyta vestuvių svečias: *Añtrajq vestuvių dienq pasiródydavo kriùkininkai. Krapštýkim laük kriùkininkus!*

kriùkis dkt. (2)

lazda riestu galu: *Užsimótì [bélsti į grindis] kriukiù. Senélé pasidéjo šalià sàvo kriùkij. Eiti pasiramsčiúojant kriukiù.*

♦ **baigtas kriùkis** baigta, viskas: *Skirkités, iñ baigtas kriùkis. Valdžia paskélbè, kàd mókesčiai kilës, iñ baigtas kriùkis.*

kriuknóti, *kriuknója, kriuknójo vksm. (kame)*

tarpais kriukseti (apie kiaulę): *Priéduisios kiaülés kriuknója. Mìgyje kriuknójo paršávedé.*

kriukséjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kriukseti: *Paraistéjè girdéti šérnés kriukséjimas.*

kriukséti, *kriùksi, kriukséjo vksm. (kame)*

skleisti nutrükstamus garsus (apie kiaules, šernus): *Aptvarè kriùksi álkanos kiaülés.* • plg. kriükti.

kriùksis, kriùksé dkt. (2)

kas kriuksi (apie kiaulę, šerną): *Į parodū sälę atitempiamas gařdas sù tikromis kriùksémis. Atbégę iš miško kriùksiai knisa žemę, ieško šaknelių.*

kriùkt išt.

vartojamas sukriukséjimui pamègdžioti: *Kriùkt sukriukséjo riebi kiaülé.* • plg. kriu.

♦ **ně kriùkt** visai nieko (nepasakyti, nepasisveikinti ir pan.): *Ně kriùkt nepasäkiusi pranérē prö šälę.*

kriúkt išt.

vartojamas ilgesniams sukriukséjimui pamègdžioti: *Pařsai išverté vartūs, kriúkt kriúkt iř išláksté.*

kriùkteléjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kriukteléti: *Mùs išgàsdino šérnés kriùkteléjimas.*

kriúkteléjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kriukteléti: *Tvárto galè pasigiřdo pařšo [kiaülés] kriùkteléjimas.*

kriùkteléti, *kriùkteli (kriùkteléja), kriùkteléjo vksm.*

kiek sukriükti, sukriukseti: *Šérne kriùkteléjo – iř visi šerniùkai nùseké pàskui jā.*

kriùkteléti, *kriùkteli (kriùkteléja), kriùkteléjo vksm.*

smarkiai sukriükti: *Pařsas këletq kařtų kriùkteléjo iř užtilo. Pašáutas šérnas kriùkteléjo.*

kriùkti, *kriùkia, kriùké vksm. (kame)*

rékta (apie kiaules, šernus): *Tvárte kriùkia álkanos kiaülés.*

kriváitis dkt. (1)

KRIVIS: *Dalìs gyvéncojų vadìno žynj kriviù, kití – kriváiciu. Kunigáikštis Gedimìnas pasikvieté kriváiti Lizdeikq, kàd išáiskintų jō sàpnq.*

Krivásalis dkt. (1)

kaimas Ignalinos rajono savivaldybëje: *Tiës Krivásaliu bùvo këletas V–X ámžiaus pilkapių sù dëgintiniaiš kapaiš. Krivásalio kapinèsè yrà qžuolinis kryžius, skirtas káimo partizánams, priklaūsiusiems Výtauto apýgardos Liûto rinktinei atmiñti.*

kryvâvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kryvuoti: *Ánčių [žqsų] kryvâvimas prië tveñkinio.*

krivé dkt. (2)

baltų religijos dvasininkė, žynė: *Mùsu vestùvés výko pagal pagóniškus pàprocius, pérnai mùs sùtuoké krivé. Kóvo ménésj ižvýko senovés baltų religinés bendrijos „Romuvà“ Didžiójì Krivùlé, į kurią susiriñkë vaidilos išriñko bendruomenes vadòvę krivę.* • plg. krivis.

Kriviliai dkt. dgs. (3^b)

kaimas Varėnos rajono savivaldybėje: *Pē Krivilius tėka Ūlōs iñtakas Nočià. Lénkų okupācijos mētais Kriviliuosè veiké Šv. Kazimiero draugijà.*

krivis dkt. (2)

senovės baltų dvasininkas, vyriausasis žynys; **sin.** krivų krivaitis: *Krònininkai sàvo ràštuose mìni dù báltų kriviùs. Krivis prižiûrédavo šveñtajà ùgnj, vadováudavo religinéems apeigóms, láidotuvéems.*
• **plg.** krivé.

krivų krivaitis

KRIVIS: *Krivių krivaitis Lizdeikà gyvënës Kernavéjè. Prùsai prisieké bùti paklùsnùs šventiesiems dieváms iñ kriviuui kriváičiui.*

Krivónys dkt. dgs. (3)

kaimas Kaišiadorių rajono savivaldybėje: *Mediné Krivoniù bažnýčia. Këlerius metùs vikaravaù Krivonyse.*

krivulé dkt. (2) ist.

1. simboliné lazda (véliau – raštas) žmonéms į bendruomenës sueigą kviesti: *Krivulé pérduoda kaimýnas kaimýnui, kôl jì gržta pàs siuntéjä. Krivulé dróždavo iš kâdagio, béržo ař ážuolo kreivai išáugusio kamieno, šakös ař šakniës.*
2. kaimo, seniūnijos vyru sueiga bendriesiems reikalams aptarti: *Krivulé riñko gentiës vädq, svařsté kâro, taikös iñ kitùs reíkalus. Seniùnas jáučio ragù sušaukdavo krivulé.*

krivuliävimas dkt. ppr. vns. (1)

→ krivuliuoti: *Čià nè rãýmas, õ krivuliävimas kaip sù vištos kója.*

kryvuliävimas dkt. ppr. vns. (1)

→ krivuliuoti: *Vaiko kryvuliävimas dviračiu.*

krivuliúoti, krivuliúoja, krivuliåvo vksm. (kuo, ką)

kreivai, zigzagais ką daryti (eiti, važiuoti, riedéti, arti, rašyti); **sin.** kreivuliuoti: *Aštuonmëtis jaù plûgù krivuliavaù vagàs. Jéi taip krivuliúosi, tåvo láiško niékas nejskaitys.*

kryvuliúoti, kryvuliúoja, kryvuliåvo vksm. (kuo, iš ko, po ką)

smarkiai kreivuliuoti, krivuliuoti: *Sunkiù karučiù kryvuliúoju iš dažzo. Šešiamëtis kryvuliúoja dviračiu pô kiëmq.*

kryvúoti, kryvúoja, kryvåvo vksm. (kuo)

eiti, važiuoti linguojant į šonus; **sin.** krypuoti: *Kryvúoja kaip ántis. Nelýgiu keliù kryvåvo vežimas.*

krizas dkt. bendr. (2)

šnek. žmogus, kuris nuolatos juokiasi: *Neñna sù krizù rimtaï pašnekéti. Sesuõ nuõ gimimo tóks krizas – krizëna iñ krizëna.*

krizé dkt. (2)

1. sunki bùklė: *Valstybës valdymo [vertýbių] krizé. Šalyjè yrà [Šálj apémusi] dîdelé bánkų krizé.*
Pasáulis išgyvëna gilią krizę [Pasáulis yrà giliojè krizëje]. Ekonòmikos smukimas ilgainiui gâli viðsti sunkià ekonòmikos [finánsų] krizë. Pagálba psichològines krizës išgyvënantiemis žmonéms.
2. ryškus ligos lüžis, ppr. kai ligoniui staiga krinta pakilusi temperatûra: *Per krizę smařkiai išsiplecia ódos kraujâgyslës, gaûsiai prakaitúojama, laikinai gâli pasunkéti širdiès veiklâ. Biologiné krizé – tai ligos kulminâcija, po kuriõs ivýksta ligos pérsilaužimas: ligónis pasveiksta arbà mîršta.*
3. stiprių skausmų priepuolis: *Inkstų krizé.*

krizēnimas dkt. ppr. vns. (1)

→ krizenti: *Už sienos netilo krizēnimas.*

krizēti, krizēna, krizēno vksm.

pusbalsiu juoktis; sin. kikenti, kiksēti: *Sū jā rimta ī nepakalbēsi – krizēna iī krizēna. Kō krizeni, kai rimta ī kalbame?!*

krīzinis, krīzinē bdv. (1)

susijęs su krize (1 r.): *Krīzinē situācija. Krīzinis laikotarpis.*

krīzių vadýba

vadovaujamieji veiksmi, kurių imamas susidarius krizei (1 r.): *Įmonēs krīzių vadýba. Šiuo metu dēl didelių pókyčių iī neapibrēztos padétiēs visuosē ūkio sēktoriuose krīzių vadýba tampa ýpač aktuali.*

kryždirbys, kryždirbė dkt. (3^b)

žmogus, kuris dirba kryžius: *Veštis kryždirbio āmatu. Lietuvos liáudies buitiēs muziējuje výko kryždirbių semināras.*

kryždirbystė dkt. vns. (2)

kryžių dirbimo menas, amatas: *Lietuvui kryždirbystė pripažinta pasáulio pāveldo šedevrū. Lietuvojē gaivinamas kryždirbystės āmatas.*

kryžeivis dkt. (2)

psn. KRYŽIUOTIS¹: *Susikáuti sū kryžeiviù. Lietuviai sutriùškino kryžeiviùs.*

kryžėlis dkt. (2)

1. dem. kryžius 1: *Peř Kūciās gretā kalédaičio iī kryželio añt stālo stātoma žvākē.* | kryžiaus pavidalo pakabutis: *Krikštādukrai dovanójau gintarinj kryželi.*
2. ženklas ar ornamentas iš susikertančių linijų: *Piěsti ornameñtq iš kryželių iī nūlių. Ekrāno kampē paspāuskite kryželi.*
3. vns. į kryžių panašus siuvinėjimo raštas, kai detalēs užpildomos kryžiuojant siūlus: *Kryželiū siuvinēti paveikslai [marškiniai].*
4. dem. kryžius 4: *Ji kañtriai nēša sàvo kasdienių vargū kryželi.*

kryžgatvis dkt. (1)

gatvių susikryžiavimo vieta: *Sutikaū jī kryžgatvyje.*

kryžiadirbys, kryžiadirbė dkt. (3^b, 3^{4b})

KRYŽDIRBYS: *Kviečiame kryžiadirbius į kūrybinę vāsaros stovýklą. Šiosē kapinēsē gūli visā kaimo kryžiadirbio šeimā.*

kryžiadirbystė dkt. vns. (2)

KRYŽDIRBYSTĒ: *Kryžiadirbystės tradicijos tāsā. Lietuvojē kryžiadirbystės āmato niekadā nebūvo mókoma mokyklose – paminklūs kūria savamóksliai meistrai.*

kryžiai dkt. dgs. (2)

viens iš keturių kortų rūšių – juodais, kryžių primenančiais simboliais žymimos kortos; sin. gilēs: *Kryžių karālius [damā].*

kryžiasnāpis dkt. (2)

paukštis storu stipriu susikryžiavusiu snapu, kuriuo lengvai lukštena sēklas (*Loxia*): *Lietuvojē*

aptinėkamos trys kryžiasnapių rūšys. Egliniai kryžiasnapiai (*Loxia curvirostra*) primena savo pūsbrolius margasparnius (*Loxia leucoptera*) ir pušinius kryžiasnapius (*Loxia pytyopsittacus*).

krýžiaus káras

Katalikų bažnyčios paskelbtas karos žygis prieš kitatikius: *Krýžiaus karai* výko XI–XVI ámžiuje. Kryžiaus karų priéžastys iš daliés susijusios sù tuometiné politiné padétimí Európoje ir Artimuōsiuose Rytuose. Daugelis tikéjo, jog dalyvavimas krýžiaus karè išpiëks nûodémës.

krýžiaus këlio stôты

katalikų maldų vietas – bažnyčioje ar netoli jos įrengti paveikslai arba skulptúros, vaizduojantys evangelijsose aprašyto Jézaus Kristaus kančių kelio į Golgotą epizodus: *Paprastai státoma keturiólika krýžiaus këlio stočių. Pastācius krýžiaus këlio stotis, maldiniñkai į Týtuvénus keliáudavo nè tîk prašyti Diëvo Mótinos užtarimo, bët iř apeiti krýžiaus këlią.*

kryžiävimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kryžiuoti 1: *Raňkų kryžiävimas añt krûtinés rôdo asmeñs uždarumą. Vytelių kryžiävimas pînant krépšio dùgną.* | sngr.: Kelių kryžiävimasis. Ivařių literatûros krypčių kryžiävimasis.
2. → kryžiuoti 2: *Pópiežius sàvo knýgoje neigia žydų tautös kaltę dël Jézaus Kristaus kryžiävimo.*

kryžiäžodis dkt. (1)

galvosükis, kuriame žodžius reikia įrašyti į kryžmai susikertančias langelių eilutes: *Sudaryti fišsprésti] kryžiäžodjį. Kryžiäžodžių žurnálas.*

krýžininkas dkt. (2)

kryžiaus karų Artimuōsiuose Rytuose ir Baltijos regione dalyvis: *Priimdamì káro įžadus krýžininkai prisisègdaivo krýžiaus žénklą. Kañtais kryžiuöciais netiksliai vadînami iř krýžininkai. Krýžininkais kañtais vadînami tîk tië žygii dalÿviai, kurië nepriklaûsé vienuöliu kariùomenams ordinams arbâ jù valstýbiu kariúomenéms. Lietuvii, lénku iř jù sâjungininkų kariúomené įveiké krýžininkus iř sustabdë jù veržimasi į Báltijos žemës.* • plg. kryžiuočių ordinas, kryžiuotis¹.

kryžiökai dkt. dgs. (2)

1. kryžmai su kaltos lentos arba pagalai kam nors padëti: *Stâlas tvirtinamas añt kryžiökų.*
2. ozys 6: *Añt kryžiökų pastatýtas avilys.*
3. šnek. KRYŽIUOCIAI: *Jõno Basanävičiaus stráipsnis apie lietuvii kovas sù kryžiökais.*

Kryžiökai dkt. dgs. (2)

Vilniaus miesto dalis: *Kryžiökai – vienas didžiáusių kolektívinių sôdų mikrorajònų Vilniuje. Prië Kryžiökų râstos trys akmeñs ámžiaus stovyklavietës.*

krýžiškai prv.

kryžmai, sukryžiuojant: *Kryžiškai padékite dvi lazdâs. Kryžiškai sunérertos rañkos.*

krýžiškas, krýžiška bdv. (1)

kryžmas, susikryžiuojantis: *Kryžiški skliautai.*

Krýžių kálnas

kalnas Šiaulių rajone: *Kiekvienaïs mëtais paskutinj liepos sekmadienj Krýžių kalnë rengiamî atlaidai. Krýžių kálne stóvi tûkstančiai kryžių, atvežtû iš Ivařių Lietuvôs viëtų iř iš úzienio. XX ámžiaus pradžioje Krýžių kálnas tâpo sakrâline vietâ.*

kryžiùkas dkt. (2)

1. dem. kryžius 1: *Priëš lauždamì kalédaitj pabuciúojame añt stalo stovintj kryžiùkq.* | kryžiaus

pavidalo pakabutis: *Auksinis kryžiukas*.

2. ženklas ar ornamentas iš susikertančių linijų: *Pažymėkite nórimą atsākymo variántą kryžiukù*.

3. vns. siuvinėjimo raštas, kai detalės užpildomos kryžiuojant siūlus: *Kruopščiai kryžiukù išsiuvinétas pavéikslas*.

kryžiuočiai dkt. dgs. (2)

KRYZIUCIŲ ORDINAS: *Kryžiuočiai bùvo pavałdūs pòpiežiui iñ Vokietijos imperàtoriui. XIII ámžiuje kryžiuočiai užkariávo beveik visus prùsus iñ émę kelti grësmę kuřiams, žemaičiams iñ lietùviam. Žalgirio laukas pàrengtas pérgalës priëš kryžiuočiùs 600-ųjų mëtinių minéimui.*

kryžiuočių ordinas

karinis vokiečių vienuolių ordinatas, vykdës kryžiaus žygius į Pabaltijį, kurio nariai dëvëjo baltą apsiaustą su juodu kryžiumi: *Kryžiuočių ordino žygiai į Lietuvą. Kryžiuočių ordino galią sëokino vidiniai nesutarimai. Kryžiuočių ordinatas dár vadinamas Vókiečių ordinu.*

kryžiúoti, kryžiúoja, kryžiávo vksm.

1. (ka) kryžmai dëti, pinti: *Kryžiúoti lentàs [rankàs].* | sngr.: *Keliai [gätvës] kryžiúojasi.*

2. (ka) bausti prikalanat prie kryžiaus: *Kryžiúoti prië kryžiaus Jézus Kristu. Kai žmónës vël suñkiai nusideda, jië iš naujo kryžiúoja Diëvo Sûnų.* | (ka) kalti prie kryžiaus pagerbiant Jézaus Kristaus kančią, mirtį ir prisikëlimą: *Kasmët Velykų išvakarëse Filipinuose kryžiúojama dëšimtys výry.*

kryžiuočis¹ dkt. (2)

karinio vokiečių vienuolių ordino (kryžiuočių) narys: *Daug kryžiuočių tåsyk žemaičiai pàémë į neláisvę.* • plg. kryžiuočių ordinatas, kryžininkas.

kryžiuočis² dkt. (2)

voras ilgomis storomis kojomis ir stambiu, dažniausiai plaukuotu pilveliu su kryžiaus formos piešiniu (ppr. paprastasis kryžiuotis, *Araneus diadematus*): *Kryžiuočiai dažniáusiai áudžia ápskritus taisyklingus voràtinklius. Pàprastojo kryžiuočio pilvëlis bûna šviësiai arbà támsiai rùdas. Kryžiuočiùs gálima išvýsti žoléjè, añt jvairių mëdžių, krùmų, pastatû sienų.*

krýžius dkt. (2)

1. krikščionybës simbolis, krikščionių kulto objekta – stiebas su vienu ar keliais skersiniai viršutiniame gale: *Medinis [geležinis] krýžius. Lotyniškasis [graikiškasis] krýžius. Kapû krýžiai. Krýžių kálnas.*

2. kryžiaus formos ordinatas: *Žùvančių gélbejimo [riterio, kariniuko, komandoro] krýžius.*

3. ženklas, figûra iš kryžmų linijų: *Léktuvai sù krýžiais añt sparnų. Valstybiné Sakartvëlo vëliava – tai keturi nedidelî raudóni krýžiai baltamè fonè iñ juôs pérskiriantis vienas didelis raudónas krýžius.*

4. nelaimë, kančia, vargas, rüpestis: *Kiekvienám sàvo krýžius. Alkohòlio vartójimas – krýžius taûtai.*

5. KRYŽKAULIS: *Krýžiaus sritiës masâžas. Skaûsmas iš juosmeñs përeina į krýžių.*

6. viena iš kryžių kortų; sin. gilé: *Kišti krýžiumi. Dék krýžių!*

♦ **kaip nuô krýžiaus nùimtas** žr. nuimti. **kaip vélbias krýžiaus** žr. velnias **krýžiaus keliai** žr. kelias. **krýžiumi gulti** žr. gulti. **krýžių nèsti** žr. nešti. **krýžių vilkti** žr. vilkti.

krýžkaulis dkt. (1)

trikampës plokštës pavidalo kaulas dubens srityje, susidarës suaugus penkiems kryžmens slanksteliams ir šonkaulių liekanoms: *Krýžkaulio juñgtys sù dubénkauliu. Mótiers krýžkaulis yrà trumpësnis, platësnis iñ mažiau išliñkës nei výro.*

krýžkelé dkt. (1)

1. vieta, kur susikerta kelai: *Privažiuoti krýžkelę. Krýžkelėje pastatytą koplytėlę.*
2. situacija, kurioje reikia apsispręsti ir pasirinkti: *Atsidurti gyvėnimo krýžkelėje. Dabar Lietuvà vél krýžkelėje. Bústo finansávimas patéko į krýžkelę.*

krýžkryžiais prv.

1. kryžmai, susikryžiuojant: *Teñ keliai eĩna krýžkryžiais į visàs pusës.*
2. skersai ir išilgai: *Déžé krýžkryžiais pérrišta kãspinu.*

kryžmà dkt. (4)

1. kryžiaus skersinis: *Krýžius sù viena [sù dviẽm] kryžmomis. Kryžmû viršûnës pàpuoštos saikingu ornamentiù.*
2. kryžmai sunerti tašliai; sin. kryžmè: *Rémų kryžmà. Kalėdų eglütę statýdavome į tvirtą medinę kryžmą.*

kryžmàdulka dkt. (1)

apsidulkinimas tos pačios rûšies kito augalo žiedadulkémis: *Atsitiktiné kryžmàdulka. Kai kuriõs gélés apsidulkina iř savíulkos, iř kryžmàdulkos bûdù. Reikétų turéti skirtingų veišlių medelių kryžmàdulkai.*

kryžmadułkis, kryžmadułké bdv. (2)

apsidulkinantis kryžminimo bûdu: *Kryžmadułkiai augalai. Kryžmadułkés veišlés.*

kryžmai prv.

taip, kad susikryžiuotų; sin. kryžmai, kryžiškai: *Raňkos kryžmai sudéotos aňt krûtinës. Dvi kryžmai sukáltos leňtos. Kryžmai pérbrauktas apskritimas réiskia, kàd gãminio negálima valýti.*

kryžmais prv.

kryžmai, kryžiškai: *Dešrelès nulùpkite, galùs ipjáukite kryžmais. Káukolé iř kryžmais sudéti káulai.*

kryžmas, kryžmà bdv. (4)

susikryžiuojantis; sin. kryžiškas: *Dù kryžmì brükšniai. Stàlas kryžmomis kójomis.*

kryžmažiedis, kryžmažiedé bdv. (2)

1. kurio žiedai iš keturių kryžmai išaugusių vainiklapiu: *Kryžmažiedžiai daržù augalai: kopûstai, griežciai, ridikéliai. Kryžmažiedžiùs geriáusia trëšti azotù.*
2. parazituojantis ant kryžmažiedžių augalų: *Kryžmažiedés sprágës sunaikina kryžmažiedžių augalù dâigus.*

kryžmè dkt. (4), **kryžmè** (2)

1. kardaninio veleno lankstas, sudarytas iš dviejų kryžmų šakučių: *Vařo kryžmè. Chromúota kryžmè.*
2. kryžmai sunerti tašliai ar pan.; sin. kryžma: *Kédé sù aliuminine kryžmè.*

kryžminé apklausà

kitos šalies liudytojo apklausa teisme siekiant gauti naujų parodymų ar patikslinti jau turimus: *Sureñgti kryžminę ápklausą. Pô kryžminés apklausòs liùdytojui pateiktì kláusimai.*

kryžminé reákcia

antigeno ir antikùno, susidariusio dèl kito panašaus antigeno, sąveika: *Kryžminés aleřginés reákcijos tařp žiedadulkui, augalinio maisto iř vaistâzoliu. Alksnio žiedadulkés ijaûtrina organizmą, todël véliau pasiréiskia daûg stiprësné kryžminé aleřginé reákcia bérzo žiedadulkém.*

kryžminė ugnis

šaudymas į taikinį iš mažiausiai dviejų pusiu: *Apšaudyti kryžminę ugnimi. Patenksti į kryžminę ugnį.* | prk.: Švietimo įstaigų direktooriai patenkto į kryžminę ugnį.

krýžminimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kryžminti: *Natūralūsis [dirbtinis, tolimasis] krýžminimas. Tarprúšinis krýžminimas.* | sngr.: *Rapsų krýžminimas sù giminingo augalais.*

kryžminis, kryžminė bdv. (2), **krýžminis, krýžminė** (1)

1. susikertantis, kryžmas: *Kryžminiai kampai* (mat.). *Kryžminis skliautas.*
2. daromas kryžminimo būdu: *Kryžminis apvaisinimas [apdulkinimas].*
3. daromas pasitelkiant skirtinges sritis, veiklas, metodus ir pan.: *Kryžminis patikrinimas yrà informacijos ar̄ skaičiavimų patikrinimas rēmiantis naujù šaltiniù ar̄ taikant kitą metodą. Ímonė patirtus nûostolius kryžminio subsidijavimo bûdù kompensuoja iš kitų sàvo veiklų.*

krýžminti, kryžmina, kryžmino vksm. (ka)

vienos veislës gyvuliai ar augalus vaisinant jungti su kitos veislës gyvuliais ar augalais:
Žemaitukai kryžminami sù ristinù eržilais. Krýžminti tiñka ißsvystę vañdziški jurginų žiedai. |
sngr.: *Pupelės labai lengvai kryžminasi tarpusavyje.*

kryžmuô, kryžmeñs dkt. vyr. (3^b)

kryžkaulio sritis: *Skausmai kryžmenyjè. Kryžmeñs neñvo uždegimas.*

kroätais, kroätē dkt. (2)

tauta, gyvenanti Kroatijoje, kalbanti viena pietų slavų kalbu: *Kroätu kalbà. Kroätais yrà linksmi iñ temperamentingu.*

kroätas, kroätē dkt. (2)

kroatų tautos žmogus: *Sù senà kroatë kalbëjomës apië aviù súrio gamybq. Põ atkaklios kovos mûsų krêpšininkai įveikë kroatùs.*

Kroätija dkt. vns. (1), ofic. **Kroätijos Respùblika**

valstybë Balkanų pusiasalio šiauréje, prie Adrijos juros: *Kroätijos parlameñto pavadinimas – Kroätijos Respùblikos Susirinkimas. Žiemà Kroätijoje bûna labai lietìngia. Atvažiavë į Kroätiją bûtinaî paragáukite puikių jûros gérýbių. Kroätijos pietuosè išgáunamas aliuminis.*

kroätiškai prv.

→ kroatiškas 3: *Vienq daïnq daininiñké dainavo kroätiškai. Áustrijoje kroätiškai kalba daugiau nei šimtas tûkstançiu žmoniù.*

kroätiškas, kroätiška bdv. (1)

1. bûdingas ar priklausantis kroatams, jų kultûrai ar Kroatijai: *Kroätiška virtùvë. Klausauši kroätiškos mùzikos.*
2. Kroatijoje randamas, auginamas, pagamintas ir pan.: *Kroätiškas výnas. Kroätiškas aviës pieno súris.*
3. kroatų kalbos, kroatų kalba paraþytas, sukurtas, skelbiamas, transliuojamas ir pan.: *Kroätiškas žurnâlas. Gyvendami kroatu šeimosè, mokiniai taip pât išmóko kroätiškų žodžių iñ fräzių.*
4. susijës su kroatais pagal kilmę, su Kroatija (apie kilmę): *Àš turiù kroätiško kraûjo. Áktorës šâknys kroätiškos.*

kròkas dkt. (2)

nedidelé iš gumbasvogùnio išauganti, anksti pavasarj žydinti darželiu gélë baltais, geltonais ar

violetiniais žiedais (*Crocus*): *Krokūs sodinkite iki rugsėjo pabaigōs į leñgvą diřvą. Lysvelių kraštais apsodinti snieguõlémis iñ krökais.*

krokètas¹ dkt. vns. (2)

sportinis žaidimas su rutuliais, kuriuos mediniu kūjeliu reikia varinéti pro vielų vartelius: *Krokètas pirmą kañtą paminétas XVII ámžiuje Añrijoje. Žaisti krokètą gáli nuo dvięjų iki keturių asmeny. Priës kelerius metus susižavéjau kroketù.*

krokètas² dkt. (2)

maltos mésos, žuvies, daržovių ir kt. kukulis, apvoliotas džiuvëséliuose su kiaušiniu, keamas dideliame riebalų kiekyje: *Bùlvijų [žuvijų] krokètai. Krokètai sù mésà. Patarimai, kaip teisingai gaminti kroketus.* • plg. maltinis, kukulis.

Krókialaukis dkt. vns. (1)

miestelis Alytaus rajono savivaldybëje: *Krókialaukio tvenkinys. Krókialaukyje veikia etnogràfijos muziejus. Į Siñnq važiavome peñ Krókialauki.*

krokodilai dkt. dgs. (2)

roplių klasës gyvûnų bûrys (*Crocodylia*), kuriam priklauso aligatoriai, kaimanai, tikrieji krokodilai ir kt.: *Krokodilų yrà aštúonios genytys, dvidešimt vienà rúšis. Krokodilai paplitę tròpinës júostos úpëse, ežeruose, pélkëse, kai kuriøs rúšys gyvëna júrų pakraščiuose, išlipa į krañtą.*

krokodilas dkt. (2)

didžiulis šarvuotas keturkojis plëšrus šiltujų kraštų vandens roplys ilgu snukiu: *Mókslinis krokodilų pavadinimas yrà tikrëji krokodilai. Filipinuose medžiöja krokodilùs. Krokodilo ódos batëliai. Kai kurios è šalyse krokodilų mésà vartojama maistui.* • plg. krokodilai, aligatorius, kaimanas.

♦ **krokodilo àšaros** žr. ašara. **veřkti krokodilo àšaromis** žr. verkti.

krokodilé dkt. (2)

krokodilų patelé: *Triju mètru ilgio krokodilé. Krokodilé pàdeda iki penkiasdešimtiës kiaušinių iñ sáugo juôs, kôl ißsirita krokodiliukai.*

krokodilíena dkt. vns. (1)

krokodilo mésa: *Daûgelis nusteñba, kàd krokodilíena – labai šviesi mésà. Krokodilíenos gálima jisigýti jaû paruoštôs sù dêrançiais prëskoniais.*

krokodilinis, krokodiliné bdv. (1)

1. priklausantis krokodilų bûriui ar kažkuo primenantis krokodilus: *Krokodilinis kaimanas. Krokodilinis tritonas [dygliäryklys].*
2. pagamintas iš krokodilo odos: *Krokodilinis rankinùkas.*
3. netikras, apsimestinis: *Jô àšaros bùvo krokodilinés. Naivuõliai tikéjo valdiniñkų krokodilinémis àšaromis.*

krokodiliukas dkt. (2)

krokodilų jauniklis: *Tik ißsiritusius krokodiliukùs patelé sàvo nasruosè nûneša į vández. Daûgeli krokodiliukų surýja gyvâtés.*

kròksas dkt. (2)

1. iñ klumpes panašus batas, pagamintas iš panašios iñ gumą medžiagos: *Nutrûko kròksa dirzëlis.*
2. dgs. tokijų batų pora: *Aûtis kròksais [kroksùs]. Kai kurië keistuõliai apsiavę kroksùs eïna iñ dalýkinius susitikimùs.*

Krókuva dkt. vns. (1)

miestas Lenkijos pietuose: *Krókuvoje įsikūrės seniausias Lénkijoje Jogáilos universitetas. Istòrinis Krókuvos ceñtras įtráuktas į UNESCO pasáulio kultūros pāveldo sárašą.*

kronà, krònos dkt. (2)

kai kurių šalių dabartinis ar buvęs piniginis vienetas; jo ženklas: *Dânijs [Norvègijos, Èstijos] krònos. Švèdijos krònos kùrsas dažnai svyrúoja.*

Krònas dkt. vns. (2)

vienas iš senovés graikų titanų, kuris nuvertė savo tėvą Uraną, tačiau vėliau pats buvo nugalētas savo vaikų, vadovaujamų Dzeuso: *Krònas prarýdavo sàvo vòs gimusius vaikùs. Krònas gudrumù įveiké Urâną iñ àtémé iš jò valðžią.*

krònika dkt. (1)

1. viduramžiais paplitęs chronologinis įvykių aprašymas: *Kryžiuočių krònikos. Istòrikai analizúoja vidùramžių krònikas. Krònike ūykiai dëstomi nè trumpai pamečiu, o pàsakojami smulkiau iñ sistemingiau nei anàluose.* • plg. metraštis.
2. naujausių įvykių apžvalga, skelbiama žiniasklaidoje: *Dienòs [savaités] krònika. Trumpà šiañdienos įvykių krònika.*

krònikininkas, krònikininké dkt. (1)

1. žmogus, kuris rašo kroniką (1 r.): *Kryžiuočių ordino krònikininkas. Senovés krònikininkai neretai istòriinius faktùs maišé sù pàsakomis.*
2. žmogus, kuris rašo ar kitaip rengia (pvz., filmuoja, fotografuoja) kroniką (2 r.): *Kino [kriminàlinių įvykių] krònikininkas.*

kronikinis, kronikiné bdv. (2)

1. susijęs su kronika (1 r.): *Kronikiné raštijà. Kronikiniai šaltiniai.*
2. susijęs su kronika (2 r.): *Kronikiniai kino kâdrai. Už sausų kronikinių faktų slýpi gyvà dvasià.*

krõpinti, krõpina, krõpino vksm. šnek.

sunkiai, nerangiai eiti; sin. kéblinti, kroplinti: *Krõpina lazdà pasireñdamas.*

krõplinti, krõplina, krõplino vksm. šnek.

KROPINTI: *Krõplina žmogëlis.*

kròsas dkt. (2)

bégimo, jojimo, slidinéjimo ar važiavimo lenktynés natûralia raižyta vietove: *Automobilių [motociklų] kròsas. Bégti [čiuožti] kròsq. Pirmasis bégimo kròsas įvýko XIX ámžiuje Ánglijoje.*

Krosnà dkt. vns. (4)

miestelis Lazdijų rajono savivaldybëje: *Netoli Krosnòs yrà Žùvinto draustiniis. Peñ Krosnà eïna geležinkelis. Krosnoje reñgiamos kasmetinés konkûrû varžybos.*

krosnélë dkt. (2)

1. nedidelé krosnis (1 r.): *Lentiné lauko virtùvë sù mûrinë krosnelë. Jis pabùdo sužvařbës iñ iškařt pùolé kùrti krosnélë.*
2. nedidelé krosnis (2 r.): *Degimo krosnélë.*
3. prietaisas šildyti ar maistui gaminti, veikiantis deginant kurà ar naudojant elektros energiją: *Geležiné krosnélë. Elektriné [dùjiné] krosnélë. Kariû palapinës bùvo šildomas málkomis kûrënamomis krosnélémis.*

krosniādangtis dkt. (1)

krosnies dangtis: *Užstūmti krosniādangti. Šeiminiñkē žarstekliù atidārē krosniādangti. Amortizātoriai paleñgina krosniādangčio atidārymq iñ uždārymq.*

krosniākaištis dkt. (1)

kamino kaištis: *Krosniākaiščio negālima sandariai uždarýti.*

krosniakurys, krosniakurė dkt. (3^b, 3⁴¹)

krosnies kūrikas: *Mokýklos krosniakuriai ðirba slankiúoju grāfiku. Krosniakurių skaičius nustāomas atsižvelgiant į ñstaigoje ēsančiu krósnių skaičiu. Emigrācijoje jis ðirbo krosniākuriu.*

krosnilanda dkt. (1)

PECIALINDA: *Krosnilandos deñgas lìzdas pímena krósni. Giesmelès vinguriúoja pilkosios krosnilandos. Præitet savaitę į pietus išlydėjome čiurlius, krosnilandas, devynbalsės, musinukės.*

krósnininkas, krósnininkė dkt. (1)

krosnių statytojas, taisytojas; sin. krosnus: *Krósnininkams įteikti kvalifikāciniai pažymėjimai. Krósnininkas mólî minko lág gerà kepéja tēslq.*

krosnininkystė dkt. vns. (2)

krosnių ir pan. statymo amatas: *Į tradicinių amatų sárašą jeñna iñ labai reti amatai, pavyzdžiui, krosnininkystė – dúonkepių, krósnių, židinių statýba.*

krósnis, krósniës dkt. mot. (1)

1. plytų ar akmenų statinys maistui gaminti, patalpoms šildyti ir kt.: *Krósnis dúonai këpti. Krósni rûksta [gerai tráukia]. Krósni užkurti [pakurti, ikurti, kûrénti]. Eik, pasišildysi prië krósniës. Jmèsti málkų [anglių] į krósni. Krósniai pirtyjè jkaitus užpildavo anit jös vandeñs.*
 2. tech. įrenginys, kuriame kaitinant kas apdorojama: *Pliëno [stiklo] lýdymo krósni. Vâško lýdymo [varpû liejimo] krósni. Koksâvimo krósni.*
- ♦ **laumé krósni kûrëna** žr. laumé.

krósnius dkt. (2)

KROSNININKAS: *Íeškau krósniaus, gâlinčio iš krósniës išvalýti súodžius. Krósnius išvâlé kâminq, užmûrijo ištrupéjusias kokliùs jüngiančias siûlës.*

kròtonas dkt. (1)

dekoratyvinis nuodingas krûmas odiškais geltonai ar raudonai išmargintais lapais, kilës iš Azijos (ppr. raibasis krotonas, *Codiaeum variegatum*): *Pàs mûs kròtonai auginami kaip kambarinës gélës. Kròtonus dažnai puðkštite. Žiëmą kròtonq laikykite šviesiamè saulétame kambarijè.*

krovà dkt. (4)

iškrovimas ar pakrovimas, iškrovimo ar pakrovimo darbai: *Úostu [kroviniû] krovà. Pavojingu mëdžiagų krovà. Baigtì [stabdyti] krövq. Laivû krovòs darbai. Úostas pasieké rekòrdinę krövq.*

krovadéžé dkt. (1)

KONTEINERIS: *Nusaûsintas duñblas konvèjeriu nukreipiamas į krovadéžes. Krovadéžese laikomas panaudótas branduolinis kûras.*

krovéjas, krovéja dkt. (1)

1. žmogus, kuris krauna (1 r.); sin. krovikas: *Málkų krovéjus vaišinome girà iñ kumpiù.*
2. ppr. vyr. darbininkas, kuris krauna krovinius, prekes; sin. krovikas: *Tiekimo sàndélio krovéjas. Krovéjų pâslaugos. Dîrbau úoste krovéju. Íškvieciau krovéjus baðdams pérvežti.*
3. žmogus, kuris krauna (5 r.), kaupia: *Tuðtu krovéjas. Motùtê kraitêlio krovéja.*

krovikas, kroviké dkt. (2)

1. KROVÉJAS 1: Kontrabándinių cigarečių krovikūs užklūpo muštininkai.
2. KROVÉJAS 2: Krovikai iš mašinų kráuna prekės į laivą į vagonus, sándezius]. Kai kráustémés, pasisaundéme krovikūs.

krovíklis dkt. (2)

tech. prietaisas įkrauti; sin. įkrovíklis: Telefonu akumuliatoriaus [batérijos] krovíklis. Trum̄pas krovíklio laidas.

krovimas dkt. ppr. vns. (2), **krovimasis** sngr. (1)

1. → krauti 1: Málkų krovimas į rietuvės.
2. → krauti 2: Knýgų krovimas iš lentynų į dézës. Šiено krovimas į dažinę nérà leñgas dárbas.
| sngr.: Drabùžių krovimasis į lagaminą.
3. → krauti 3: Láužo krovimas iš pagalių.
4. → krauti 4: Lízdo krovimas priëš jauniklių peréjimą.
5. → krauti 5: Atsargų krovimo įprotis. | sngr.: Tuřtu krovimasis atémé visq sveikātq.
6. → krauti 6: Akumuliatoriaus krovimas.
7. → krauti 7: Šalnos žiedų krovimo metù pavojingos.

krovinéjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ krovinéti: Prékių krovinéjimas.

krovinéti, krovinéja, krovinéjo vksm.

ne kartą po truputį krauti (i krūvą): Krovinéti dáiktus. Keliàs dienàs krovinéjome málkas.

krovininis, krovininé bdv. (2)

skirtas kroviniams gabenti: Krovininis transpòrtas. Krovininé laivýba. Įmoné nûomoja krovinius vagonus.

krovinys dkt. (3^a)

vežami daiktai: Biréji [vienetiniai] kroviniai. Laivo króvinio deklarácija. Tarptautinis krovinių vežimas. Patikrinti suñkvežimio króvinij. Pavojingų krovinių vežimas.

♦ **mirtiés krovinys** bomba, sprogstamasis užtaisai ir pan.: Kol kàs neliëciamas gausùs mirtiés krovinys, gùlintis Báltijos júroje.

krovumas dkt. ppr. vns. (2)

(transporto priemonës) galéjimas atlaikyti krovinių: Automobiliu krovumas. Šis savivartis pasižými manevringumù iř dideliu krovumù. Daugumos suñkvežimių krovumas iki keturiólikos tònų, specialiujų statybų, kasybų automobilių – kéturiasdešimt–šimtas dvidešimt tònų.

kruasànas dkt. (2)

trapi prancūziška bandelè lenktas galais: Sluoksniuotos tešlós kruasànai sù šokoladù. Kruasanus dár vadina prancūziškais ragéliais. Kruasànas – vienas iš Prancūzijos simbolių, jõs kulinàrinio paveldo šedèvas.

krucifìksas dkt. (2)

NUKRYZIUTAS: Mèdžio [metalo] krucifìksas. Rytų ortodòksai krucifìksą vaizdúoja ikònose. Lietuvoje daugiáusia krucifìksų išliko iš XVIII–XIX ámžiaus. Táikomosios dailës dirbiniai (taurës, relikviýriai, varpa) bùvo puošiamai reljëfiniais krucifìksais.

kruìzas dkt. (2)

poilsiné kelioné laivu, dažniausiai su tam tikra programa keliautojams: Kruìzai pô Báltijos júrq. Léistis į kruìzq. Kruìzo dalývis [organizàtorius].

kružinis, kružinė bdv. (1)

naudojamas kruizams, susijęs su kruizais: *Kružinė keliōnė. Kružinė atostogų programė. Kružinis laivas – keleivinių laivų tipas, kuris skirtas ilgų nūtotolių keliōnėms. Lietuvą vieništeliė Baltijos jūros regionė neturi keleivinio iš kružinio terminālo.*

krūmāpjavé dkt. (1)

mašina krūmams pjauti: *Krūmāpjeve įveiksite bet kókio aukščio žolę iš krūmus. Pardūodame žoliāpjoves iš krūmāpjoves.* | pakabinamas traktoriaus padargas: *Peilié [segmeñtiné, rotacine] krūmāpjavé. Krūmāpjovés pjáuna krūmus, smùkius medžiùs statybvetése, idirbamuosē ar meliorúojamuose laukuosē, miško próslynose, juōs paskleidžia pavíršiuje arbà kráuna į priekabą.*

krūmārové dkt. (1)

mašina krūmams rauti: *Elektriné krūmārové. Krūmams ráuti nuomavausi krūmārovę.*

krūmas dkt. (1)

1. daugiametis lapuotas ar spygliuotas augalas su daugeliu sumedėjusių, nuo pat žemės išsišakojusių stiebų, ppr. mažesnis už medį: *Pasodinome dù serbenyt iš tris agrastų krūmus. Sodýba apsodinta putinų, alžvų, jazminų krūmais.* • plg. vaiskrūmis, krūmokšnis, krūmelis, puskrūmis.
2. žolinis augalas, kurio stiebai eina tiesiog iš šaknų; sin. keras: *Bùlvių [bräškių, levändų] krūmas.*
♦ **máuti į krūmus** žr. mauti.

krūmēlis dkt. (2)

1. dem. krūmas 1: *Báltas alžvų krūmēlis. Per vásaros karšcius visus sodo krūmelius reikia láistyti. Vaikas slápstosi už krūmēli.*
2. dem. krūmas 2: *Rūtos išáugo į grázę krūmēli. Jি dovanójo mán azáljos krūmēli, aplipusi raudónais žiedėliais.*

krūmijimas dkt. ppr. vns. (1)

→ krūmyti: *Saūsq pavásari kviečių krūmijimas pasibaigia anksčiau.* | sngr.: *Javai tręšiamì dù arbà tris kartus: prięs sejq, krūmijimosi metu iš pláukéjant.*

krūmýnas dkt. (1)

krūmai, krūmais apaugusi vieta: *Dùmia kaip kiškis krūmýnan. Krūmýnuose áuga rētas iš sáugomas áugalas – mélynasis palemonas.*

krūminė dkt. vns. (1)

šnek. naminė degtinė: *Káime žmónës vāro krūminę.*

krūmyné dkt. (2)

KRŪMYNAS: *Iškiřsime apléistas krūmynës. Ùpës pakránčių krūmynëse gyvëna ondåtros.*

krūmingas, krūminga bdv. (1)

1. krūmų priaugės: *Krūmingos ganýklos [píevos]. Krūmingas ùpës krañtas.*
2. išsikerojės, išsišakojės: *Páprika – vienmëtis krūmingas áugalas.*

Krūminiai dkt. dgs. (4)

kaimas Varénos rajono savivaldybëje: *Krūminių piliäkalnis. Krūminių mažoji hidroelektriné aňt Versekös ùpës.*

krūminis, krūminė bdv. (1)

1. krūmo pavidalo: *Krúminës rôzës. Krúminiai ástrai.*

2. išsikerojės kaip krūmas: *Krūminė gaždžio [vištos] skiauterė. Krūminiai dėbesys dár vadinami kamuoliniais.*

krūminis dantis

vienas iš didelių, plačių dantų burnos gale, kuriais maistas traiškomas ir trinamas: *Plombuoti krūminiūs dantis. Suāuges žmogūs turi dvylīka krūminiū dantū.*

krūminukė dkt. (2)

dem. krūminė: *Káimo vietovése krūminuké vis labiaū populiaréja kaip atsiskažymo priemoné.*

krūmiškas, krūmiška bdv. (1)

krūmo pavidalo, panašus į krūmą: *Islándinės kérpenos áuga krūmiškais gniužulaís. Séjamójj kanápē yrà krūmiškas áugalas.*

krūmyti, krūmija, krūmijo vksm.

leisti šoninius ūglius, augti krūmu (ppr. apie varpinius, žolinius augalus); **sin.** keroti: *Kai pasélis tankësnis, žieminiái kviečiai krūmija mažiau.* | **sngr.:** *Veliau paséti miëžiai mažiau krūmijosi iñ daugiau nukentéjo nuo kenkéjų.*

krūmiukas dkt. (2)

1. dem. krūmas 1: *Visžalis krūmiukas.*

2. dem. krūmas 2: *Vienas pomidorių krūmiukas ēmē gelsti.*

krūmokšnis dkt. (1)

1. daugiametis mažas (iki pusmetrio) augalas su keliais ar keliolika apatinéje dalyje sumedéjusių, viršutinéje dalyje ne visai sumedéjusių, nuo žemés paviršiaus arba arti jo išsišakojusių stiebų (viržių, bruknių ir pan.): *Mélýnių krūmokšniai áuga drégnuosè spylgiuôcių miškuosè. Paprastóji spañguolé – pázeme besidriekiantis visžalis krūmokšnis.* • **plg.** krūmas, krūmelis, puskrūmis.

2. menkas ar mažas krūmas: *Sénosios kápines apžélē krūmokšniais.*

krumplėlis dkt. (2)

1. dem. krumplys 1: *Sùlenkto pišto krumpleliù jì pasibéldé iñ miëgamojo duris.*

2. dem. krumplys 3: *Smägračio krumpléliai.*

krumpliāmatis dkt. (1)

prietaisas krumpliu (3 r.) storui matuoti: *Krumpliäračių krumplių stôris tikrinamas krumpliamačiu. Reikia pérkelti krumpliāmati iš eilës añt kiekviéno krumplio.*

krumpliaratinis, krumpliaratiné bdv. (2)

turintis krumpliaratį: *Krumpliaratinis siurblys. Krumpliaratiné [voré [pavarà].*

krumpliäratis dkt. (1)

ratas su krumpliais, kuriais sukamas kitas krumpliuotas ratas, velenas ar keliamas krumpliastiebis: *Vainikinis [cilindrinis] krumpliäratis. Krumpliäračių tvirtinimo ašys.*

krumpliastiebinis, krumpliastiebiné bdv. (2)

turintis krumpliastiebi: *Krumpliastiebinis kélíklis [vaïro mechanizmas].*

krumpliästiebis dkt. (1)

krumplinis stiebas: *Krumpliästiebio dañtračių têpalas. Krumpliäratis sujungtas sù krumpliästiebiu.*

krumplýnas dkt. (1)

akies dalis tarp rainelës ir gyslainës, prilaikanti lëšiuką: *Susitráukiant krumplýno raümeniui,*

keičiasi lęšiuko gaubtumas. Krumplynė gausū kraujagyslių iš juntamųjų nervų galūnių. Krumplyno ataugosė gaminamas akiës skystis, kuris užpildo akiës óbuolio ertmës. Pažeidus krumplyną, sumažėja akispūdis.

krumplinis, krumplinė bdv. (2)

turintis krumplius, su krumpliais (3 r.): *Krumplinė pavarà. Krumplinis velenas [slañkmatis].*

krumplys dkt. (4)

1. piršto antrojo sąnario viršutinė dalis: *Kruvini krumpliai. Apvynioti nubrózdintus krumplius tvarsčiù. Kaip dāvē krumpliaiš į šónq!*
2. šiaudo narelis: *Šiaudo birbynélés – tai tradicinis liáudies instrumeñtas, dāromas iš rùgio šiaudo sù krumpliu. Pindamà sodùs šiaudù krumpliùs iškerpu iš išmetu.*
3. pavaros rato dantis, iškyša: *Krumpliù drožimo peiliai. Krumplys krumpli kabina iš sùka malūno gîrnas.*

krumpliuotas, krumpliuota bdv. (1)

su krumpliais: *Krumpliuotas diřžas [râtas].*

krumúotas, krumúota bdv. (1)

apaugęs krūmais: *Krumúotas šlaïtas. Sunkù šienauti krumúotas pievas.*

krumuotumas dkt. ppr. vns. (2)

→ krūmuotas: *Pasitáiko tvenkinių, kurių krumuotumas siekia trisdešimt – šešiasdešimt procençtų. Pievos minusai – krumuotumas, kupstuotumas, samanotumas.*

Krúonis dkt. vns. (1)

miestelis Kaišiadorių rajono savivaldybëje: *Krúonio elektriné. Užsukę į Krúonį apžiurėjome dvåro rûmų griuvësius. Krúonyje veikë avikailių raugyklà, leñtpjûvë.*

kruoniškis, kruonišké dkt. (2)

Krúonyje ar jo apylinkëse gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus: *Paskutiniame kelinjè prieniškiai palaužé kruoniškius. Pô audròs kruoniškių rüpestingai tvařkomas gyvénietës párkas atródë apgailétinai.*

kruopà dkt. (2)

1. ppr. dgs. nugrûstas, ppr. susmulkintas grûdas: *Miežių [frýžių, gríkių] kruopos. Skáldytų kruopų kôšé. Kruopomis lësina. Bañba kaip elgeta, kruopàs pabérës (flk.).*
2. smulkus krušos ar ko kito gabalëlis: *Kruopomis bëria (smulkia kruša sninga).*
3. truputis, nedidelis kiekis: *Liko tik kruopà medaûs.*

kruopañiai dkt. dgs. (2)

KUSKUSAS: *Daržovių sriubà sù kruopañiais. Kalakutiena iš kruopañiais idarýta cukinija. Iš kruopañių gaminamos salòtos, troškiniai, jûs dëdama į idarus, válgomi sù jvairiaiš padažais.*

kruopëlé dkt. (2)

1. maža kruopa: *Kuskùsas – tai mäžos báltos kruopëlés. Añtrą ligös dieną añt dañtenų atsirañda baltų smulkių, panašių į mänų kruopełès démelių.*
2. labai smulkus krušos ar ko kito gabalëlis: *Į akmeninj griñdinj atsimuša krušos kruopëlés. Ùpës dugnè ieško áukso kruopeliu. Tëšlą geraî išmaišykite, kàd neliktu cùkraus kruopeliu.*
3. šnek. labai mažas kiekis; sin. truputis: *Kruopëlé sviesto [uogiënés]. | prk.: Norejau kruopëlés artùmo, méilës.*

Kruopiai dkt. dgs. (4)

miestelis Akmenės rajono savivaldybėje: Kruopių parkas. Kruopiuose apžiūrėjome dvāro liēkanas. Prō Kruopiūs eīna tarminė ribà taip aukštaiciu iñ žemaiciu.

kruopiénė dkt. (2)

1. kruopų sriuba: *Suválgiau dù sámčius kruopiénés.*
2. kruopų košė: *Pùsryčiams vérdame gríkių arbà rýžių kruopienės. Garbingu svečiū neváisinsi kruopienė. Kruopienės valgyti sveika.*

kruōpinis, kruōpiné bdv. (1), **kruopinis, kruopiné** (2)

pagamintas iš kruopų ar su kruopomis: *Kruōpiné kôšė. Kruōpiniai védaraí. Kruōpiniai patiekalai.* | prk.: *Tàvo suõris iñ taip kruōpinis (labai mažas).*

kruōpos dkt. dgs. (2)

KRUOPIENĖ 1: *Užbâlantas kruopàs valgo.*

kruōpščiai prv.

rûpestingai, atidžiai: *Dîrbti [tîrti] kruōpščiai. Vagystei pasiruošta kruōpščiai. Jô veiklå kruōpščiai išanalizuota.* | aukšt.: *Tù turéatum kruopščiau riñktis maistą. Medicinos komisijs, tîrianti vairuotojų sveikatą, privalétu dîrbti kruopščiau.* | aukšč.: *Daugiáusia kilogrãmų nûmete tië, kurië kruopščiáusiai laikësi diètos reikalavimų.*

kruōpšti, kruōpšcia, kruōpšté vksm. (be ko) vak.

stropiai dirbtai; sin. triusti: *Mótina kruōpšcia bë paliovôs. Kô tù taip kruopšti, ař tâu neužtëks?*

kruopštumas dkt. ppr. vns. (2)

1. → kruopštus 1: *Méistro [tyréjo] kruopštumas. Šioms pareigóms eiti reikalîngos asmeñs savýbës: atsakingumas, sažiningumas, nôras dîrbti, kruopštumas.*
2. → kruopštus 2: *Dárbo kruopštumas.*

kruopštûolis, kruopštûolé bdv. (2)

kas kruopštus: *Kûrybinis palikîmas liûdija jî bûvus darbštuoiliù, kruopštuoiliù, plačiôs širdiêz žmogumi.*

kruopštûs, kruopštî bdv. (4)

1. stropiai, rûpestingai atliekantis darbą: *Buhálteriai turétu bûti kruopštûs iñ kañtrûs žmónës.* | aukšt.: *Jîs bûvo už mûs kruopštësnis, darbštësnis iñ gabësnis.* | aukšč.: *Kruopščiáusias tyrinétojas.*
2. stropiai, rûpestingai atliktas: *Kruopštûs dárbas. Padékà už kruopščią iñ aktýviq vadýbinę veiklą.* | aukšt.: *Ziêmq rañkoms reikia kruopštësnës priéžiûros. Muîtininkai ketina surengti dár kruopštësniùs automobilių patíkrinimus.* | aukšč.: *Komisijos išvados veřtos pačiôs kruopščiáusios analizës. kruopštû bev.: Negaliù išskirti vieno rañkdarbio – viskas labai gražù iñ kruopštû.*

krùpas dkt. (2)

ūminis kvépavimo sutrikimas, atsirandantis dèl gerklų, trachéjos uždegimo ir nepraeinamumo: *Baktérinis [alerginis] krùpas. Dažniáusiai pasitáiko virusiniis krùpas. Virusiniù krupù daugiáusia seïga kûdikiai iñ maži vaikai.*

krúpciojimas dkt. ppr. vns. (1)

→ krúpcioti: *Nevalingas kûno krúpciojimas.*

krúpcioti, krúpcioja, krúpciojo vksm. (nuo ko, iš ko)

tarpais trûckioti, sudrebéti; sin. krúpséti: *Jî krúpciojo nuô kiekviéno prisilietimo [krébzdesio]. Vaikas iš báimës krúpciojo.* • plg. krúpteléti.

krupimas dkt. ppr. vns. (2)

→ krupiti: *Krupimą sumäžino dezinfekúojantys tepalači. Susiūges vėjāraupiaiš krupimo neišvengsi.*

krupjė dkt. bendl. nekait.

lošimo namų tarnautojas, kuris prižiūri lošimą prie stalo, išmoka išloštus ir paima praloštus pinigus: *Reñgti naujūs [naujās] krupjė. Naujājam kazinò prieišks nemažai krupjė. Būsimieji krupjė teoriniuose užsiemimuose mokomi dirbtis sù žetónais, lošimų kauliukais.*

krūpnikas dkt. vns. (1)

stiprus alkoholinis gérimas iš medaus, cukraus, spirito, vandens, pagardintas prieskoniais: *Vaišintis krūpniku. Krūpniką XVI ámžiuje sukûré vienuoliai benediktinai, apgyvendinti Radvilų dvarę Nesvyžiuje. Daug prieskonų iš mažiau medaus tūrintį krūpniką gamina Lietuvos karaimai.*

krūpséjimas dkt. ppr. vns. (1), **krūpséjimas** (1)

→ krūpseti: *Krūpséjimas per miegūs. Vaiko krūpséjimas nesiliové net paëmus aňt rañkų.*

krūpséti, krūpsi, krūpséjo vksm., **krūpséti**, krūpsi, krūpséjo (per ką, nuo ko, virš ko)

tarpais trūkčioti, sudrebèti; sin. krūpčioti: *Širdis krūpsi. Vaikas per miegūs krūpsi. Mergyté, paimtā aňt rañkų, dár krūpséjo. Jis krūpsi nuo kiekviéno dûrų trinkteléjimo.* | prk.: *Debeséliai lýg balti triùšiai krūpséjo virš namų stogų. Krūpsi krūpsi gaisrų atspindžiai.* • plg. krūpteléti.

krūpštinti, krūpština, krūpštino vksm. (iš ko, į ką) šnek.

pamažu, nerangiai eiti; sin. kéblinti, kiütinti: *Suliñkusi senuté krūpština namų liñk. Tévas užrakina duris, krūpština į pastóge. Sénis krūpštino iš Rumšiškių į Kañq.*

krúpt išt.

vartojoamas krūpteléjimui, sudrebéjimui pavaizduoti: *Krúpt nuo skausmo.*

krūpteléjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ krūpteléti: *Krúpteléjimas iš báimés. Kûdikiai reaguoja į didelj gařsą krūpteléjimu, verksmu.*

krūpteléti, krūpteli (krūpteléja), krūpteléjo vksm. (iš ko)

išsigandus suvirpēti, sudrebèti, krusteléti: *Kàd suriko priē pàt ausiés, aš net krūpteléjau. Jí krūpteléjo iš netikétumo.* • plg. krūpčioti, krūpseti.

krùpti, kruñpa, krùpo vksm. (nuo ko) žem.

aptekti šašais, spuogais; sin. šašti: *Véidas [rañkos] kruñpa. Vaikai krùpo nuo tveñkinio vandeñs. Nuo niežų pradéjo kúnas krùpti.* • plg. rupti.

krùsciojimas dkt. ppr. vns. (1), **krusciojimas** (1)

1. → krusčioti 1: *Uodegós krùsciojimas.*
2. → krusčioti 2: *Nervingas krùsciojimas.*

krùscioti, krùscioja, krùsciojo vksm., **krusciouti**, krusčioja, krusčiojo

1. (ką) tarpais krutinti: *Kielé krùscioja úodegq. Tévas nervinguai krùsciojo pirštus.*
2. tarpais krutéti: *Plùdè krùscioja, kiñba žuvìs. Kepùrés aùsys krùsciojo sulig kiekviénu dëdés žingsniù.*

krùsnis, krùsnies dkt. mot. (1)

1. akmenų krüva: *Krùsnis sukrautà iš këliasdešimties stambių akmenų. Kapaï sù akmeninémis krùsnimis.*
2. didelé krüva, daugybè: *Krùsnis laiškų [knýgų]. Aňt stalo – tušcių lëkšcių krùsnis.*

krūst išt.

vartoamas krustelėjimui, sukrutėjimui pavaizduoti: *Svečiai nė krūst iš ūžtalės.*

krūstelėjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ krustelėti 1: *Menkiáusias krūstelėjimas sukéldavo galvōs skaūsmą.*

krūstelėti, krūsteli (*krūstelėja*), krūstelėjo vksm.

1. kiek sukrutėti, sujudeti: *Ji tařsi priáugo priẽ grindū, nepàjègè ně krūstelėti. Lúpos krūsteli, tařsi kažkā noréty pasakýti.*
2. (kā) kiek sujudinti: *Katē tiñgai krūstelėjo úodegą.*

krušà dkt. (4)

1. mažų ledo gabaliukų krituliai šiltuoju metų laiku: *Děl krušos žemdirbiai prarādo dāli deřliaus. Laukùs nubálino iškritusi krušà.*
2. ko nors metamo daugybė: *Ěmē krísti bòmbų [strélių] krušà.* | prk.: *Pasipylé príekaištų krušà.* Netikéta komentáry krušà.

krušimas dkt. ppr. vns. (2), **krušimasis** sngr. (1) šnek.

1. → krušti 1: *Avižū krušimas piestoje.*
2. → krušti 2: *Langū krušimas akmenimis.*
3. → krušti 3: *Skudurū krušimas į maišūs.*
4. → krušti 4: *Mésos krušimas pô ilgo pásninko.*
5. sngr. → krušti 5 (sngr.): *Pirkéjū krušimasis mûgėje.*
6. → krušti 6: *Móters krušimas.* | sngr.: *Gírto výro krušimasis sù prostitutè.*

krušonas dkt. (2)

alkoholinis gérimas iš baltojo vynuogių vyno (kartais dar konjako, likerio, šampano ir kt.), vaisių ar uogų ir cukraus: *Svečius vaišino krušonù sù úogomis. Vaisiùs nulùpkite, supjáustykite gabaliukais iš subeřkite į speciálų krušono iñdq.*

krūsti, krūša, krūšo vksm. šnek.

1. (kā) grūsti piestoje (grūdus), kad nukristų luobelės: *Krùšdavo miežiùs, kviečiùs, ávižas.* | neig. (ko): *Nekruštù miëžių prästos kruōpos.*
2. (kā, kuo) daužyti, gurinti, plakti: *Krùšti akmenimis lángus. Ledaï krùša javùs.*
3. (kā, nuo ko, iš ko, į kā) kimšti, grūsti: *Óbuolius nuõ stálo [iš déžių] tìk krùša į kišenès.* | prk.: *Krùšti žmónes į kaléjimus.*
4. (kā, iš ko) godžiai valgyti; sin. kimšti, kirsti: *Krùša slaptà iš kišenès ríešutus.* | neig. (ko, be ko): *Nekrùšk mésos bê díuronos!*
5. sngr. (kame) grūstis, stumdytis: *Tuřguje žmónés krùšasi kaip žuvys váržoje.*
6. (kā) vulg. atliki lytinį aktą; sin. dulkinti: *Krùšti móterj [merginą].* • plg. pamyléti. | sngr. (su kuo): *Tik nesugalvók krùštis sù nepilnametè!* • plg. mylétis. | (kā, kame) prievertauti, žaginti: *Gírtas vaikinas miesto párke krùšo studeňte.*

kruštūvas dkt. (2)

GRUSTUVAS 1: *Aguonàs [priéskonius] grúda kruštuvù.*

krutéjimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → krutéti 1: *Lúpu krutéjimas. Úžesýs, krutéjimas kamieno vidujè áiškiai ródé, kàd čià bùs visas širšiu lizdas.*
2. → krutéti 3: *Pô krutéjimo daržè ěmē maūsti strénas.*
3. šnek. → krutéti 4: *Maldiniňkų krutéjimas į átlaidus.*

krūtēlė dkt. (2)

dem. krūtis: *Po gimimo pirmas dvì savaites gāli pabužkti krūtēlēs tiek bērniūkams, tiek mergaitēms.*

krutēti, krūta, krutējo vksm.

1. keisti savo padēti vietoe; sin. judēti: *Taip skaniai keīta mēsq, nēt aūsys krūta. Bē gaīso krutējo lūpos.*
 2. šnek. laikytis, gyvuoti: *Kaip krūtate?*
 3. (su kuo) po truputj dirbt, dirbinēti: *Abū sù výru krūtame – daržovių užsiauginame. Dīrbau, krutējau, kōl galējau. Nekrutēsi – neturēsi (flk.).*
 4. šnek. palengva eiti, važiuoti: *Jaū vēlū, krutēsim namō.*
- ♦ iš akmuō krūta žr. akmuo.

krūtinē dkt. (2)

1. viršutinē, priekinē liemens dalis (nuo kaklo iki pilvo): *Krūtinēs apimtis. Platī [siaurā] krūtinē. Spāusti [glaūsti] priē krūtinēs. Plaūkti krūtinē (sport.).*
 2. abi moters krūtys: *Móteris áukšta krūtinē. Kokiā graži jōs krūtinē!*
 3. kūno ertmē, kurioje yra širdis ir plaučiai: *Krūtinēje šīrdis plāka.*
 4. priségamas antkrūtinis, nešiojamas po švarku: *Krakmôlyta krūtinē. Dabař krūtinių beveik niēkas nenešiōja.*
 5. vns. ln. apie plaukimo stilių atsigulus ant priekinēs liemens dalies simetriškais vienalaikiais ranku ir koju judesiais po vandeniu: *Plaūkti krūtinē. Kiek tū galī nuplaūkti krūtinē? • plg. plaukimas krūtine.*
- ♦ (lýg) akmuō nukrīto nuo krūtinēs žr. akmuo. į krūtinę kibti žr. kibti. į krūtinę mušti žr. mušti. kraujas kunkuliúja krūtinēje žr. kraujas.

krūtinēlē dkt. (2)

1. paukščio krūtinēs dalis, vartojama maistui; sin. filē: *Vištos krūtinēlių suktinūkai. Kēpsime vištos [ánties, žāsiēs] krūtinēlēs. Iš krūtinēlių gaminami kotlētai, troškiniai, kepami kepsniai.*
2. drabužio dalis, dengianti krūtinę; sin. antkrūtinis: *Kélnēs [kombinezōnas] sù krūtinēlē.*

krūtinēs anginā dkt. (2)

STENOKARDIJA: Krūtinēs anginai būdingi šīrdiēs skaūsmo priepluoliai. Señgant krūtinēs anginā reikia stengtis nepervargti fiziskai, nesijaudinti, nepérvalgyti.

krūtinēs lāstā

šonkaulių ribojama kūno dalis, gaubianti šīrdi ir plaučius: *Krūtinēs lāstos deformācija. Krūtinēs lāstā sudāro ātramā rañkų káulams iñ pàdeda kvépūoti. Šónines krūtinēs lāstos sienelēs sudāro šónkauliai.*

krūtinimas dkt. ppr. vns. (1)

→ krutinti 1: Ausū [lūpu] krūtinimas.

krūtininē dkt. (2)

gyvulio krūtinēs mēsa: *Krūtininēs pjausnys. Krūtininē supjáustykite iñ ītrinkite prieskoniais.*

krūtinīngas, krūtinīnga bdv. (1)

1. su didelēmis krūtimis: *Krūtinīnga vidutinio ámžiaus móteris. Myliu krūtinīngas, dailiai nuáugusias blondinēs.*
2. kurio didelē krūtinē (1 r.): *Krūtinīngas atlētas [kultūristas].*

krūtininis, krūtininē bdv. (1), **krūtinīnis, krūtininē** (2)

susijęs su krūtine (2 r.): *Krūtininiai kvépavimo raūmenys. Móteris nusijuokē žemū krūtininiu balsū.*

krūtinytė dkt. (1)

1. **dem.** krūtinė 1: *Masažuoti vaiko krūtinytę iš nugarytė. Gälite kósinčio mažyliai padukus iš krūtinytę patępti šiuo tepaliuku.*
2. **dvi krūtelės:** *Väkar pastebéjau, kād māno mažylēs pabuřkusi krūtinytē.*
3. **drabužio dalis, dengianti krūtinę:** *Mègztai krūtinytę.*

krūtinkaulis dkt. (1)

plokščias pailgas kaulas priekinėje krūtinės ląstos dalyje, prie kurio prisitvirtinė šonkauliai:
Priekinė krūtinės ląstos sienelę sudaro krūtinkaulis iš šonkaulių kremlės. Visos krūtinkaulio dàlys vystosi iš atskirų užuomazgų, o véliau susilieja į vieną káulą.

krūtinplévė dkt. (1)

plèvė, dengianti plaučius ir vidinį krūtinės ląstos paviršių; **sin.** pleura: *Pleuritas – krūtinplévės uždegimas, kurij sùkelia mikroorganizmai. Plaùtiné krūtinplévė yrà smařkiai suáugusi sù plaučiu iš gâli bûti laikoma plaučio struktúrine dalimi.*

krùtinti, krùtina, krùtino vksm.

1. **(kā)** daryti, kad krutetū; **sin.** judinti: *Vejëlis krùtino klevu lapus. Jis nèkalba, tìk lúpas krùtina.* | **sng.**: *Ligónis ně kiek nesikrùtina.*
2. **(kā, į kā, prie ko)** raginti, skatinti, skubinti: *Krùtink vaikus į mokýklą [prië knýgų].*
3. **sng.** šnek. leistis į kelionę; **sin.** eiti, vykti: *Reikétu krùtintis namo.*

krùtis, krùtiës dkt. mot. (4)

viena iš dviejų apvalių moters kūno dalių krūtinės ląstos paviršiuje, turinčiu pieno liauką ir gaminančiu pieną kūdikiui maitinti: *Didelës [mâžos] krùtys. Krùtų ligu profilaktika. Maitinti kùdikj krùtimi. Ciulpti krùtj. Krùtys yrà krùtinės srityje, į abu šonus nuo krùtinkaulio. Dël vêzio têko amputuoti abî krùtis. Mótina įbruka krùtj, bêt išmintiés neįbruka (flk.). Krùtys – motinystës simbolis, mèilës, maitinimo iš globos žénklas.* | viena iš analogiškų, bet rudimentinių vyro kūno dalių, ypač dël kokių nors priežasčių padidėjusių: *Vyrų krùtys gâli padideti ēsant nutukimui, seřgant belatâkių liáukų ligomis, kařtais – brendimo laikotarpiu.*

krùtys, krùtų dkt. dgs. mot. (4)

viršutinė krūtinės dalis, ppr. su ją dengiančia drabužių dalimi: *Výrai susiémé į krùtis. Kai výrai už krùtų susikibo, net sâgos išláksté. Kàd sùkréciau jî, suëmës už krùtų, kàd léidau į sieną.*

krutùs, kruti bdv. (4)

1. **judrus, vikrus, gyvas:** *Krùtus vabalëliai.*
2. **judantis, krutantis, nenustygstantis vietoje:** *Krutùs jaunikáitis, sédintis šalià, pradéjo įsipýkti.*

krùvà dkt. (4)

1. kas į vieną vietą sumesta, suversta, supilta: *Patvoryjë sumestà dîdelé krùvà akmeny [plýtu]. Supustytá krùvà sniêgo. Automobilis įsirežé į smëlio krùvą. Nupjautös žolës negâlima laikyti krùvojë.* | kas į vieną vietą tvarkingai sudéta ar sukrauta: *Dokumeñtai buvo sudëti krùvomis añt grindy. Suskàldytas málkas sukròvëme į dvi dideles krùvàs.*
 2. didelis kiekis; **sin.** daugybë: *Išleisti krùvàs pinigy. Praléké krùvà mëty. Tuô metù turéjau krùvà skolû.*
 3. bûrys, draugë: *Krùvà žmoniû. Sténgtis laikyti krùvojë. Jôs mirtis paskutinjkart suriñko giminę į krùvą. Šiê grýbai áuga krùvomis.*
- ♦ visà giminę į krùvà sutráuké **žr.** sutraukti.

krùvélë dkt. (2)

1. maža krùva (1 r.): *Krùvélë peleny [knýgų].*

2. krūva 2: Jis susižérė nemâžq krūvėlę pinigų.

3. nedidelis bûrys, pulkas: Krūvėlė žmonių. Terariume šildësi krūvėlė nedidelių vêzlių.

kruviénė dkt. (2)

sriuba iš kraujo: Kiaûlës pjovéjus vaišindavo kruviénë. Aukštaitiøje kruviénë verdamà dûonos râuge. Nepamišk į kruviénę jmësti láuro lâpu.

kruvinai prv.

- iki kraujo: Nusidaûziaû kruvinai krumpliûs. Bâtais kruvinai nutrýnë kójas.
- labai sunkiai: Dárbo vâlandas turi atidîrbti kruvinai. Turéjau palikti kruvinai uždîrbtus pînigus.
- labai, be galo: Mán kruvinai reikia šimto lítu. Jis jô kruvinai nekeñcia.

krùvinas, kruvinà bdv. (3^b)

- pasruvës, išteptas krauju; sin. kraujuotas: Nusipláuti krùvinq vêidq. Kareïviai bûvo kruvinî, supléšytais drabùžiais.
- susijës su kraujo praliejimu, žudymu: Kruvinî teroristų išpuoliali. Bûvo pagarsejës kruvinai darbais. Tië pinigai kruvinî. | aukšc.: XX ámžius jeiš į istorią kaip kruvinidáusias ámžius.
- labai sunkus, vargingas: Vîskq turiù uždîrbti krùvinu dárbu. | sunkiai uždirbtas: Praradaû sàvo krùvinus pînigus.
- labai svarbus: Rytój važiúoju į Kaûnq, turiù teñ krùvinq reikalaq.

♦ **kruvinomis** ášaromis žr. ašara.

krùvinimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kruvinti: Naujû kélnių krùvinimas iš žaizdôs têkančiu kraujù.

krùvininkas dkt. (1)

judri elektringoji dalelë, sukelianti medžiagos elektrinj laidumą: Krùvininkų judéjimas elektromagnètiniame laukè. Elektrònas yrà neigiamas krùvininkas.

krùvinóji, kruvinôsios, krùvinqj dkt. vns.

dizenterijos, kuriai bûdingas viduriaivimas su kraujais, pavadinimas: Tremtiniû vagonè bevéik visi siřgo kruvinája. Kruvinája dažniáusiai bûdavo uzsíkrečiama per nešvariás rankàs.

krùvinti, krùvina, krùvino vksm. (kä)

daryti kruviną (zeidžiant iki kraujo ar suteplant krauju): Krùvinti indûs [peili] ruošiant mësą. Åstrios raženos braizé, krùvino kójas. | sngr. (kä): Jei nórì nagùs krùvintis, pâts tráuk kabliukq iš ēšerio. | sngr. neig. (ko): Nesikrùvink rañkų.

krùvis dkt. (2)

- darbo kiekis: Didžiáusias dárbo krùvis têko skýriaus vedéjui. Mûsû organízmui reikalîngas papîldomas krùvis.
- tam tikras krùvininkų kiekis apibréžtoje erdvëje: Elektros krùvis. Teigiamàsis [neigiamàsis] krùvis.

krùvyté dkt. (1)

maža krûva (1 r.): Mëšlo [šiaudû] krùvyté.

ksenofòbas, ksenofòbè dkt. (2)

žmogus, kuris laikosi ksenofobinių pažiûrų: Ksenofobu riáušës. Åš nesù ksenofobè.

ksenofòbija dkt. (1)

perdétas nepalankumas ar priešiskumas svetimšaliams, viskam, kas svetima: Kûrstytî [propagûoti,

smeřkti] ksenofobiją. Kovoti sù rasizmù, ksenofobia, antisemitizmù. Ksenofobijos inspiruoti smurto āktai.

ksenofòbinis, ksenofòbiné bdv. (1)

būdingas ksenofobijai, susijęs su ksenofobia: *Ksenofobinés pāžiūros. Ksenofobiniai argumeñtai.*

ksenofobiškas, ksenofobiška bdv. (1)

būdingas ksenofobams: *Rasistinės ksenofobiškos nūostatos. Ksenofobiškas póžiūris į užsieniečiūs.*

ksenònas dkt. vns. (2)

ore esantis cheminis elementas – bespalvės, beskonės inertinės dujos, naudojamos dujinio išlydžio lempoms (Xe): *Ksenònas yrà naudójamas läzeriuose, lémpose, fotoblýkstése. Ksenòn dujàs gálima laikýti sandariai uždarýtuose stikliniuose arbà metaliniuose iñduose.*

kserofòrmas dkt. (1)

vaistas – geltoni milteliai, vartojami žaizdoms gydyti: *Žaízdq pabarstýkite kserofòrmu. Miltelių sudétyjè èsantis kserofòrmas pasižými antisèptinémis savybémis. Veiksmingai vočiù gjimq veikia tepalai, kuriù sudétyjè yrà beržù degùto iñ kserofòrmo.*

ksilofònas dkt. (2)

mušamasis muzikos instrumentas, sudarytas iš ivairus ilgio klaviatūra išdëstyty medinių lentelių, kurios yra mušamos lazdelémis: *Gróti ksilofonù. Į ksilofoną panašùs vibrafónas.*

ksilogràfija dkt. (1)

1. MEDŽIO RAIZINYS 1: *Ksilografijos tèchniką nuõ IX ámžiaus japònai naudójo religiniams tèkstams dàuginti.*

2. MEDŽIO RAIZINYS 2: *Knýgos apraše minima: ksilogràfija – leidéjo žénklas antraštiniame pùslapyje, šešios viso pùslapio ksilogràfijos – iliustracijos.*

Kubà dkt. vns. (2), ofic. **Kùbos Respùblika**

valstybè Vest Indijoje: *Kùbos krantùs skaláuja Atlánto vandenýnas. Venesuelà į Kùbą eksportúoja náftą.*

kùbas dkt. (2)

1. stačiakampis gretasienis, kurio sienos yra kvadratai: *Kùbo tûris. Apskaičiúoti kùbo jstrižainès ilgi.*

2. skaičiaus trečiasis laipsnis: *Dù [trýs] kubù. Pakelti skaicių kubù.*

3. **šnek.** kubinis metras: *Peñ ménesi sunaudóju dù kubùs kársto vandeñs.*

kubatùrà dkt. (2)

tûris kubiniai vienetai: *Patalpòs kubatùrà. Didelès kubatùros varìklis. Apskaičiúoti mëdžio kubatùrq.*

kubiètis, kubièté dkt. (2)

Kuboje gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus: *Kùbos revoliùcijos lýderis rágino kubieciùs iki mirtiès gínti revoliùcijos tikslùs. Kubiecių virtuvéje išradìngai sujungtos ispàniškos iñ afrikiëtiškos gastronòmijos tradicijos.*

kubiètiškas, kubiètiška bdv. (1)

1. būdingas ar priklausantis kubiečiams, jų kultúrai ar Kubai: *Kubiètiškas jáutienos kepsnýs. Kubiètiška salsa. Kubiètiški ritmai.*

2. Kuboje randamas, auginamas, pagamintas ir pan.: *Kubiètiškas ròmas. Kubiètiški cigàrai.*

3. susijęs su kubiečiais pagal kilmę, su Kuba (apie kilmę): *Krėpšininkas, kuriō gýslomis pulsúoja iš kárštas kubičias kraūjas, aikštējè dažnai negali paslēpti sàvo emòcijų.*

kùbilas dkt. (3^b)

1. statiné plačiu dugnu: *Stóras kaip kùbilas. Maudymosi kùbilas. Kubilè súdo mësq, laiko grúdus, miltus, raugintas darzóves. Pílnas kùbilas šilto vandeñs natúraliojè gamtojè – tai puikùs bùdas atsipüsti nuo darbų, strèso iš ítampos bet kuriuo mëtu laikù.*
2. tokioje statinéje telpantis kiekis: *Kùbilas grûdû [kopüstû, alauš]. Kiaulei sušérème dù kùbilus miltu.*
3. DUONKUBILIS: *Kubilè miltus užpilkite kárštu vándeziu iš išmaišykite. Gaubtùvés výkdavo pasodinuus jáunajq aňt kùbilo.*

Kubiléliai dkt. dgs. (2)

kaimas Šakių rajono savivaldybëje: *Kubiléliuose gímé Jónas Jablonskis. Nuo Kubilélių iki Kudirkos Naumiescio tik dù kilomètrai.*

kubilélis dkt. (2)

1. mažas kubilas (1 r.): *Medinius kubilélis. Pirtyjè dairiausi kubilélio sù vándeziu.*
2. KUBILAS 2: *Pežiémą suválgéme kubiléli raugintų agurkų.*

Kubiliáli dkt. dgs. (2)

kaimas Šakių rajono savivaldybëje: *Kubilių piliäkalnis. Ař esì bùvës Kubiliuose?*

kubilininkysté dkt. (2)

kubilų dirbimo amatas: *Kubilininkystés tradicijos àpima tükstančius mëtu žmonijos istòrijos. Kubilininkystés pàslaptys bùvo perduodamos iš kartos į kartą.*

kubiliukas dkt. (2)

1. mažas kubilas (1 r.): *Prië námo išrikiúotuose kubiliukuose áuga medëliai. Šerniukas vienu sykiu išgeria tris šimtus grámų pieno iš išsipučia kaip kubiliukas.*
2. KUBILAS 2: *Aňt agurkų išlaisciau kubiliuką lietaüs vández.*

Kubiliúnai dkt. dgs. (1)

kaimas Pasvalio rajono savivaldybëje: *Kubiliúnų dvåro rúmai.*

kubilius dkt. (2)

žmogus, kuris dirba kubilus: *Kubiliaus ámatas. Kubilių bùvo vértinami iš gerbiam, o jù dárbo tèchnika laikoma paslaptyjè. Kubilių rañkose gímdavo nè tik kubilai, bet iš kití daiktaí – kibirai, muštuviai, káusai, géldos.*

kùbiné šaknis

trečiojo laipsnio šaknis: *Ištráukti kùbinę šaknij iš aštuonių.*

kùbinis, kùbiné bdv. (1)

žr. kubiné šaknis, kubinis metras.

kùbinis mètras

túrio matavimo vienetas, lygus túriui kubo, kurio visų kraštinių ilgis – vienas metras (m^3): *Pirkau vieną kùbinij mètrą málkų.*

kubistas, kubisté dkt. (2)

kubizmo atstovas: *Dailininkas kubistas. Pàblas Pikàsas laikomas kubistù.*

kubistinis, kubistinė bdv. (1)

kubizmo stiliaus: *Kubistinis mėnas [pavéikslas]. Kubistinis periòdas.*

kubizmas dkt. (2)

XX a. pr. dailės kryptis ir stilis, kuriam būdinga daiktų ir žmonių vaizdavimas geometrinėmis formomis: *À š visadà doméjausi kubizmù. Kubizmo atstovų tapýboje daūg rudū iš pilkū spalvų.*

kūbrinimas dkt. ppr. vns. (1)

šnek. → kūbrinti: *Senutés kūbrinimas. Vagiū kūbrinimas nuo vieno pāstato priē kito.*

kūbrinti, kūbrina, kūbrino vksm. (kuo, nuo ko, prie ko) šnek.

susilenkus, pasikūprinus eiti; sin. gūbrinti, kūprinti: *Kažkàs mâté, kàd nuo sodýbos priē sodýbos kūbrino nepažystamas žmogus. Výras įgaužé gálvą į apýkalę iš kūbrino tolýn. Dù júodžiai keliù kūbrina* (flk. auliniai batai).

kūbrýs dkt. (4)

1. nugaros dalis, ppr. atsikišusi, ties sprandu; sin. gūbrys, ketera: *Kiaùlés [šérno] kūbrýs.*
2. kalno viršunė; sin. gūbrys, ketera: *Įveikémé pietinj kálno kūbrý. Priēš akis atsivéré sniegúoti kalnų kūbriai.*

Kučgalys dkt. (3^b)

kaimas Biržų rajono savivaldybėje: *Kučgalij ikúré Rādvilos. Kučgalys pirmą kaštą paminétas tükstantis šeši šimtai šeštais mētais.*

kūcios dkt. dgs. (2)

1. (rašoma didžiaja raide) Kalėdų išvakarių diena: *Priēš Kūciàs žmónës sténgdavosi baigti svarbesniùs dárbus. Kūcių šveñtë simboliškai tēsdavosi visq naktj – eñant miegoti, stàlas bûdavo paliékamas nenukráustytas.*
2. Kalėdų išvakarėse valgoma vakarienė: *Kūciàs pradédavo válgyti užtekéjus vakarínei žvaigždei. Paválgius kūciàs prasidédavo bùrtai. Pagrindinis kūcių pätiekalas bùvo mišinys iš ivairių šutintų grûdų.*

kūciukas dkt. (2)

nedidelis ketas apvalus Kūcių kepinukas, ppr. valgomas su aguonu pienu; sin. prèskutis: *Kūciukų prikepè. Kūciukus nè tik válgo, bét iš naudója bùrtams. Iš kūciukų tēslq dêda miltų, mielių, aguonu, aliéjaus, vandeñs iš nedaūg cùkraus.*

Kučiuliškė dkt. vns. (1)

kaimas Lazdijų rajono savivaldybėje: *Kučiuliškés draustinyje gyvëna iš žiemója bâliniai vêžliai. Kučiuliškéje gilinami seni iš kasamì nauji vandeñs telkiniai.*

Kučiúnai dkt. dgs. (1)

kaimas Lazdijų rajono savivaldybėje: *Nuô Kučiúnų iki sienos sù Lénkija – dù kilomètrai. Žinių apie Kučiúnus iš apliñkinius káimus gauséja nuô XIX ámžiaus. Kučiúnų vařdas kildinamas iš pavardës*

kúčkailis dkt. (1)

psn. avikailio atkarpa, skiautė: *Šiferio stógas aptriùšes it kúčkailis.*

Kudabiškė dkt. vns. (1)

kaimas Ignalinos rajono savivaldybėje: *Etnogràfinis Kudabiškés káimas. Iš rytų Kudabiškë sùpa Adutiškio miškas.*

kudakāvimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kudakuoti 1: *Rytē pabudaū nuo vištu kudakāvimo iř kárvių mūkimo. Iš kažkuriō kiēmo atāidi vištu kudakāvimas.*
2. → kudakuoti 2: *Sāvo kudakāvimu dēl didelių mókesčių mán visas ausis išūžei.*

kudakúoti, *kudakúoja, kudakāvo vksm.*

1. (kame) rēkti (apie vištā): *Tvárte ēmē kudakúoti šeško išgásdintos vištos.* • plg. karkti.
2. (kame) garsiai kalbēti ar piktintis: *Tuřguje bóbos kudakāvo, kàd negáuna svogūnų séjinukų. Ganà kudakúoti dēl sunkaūs gyvēnimo.*

kudāšius dkt. (2)

- šnek. galvos plaukai, kuodas: *Kaip papùrtysiū tavè ùž kudāšiaus!*
 ♦ **kudāšių išnèsti** žr. išnešti.

kūdikēlis dkt. (2)

1. dem. kūdikis: *Mótina pàima kūdikēli añt rañkų. Jis nuraūdo kaip nekalitas kūdikēlis.*
2. gimusio Jézaus epitetas: *Šventóji šeimýna – Juozapas, Marijà iř kūdikēlis. Tojè viētoje apsiréišké Marijà sù kūdikeliū añt rañkų.*

kūdikis dkt. bendl. (1)

- mažas vaikas (iki vienų metų): *Ekològiškas maistas kūdikiam. Prekiáujame kūdikių iř vaikų rūbēliais. Kūdikius reikia pradéti grûdinti nuo pât gimimo. Senélio bróliai dár kūdikiai [kūdikiai bûdam] išmiré.*
 ♦ **laimés kūdikis** laimingas žmogus: *Ji tiikras láimés kūdikis, jái viškas sëkasi.*

kūdikystė dkt. (2)

- kūdikio amžius: *Ji piëšia nuo pât kūdikystés. Ši ligà jám pasiréišké kūdikystéje. Kodēl žmogùs neprisimena sàvo kūdikystés?* | prk.: *Kûrýbiné kūdikysté.*

kūdikiškai prv.

- taip, kaip bûdinga kūdikiui: *Kûdikiškai švelni odélē. Išmókite kûdikiškai džiaügtis mažais malonùmas.*

kûdikiškas, kûdikiška bdv. (1)

- bûdingas kūdikiui, panašus į kūdikio: *Kûdikiškas balsēlis. Kûdikiškas pâdu švelnumas.*

Kudirkos Naumiestis

- miestas Šakių rajono savivaldybëje: *Kudirkos Naumiestis ȳzikûrës Šešùpës iř Širvintôs sántakoje. Kudirkos Naumiescio centrinéje aikštëje stóvi pamînklas Viñcui Kudirkai.*

kûdra dkt. (1)

- nedidelis, ppr. dirbtinis vandens telkinys: *Vâkar ižuviname kûdrą. Kûdroje sùkauptas vanduo naudójamas dařzui, sôdui, píevai, ganýklai láistyti, gyvuliáms gîrdyti, gaisráms gesínti, rekreäcijai. Kûdras seniaū kâsé prië káimų, šalià kurių nebûvo didesnių ûpių ař ezerų.*

kûdrinukė dkt. (2)

- gélujų vandenų moliuskas su spirališkai raityta kriaukle: *Akvâriumē auginù pâprastas mûsų kûdrų iř ezerų kûdrinukës. Kûdrinukës kiautêlis bûna tamšiai rudös spalvôs, kûnas dažniáusiai pilkšvas.*

kûduliuozi, *kûduliuoja, kûduliavo vksm., kûduliúoti*, *kuduliúoja, kuduliâvo šnek.*

- greitai eiti, bégati: *Turéjau kûduliuozi tekinomis. Výrui iš paskôs kûduliavo šuô.*

kūgelis dkt. (1)

etnogr. tarkuotų bulvių valgis, kepamas orkaitėje arba krosnyje; *sin.* tarkainis: *Kūgelis skanėsnis, kai kepi nė skardojė, bėt moliniame indėlyje sù dangčiu. Keičia kūgelį sù spurgū iš svogūnų pādažu.* • *plg.* bulvių plokštainis. | Rytų Europos žydų patiekalas – apkepas iš bulvių arba makaronų, tradiciškai valgomas šabo pietums: *Litvakai į kūgelius nedėdavo pieno produktų, tik sūdydavo iš aštrindavo pipirais.*

kūgėlis dkt. (2)

kūgio (2 r.) pavidalo daiktas ar daikto dalis: *Trāsq žymintys kūgėliai. Riedūčiai turite apvažiuoti visus kūgelius.*

kūgiākrovė dkt. (1)

padargas kūgiams krauti: *Kraninė kūgiākrovė. Žemės úkio parodoje apžiūrėjome kūgiākroves.*

kūgiāvietė dkt. (1)

vieta, kur buvo kūgis: *Pievoje šviestė kūgiāviečių ratilai. Pô gerős savaitės kūgiāvietės užželė naujā žolę.*

kúginis, kúginé bdv. (1)

turintis kūgio (2 r.) pavidalą: *Kúginis óro filtras. Kúginé veržlė. Kúginé antenà.*

kúgis dkt. (1)

1. didelė apvali šieno ar šiaudų krūva, kraunama ilgai laikyti: *Kúgius kráuna atvirose vietose aň žemės. Sprigtū kúgio neparveřsi, jáučio neužmūši* (*flk.*)
2. geometrinis kūnas, gaunamas sukant statujį trikampį apie vieną katrą jo statinį: *Apskritasis kúgis. Kúgio pavidalo statinys. Apversto kúgio formos kepürė.*

kúgiškai prv.

→ kūgiškas: *Kepurėlė kúgiškai nusmailėjusi. Láužo išorėje kúgiškai sustatomo stóros kaladės.*

kúgiškas, kúgiška bdv. (1)

panašus į kūgį (2 r.): *Kúgiškas snāpas. Kúgiški kriaušės vaissiai. Vikingų karai nešiodavo pagrastus kúgiškus šalmus.*

kúgiškumas dkt. ppr. vns. (2)

→ kūgiškas: *Esmiiniai kontūro elementai – kúgiškumas, núolydis, simetrija. Kúgiškumù vadinas statuūs kúgio pagrindo skersmeñs iš kúgio aukštinės sántykis.*

Kuigāliai dkt. dgs. (2)

kaimas Jonavos rajono savivaldybėje: *Kuigālių tvenkinys. Per Kuigalius teka Nevėžio ištakas Barupė.*

kuilys dkt. (4)

veislinis kiauliu patinas: *Suáugęs kuilys sveria iki keturių šimtų kilogramų. Dūksta kaip kuilys pô dažq* (*flk.*)

kuiliukas dkt. (2)

jauniklis kuilys iki pirmojo kergimo: *Kalėdoms pjáusime kuiliuką. Veterināras kastruoja dviejų savaičių kuiliukus.*

kuinas dkt. (2)

menkas, liesas, silpnas, ppr. senas arklys: *Paliko tik sēnas kuinas. Sù raišu kuinu nepajosi.*

kuinėlis dkt. (2)

dem. kuinas: *Sù tókiu kuineliù tolì nenuvažiuōs.*

kuysis dkt. (2)

mažas uodas, mašalas: *Priẽ pélkës negalejome atsiginti kuišių. Šim̄tas kuišių iñ kumēlę papjáuna (flk.).*

kuisti, *kuičia*, *kuištē* vksm.

1. (kā) kasinéti, kapstinéti, kapstyti: *Vištos dařžq kuičia.* | sngr. (kame, po kā): *Viščiukai sqašlavýne [pō sqašlavýnq] kuičiasi.*
2. sngr. (prieš kā) su snapu krapštinétis, taisinétis plunksnas: *Mačiaū gañdrą kuičiantis. Varnénas kuištési priēš sáulę.*
3. sngr. (kame) smélyje, dulkése voliotis, purtytis (apie paukščius): *Smélyje kuištési pułkas žvìrblių. Kai šilta, vištos kuičiasi dulkése.*
4. (po kā) rausti, versti, naršyti (ppr. ieškant): *Kō ieškai, kō kuiti? Kuičia pō visq námq iñ nerañda.* | sngr. (po kā, kame): *Kuičiasi iñ kuičiasi pō spintq. Kuičiasi kaip kiaûlé sàvo kinyje.*
5. sngr. ilgai ruoštis, rengtis, tvarkytis: *Laikas eiti, o jì vis dár kuičiasi. Kadà tū baigsi kuištis? Visq rytq kuištési iñ neapsirengē.*
6. sngr. (apie kā, prie ko) pamažu ši tā dirbinéti, palengva ruoštis; sin. krapštytis: *Kuičiuosi priē námō [apiē namūs], iñ ganā. Visq dienq kuičiasi, o niēko nenùveikē.*
7. šnek. greitai bégerti, eiti: *Kad kuičia tēkinas. Jis jaū kuičia namō, matyt, baigē dárba.*

kuitenė dkt. bendr. (1) menk.

1. susivéleš, apsileidęs žmogus: *Géda sù tókiu kuietenā žmonéms pasiródyti.*
2. žmogus, kuris ilgai tvarkosi, ruošiasi, palengva dirba: *Jaū tás kuietenā kôl išsikrapštys, tai iñ naktis ateis.*

kuitimas dkt. ppr. vns. (2), **kuitimasis** sngr. (1)

1. → kuisti 1: *Uždarýk vištás į āptvarq, iñ baigsis dařzo kuitimas.*
2. sngr. → kuisti 2 (sngr.): *Žvìrblių kuitimasis krúmuose.*
3. sngr. → kuisti 3 (sngr.): *Vištu kuitimasis žvýro krúvojè.*
4. → kuisti 4: *Stálcių kuitimas ieškant šáliko.* | sngr.: *Kuitimasis pō šiùkšlių dēžę ieškant jkritisio žiedo.*
5. sngr. → kuisti 5 (sngr.): *Dėl ilgo kuitimosi namuosè pavélavau į tráukini.*
6. sngr. → kuisti 6 (sngr.): *Senolés kuitimasis pō namūs.*
7. šnek. → kuisti 7: *Vaikų kuitimas iš mokýklos į namūs.*

kuitinéitis, *kuitinéjas*, *kuitinéjos* vksm. sngr. (po kā, kame) šnek.

po truputį kuistis (6 r.): *Visq saváitgalij kuitinéjaus pō namūs [virtuvéje]. Visuomèt bùvo iñ bùs tokij, kurië mieliaū kuitinéjas sàvo mažuosè pasauliukuose, palikdami visuomeniniùs dárbus kažkám kitám.*

kūjagalvis dkt. (2)

1. nedidelė dygluota be žvynų gélavandené žuvis plačia galva ir žiotimis (ppr. paprastasis kūjagalvis, *Cottus gobio*): *Minijos ûpejje siekiama išsáugoti iñ Euròpoje nýkstančias žuvų rúšis – paprastúosius kūjagalviùs, kirtikliùs. Kūjagalvio nùgara iñ šónai rusvōs ar pilkōs spalvōs sù daugybē tamšių démelių iñ juostelių.*
2. BUOZGALVIS 1: *Berniùkai káime nuõlat jüda: láipioja mēdžiais, gáudo kūjagalviùs, gáinioja drugeliùs.*

kūjēlis dkt. (2)

KOJIS 1: *Medinis [plastikinis] kūjēlis. Karjerė būvo rāstas senovinis iš šiaurės ēlnio káulo pagamintas kūjēlis.*

kūjis dkt. (1)

1. įrankis ppr. plienine galva su kotu kam nors kalti, plakti, skaldyti: *Treñkti kūju per kēlmą [akmenį]. Sarvūoto stiklo vitrinos būvo akimirkniu suskaldytos masyviaiš kūjais.*

2. metalo kalimo mašina: *Pneumatičinis [gāro] kūjis. Hidrauliniai kūjai.*

3. lengvosios atletikos įrankis – į tolį mėtomas metalinis rutulys, plieniniu lymu sujungtas su rankena: *Pasaulio rekordininkė kūji nūmetė už septyniasdešimt devynių mètru ribos.*

Profesionaliuosė kūjo metimo čempionatuose móterys sviedžia keturių kilogramų kūjį. Kūjo metimas yra olimpinė spòrto šakà.

♦ **tařp kūjo iř priekalo** labai sunkioje, pavojingoje padėtyje: *Plano rengėjai atsidūrė tařp kūjo iř priekalo.*

kukāvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kukuoti 1: *Švēdai, pirmą kařtą išgiřdę gegutės kukāvimą, sugalvója kokį nórą. Pagař gegutės kukāvimą daūgelyje šalių spéjamų mētai.*

kukčiojimas dkt. ppr. vns. (1), **kùkčiojimas** (1)

→ kukčioti: *Pasigiřdo tylus kukčiojimas, pereinantis į vis garsėjantį veřksmą.*

kúkčiojimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kükčioti: *Staigà išgirdau vaiko kúkčiojimą.*

kukčioti, *kukčioja, kukčiojo vksm.*, **kùkčioti**, *kùkčioja, kùkčiojo*

verkti gaudant kvapą; sin. kukseti: *Vaikas kukčiojo, kumščiukais trýnė akis. Kampè susiriëtęs kukčiojo našlaitis. | nuo didelio verksmo gaudyti kvapą; sin. kukseti: Jì kukčiodama veřké. Veřké verké vaikas, paskui kàd pradéjo kukčioti.*

kúkčioti, *kúkčioja, kúkčiojo vksm.*

balsu smarkiai verkti gaudant kvapą, gaikščiojant: *Kúkčioja kaip tévo netékęs. Jì pravirko iř kúkčiodama padéjo rageli. | nuo labai didelio verksmo gaudyti kvapą; sin. gaikščioti, kukseti: Jì bùvo tařp smarkiai įsiverkusi, kàd paskui dár iř miegódama kurj laikq kúkčiojo.*

Kukēčiai dkt. dgs. (2)

kaimas Kelmés rajono savivaldybėje: *Nuõ Kukēčių iki Kelmés tik keturi kilomètrai. Kukēčiuose įsikûré du káimo turizmo sodybos.*

kukēnimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kukenti 1: *Liñksmas merginų kukēnimas.*

2. → kukenti 2: *Graudūs vaiko kukēnimas.*

kukénti, *kukēna, kukēno vksm.*

1. pusbalsiu juoktis; sin. kikenti, krzentti: *Kukēna iř kukēna merginos, tařsi bútų iš kō.*

2. kukčiojant verkti; sin. kukseti: *Kai tik pikčiau sùbara, tuoj iř kukēna vaikas.*

3. (kame) leisti nutrükstamą garsą ku ku (apie ežio, šeško balsą): *Ežys pašaléjè kukēna.*

kukéti, *kùka, kukéjo vksm.*

kikenti, krzentti: *Juôkési, kukéjo abù.*

kukimas dkt. ppr. vns. (2)

1. → kuktis 1: *Rugiūtukumas nuo didelės rasos.*
2. → kuktis 2: *Džiaugsmas senatvėje neišvengia kukimo.*

kuklis dkt. (2) šnek.

1. kablys, vašas: *Tu arto dūrys kukiū užkabintos.*
2. riestasis lazdos galas ar lazda riestu galu: *Kai dróšiu kukiū per pakinklius, tai žinosis!*
3. skersinė koto galo rankena: *Kastuvo rañkena sù kukiū.*

kukléjimas dkt. ppr. vns. (1)

- kuklėti: *Vaiko kukléjimas prasidėjo pabendravus sù neigaliaisiais.*

kuklėti, *kuklėja*, *kuklėjo* vksm.

darytis kuklesniams, kukliams: *Žiūriù, émeiuklėti – jaū atsisakei pánko šukúosenos. Nesiuklėti, kada paauglysteje dukrā imisuklėti.*

kukliai prv.

1. droviai, be išdidumo, puikybės: *Kukliai šypsotis. Ji neišsiškiria iš kitų, kukliai elgiasi.*
2. paprastai, be prabangos: *Kukliai gyvęnti [parūpinti jubiliéjų].* | aukšt.: *Šiemet Velykas švēsimė kukliai.*
3. nedaug, gana menkai: *Šis krépsininkas kukliai prisidėjo priē pérgalės.* | aukšč.: *Lietuvos beñdrojo vidaus produkto augimo perspektivos atródo kukliáusiai.*

kuklýbė dkt. ppr. vns. (1)

- didelis kuklumas (1 r.): *Iš kuř tokiąuklýbę?*

kuklinimasis dkt. sngr. ppr. vns. (1)

- kuklantis: *Bereikalingasuklinimasis.*

kuklantis, *kuklinasi*, *kuklinosi* vksm. sngr.

kukliai elgtis, laikytis ar détis, apsimesti droviu, kukliu: *Jis kaip visaduklinasi. Sakyk, nesikuklink.*

kukluksklānas dkt. (2)

slapta rasistinė JAV organizacija, kovojanti prieš juodaodžius ir imigrantus: *Žodij „kukluksklānas“ galiima rašyti didžiąja arbà mažąja raidè. Keliros organizacijos tuo pačiu „kukluksklāno“ pavadinimu egzistavo skirtingais laikotarpiais. Pirmasis Kukluksklānas atsirado devyniolikto ámžiaus viduryje iš sieké neléisti juodaodžiams pasinaudoti piliétinémis téisémis, jieems suteiktomis põ piliétinio káro. Tradicinisukluksklāno narių ápdaras, kai kurios tradicinése bendruomenése tebenaudójamas iš dabař, yrà báltas apsiauistas, deñgiantis iš gálvq, sù prakirptomis skyliemis akims.*

kukluksklānininkas, kukluksklānininkė dkt. (1)

- kukluksklano narys: *Grupėlukluksklānininkų apstójo jų priéšininkai.*

kuklūmas dkt. ppr. vns. (2)

1. → kuklus 1: *Kuklūmas žmögų puošia. Kuklūmas yrà dorýbė.*
 2. → kuklus 2: *Jubiliéjus išsiskyréuklumū.*
- ♦ **nuouklūmo nemirs** sakoma apie labai savimi pasitikintį žmogų: *Jaū tå merginå tai nuouklūmo nemirs!*

kuklùs, kuklì bdv. (4)

1. drovus, neturintis išdidumo, puikybės: *Kuklì mergaité. Bûkuklùs, bet nesižemink.* **kuklù** bev.:

Gál iř nelabai kuklù prisipažinti, bêt māno paveikslai perkamī iř Lietuvojè, iř užsienyje.

2. paprastas, be įmantrumo, prabangos: Kuklì, elegántiška suknélē. Kuklūs papuošalai. | aukšč.: Naūjo prezideñto inauguraçija bùs kuō kukliáusia. **kuklù** bev.: Nedideliamè kambarėlyje viskas bùvo kuklù iř pàprasta. Mës paródysime viškà: iř tai, kàs didinga, iř kàs kuklù.

3. nedidelis, gana menkas: Kuklūs ištekliai. Skiriù kùklų prizq. Jū laiméjimai atródo kùklūs. | aukšč.: Divideñdai šiaiš mëtais bùs kuklesni.

kuklùtis, kuklùtè bdv. (2)

1. labai kuklus (1 r.): Iš kuklùtès provinciälès jì viřto puikià damà.

2. labai kuklus (2 r.): Trupùtis fantazijos iř pastangù – iř kuklùtì bùtq gálima paversti gražiù. Kuklùtè, švarumù į ambulatòriją panaši bibliotekà.

3. labai kuklus (3 r.): Kuklùtès varguölio vaišés. Pléšikai atémé iš jõs tädien gáutq kuklùtę peñsiją.

kùkmedis dkt. (1)

visžalis ilgaamžis medis ar krūmas plokščiais tamsiai žaliais spygliais, panašiai į uogas raudonais vaisiai, rausva mediena (*Taxus*): Priē dûry pasodinaū dù kùkmedžius. Lietuvôs miškuose kùkmedžiai áugo iki XIX ámžiaus pabaigōs, dabař išnýkè, kaip dekoratívinius auginamas euròpinis kùkmedis (*Taxus baccata*). Kùkmedžių medienoje, spygliuose iř žievéjè kaupiasi alkaloidas taksinas, nuodingas žmögui iř kai kuriems gyvùnams.

Kùko sàlos

salynas Ramiojo vandenyno pietuose, Polinezijoje, Naujosios Zelandijos valda: *Kùko salù* gyvéntojas. Kùko salàs sudàro penkiolika mažù salù. Pàts karšciáusias mëtu ménuo Kùko salosè yrà saúsis.

kuksandò dkt. vyr. nekait.

Pietų Koréjos vienuolių sukurtu pratimų sistema, apimanti meditaciją, tinkamą kvépavimą ir Rytų kovos meną: *Kuksandò akadèmija [méistras]*. Kuksandò – tai dësimtys pratimų, kuriuòs gálima pamatyti Rytų kovos mëno pratýbose. Kuksandò mókytojai teigia, kad kuksandò – tai stipri sveikatà iř aktyvùs gyvénimas iki pàt garbaūs ámžiaus.

kukséjimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kukséti 1: *Nesiliáujantis kukséjimas galéjo išvaryti iš prôto.*

2. → kukséti 2: *Móters raudà palaipsniuî viřto kukséjimu.*

kukséti, kùksi, kukséjo vksm.

1. verkti kukčiojant, gaikščiojant: *Nét kukséti pradéjau susigraudinès.*

2. (nuo ko) nuo verksmo ar juoko gaudyti kvapà; sin. gaikščioti: *Kùksi vaïkas nuõ veřksmo [nuõ juôko].*

3. kvakséti, kvarkséti: *Vištà [varlë] kùksi.*

kùkštera dkt. (1)

1. nugaros dalis ties sprandu: *Nëša maišq rugiù aňt kùkšteros.*

2. ant nugaros nešama našta: *Gérq kùkšterq žábq parsinešé.*

kúkt išt.

vartojamasis pojūčiui, kai nevalingai susitraukia kvépavimo raumenys verkiant, išreikšti ir garsui pamégdžioti: *Kúkt, kúkt veřké kúkčiodamas.*

kùkti, kuñka, kùko vksm.

1. linkti, svirti: *Pérnokę javaī kuñka.*

2. lenktis į kuprą; sin. kumpti, kùprintis: *Į senàtvę žmogùs kuñka.*

Kùktiškės dkt. dgs. (1)

miestelis Utenos rajono savivaldybėje: Kùktiškių piliäkalnis. Põ Añtrojo pasauliniuo kàro Kùktiškių valščiuje veiké Výtauto apýgardos Lietuvòs partizanai. Prô Kùktiškes eïna gelezinkelis.

kùkù išt., kukù

1. varto jamas kukavimui pamègdžioti: *Pavàsarì išgirsi gegùtë: kùkù, kùkù.*
2. varto jamas ieškant ko nors pasislépusio ar kai pasirodoma pasislépus (vaikù kalboje): *Kùkù, vaikai, kur jùs?*

kukuláicių dkt. dgs. (1)

KUKULIENÉ: *Vakarienëi viðsiu kukuláicių. Kukuláiciais nepasisótinsiu – reikës dár užkrimsti.*

kukuláitis dkt. (2)

mažas kukulis (1 r.): *Virtù bùlvių iñ varškës kukuláiciai. Mèsos kukuláiciai – mégstamas mažylių pàtiekalas.*

kukulélis dkt. (2)

mažas kukulis (1 r.): *Iš fáršo formúojame kukuléliùs iñ ápkepame jkaítintuose riebaluosè iš abiejù pùsių.*

kukuliénë dkt. (2)

smulkių kukulių sriuba: *Nekišk mán tòs kukuliénës! Anükùs pavaišinsiu kukulienë. Nepamiřsk į kukuliénę jnësti gabalëlio sviesto.*

kukulis dkt. (2)

1. iš miltų ar bulvių tešlos, mésos ar žuvies faršo padarytas apvalus gumulas, kurì galima virti arba kepti: *Bulviniai kukulis. Svoğunu sultinys sù žuviës kukulis.*
2. šnek. mažas vaikas; sin. pupulis: *Tóks mäžas kukulis jaū į darželj eïna. Áuklé párke vedžiójosi dù kukulius. Sù kukulis ißsruošëme prië ežero.*

kukuliukas dkt. (2)

mažas kukulis (1 r.): *Iš fáršo darýkite graïkinio riešuto dýdžio kukuliukùs.*

kukúoti, kukúoja, kukávo vksm.

1. (kame) šaukti kukù (apie gegutę): *Negirdéjau ši pavàsarì, kai gegùtë kukávo?*
2. šnek. bûti kur nors jstrigus, negalëti ištrükti, išvykti: *Sù lagaminais trùs vâlandas kukavome registracijos sâleje. Užpustys keliq, turësiu kukúoti tåvo kâime. Jéi tinklai įsipáiniotų į sraigtą, kukúotume vidurý märių. Sugës mašinà añt këlio, iñ kukúok, kôl kàs patemps.*

kukùrdvelkis dkt. (1)

grybas su rutulio, kriausës ar grûstuvo pavidalo vaisiakùniu, pilnu sporù, kurios išdžiuvusios virsta dulkémis (*Calvatia*): *Didžiúosius kukùrdvelkius válgyti gâlima tik jáunus. Orgnizmui valytí naudójami sausiukukùrdvelkių miltelai. Naikinti kukùrdvelkių nederétu, nès jië yrà jrašyti į Lietuvòs raudónąj knygą*

kukurùzai dkt. dgs. (2)

kukurùzo augalo grûdai ar burbuolës: *Kukurùzų drìbsniai [spragësiai, traškùciai, konseñvai]. Mégstu kukurùzùs.*

kukurùzas dkt. (2)

vasarinis maistinis ir pašarinis kultûrinis augalas aukštu storu stiebu ir didelémis burbuolémis su geltonais grûdais, kilës iñ Pietų Amerikos (ppr. paprastasis kukurùzas, *Zea mays*): *Silosuoti [séti] kukurùzùs. Iš kukurùzų stiebų, lâpų iñ burbuolių gaminamas silosas.*

kukurūzienė dkt. (1)

dirva, kur augo kukurūzai: *Traktorininkai jaū baigia apárti kukurūzieną. Kukurūzienoje bùvo demonstruojami nauji bendrovės kultivatoriai.*

kukurūzinis, kukurūzinė bdv. (1)

pagamintas iš kukurūzų ar kukurūzų miltų: *Kukurūzinis spiritas. Kukurūziniai paplotėliai. Skrùdintų kukurūzinių dr̄bsnių kvāpas.*

Kukutėliai dkt. dgs. (2)

kaimas Ignalinos rajono savivaldybėje: *Kukuteliuose yrà išlikusių vertingų XIX ámžiaus pabaigos pastatų. Nuò Kukutelių iki Tverēčiaus tik šeši kilomètrai.*

kukutis dkt. (2)

ryškiai margas paukštis ilgu lenktu snapu, dideliu vèduoklés pavidalo kuodu (*Upupa epops*): *Kukùčiai įrašyti į Lietuvos raudónąją knygą. Veisiejų regioniniame párke gálite išgiŕsti iř pamatýti súopius, krankliūs, kukučiūs. Lizdūs kukùčiai kráuna úoksuose, inkiluosè, akmenų krūvosè, pamiškès pastatuose.*

kūlaitis dkt. (1)

1. šiaudų ryšulys stogui dengti: *Atgaivinamos sénos tradicijos stógos deňgti kūláičiais. Svarbù, kàd į kūláičius nejisimelkty drégmę.*
2. žabų ar karnų ryšulys: *Néšasi aňt nùgaros kūláičių. Pilnà málkiné kūláičių.*

Kulaliai dkt. dgs. (2)

kaimas Skuodo rajono savivaldybėje: *Kulaliai įsikûré Salantų regioniniame párke. Kulalių skaldyklos akmenýnas – valstybës sáugomas geologinis gamtös paveldo objektas*

Kulautuva dkt. vns. (1)

miestelis Kauno rajono savivaldybėje: *Kulautuvos vařdas pirmą kařtq paminétas XIV ámžiaus kryžiuočių krònikoje. Dár XX ámžiaus pradžioje Kulautuva bùvo mǎzas apléistas kaimēlis. Kulautuvos giráitéje iř kapinýne ràstas XIV ámžiaus sidabrinių dirbinių lôbis.*

kulautuviëtis, kulautuviëtė dkt. (2)

Kulautuvoje ar jos apylinkëse gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus: *Kviečiame kulautuviečiūs į rudeñs šveñtę. Daug kulautuviëcių sùkvieté dainúojamosios poèzijos festivális.*

kuldénti, kuldëna, kuldëno vksm.

greitai, smulkiai žingsneliais eiti, bégti: *Kuldëna vaikai namõ, išgiŕdë griaustini.*

kùldinti, kùldina, kùldino vksm. (ka)

pasirüpinti, pasamdyti, kad kas (ppr. kùléjai, kombainininkas) kultu: *Kùldinti rugiūs. | sngr. (ka, su kuo): Kùldindavomës javùs sù didele talkà.*

kùlé¹ dkt. (4)

1. javų kùlimas: *Kùlei reikës pasiieškoti talkiniñkų.*
2. javų kùlimo metas: *Rùdenj pati kùlé.*
3. kuliamieji javai: *Jaū kùlé iškultà iř mynë išmintà.*

kùlé² dkt. (4)

medinis ilgakotis įrankis kalti; sin. tvoklë: *Pamačiaū aňt skiedrýno diđelę medinę kùlé. Kùlè kàla kuôlq.*

kūlėjas, kūléja dkt. (1)

žmogus, kuris kulia (javus): *Kūlėjų sténgdavosi pakviesti daugiau – sparčiau výko dárbas. Kuldami spragilais kūlējai [kūlėjos] dainuodavo.*

kūlėlis dkt. (2)

1. KULAITIS 1: *Dabař mažai kàs móka stógos deñgti kùléliai.*
2. KULAITIS 2: *Žábų kùleliùs sukróvémē į dařzinę.*

kúlenos dkt. dgs. (1)

kas lieka, iškūlus grûdus (šiaudai, pelai): *Dobilù [žieminių rapsų] kúlenos. Aukštaugių žolių kúlenos pâšarui netiñka.*

kùlés dkt. (4)

infekcinės augalų ligos, kurias sukelia parazitiniai grybai: *Javař užsikrëtë kùlémis. Peř giliai įterptà javų sékla ilgiau dýgsta, daigai bûna silpnì, juos labiau púola kùlés.*

kùléti, kùléja, kùléjo vksm.

kùlémis aptekti, kùlių privisti: *Jei rugiai kùlés, jiē bùs menkesni nei sveiki.*

kùlgrinda dkt. (1)

akmenimis ar medžio râstais grjistas slaptas vinguotas kelias per upes, ezerus ar pelkes: *Iki mûsų dienų išlikusios dvì kùlgrindos eina peř pélkes. Viëtiniai dár iř dabař prisimena, kaip kùlgrinda žmónés važiúodavę į Tvêrų átlaidus. Sietuvôs kùlgrinda – dîdis mûsų krâšto archeològinis pamînklas.*

Kuliai dkt. dgs. (4)

miestelis Plungës rajono savivaldybëje: *Kulių kraštovaizdžio draustiniis. Kuliuosè veikia kraštótynos muziëjus. Nuõ Véžaičių pasùkome į Kuliüs.*

kùliais prv., **kùliaiš**

1. per galvą virstant: *Veřstis kùliais.*
2. stačia galva, strimgalviais, labai greitai: *Kùliais išlékti [iššókti] prô duris. | prk.: Iš kâmino kùliais viřsta dûmai.*

kuliamóji, kuliamôsios, kùliamajq dkt. (kilnoj. kirč.)

mašina arba kombaino dalis žemës úkio augalams kulti: *Pagal dýdj iř kùlimo našùmą kùliamosios bùvo jvairių dýdžių. Nuõ XIX ámžiaus Lietuvôs dvaruosè bùvo kùliama užsieninémis kùliamôsiomis. Kùliamosios átskiria grûdus nuõ šiaudû, pelû, kitû priemaišû, augalû séklos – nuõ priemaišû. Javû kùliamája gâlima kulti iř dóbilos, daržovių séklojus.*

kùliavirsčia prv.

1. vartantis ar per galvą virstant; **sin.** kùlversčia, kùlvirsčia, kùliavirsčiais, kùliavirsčiom, kùliavirsčiomis: *Veřstis kùliavirsčia. Berniùkai kùliavirsčia nusirito į sniègo pùsnj.*
2. labai greitai, skubant, paskubomis (kà daryti); **sin.** kùlversčia, kùlvirsčia, kùliavirsčiais, kùliavirsčiom, kùliavirsčiomis: *Brólis kùliavirsčia igriùvo į mano kambarj iř suñkiai alsúodamas sustójo.*

kùliavirsčiais prv.

1. vartantis ar per galvą virstant; **sin.** kùlversčiais, kùlvirsčiais, kùliavirsčia, kùliavirsčiom, kùliavirsčiomis: *Jiē neišsilaiké vežimelyje iř abù kùliavirsčiais nusirito į sniègo pùsnj. Drâsesnîeji, pasilypéjë aňt ûžtvankos, kùliavirsčiais šokinéja į vández.*
2. labai greitai, skubant, paskubomis (kà daryti); **sin.** kùlversčiais, kùlvirsčiais, kùliavirsčia,

kūliavirsčiom, kūliavirsčiomis: Žabara ī staigā pakyla iš pō jū kūliavirsčiai pūola bēgti šernai. | prk.: Kūliavirsčiai vežtis ī valdžią.

kūliavirsčias, kūliavirsčia bdv. (1)

1. griūvantis per galvą ar tiesiai žemyn; sin. kūlvirsčias, kūliavirstas, kūlvirstas: Brólis kūliavirsčias nuriedėjo láiptais. Jāk kūliavirsčią ištumé pō duris.
2. labai skubantis; sin. kūlvirsčias, kūliavirstas, kūlvirstas: Jis kūliavirsčias pūolē iš kañbario.

kūliavirsčiom prv.

1. vartantis ar per galvą virstant; sin. kūlversčiom, kūlvirsčiom, kūliavirsčia, kūliavirsčiai, kūliavirsčiomis: Vaikinas kūliavirsčiom pasiléido nuo kalvōs.
2. labai greitai, skubant, paskubomis (kā daryti); sin. kūlversčiom, kūlvirsčiom, kūliavirsčia, kūliavirsčiai, kūliavirsčiomis: Jis kūliavirsčiom pūolē pō duris.

kūliavirsčiomis prv.

1. vartantis ar per galvą virstant; sin. kūlversčiomis, kūlvirsčiomis, kūliavirsčia, kūliavirsčiai, kūliavirsčiomis: Vaikas kūliavirsčiomis nuriedėjo nuo kalvōs. Motociklininkas, keliolika mētru lēkės kūliavirsčiomis, smarkiai susižalójo dēsinę rañką.
2. labai greitai, skubant, paskubomis (kā daryti); sin. kūlversčiomis, kūlvirsčiomis, kūliavirsčia, kūliavirsčiai, kūliavirsčiom: Vis dár neatgáudamas nūovokos, báimēs vējamasjis kūliavirsčiomis pō duris šovē laük.

kūliavirstas, kūliavirsta bdv. (1)

1. griūvantis per galvą ar tiesiai žemyn; sin. kūlvirsčias, kūliavirsčias, kūlvirstas: Mergaitės kūliavirstos vežtési nuo kálno. Jis kūliavirstas nūlékē nuo láiptų.
2. labai skubantis; sin. kūlvirsčias, kūliavirsčias, kūlvirstas: Tévas kūliavirstas nuskubéjo priē dūry.

kūliavirstis dkt. (1)

KŪLVIRSTIS: Kūliavirstis pirmyn iš atgal. Jūrų liūtai mojúoja letenélémis, atliéka kūliavirsčius iš kitūs triukūs vandenye.

kūlyklà dkt. (2)

javų kūlimo aikstelė: Kūlykloje výrai rikiávo grūdū maišus. Vōs prašvítus ī kūlyklą riñkosi výrai.

kūlimas dkt. ppr. vns. (2), **kūlimasis** sngr. (1)

1. → kulti 1: Kūlimo talkà. Kūlimas spragilais.
2. šnek. → kulti 2: Šuñs kūlimas págaliu. Kárvés kūlimas už ištryptą dařzq. | sngr. šnek.: Berniùkų kūlimasis děl kāmuolio.

kúlymas dkt. ppr. vns. (1)

nenujauta pernykštē žolē pievoje: Už pàdegtą kúlymą skiriamos baūdos. Kúlymuose slépiasi laukų iš bāly paūkščiai.

kulināras, kulināré dkt. (2)

kulinarijos specialistas: Kulinarùs ruošia profesinēs mokýklos. Šiēmet tāpsiu diplomuota kulinarè.

kulinārija dkt. (1)

patrauklios išvaizdos, maistingų, skanių valgių gaminimo menas: Kulinārija glaūdziai susijusi sù higienà, sanitārija. Knýgoje žurnalisté dalijasi kulinārijos paslaptimi. | tie valgiai: Kulinārijos parduočuvé [skýrius].

kulinārinis, kulināriné bdv. (1)

1. susijęs su kulinarija: Kulināriniai gaminiai. Jaū priēš daūgelj mētu virejai išaiškino rozmarino

kulinārines savýbes. Kulinārinus sugebéjimus jī paveldéjo iš močiutés.

2. naudojamas kulinarijoje: *Kulināriné tūtēlē. Kulinārinis šviirkštas.*

kulināriškai prv.

verdant, kepant ar kitaip gaminant: *Kulināriškai apdoróta mēsā.*

Kuliniai dkt. dgs. (2)

kaimas Molétų rajono savivaldybėje: *Kulinių sénikių kāpinės. Kuliniai įsikūrę pri ē ūtūnio Sti rnių ēzero kra n̄to.*

kūlinis, kūliné bdv. (2)

paimtas iš kūlio (1 r.): *Jauni med ēliai apráisiojami kūliniais ūtudais.*

Kulionys dkt. dgs. (3)

kaimas Molétų rajono savivaldybėje: *Kulionių piliakalnis. Kulionys įsikūrės Lietuvōs etnokosmolögijos muzi ējus.*

kūlis dkt. (2)

žem. AKMUO 1: *Nusimūšiau kóją į kūli. Pirtyjè a n̄t kūlių pila vández.*

kūlys dkt. (4)

1. storas ilginių ūtudų ryšulys stogui dengti: *Iš kokių septynių pédų padarýdavo didelius ūtudinius kūlius. Kūliai dengtū stogū gälite pamatyti Rumšiškėse.*

2. storas iškultų ar atsklojėjusių linų ryšulys: *Išdžiūvusius linus surišdavo į kūlius i r veždavo nāmo vežimū.*

kulisai dkt. dgs. (2)

scenovaizdžio dalis – scenos pakraščius dengiantys stacionarūs arba judami skydai, pakabinami audeklo arba kitokios medžiagos gabalai: *Vienspalviai [dekoruotij] kulisai. Scenos darbininkai nukráusto dekoracijas, nupléšia kulisus. Ta r̄p kulisų būna tarpai aktoriams ieiti į scéną i r̄ iš jōs išeiti.*

♦ **už kulisų** slapta, niekam nežinant: *Sprendimas buvo priimtas už kulisų. Pérversmas bréndo už kulisų.*

kūliù prv.

1. darant kūlvirstj: *Ve r̄stis kūliù pe r̄ gálvą [pe r̄ nūgarą].*

2. gálva žemyn ar apsiverčiant: *Jám tēko skverbtis pe r̄ tánkius sažalýnus, ve r̄stis kūliù pe r̄ kérplešas. | prk.: Miñtys ve rtési kūliù galvojè.*

kulkà dkt. (2)

pagrindinė šovinio dalis – mažas kūgio pavidalo metalo gabalėlis, šaunamas iš ūtuvu ir pan.: *Šautuvo [revòlverio] kulkà. Plastikiné [sprogstamóji] kulkà. Kulkos švilpia [zvi mbia]. Kulkà patáiké jám į gálvą. Lékia ka ip kulkà (labai greitai).*

kulkélė dkt. (2)

maža kulta: *Švino kulkélė.*

kulkinis, kulkiné bdv. (1)

žr. kulkinis ūtudymas.

kulkinis ūtudymas

sporto šaka – ūtudymas į taikinį graižtviniu ūtuvu, pistoletu, revolveriu: *Kulkinio ūtudymo rinktiné [čempionātas]. Kulkinio ūtudymo lygiau mzdžiaiš ūtuvais varžybos. Kulkiniu ūtudymu domiūosi nu o penkiolikos mētų.*

kulkósaidininkas, kulkósaidininkė dkt. (1)

karys, kurio ginklas yra kulkosaidis: *Kulkósaidininkus pakiřto snáiperių kułkos.*
Kulkósaidininkų kúopa turéjo devýnis sunkiùs kulkósaidžius.

kulkósaidis dkt. (1)

automatinis ginklas, šaudantis ilgomis ir trumpomis šüvių serijomis: *Lengvieji [sunkieji]*
kulkósaidžiai. Šáudyti iš kulkósaidžio [kulkósaidžiu].

kulkšně dkt. (4)

ankštinis vaistinis, maistinis ir pašarinis augalas baltų, gelsvų, violetinių ar melsvai purpurinių žiedų kekémis ar galvutémis (*Astragalus*): *Lietuojè áuga peñkios kulkšnës rúšys. Kulkšnës sodinkite saulétoje viêtoje. Dažni gyvulių apsinuôdijimai kulkšnémis.*

kulkšnis, kulkšniës dkt. mot. (4)

apatiné žmogaus blauzdikaulio išauga arba apatinis šeivikaulio storgalys: *Vidiné [šóniné]*
kulkšnis. Kulkšniës ítvaras apsáugo kulkšniës sánari. Lúžo abì kulkšnys.

kulminäcija dkt. (1)

1. didžiausio pakilimo, įtempimo akimirka: *Šveñtës kulminäcija bùvo fejerveñkai.*
2. muzikinio, literatūros kūrinio, spektaklio ar filmo didžiausios įtampos, emocinio pakilimo momentas: *Spektaklio kulminäcija – mótinos iř dukteři išsiskyrímas. Filmo kulminäcijoje áktoré sùgeba ižikinti žiûròvą sàvo teisumù.*
3. dangaus kūno peréjimo per dienovidinį momentas: *Stebéti šviesulių kulminäciją. Sáulës ceñtro aukštinés kulminäcijos momeñtas vadínamas tikrúoju vidùrdieniu, ò žemutinés kulminäcijos momeñtas – tikrúoju vidùrnakčiu.*

kulminäcinis, kulminäciné bdv. (1)

pasiekës didžiausią pakilimą, įtampą: *Kulminäcinis momeñtas [tâškas].*

kulnäkaulis dkt. (1)

didžiausias čiurnos kaulas, sudarantis kulno pagrindą: *Kulnäkaulio saũsgyslë. Í kulnäkaulij ìgrežiamas implántas.*

kułnas dkt. (4)

1. užpakaliné kojos pédos dalis: *Bàtas kułnq nutrýnè. Kàd bégä – kulnai žémés nesiekia (labai greitai).*
2. kojinés dalis ties ta vieta: *Peñ siauri kójinių kulnai.*
3. bato paaukštinimas po šia kojos pédos dalimi; **sin.** pakulnis: *Žemi [aukštì, pùsaukšciai] kulnai. Pamësti båto kułnq.*
- ♦ **Achilo kułnas** silpnoji vieta: *Krepšinio rinktinés Achilo kułnas – ižaidéjai. Matemäтика – måno Achilo kułnas. ańt kulnų lipti* **žr.** lipti¹. **ańt kulnų minti** **žr.** minti. **kulnai svýla** (**kam**) prasti reikalai; **sin.** blogai: *Matýt, jíems kulnai svýla, kàd prireiké kitù paramôs. kulnų nepavilkti* **žr.** pavilkti. **kulnùs nèsti** **žr.** nešti. **kulnùs raityti** **žr.** raityti.

kulnélis dkt. (2)

KULSNIS: *Ítvaras palaňko kulnélío sánari. Peñ treniruôtę susižeidžiau kulnélî.*

kulniävimas dkt. ppr. vns. (1)

šnek. → kulniuoti: *Pradinùkų kulniävimas í párka. Kulniävimas pèsčiomis í dárba.*

kulnìné dkt. (2)

skerdenos dalis nuo kulno iki sánario su oda ir kaulu: *Rükýta [keptà] kulnìné. Jautienos kulnìnës troškinës sù pupélémis.*

kulniùkas dkt. (2)

1. dem. kulnas 3: *Nulúžo batélio kulniùkas. Aukštesni negù keturių centimètru kulniùkai deformuója pédą.*
2. KULNELIS: *Sušlápome iki kulniùkų. Jি bùvo apsivilkusi bálta suknelè iki kulniùkų.*

kulniúoti, *kulniúoja, kulniávo vksm. (iki ko) šnek.*

eiti, pédinti, žingsnijuoti: *Iki mokýklos reikia kulniúoti apiẽ pôrą kilomètru.*

Külökai dkt. dgs. (2)

kaimas Marijampolés rajono savivaldybéje: *Külökuose gímé rašytojas Kazys Böruta.*

kulomjé dkt. nekait.

minkštas, gelsvas prancúziškas karvių pieno sūris plona valgoma baltujų pelésiu plutele, panašus į bri: *Vaišinti svečiūs kulomjé. Ař esí ragavęs kulomjé?*

kulònas dkt. (2)

kaklo papuošalas – grandinélė su vienu ar keliais pakabučiais: *Kulòno grandinélė dažniáusiai däroma iš tauriūjų metālų, pakabutis – iš brangiūjų ař pùsbrangiūj akmenų, minerálų, kažtais – iř iš dirbtinių brángakmenių, spalvoto stiklo.*

kulšelé dkt. (2)

dem. kulšis: *Ánties kulšelé výno padažė. Mielaī dabař suvalgyčiau apskrùdusią vištos kulšelę.*

kùlšis, kùlšies dkt. mot. (1)

šnek. SLAUNIS 1: *Stóras kùlšis slépia ilgas sijōnas. Pietums këpsiu marinúotas vištu kùlšis.*

kùltas dkt. (1)

1. religiniai veiksmai (apeigos, maldos, aukų aukojimas ir kt.), kuriais siekiama antgamtinių jégų, dievybés palankumo: *Kùlto tarnai. Kùlto kulminácia – aukójimas.*
2. perdētas ko nors garbinimas, idealizavimas: *Asmeñs [grôžio, daiktų] kùltas.*

kùlti, kùlia, kùlé vksm.

1. (kà, kuo, su kuo) su įrankiu ar mechanizuotai šalinti grûdus iš varpu: *Kùlti susiriñkdavo visà šeimà. Seniaū javùs kùldavo spragilaïs [sù spragilaïs]. Dabař kùliamosios mašinos [kombainai] kùlia.*
 2. (kà, kuo, su kuo) šnek. mušti, perti, plükti: *Kàd émé kùlti šùnj sù lazdà [botagù]. Kažtais gáudavau kùlti nuô tévo.* | sngr. (su kuo) šnek. *Berniùkai vis kùliasi. Sù svetimaïs nesikùldavome. Kùlémës kaip gaidžiai.*
 3. sngr. (po kà) šnek. išdykauti, düksti: *Vaikai kùliasi pô kiëmą.*
 4. sngr. šnek. vaisintis (apie gyvulius): *Āvys rùdenj kùliasi.*
- ♦ **nekùltas nevelétas** nevykélis, ištižélis: *Tàs jùs sùnùs nei šiòks, nei tóks – nekùltas nevelétas.*
tuščiùs šiaudus kùlti niekus, tuščiai šnekéti: *Baik šnekéti, kà tuščiùs šiaudus kuli.*

kùltinis, kùltiné bdv. (1)

1. susijęs su kultu (1 r.): *Kùltiné simbòlika [práktyka]. Kùltinés váišés.*
2. susijęs su kultu (2 r.); sin. garbinamas, dievinamas: *Kùltiné deviñtojo dešiñtmečio grùpë. Kùltiné asmenybë. Sis filmas tâpo kùltiniu.*

kultivàtorius dkt. (1)

padargas dirvai purenti ir lyginti, piktžoléms naikinti ir trašoms įterpti: *Tarpùeilių [prikabinamas] kultivàtorius. Rùdenj žemé įdirbamà kultivàtoriumi. Ùž Euròpos Sâjungos pâramą ūkis įsigijo dù naujús kaupiamúosius tarpùeilių kultivàtorius.*

kultivāvimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kultivuoti 1: *Pavasarinius akējimus iš kultivāvimas. Priešsējinis dižvos kultivāvimas.*
2. → kultivuoti 2: *Hibrīdinių maūmedžių kultivāvimas.*
3. → kultivuoti 3: *Folkloro, papročių iš tradicijų kultivāvimas.*

kultivuoti, *kultivūja, kultivāvo* vksm.

1. (ka) įdirbtinė, purenti kultivatoriumi: *Pūdymą kultivuoti.*
2. (ka) veisti, auginti: *Kultivuoti naujas būlviai veislės. Ūkininkas tvenkiniuose sekmingai kultivuoja kárpius, karosus, lýnus.*
3. (ka) ugdyti, plėtoti, tobulinti: *Povandeninis spòrtas Lietuvos pradėtas kultivuoti apie tūkstantis devynių šimtų penkiasdešimtus metus. Kultivuojama dár vienà parašutizmo šakà – grùpinė akrobàtika.*

ķultupis dkt. (1)

mažas paukštis baltu antuodegiu, mègstantis lizdà krauti tarp akmenų (*Oenanthe oenanthe*): *Kūltupiai miñta vorais, sraigëmis, sliekais. Kūltupius gälima pamatytí atviruosè laukuosè, priè keliu, įvairių griuvësiu.*

kulturà dkt. (2)

1. tai, kas sukurta visuomenës fiziniu ir protiniu darbu: *Materiàliné [dvàsiné] kulturà. Nacionàliné kulturà. Vakarų [japoni, senovës graikų] kulturà. Kulturos istórija. Kulturų įvairové. Kulturà apibùdina visuomenës raidos lýgi.*
2. bet kokia veikla, susijusi su menu, muzika, literatûra ir pan.: *Kulturos ministèrija [ceñtras, namai]. Nuvažiavus į svëtimą kräštą, mûs pirmiáusia dömina tõ krästo kulturà.*
3. išsiauklèjimas, išprusimas: *Vidiné kulturà. Jî visái neturi kulturos! | žmogaus elgsenos modelis, kuris gali bûti vertinamas ir visai neigiamai: Patýcių [nutildymo, žäginimo] kulturà.*
4. tam tikros veiklos pasiekidas geras lygis: *Kalbôs kulturà. Kúno kulturà. Dárbo kulturà – tai sugebéjimas dirbtis profesionaliai, tiksliai, taupiai, produktyviai iš kokybiskai.*
5. ppr. dgs. auginamas, kultivuojamasis vertingas augalas: *Žemës úkio [lauko, šiltnamių] kulturos. Iš úoginių kulturų vertingiausi juodieji serbeñtai. • plg. agrokultura. | lastelés, audiniai, organai arba mikroorganizmai, auginami ir išlaikomi specialiose terpëse: Audinių [laqtelių] kulturà. Tos pačios rûšies baktérijų kulturà, išaugusi vienös kurios nòrs térpës paviršiuje, visadà atrodo panašiai.*
6. vieno laikotarpio tos pačios teritorijos paminklų bendri bruožai: *Archeologiné kulturà. Virvëlinës keramikos kulturà.*

kulturéjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kulturéti: *Gimininéje bendruomenéje aptiñkama žmogaüs kulturéjimo žymių.*

kulturéti, *kulturéja, kulturéjo* vksm.

darytis kulturingam, kulturingesniams: *Visuomené kulturéja. Káimo bendruomenës aktyvëja, šviëciasi, kulturéja.*

kulturìngai prv.

→ kulturìngas: *Kulturìngai gyvënti [elgtis]. Laisvàlaikj praleiskime kulturìngai iš turinìngai.*

kulturìngas, kulturìnga bdv. (1)

apsišvietës, išsiauklèjës, išprusës: *Kulturìngas žmogùs [vairuotojas]. Kulturìngas tautà. Kulturìngi sirgàliai.*

kulturìngumas dkt. ppr. vns. (2)

→ kulturìngas: *Darbdavjys móterj sužavéjo démesingumù, kulturìngumù, atidumù. Autobùsų vairuotojams trùksta kulturìngumo. Labai gerbiù savo dëstytojà už padorùmą iš kulturìngumą.*

kultūrinimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kultūrinti 1: *Krāsto kultūrinimas. Kultūrinimo veiklā.*
2. → kultūrinti 2: *Augalų kultūrinimas.*
3. → kultūrinti 3: *Pievu [ganīklu] kultūrinimas.*
4. → kultūrinti 4: *Sáusinimas iš kultūrinimas pēķių ekosistēmai padārē didelež ūloš.*

kultūrininkas, kultūrininké dkt. (1)

kultūros (1 r.) skleidējas: *Mēras sūkvietē kultūrininkus pasitařti.* | kultūros (1 r.) darbuotojas: *Dalīs biudžēto lešu vēl nurežtā iš kultūrininku.*

kultūrinis, kultūriné bdv. (1)

1. susijęs su kultūra (1 r.): *Kultūriné revoliūcija. Kultūriniai mainai.*
2. susijęs su kultūra (2 r.): *Kultūrinis gyvēnimas.*
3. žmogaus sukurtas arba išvestas ir dirbtinai auginamas, ne laukinis: *Kultūriniai augalai.*
4. įdirbamas, įdirbimu pagerintas (apie dirvą, pievą): *Kultūriné pieva.*

kultūrinis slúoksnis

archeologijoje – žemės sluoksnis, kuriame aptinkama žmogaus veiklos pēdsakų, svarbiausias gyvenamosios vietas požymis: *Septynių mētrų stōrio kultūrinis slúoksnis, apptiktas Vīlniaus senāmiestyje* – storius Lietuvoje. Rañdama nuo vieno iki keliolikos kultūrinių sluoksnų.

kultūrinis šòkas

įtampa, nerimas, psichologinis diskomfortas, kylantys susidūrus su visiškai skirtina kultūrine ar socialine aplinka arba gyvenimo būdu: *Kultūrinj šöką dažnai pätiria mokslininkai, atlikdamì nepažistamų kultūrų lauko tyrimus, turistai per neilgas kelionès pô svētimas šalîs ar imigrántai, ilgesniám laikui atvykë į svētimą šalî iš susidûrē sù svētima kultūrâ. Nuvýkus į Viduriniąj Aziją kultūrinis šòkas ištikti gâli visu.*

kultūrinti, kultūrina, kultūrino vksm.

1. (kā) daryti kultūringą, kultūringesnį; sin. prusinti: *Nuõ mažeñs vaïkq reïkia kultūrinti. Nè visos prâmogos žmôgų kultûrina.*
2. (kā) daryti kultūrinj (3 r.): *Kultûrinti áugalus.*
3. įdirbimu gerinti: *Kultûrinti pievas [dirvâs].*
4. paversti našia žeme: *Kultûrinti pélkes.*

kultūristas, kultūristé dkt. (2)

kultūrizmo sportininkas: *Tarptautiné kultûristų federâcija. Apdovanóti geriáusius mêtų kultûristus. Daûgelis kultûristų vartója baltyminiûs priedûs.*

kultûriškai prv.

kultūros požiūriu, pagal kultûrą (1 r.): *Krâštas klestéjo ekonòmiškai iš kultûriškai.*

kultûrizmas dkt. ppr. vns. (2)

sporto šaka – raumenų sistemos ugdymas ir meninis rodomas: *Lengvâsis kultûrizmas. Siuolaikinio kultûrizmo pagrindaï sukurti XIX ámžiaus pabaigojè Didžiöjoje Britâniijoje. Daugumà kultûrizmù užsliumančių profesionalių spòrtininkų vartója jvairiûs maisto pâpildus.*

kultûrològas, kultûrològë dkt. (2)

kultûrologijos specialistas: *Kultûrologùs dômina nè tiek pâcios vertybës, kiek jû funcinâvimas visûomenës gyvêname.*

kultūrològija dkt. vns. (1)

mokslas, tiriantis kultūrą (1 r.): *Kultūrològija teikia žinių apie gižtają iš pasáulio kultūrás. Kultūrològija apibeñdrina kultūrą tiriančių humanitārinių iš sociálinių mókslų dúomenis.*

kultūrològinis, kultūrològiné bdv. (1)

susijęs su kultūrologija: *Kultūrològiné veiklā. Kultūrològinis metòdas. Istòriniai iš kultūrològinici tam tikro laikotarpio tyrinéjimai.*

kultūrològiškai prv.

kultūrologijos požiūriu: *Šiojè stûdijoje kultūrològiškai grëtinamos Renesánsø iš Baròko epòchos.*

kùltuvas dkt. (3^a) etnogr.

SPRAGILAS 1: *Ràsk dabař, kàs kultuvař kùltu.*

kultuvé dkt. (3^a)

1. etnogr. mediné lentelė su kotu žlugtui daužyti skalbiant: *Kùltuvé darýdavo iš glúosnio, ievõs. Atsimenu senéle, aňt tiltélio kùltuve daúžančią skalbinius. Aňt aükšto dár yrà senélio pridrožtų kultuvíu.*

2. etnogr. kúlimo įrankis linams, pupoms kulti, riešutams daužyti: *Kultuvé linùs kùldavo móterys, sédédamos aňt žémés iš laikýdamos kuliama linų sáują aňt akmeňs, lentōs, suoliuko. Seniáusia kultuvé Lietuvojè rastà Šventösios akmeňs ámžiaus stovyklavietéje. | įrenginio dalis, kuria kuliama: Várpu kultuvé – kombáino dalis.*

♦ **kaip kultuvé** platus, didelis: *Raňkos (plaštakos) kaip kùltuvés.*

kuluārai dkt. dgs. (2)

1. poilsio patalpos už posédzių ir pan. salès: *Rükýti ekspoziciniame plóte draudžiama, išskýrus kuluārus. Kuluāruose išsimasi, keičiamasi nùomonémis.*

2. neoficialūs pasitarimai parlamentuose, suvažiavimuose ir kt.: *Apié tai kalbama Seimo kuluāruose. Dírbamas šiamè žurnalè pamačiau žiniäsklaidos kuluārus.*

kuluārinis, kuluāriné bdv. (1)

vykstantis kuluāruose (2 r.): *Kuluāriniai pasitarimai [giñčai].*

Kùlupénai dkt. dgs. (1)

kaimas Kretingos rajono savivaldybèje: *Šalià Kùlupénų ipsis Salantų regioninis párkas. Prö Kùlupénus eïna geležinkelis Šiauliai–Kretingà.*

Kulvà dkt. vns. (4)

kaimas Jonavos rajono savivaldybèje: *Nuô Kulvôs iki Jonavôs devyni kilomètrai. Kulvojè vaikštinéjome pô dvâro párkâ.*

kùlversčia prv.

1. vartantis ar per galvą virstant; sin. kùlvirsčia, kùliavirsčia, kùlversčiais, kùlversčiom, kùlversčiomis, kùlverstom, kùlverstomis: *Apsiveřsti kùlversčia. Kùlversčia nusiristi. Motociklininkas kùlversčia nuskriejo aňt šaligatvio.*

2. labai greitai, skubant, paskubomis (kà daryti); sin. kùlvirsčia, kùliavirsčia, kùlversčiais, kùlversčiom, kùlversčiomis, kùlverstom, kùlverstomis: *Berniùkas kùlversčia bêga į kañbari. Vidùrnakti išgirstù klýksmq, kùlversčia lekiù láiptais žemýn, išpúolu į kiëmâ.*

kùlversčiais prv.

1. vartantis ar per galvą virstant; sin. kùlvirsčiais, kùliavirsčiais, kùlversčia, kùlversčiom, kùlversčiomis, kùlverstom, kùlverstomis: *Kùlversčiais ritinéitis píevoje. Åk tòs mìnkštos sniëgo pùsnys, kuriosè kiek tik nóriu galiù vartýtis kùlversčiais.*

2. labai greitai, skubant, paskubomis (ką daryti); **sin.** kūlvirščiai, kūliaivirščiai, kūlversčiai, kūlversčiom, kūlversčiomis, kūlverstom, kūlverstomis: *Jis kūlversčiai lėkia výkdyti, ką įsakytas. Kūlversčiai dūndu láiptais žemyn.* | **prk.:** *Laikas bėga kūlversčiai, iš jō sustabdýti negálima.*

kūlversčiom **prv.**

1. vartantis ar per galvą virstant; **sin.** kūlvirščiom, kūliaivirščiom, kūlversčia, kūlversčiai, kūlversčiom, kūlverstom, kūlverstomis: *Nenóriu nusiristi kūlversčiom nuo tō kálno, àš geriau apeisiu aplink.*

2. labai greitai, skubant, paskubomis (ką daryti); **sin.** kūlvirščiom, kūliaivirščiom, kūlversčia, kūlversčiai, kūlversčiom, kūlverstom, kūlverstomis: *Kūlversčiom pribégau priē mamōs.*

kūlversčiomis **prv.**

1. vartantis ar per galvą virstant; **sin.** kūlvirščiomis, kūliaivirščiomis, kūlversčia, kūlversčiai, kūlversčiom, kūlverstom, kūlverstomis: *Mēs konè kūlversčiomis nusirítome žemyn.*

2. labai greitai, skubant, paskubomis (ką daryti); **sin.** kūlvirščiomis, kūliaivirščiomis, kūlversčia, kūlversčiai, kūlversčiom, kūlverstom, kūlverstomis: *Ūmai nėt panorama pašokti iš kūlversčiomis lēkti į gātvę.*

kūlverstom **prv.**

1. vartantis ar per galvą virstant; **sin.** kūlvirstom, kūlversčia, kūlversčiom, kūlversčiomis, kūlversčiai, kūlverstomis: *Automobilis vežtési kūlverstom.*

2. labai greitai, skubant, paskubomis (ką daryti); **sin.** kūlvirstom, kūlversčia, kūlversčiom, kūlversčiomis, kūlversčiai, kūlverstomis: *Àš kūlverstom išnériau prō duris.*

kūlverstomis **prv.**

1. vartantis ar per galvą virstant; **sin.** kūlverstomis, kūlversčia, kūlversčiomis, kūlversčiom, kūlverstom, kūlverstomis: *Kūlverstomis nusiritaū nuo kōpos.*

2. labai greitai, skubant, paskubomis (ką daryti); **sin.** kūlverstomis, kūlversčia, kūlversčiomis, kūlversčiom, kūlverstom, kūlverstomis: *Vaikai kūlverstomis išléké į lauką. Broliukas kūlverstomis atsidūré aňt krósnięs.*

kūlvirsčia¹ **prv.**

1. vartantis ar per galvą virstant; **sin.** kūlversčia, kūliaivirščia, kūlvirsčiai, kūlvirsčiom, kūlvirsčiomis, kūlvirstom, kūlvirstomis: *Automobilis kūlvirsčia nusirito nuo kēlio.*

2. labai greitai, skubant, paskubomis (ką daryti); **sin.** kūlversčia, kūliaivirščia, kūlvirsčiai, kūlvirsčiom, kūlvirsčiomis, kūlvirstom, kūlvirstomis: *Lékeme kūlvirsčia į óro úostą. Vōs pràveriu duris, šunēlis kūlvirsčia atsirita iš virtuvės.*

kūlvirsčiai **prv.**

1. vartantis ar per galvą virstant; **sin.** kūlversčiai, kūlvirsčia, kūlvirsčiom, kūlvirsčiomis, kūlvirstom, kūlvirstomis: *Užkliuvaū už kēlmo iš kūlvirsčiai nusiritaū žemę.*

2. labai greitai, skubant, paskubomis (ką daryti); **sin.** kūlversčiai, kūlvirsčia, kūlvirsčiom, kūlvirsčiomis, kūlvirstom, kūlvirstomis: *Abù bičiūliai kūlvirsčiai smùko lauk.*

kūlvirsčias, kūlvirsčia² **bdv.** (1)

1. griūvantis per galvą ar tiesią žemyn; **sin.** kūliaivirščias, kūliaivirstas, kūlvirstas: *Kūlvirsčias nusiritaū nuo kálno. Jis kūlvirsčias nupúolé nuo láiptų.*

2. labai skubantis; **sin.** kūliaivirščias, kūliaivirstas, kūlvirstas: *Móterys kūlvirsčios púolé iš sälés.*

kūlvirsčiom **prv.**

1. vartantis ar per galvą virstant; **sin.** kūlversčiom, kūliaivirščiom, kūlvirsčia, kūlvirsčiai, kūlvirsčiomis, kūlvirstom, kūlvirstomis: *Jis kūlvirsčiom nusirito stačiū šlaitū į pakriáušę.*

2. labai greitai, skubant, paskubomis (ką daryti); **sin.** kūlversčiom, kūliavirsčiom, kūlvirsčia, kūlvirsčiais, kūlvirsčiomis, kūlvirstom, kūlvirstomis: *Ji visadà kūlversčiom púola į pagálbą. Vaikai kūlversčiom viðsta prō duris.*

kūlversčiomis **prv.**

- 1.** vartantis ar per galvą virstant; **sin.** kūlversčiomis, kūliavirsčiomis, kūlvirsčia, kūlvirsčiais, kūlvirsčiom, kūlvirstom, kūlvirstomis: *Kačiùkas kūlversčiomis dúodasi pō píevą.*
- 2.** labai greitai, skubant, paskubomis (ką daryti); **sin.** kūlversčiomis, kūliavirsčiomis, kūlvirsčia, kūlvirsčiais, kūlvirsčiom, kūlvirstom, kūlvirstomis: *Kūlversčiomis bégome. Víską darýdavau kūlversčiomis.* | **prk.**: *Kūlversčiomis veñčiasi miñtys.*

kūlvirstas, kūlvirsta **bdv.** (1)

- 1.** griûvantis per galvą ar tiesiai žemyn; **sin.** kūlvirsčias, kūliavirsčias, kūliavirstas: *Berniùkas kūlvirstas nusiridēno nuõ šlaîto.*
- 2.** labai skubantis; **sin.** kūlvirsčias, kūliavirsčias, kūliavirstas: *Sëserys kūlvirstos mêtési priẽ láango.*

kūlvirstis **dkt.** (1)

persivertimas per galvą; **sin.** kūliavirstis: *Kūlvirstis orè. Padarýti iš eilës kelis kūlvirčius.*

kūlvirstom **prv.**

- 1.** vartantis ar per galvą virstant; **sin.** kūlverstom, kūlvirsčia, kūlvirsčiais, kūlvirsčiom, kūlvirsčiomis, kūlvirstomis: *Mës kūlvirstom nusirítom nuõ pýlimo kàs sáu.*
- 2.** labai greitai, skubant, paskubomis (ką daryti); **sin.** kūlverstom, kūlvirsčia, kūlvirsčiais, kūlvirsčiom, kūlvirsčiomis, kūlvirstomis: *Vilkìukai, mirtinaï pérsigandę, kūlvirstom sugárma atgal į ištvą.*

kūlvirstomis **prv.**

- 1.** vartantis ar per galvą virstant; **sin.** kūlverstomis, kūlvirsčia, kūlvirsčiais, kūlvirsčiom, kūlvirsčiomis, kūlvirstom: *Berniùkas konè kūlvirstomis nusirítio nuõ skařdžio.*
- 2.** labai greitai, skubant, paskubomis (ką daryti); **sin.** kūlverstomis, kūlvirsčia, kūlvirsčiais, kūlvirsčiom, kūlvirsčiomis, kūlvirstom: *Vaikas kūlvirstomis nudúmē namõ.*

kūmai **dkt.** **dgs.** (2)

- 1.** krikšto tėvai (kūmas ir kūma): *Pagal sénq pāproti kūmai turédavo sédéti susiglaûdę, kàd vaiko dañtys nebûtu reti. Kai kuriosè viêtose kūmùs sténgdavosi pariñkti jáunus.*
- 2.** buvimas kūmu ar kūma: *Prašytis į kūmùs.*

kūmas, kūmà **dkt.** (2)

- 1.** krikšto tėvas ar motina: *Kūmos piëtùs. Búti vaiko kūmù – didelis jsipareigójimas.*
- 2.** vaiko krikšto tėvas ar motina jo tėvams: *Výro brólis mán kūmas – krikštijo måno súnų.*

kūmáuti, kūmáuja, kūmävo **vksm.** (kam)

būti kūmu, kūma, kūmais: *Jaunám garbē kūmáuti. Krikštijant dükraq kūmävo kaimýnas sù žmóna.*

kūmävimas **dkt.** **ppr.** **vns.** (1)

→ kūmauti: *Atsisakýti kūmävimo búdavo gálima tič türint labai riñtą priežastį, pavyzdžiu, láukiantis kūdikio.*

kùmbija **dkt.** **vns.** (1)

- 1.** Kolumbijoje ir kitose Lotynų Amerikos šalyse paplitęs muzikos stilius, kuriame vyrauja ritmas ir derinami įvairūs muzikos instrumentai: *Kùmbija panaši į salsą. Iš juodaôdžių muzikos tradicijų kùmbija pérémé búgnùs, iš indénų – fleítą, kuri yrà pagrindinis muzikos elementas, iš*

europiēcių – kai kuriās melodijs variācijas, choreogrāfiju ir šokējų kostiumus.

2. tokio stiliaus šokis: *Kūmbija nuo sēno būvo viliojimo rituālo dalis.*

kumbrinimas dkt. ppr. vns. (1)

šnek. → kumbrinti: *Kumbrinimas namō per lietų [pūgą]. Vyrų kumbrinimas pās kaimyną kortūoti.*

kumbrinti, *kumbrina*, *kumbrino* vksm. (kuo, nuo ko, prie ko) šnek.

susilenkus, pasikūprinus eiti; sin. kūprinti, kūbrinti: *Keliū kumbrino elgeta. Padēgēliai kumbrino nuo kaimyno priē kaimyno.*

Kumečiai dkt. dgs. (1)

kaimas Alytaus rajono savivaldybėje: *Į rytus nuo Kumečių yrą Kaukū piliakalnis, į pietus nuo Kumečių – Metelių regioninis parkas. Kumečiuose veikia biblioteką.*

kumečiáuti, *kumečiáuja*, *kumečiávo* vksm. (kame) ist.

būti kumečiu: *Seneliai ilgai kumečiávo, vėliau nūomavo žemę. Senūkas sākési bernavęs iš kumečiavęs įvairiuosè Žemaitijos dvaruosè iš ūkiuose.*

kumečiávimas dkt. ppr. vns. (1)

ist. → kumečiauti: *Kumečiávimas dvarè [pās ūkininkus]. Suñkūs kumečiávimo laikai.*

kumeláité dkt. (1)

paaugusi jauniklė kumelė: *Pardūodu Trakénų veislės kumelę sù kumeláite. Kumeláitei atkišo šviežiós dúonos riékę. Geležiné kumeláité, kanapiné uodegáité (flk.).*

kuméldélė dkt. (1)

délė, nesiurbianti kraujo, mintanti smulkiai bestuburiai (ppr. didžioji kumeldélė, *Haemopis sanguisuga*): *Medicinines délès púola kuméldélés. Laboratòriose iš veisyklose auginamos medicininės délès skiriasi nuo mūsų pélkese iš bálose besiveišiančių kuméldelių.*

kumélė (2)

1. arklių patelė: *Žvìngauja kaip kumélė. Láuk, šunéli, kôl pastips kumélė (flk.).*

2. menk. apkūni ir nerangi mergina: *Mán sù tókia kumelė bútų géda paplūdimyje pasiródyti. Tókią kumelė dár kvięcia į televiziją!*

♦ **kumélė avižosè** (kieno) juok. sakoma tam, kurio batraištis ar apyvaras atsirišęs: *Žiūrék, tåvo kumélė avižosè!*

kumeliávimas sngr. dkt. ppr. vns. (1)

→ kumeliuotis: *Kumeliávimas stébi veterináras. Kiekvienamè žiryne turi būti įrengtas kumeliávimosi skýrius.*

kumelinga bdv. mot. (1)

vesianti, turēsianti kumeliuką (apie kumelę): *Nevýk kumelingos kumelės. Kumelinga, dideliu tabalúojančiu pilvù kumelė.*

kumelingùmas dkt. ppr. vns. (2)

buvimas kumelinga: *Pirmas kumelingumas.*

kumelýs dkt. (3^b)

1. paaugęs jauniklis arklys: *Kumelýs pruñkšcia. Píevoje gānosi gražus kumelýs.*

2. KUMELIUKAS: *Põ píevq láigo kumeliai. Glaudús kumelýs dvì kumelès žinda (flk.).*

3. bendr. menk. labai judrus, vikrus, energingas žmogus; sin. nenuorama: *Nè mergà, o kumelýs.*

kumelýtė dkt. (1)

jauna kumelė; sin. kumelaitė: *Penkių ménésių kumelýtė.*

kumeliùkas dkt. (2)

mažas arklių jauniklis (be lyties skirtumo): *Kumelé sù kumeliukù. Úkininkas sàvo feřmoje augina veiſlines kumelès iř kumeliukùs. Nuõ obuoliùko priě kumeliùko* (flk).

kumeliúotis, *kumeliúojasi*, *kumeliávosi* vksm. sngr.

vesti kumeliuką (apie kumelę): *Arkliniňkas pàdeda kumélémbs kumeliúotis. Kumelé turi kumeliúotis šiltojè patalpojè.*

kumelšé dkt. (2)

menka, sunykusi kumelė: *Kuř tù važiúosi sù apžlibusia kumelšé?!* *Tvárte lìko tìk apšlùbusi kumelšé.*

kumetýnas dkt. (1)

ist. dvaro kumečių gyvenamas nams, kartais su ūkiniais pastatais: *Iš didžiùlio Kelmés dvåro komplékso išliko rúmai, svírnas, bùvusi spirito varyklà, kumetýnas, vandeñs malùnas. Kumetýne gyvëno šešios šeimòs.*

kùmetis, kùmeté dkt. (1)

ist. samdomasis dvaro darbininkas, valstietis, su šeima gyvenantis dvarui priklausančioje sodyboje ir atlyginimą už darbą gaunantis natüra: *Bè kumečių dvarè dár bùvo kálvis, râcius, vežéjas, panaktinis, keřdžius, sôdininkas. Dvåro žemés bùvo išdalintos savanòriams iř kumečiams.*

kumiñas dkt. (2)

1. vaistinis, prieskoninis augalas plunksniškais lapais, baltų ar rausvų žiedelių skëčiais, auginamas Pietų Europoje, Azijoje, Šiaurės Afrikoje, (ppr. kmyninis kuminas, *Cuminum cyminum*): *Kumino vaisiai pailgai kiaušiniški, apáugę šiurkščiaiš šeréliais arbà plaukëliais.*

2. šio augalo séklos, vartojamos kaip prieskonis: *Kumiñai panášus iž kmýnus, tačiau jū skönis visái kitóks. Kumiñas – sàvitas, stipraüs kvåpo prieskonis, vartójamias Kaukazè iř Piëtvakarių Ázijoje mësai pagárdinti.*

kumýsas dkt. vns. (1)

tam tikru bûdu raugintas kumelès, rečiau asilès, karvës, kupranugarës, pienas: *Pavaišino kumýsu. Añt tradicinio mongòly stálo visadà gálima ràsti kumýso, pasukù, varškës, minkštù súriu. Kumýsas gérina apetitą, turi diétinių iř gýdomujų savýbių.*

kumpakójis, kumpakójé bdv. (2)

KREIVAKOJIS¹: *Sù kumpakoju pakeleiviù tolì nenukeliáusi. Auginù dù kumpakojùs taksùs.*

kumpanōsis¹, kumpanōsé¹ bdv. (2)

turintis kumpą nosi: *Kumpanōsis gruzinas.*

kumpanōsis², kumpanōsé² dkt. (2)

žmogus, turintis kumpą nosi: *Sàléje pastebéjau tuos pačius dù jaū vâkar matýtus kumpanosiùs.*

kuñpas, kumpà bdv. (4)

lenktas žemyn; sin. knabus: *Kuñpas mëdis. Koregúoti kuñpą nòsi. Pelédos snäpas kuñpas, aštrùs.*
| aukšt.: *Jiē susigiñčijo, kuriò nòsis kumpësné.* • ant. riestas.

kumpasnäpis, kumpasnäpè bdv. (2)

turintis kumpą snapą: *Kumpasnäpè žqsis [ántis]. Kumpasnäpis erëlis.*

kumpēlis dkt. (2)

nedidelis kumpio gaminys; sin. kumpiukas: *Vytintas jautienos kumpēlis.*

Kumpikai dkt. dgs. (2)

kaimas Kretingos rajono savivaldybėje: *Prō Kumpikūs tēka Akmenā. Kumpikuose daug senoviškų koplytelių iš kržių.*

kumpimas dkt. ppr. vns. (2)

→ kumpti: *Raňkų sganarių kumpimas nuo sunkių darbų. I senatvę nosis kumpimas dārēsi vis ryškēsnis.*

kumpinė dkt. (1)

kiaulės, rečiau avies ar galvio kulšies mësa: *Kiaulės žaučio, vežšio] kumpinė. Parduodamą pjautysta aviena: kumpinė, sprandinė, nugarinė.*

kumpinéti, *kumpinėja*, *kumpinėjo* vksm.

pamažu (ppr. įvairiomis kryptimis) kumpinti, kūprinti; sin. kūprinéti: *Senutė kumpinėja pō kiemq. Tėvas vis kumpinėja pō sōdą, reñka sraigės.*

kumpinti, *kumpina*, *kumpino* vksm.

1. (kā) daryti kumpą; sin. lenkti: *Dalgi [dūdq] kumpina.*
2. (per kā, į kā) šnek. susilenkus eiti; sin. kūprinti, kūbrinti: *Medkirčiai per kelmynus kumpino į kaimą. Žiūrek, kuř kumpini!*

kumpis dkt. (2)

kiaulės, rečiau avies ar galvio kulšies mësa: *Kiaulės kumpis.* | tos mësos gaminys: *Rūkytas [virtas, kėptas] kumpis. Svečiūs vaišino dešromis iš kumpiaus. Išsikepiau kiaušinienės sù kumpiu.*

kumpiukas dkt. (2)

nedidelis kumpio gaminys; sin. kumpelis: *Rūkytas kumpiukas.*

kumpsotis, *kumpso*, *kumpsójo* vksm.

1. (kame, prieš kā) būti kur susilenkus, susitraukus: *Trobōs kampė kumpsójo barzdótas sénis. Apžeřges kēdę, jis kumpsójo priēš pākuraq.*
2. (kame, virš ko) būti išsikišusiam; sin. pūpsoti: *Paausyjè kumpso didelē kárpa. Virš barzdōs kumpso stambī nosis.*

kumpoteléjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kumpteléti: *Tinkami rūbai slēpia výro kumpoteléjimą. Nosis kumpoteléjimas ródo žmogaūs drāsų charakterį.*

kumpoteléti, *kumpeli* (*kumpoteléja*), *kumpoteléjo* vksm. (nuo ko)

kiek pakumpti; sin. linkteléti: *Senēlio piřstai kumpoteléjo nuo sunkių darbų. Miškē sutikaū áukštą, kiek kumpoteléjusi výraq.*

kumpti, *kumpsta*, *kuñpo* vksm.

darytis kumpam: *Seni žmónės kumpsta. Piřstai kumpsta. Vieni mēdžiai tiësiai áuga, kitì kumpsta.*

kumséjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kumséti: *Is anàpus atsiliépia kitos vařlēs sàvo kimiù kumséjimu.*

kumséti, *kumi*, *kumsejo* vksm.

kvarkti, kurkti (apie varles): *Kumutés kumi tvenkinyjè. Vakarè kúdroje ima vařlēs kumséti.*

kumščiavimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kumščiuoti: *Fizinės patyčios – tai užgauliójimas veiksmai: pargriovimas, išpyrimas ar spardymas, kumščiavimas, stūmdymas.* | sngr.: *Mergaičių kumščiavimasis su berniukais.*

kumščio téisė

1. istor. ginčų tarp feodalų sprendimas ginklu: *Kumščio téisė buvo paplitusi Vokietijoje XI–XIII ámžiais.*
2. jégos, prievertos viršenybė: *Šalis sùka autoritarizmo iš kumščio téisés liñk.*

kumščiojimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kumščioti 1: *Manè pažadino kumščiojimas į šónq.*

kumščioti, *kumščioja*, *kumščiojo vksm.*

1. (kam, į ką) kumščiu, alkūne baksnoti: *Pēr visq spektaklį sesuō mán kumščiojo į pašónę.*
2. (ką) kumščiu mušti; sin. kumščiuoti: *Vyresnysis sūnùs vis kumščioja sàvo mažesnį broliuką.*

kumščiukas dkt. (2)

1. dem. kumštis 1: *Kodėl mažylis čiuþia kumščiukus? Jí ẽmę tvåtinti mažais kumščiukais mán į krūtinę.*
2. dem. kumštis 2: *Àš kumščiukus retai pasitelkiù į pagálbą, nesù agresyvi.*

kumščiúoti, *kumščiúoja*, *kumščiávo vksm. (ką)*

mušti kumščiu: *Ipýkës výras púolé kumščiúoti pareigûnq.* | sngr.: *Vaikai kumščiúojasi.*

kumšéjimas dkt. ppr. vns. (1), **kumšéjimas** (1)

→ kumšéti: *Kumšéjimas vienas kito alkúnemis. Nuõ tåvo kumšéjimo visùs šónus skaûda.*

kumšéti, *kumši*, *kumšéjo kumšéti*, *kumši*, *kumšéjo vksm. (ką, kam, į ką)*

baksnoti kumščiu, ranka, alkūne: *Kám tû jí kumši iš kumši į šónus? Vaikai šukavo iš linksmai vienas kitám kumšéjo.*

kumšt išt.

vartoamas kumšteléjimo išpûdžiui pavaizduoti: *Kumšt į pašónę.*

kumšteléjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kumšteléti: *Pajutaū kumšteléjimq į šónq.*

kumšteléti, *kumšteli (kumšteléja)*, *kumštelejo vksm. (i ką, kam)*

baksteléti, niukteléti, stukteléti kumščiu, alkūne: *Draugas kumštelejo jám į pašónę.*

kumštelinis, **kumšteliné** bdv. (1), **kumštelinis**, **kumšteliné** (2)

susijës su kumšteliu, turintis kumšteli (2 r.): *Kumštelinis vêlenas [mechanizmas]. Kumšteliné pavarû dézé.*

kumštēlis dkt. (2)

1. dem. kumštis 1: *Grûmójimas kumšteliù. Pasirem̄ti kumšteliù skrúostq.*
2. mechanizmo, keičiančio judesio pobûdij, detalë: *Paskirstymo vêleno kumštēlis.*

kumštiné¹ dkt. (1)

1. pirštiné, turinti dvi atskiras dalis nykščiu ir likusiems keturiems pirštams įkišti: *Netrûkus baigsiu mègzti añtrajq kumštinę. Šuõ sudrâské tris kumštines.*
2. dgs. tokios pirštinës pora: *Sù kumštinémis daug šilciau – visi pištai vienojè vietoje. Šiañdien šálta, máukis kumštines.*

3. smūgis kumščiu: *Gāvęs kumštinę nėt susirietė iš skaūsmo. Pô kumštinės prasidėjo tikros muštynės.*

kumštynės dkt. dgs. (2)

mušimasis kumščiai: *Kumštynių mėnas [mėistras, mokyklà]. Stebėti výrų kumštynės.*

kumštininkas, kumštininkė dkt. (1)

kumštynių dalyvis: *Policija kumštininkus greitai nuramino. Į ligóninę išvežtā kumštininkė sù praskeltu smilkiniu.*

kumštinis, kumštinė² bdv. (1)

1. be atskirų dalių pirštams (apie pirštinę): *Kumštines pištinės mēzga iš vilnōnių arbà pùsvilnonių siūlų.*

2. susijęs su fizine jéga, kumščiai (2 r.): *Kumštinė výriška lògika.*

kumštis dkt. (1)

1. plaštaka su prilenktais ir prispaustais prie delno pirstais: *Sugniáužti kumštį. Tévas kumščiu trenké į stálq. Vieninga lýg kumštis komanda. Spék, ką turiù kumštyje?*

2. smūgis sugniaužta plaštaka: *Sudúoti pôrq kumščiu.*

♦ **kumščiai panižo** (kam) parūpo, knieti (ppr. smogti): *Mán kumščiai panižo jám smögti už tuos žodžius. laikytí kumštį* žr. laikyti. **mojúoti kumščiai** žr. mojuoti. **pakélti kumštį** žr. pakelti. **paleisti į dárba kumščius** žr. paleisti. **paródyti kumštį** žr. parodyti. **švaistytis kumščiais** žr. parodyti.

kumštukas dkt. (2)

dem. kumštis 1: *Kikénti į kumštuką. Mergaitė žiówavo iñ trýné kumštukais akýtes. Jî papurté sugniáužtus kumštukus.*

kumutė dkt. (2)

1. plepi moteris, liežuvautoja: *Suséduisos kumutės liežuviùs galánda.*

2. varlė karpota oda, geltonu arba oranžiniu pilvu, kurios balsas primena kukavimą (*Bombina*): *Kumùcių óda nusétà smulkiomis karpélémis. Stebéjome vandeñs paviřšiuje plûduriuojančias kumutės.*

kúnas dkt. (1)

1. fiziné žmogaus ar gyvūno sudėtis (kaulai, raumenys ir t. t.); sin. organizmas: *Galvà, kójos, rañkos yrà kúno dàlys. Jis yrà gražauis kúno sudéjimo. Sveikamè kúne sveikà síela. Už mažiáusią prasižengimą bùvo tákomos kúno baúsmés.*

2. organizmo dalies ar organo pagrindiné dalis: *Káulo kúnas. Skrañdžio [liežuvio] kúnas.*

3. kokybiniai ryšiai tarp savęs susijusių materialiųjų dalelių sistema, turinti pavidalą: *Fizinis [materialùsis] kúnas. Kietasis [tamprùsis] kúnas.*

4. tam tikras apribotas erdvës ar plokštumos darinys: *Geomètrinis [iškilùsis] kúnas.* | tam tikra aibë: *Algebrinis kúnas. Racionaliųjų funkcių [realiųjų skaičių] kúnas.*

♦ **Į kúną eiti** žr. eiti. **kúnu tapti** žr. tapti. **šaltis péréo peř kúną** žr. šaltis.

kúnëlis dkt. (2)

dem. kúnas 1: *Jokių spuogų añt vaiko kúnëlio nérasta.*

kung fù dkt. vyr. nekait.

kinų kovos be ginklo rūšis, panaši į karaté: *Kung fù mèistras [treniruôté].*

kunigaikštienė dkt. (1), kunigáikštienė (1)

1. kunigaikščio žmona: *Kunigaikštiené Birùté bùvo Výtauto mótila.*

2. kunigaikštystės valdovė: *Knýgoje pristātoma kunigaikštienių iš didikių korespondencija. Šviesiáusioji kunigaikštienė, priimk savo nuolankiūs tarnūs.*

kunigaikštijà dkt. (2)

KUNIGAIKSTYSTE: XVII ámžiuje nuspręsta sujungti Prúsijos iš Bránderburgo kunigaikštijàs. Gařas apie Trākuose gaūsiai pātiriamas malónes pasklido pō visq kunigaikštijà.

kunigáikštis dkt. (1)

1. karo vadas ir srities valdovas senovēs Lietuvoje ir kai kuriuose kituose kraštuose: *Kunigáikštis Gediminas.*
2. vns. aukštas bajoro titulas: *Suteiktì kunigáikščio titulà.*
3. tā titulà turintis asmuo: *Iki XIII ámžiaus pabaigōs kunigaikštijoje bùvo daūg smulkių kunigáikščių – kiekvienamè valsčiuje bùvo sāvas kunigáikštis. Smulkesnì kunigáikščiai bùvo pavalðūs žemiu kunigáikščiams, õ véliaū – didžiájam kunigáikščiui.*

kunigaikštysté dkt. (2)

kunigaikščio valdoma sritis ar valstybè: *Lietuvòs Didžiöji Kunigaikštysté (istor.). Monako [Lichtensteino] Kunigaikštysté.*

kunigaikštýtē dkt. (1)

kunigaikščio duktè: *Monako kunigaikštýtē. Karāliaus Mindaugo vedýbos sù kunigaikštýte.*

kunigaikštùkas dkt. (2)

1. vns. vidutinių ir smulkių Didžiosios Lietuvos Kunigaikštystės sričių kunigaikščio titulas.
2. tā titulà turintis asmuo: *Nuò pìrmo tûkstantmečio pabaigōs pilysè nuõlat gyveno kunigaikštukai sù sàvo kariaūnomis. Smulkieji kunigaikštukai XVI ámžiuje pritapo priē bajörù, prarasdamì privilegijas.*

kùnigas dkt. (3^b), **kùnigè** (1)

1. daugelio krikščionių Bažnyčių (ppr. katalikų, protestantų) dvasininkas, aukštesnis už diakoną, žemesnis už vyskupą, turintis teisę teikti tam tikrus sakramentus ir atlikinéti tam tikras religines apeigas: *Katalikų kùnigas. Liuterónų kùnigas. Míré sù kùnigu – atlíkës išpažintj. Evangèlikų bažnýčioje pàmalda laiké kùnigè.*

2. psn. KUNIGAIKSTIS 1: *Karvedýs noréjo kùnigo valðžią igáuti. Aukštesniájam valdovui privaléjo paklùsti keliu žemiu kunigai.*

kunigáuti, *kunigáuja*, *kunigávo* vksm. (kame)

eiti kunigo pareigas, bùti kunigu: *Baîges Vařnių dvåsinę semináriją jis kunigávo Kaunè.*

kunigávimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kunigauti: *Peř šešiasdešimt kunigávimo mëtų jis dìrbo keturiosè paràpijose.*

kunigélis dkt. (2)

dem. kunigas: *Pàs tvarkinguus úkininkus kunigélis kalédódamas užeïdavo papietáuti. Senélès mänymu, iš anûko galéty išeiti kunigélis.*

kunigijà dkt. ppr. vns. (2)

asmenys, priklausantys kunigų luomui: *Kunigai iš kunigijos lúomą jtraukiama šventimais. Kunigai sudàro vieną kunigiją vyskupijoje, kuriái tarnáuja vadováujami sàvo výskupo.*

kunigýsté dkt. (2)

1. kunigo pareigos: *Mësti kunigýstę.*
2. katalikų ir stačiatikių sakramentas, kurio suteikimu išventinama iù kunigus: *Kunigýstés*

sakrameñtas negāli būti nei kartójamas, nei teikiamas ribótam laikui. Kunigysté įspáudžia neišdildomą dvāsinę žymę.

kùnigiškai [prv.](#)

→ kùnigiškas: *Kùnigiškai kalbēti [elgtis].*

kùnigiškas, kùnigiška [bdv.](#) (1)

būdingas kunigui: *Kùnigiškas pamókymas. Nušālintas nuo kùnigiškų pareigų.*

Kunigiškai [dkt. dgs.](#) (2)

1. kaimas Šilalės rajono savivaldybėje: *Kunigiškai įsikūrę dešiniājame Júros upės krantė. Kunigiškuose apžiūrėjome mitologinį Aūkuro ākmenę.*

2. kaimas Vilkaviškio rajono savivaldybėje: *Kunigiškai priklauso Pājevonio seniūnijai. Kunigiškių piliäkalnis paskelbtas kultūros paminklū.*

3. kaimas Tauragės rajono savivaldybėje: *Kunigiškių rytiniu pākraščiu tēka Skađupio upėlis.*

Teigiamo, kad tūkstantis aštuoni šimtai dvyluktais mētais, besitraukdamu nuo pérsekiojančios Rùsijos kariūomenės, Prancūzijos kariūomenės daliniai buvo sustoję pailséti Kunigiškuose.

kúnijimas [dkt. ppr. vns.](#) (1)

→ kùnyti: *Sumānymo kúnijimas.*

kùningas, kùninga [bdv.](#) (1)

stambus, riebus: *Kùningas imtynininkas. Bégantys priekyje buvo labiau panāšūs į skeletus negu į kùningus vilkūs.*

kùningumas [dkt. ppr. vns.](#) (2)

→ kùningas: *Kùningumas gali būti daūgelio ligų priežastis.*

kúninis, kúninė [bdv.](#) (1)

turintis kùnā (1 r.): *Zmogus yrà kúninis pàdaras.*

Kunióniai [dkt. dgs.](#) (1)

kaimas Kédainių rajono savivaldybėje: *Kunióniai minimi tūkstantis penki šimtai devýniasdešimt trečiaiš mētais. Iš rytų prië Kuniónių prieinā Šùšvės geomorfològinis draustiniš.*

kùniškai [prv.](#)

→ kùniškas: *Kùniškai nusilpęs. Kùniškai susijáudinti.*

kùniškas, kùniška [bdv.](#) (1)

būdingas kùnui, susijęs su kùnu; [sin.](#) fiziškas: *Kùniškos nûodémés.* | [ivr.](#): *Kùniškoji mélē.* • [plg.](#) dvasiškas.

kùniškumas [dkt. ppr. vns.](#) (2)

→ kùniškas: *Zmogaūs prigimčiai būdingas kùniškumas iš dvasiškumas.* • [plg.](#) dvasiškumas.

kùnyti, kúnija, kúnijo [vksm.](#) (ka)

īgyvendinti, vykdyti, realizuoti: *Sumānymas statyti naujā stadiònā jaū baigiamas kùnyti.*

kùnktelēti, kùnktelē (kùnktelēja), kùnktelējo [vksm.](#)

GUNKTELĒTI: Į senātvę šiek tiek kùnktelējau.

kuñkulas [dkt.](#) (3^b)

1. verdant kylantis burbulas: *Prō uolū plyšiūs veštési iš gelmiū kársto vandeñs kunkulai.*

2. kamuolys, tumulas: *Iš kaminų dūmai kunkulais verčiasi.*

3. kutas, spurgas: *Šâlikas [skraisté] sù kunkulais.*

kunkuliāvimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kunkuliuoti 1: *Pô akimirkos išgirdau gařsą, panāšų į vêrdančio vandeñs kunkuliāvimą.*

Japônai sâko, kâd giđint vandeñs kunkuliāvimą katiliukè apvâloma klausâ.

2. → kunkuliuoti 2: *Aistrûj [pýkčio, jausmû, eneřijos] kunkuliāvimas.*

kunkuliúoti, kunkuliúoja, kunkuliāvo vksm.

1. (kame) virti kunkulu; sin. klegéti, kliukéti: *Vanduô arbâtinyje pradéjo kunkuliúoti.*

2. gyvai reikštis: *Kunkuliúoja aistros. Paskutinę akimirką užgniáužiau kunkuliúojantį pýktj. Sóstinéje kunkuliúoja naktinis gyvénimas.*

♦ kraujas kunkuliúoja (krútinéje) žr. kraujas.

kúno dailė

kúno meno rúšis, kai tapoma tiesiog ant odos, ir piešinys išlieka kelias valandas; sin. kúno tapyba: *Kúno dailė – tai měno rúšis, kuri dažnai pasitelkiamà, nórint sukurti jspûdingą rēginj aňt zmogaüs kúno. Kúno dailës kûréjams dažnai talkininkáuja iř kití kûrybq gerbiuantys ásmenys: plaukû stilistai, aksesuárų dizáinerai, šviesös iř mûzikos operátoriai bei kiti.* • plg. kúno menas.

kúno kalbà

bendravimo forma, reiškiama ne žodžiais, o kúno judeisiais, reakcijomis arba kitais signalais: *Kúno kalbà yrà rēgimojo bendrâvimo sritis, kuri bûdinga iř daûgeliui gyvûnų rúšių. Kúno kalbà apibrézia tarpasmeninius sântykius, pérteikia emòcinj bendrâvimo túrinj iř psichikos bûseną. Dažniáusiai kúno kalbà bûna nekontroliúojama iř nesâmoninga. Yrà trys pagrindinës kúno kalbôs signálų grûpës: regimieji, girdimieji iř lieciamieji.*

kúno kultûrâ

žmogaus kúno brandos, tobulumo ir galių lygis, atitinkantis asmens raidos nuostatas, dvasinius poreikius, kultûros normas: *Kúno kultûros tikslas – plétotî žmogaüs fizines savýbes, stîprinti sveikâtq, ugdyti harmoninę asmenybę. Kúno kultûrâ ápima fizinių iř dvâsinių ypatýbių ugdymq fiziniais pratimais, jû komplexais, varžybomis, fizinio aktyvûmo priemonémis, organizmo grûdinimu, sveikâ gyvénseña.*

kúno mâsés iñdeksas

rodiklis, išreiškiamas asmens svorio (kilogramais) ir ūgio (metrais), pakelto kvadratu, sântykiu: *Pasáulio sveikâtos organizâcijos suáugusiujų kúno mâsés iñdekso vértinimo klasifikâcija: mažiau nei aštuoniólika iř peñkios dešimtosios – peñ mâzas svôris, nuô aštuoniólikos iř penkių dešimtujų iki dvidešimt keturių iř devynių dešimtujų – normalus svôris, nuô dvidešimt penkių iki dvidešimt devynių iř devynių dešimtujų – añtsvoris, trisdešimt iř daugiau – nutukimas.*

kúno ménas

postmodernistinio meno rúšis – tapymas ant žmogaus (ppr. dailininko) kúno, kúno tatuiravimas ar dekoravimas papuošalais: *Kúno ménas susiformâvo maždaug tûkstantis devyni šimtai septyniasdešimtais mêtais. Kúno ménos kûréjus dömina kúno iř neiprastû mëdžiagų sâlytis. Piešimas aňt kúno yrà tik vienà iš kúno ménos rúšių.* • plg. kúno dailé, kúno tapyba.

kúno rengýba

lengvasis kultûrizmas – sporto šaka, padedanti tobulinti kúno linijas ir palaikanti gerâ fizinę organizmo bûklę: *Lietuvôs kultûrizmo iř kúno rengýbos federâcija. Kúno rengýbos treniruôtës [freikmenys].*

kūno tapýba

kūno meno rūšis, kai tapoma tiesiog ant odos, ir piešinys išlieka kelias valandas; sin. kūno dailė: *Parodà „Kūno tapýba – mitològinës bùtýbès“.* Mënininkë kùria stulbinamus kūno tapýbos dárbus. • plg. kūno menas.

kuõ¹ dll.

ko³ 2: *Tàs páltas dár kuõ geriáusias, galì dár jíj dévéti. Jië nórì kuõ daugiañ viško prisipléšti.*

kuõ² jng.

vartoјamas kaip sudétinio lyginamojo jungtuko „kuo..., tuo“ dalis: *Kuõ daugiañ turi, tuõ daugiañ nórì. Kuõ ilgiañ váikščiosite sirgdamì, tuõ sunkësnës gâli bûti ligôs komplikâcijos.*

kuõ³ iv. In.

žr. kas.

kuõdas dkt. (4)

1. susukti plaukai: *Susisùkti kúodq. Plaukai susegti į kúodq. Merginà sù kuodù.*
2. plunksnų kuokštas ant paukščio galvos: *Génio kuõdas. Ántys sù kuodaïs. Kuodúotasis vieversýs turi áukštq kúodq. Sù šítà šukúosena atródai kaip vištà sù kuodù.*
- ♦ **↳** **kuõdą kibti** žr. kibti

kuodèlis dkt. (2)

1. dem. kuodas 1: *Susuktì į kuodèli plaukai.*
2. dem. kuodas 2: *Añtinas sù trumpù kuodeliù.*
3. linų, pakulų ar vilnų susuktas gumulas verpti: *Suveřpti vilnų [linų] kuodèli.*

kuodùkas dkt. (2)

1. dem. kuodas 1: *Jì nešiόjo kuodùkq. Į kuodùkq susuktì plaukai.*
2. dem. kuodas 2: *Šì zýlé pilkà, jòs galvùtë sù gražiù kuodukù.*

kuodúotas, kuodúota bdv. (1)

su kuodu: *Kuodúota vištà [pémpé]. Kuodúotas póvas [svirbëlis].*

kuodúotasis vieversýs

vieversys su aukštu smailiu kuoduku ant galvos (*Galerida cristata*): *Kuodúotieji vieversiai* jrašyti į *Lietuvôs raudónaq knygq. Kuodúotujų vieversių lizdaï susuktì iš sausù žolių, lapy.*

kuoduôtis¹ dkt. (2)

stambokas, kresnas, tankiai plaukuotas naktinis drugys, kurio vikšrai graužia medžių lapus: *Didžiúosius kuoduočiùs gâlima pamatyti pamiškësè, krûmynuose, pakelësè, vandeñs telkiniù pakrántëse. Pušinis keliáujantis kuoduôtis* jrašytas į *Lietuvôs raudónaq knygq.*

kuoduôtis², kuoduôté dkt. (2)

kas su kuodu: *Kuoduôté pémpé [vištà].*

Kuodžiai¹ dkt. dgs. (4)

kaimas Klaipédos rajono savivaldybëje: *Kuodžiuosè išlikusios dvëjos liuterõnų kâpinës.*

kuodžiùkas dkt. (2)

- dem. kuodas 1: *Susisùkti pláukus į kuodžiùkq.*

kúoja dkt. (1)

gélavandené žuvis tamsiai melsva ar žalsva nugara, plokščiais sidabriškais šonais, rausvais pilvo

ir krūtinės pelekais; **sin.** mekšras (ppr. paprastoji kuoja, *Rutilus rutilus*): *Kúojas žvejója priē krañto. Kukurūzai – puikùs kúojų māsalas.*

kúoka dkt. (1)

lazda storu galu; **sin.** vėzdas: *Ažuoliné [spygliúota] kúoka. Ginklúotas kúoka. Tvóti [vóžti, trinkteléti, daužyti] kúoka. Gyvūnas apsuaigintas medinè kúoka.*

kuokélė dkt. (2)

1. plastikinis pailgas meninės gimnastikos įrankis: *Pratímai sù kuokélémis. Gimnástē suklýdo – nesugávo išmestōs kuokélés.*
2. medinė lazdelė, skirta groti mušamaisiais muzikos instrumentais: *Viena arbà dviem kuokélémis mušamì jvairūs būgnai, gòngai, orkèstro varpañ. Mùšant būgną sù lékštémis priē kuokélés dažniáusiai įtaisomas pedālas.*

kuokélinis, kuokéliné bdv. (1), **kuokelinis, kuokeliné** (2)

turintis kuokelius: *Kuokélinis žiedýnas. Šparágai turi kuokélinius iñ piestélinius žiedus.*

kuokélis dkt. (2)

vyriškoji augalo žiedo dalis, gaminanti žiedadulkes: *Kuokélis sudāro kotélis iñ dulkiné. Žiedai, tūrintys vien tik kuokeliüs, vadinami výriškaisiai.*

kúokštas dkt. (1)

1. žolės, plaukų, siūlų ir pan. pluoštas, sauja: *Iškrito šépečio šeriū kúokštas. Píevoje styrójo nugel̄te žoliū kúokštai. Añt pakáušio styrójo nepaklusniū plaukų kúokštas.*
2. **šnek.** grupė medžių ar sužélusi augalų krūva; **sin.** guotas: *Kviečiai kúokštais želia. Tolumojè vòs jžiūréjau tamšiūs lèpų kúokštus.*

kuokštēlis dkt. (2)

dem. kúokštas 1: *Vaikinas sù ūsų kuokšteliù panóséje. Ausū viršúnése lúšys turi tuošniūs plaukų kuokšteliüs. Priës Kūcių vakarienę añt stálo dédavo kvépiančio šiено kuoštēli.*

kúokštinis, kúokštiné bdv. (1)

panašus į kúokštą: *Kúokštinés šákny. Kúokštinis šaknýnas.*

kúokštiškai prv.

taip, kad primena kúokštą: *Kúokštiškai išáuge ūgliai.*

kúokštiškas, kúokštiškas bdv. (1)

panašus į kúokštą: *Kúokštiška šukúosena. Kúokštiški nariuotaköjų plaukéliai.*

kuokštúotas, kuokštúota bdv. (1)

su kúokštais ar kúokšto pavidalo: *Kuokštúotas audinýs. Kuokštúotas áugalas.*

kúokteléjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kúokteléti: *Paaugliū kúokteléjimas dël knýgų apië vampyrūs. Añ čià rímtà ligà, añ tik leñgas kúokteléjimas?*

kúokteléti, kúokteli (kúokteléja), kúokteléjo vksm. (nuo ko)

kvaišteléti, kvankteléti: *Žmónés sâké, kâd pô kâro jis kúokteléjo. Iš kalbôs matýti, kâd jî kúokteléjusi.*

kuolagalýs dkt. (3^b, 3^{4b})

kuolo galas, pagalys: *Užsimóti kuolägaliu. Vařtai paremti kuolagaliaiš.*

kuōlas dkt. (4)

1. įkalamas ar įbedamas pagalys, strypas ir pan. nusmailintu galu; **sin.** baslys, mietas: *Kuōlą tašyti [smailinti, kálti, bësti, smeigtij]. Tvorōs kuōlas. Tveñkinio šlaítų tvirtinimas kuolais. Kárvé kuōlą ištráuké. Rūsyjè aňt kuolų sukabinti tuštì maišai.*
 2. **šnek.** neigiamas pažymys 1, nepatenkinamai (pagal dešimties balų sistemą): *Mókytoja paräše kuōlą.*
 3. **euf. šnek.** **PENIS:** *Slépk sàvo kuōlą!*
- ♦ **kaip kuōlą prarijës** žr. praryti. **liežuvis kuolù stójasi** žr. liežuvis. **nórs kuōlą aňt galvòs tašyk** žr. tašytī.

kuolēlis dkt. (2)

nedidelis kuolas; **sin.** kuoliukas: *Ikálti palapinès kuoleliùs. Pareñti áugalą kuolēliais. Iš tõlo šviêté aňt kuolēlių pamauti kibirai.*

kúolinga dkt. (1)

didelis paukštis ilgu žemyn lenktu snapu, išilgai dryžuotu viršugalviu (*Numenius*): *Didžiöji kúolinga* (*Numenius arquata*) įrašyta į Lietuvos raudónąjį knygą. Prô Lietuvą praskrenda vidutinė kúolinga (*Numenius phaeopus*), jî mažesnė už didžiają kúolingą, trumpesniu snapu iš juostuotu viršugalviu. Kúolingas gâlite pamatyti pélkese, šlapiosè plevose. • **plg.** didžioji kuolinga.

kuoliùkas dkt. (2)

nedidelis kuolas; **sin.** kuolelis: *Variniai [nerûdijančio pliêno] kuoliùkai. Sukálti pomidòrams kuoliukùs.*

kuomèt¹ prv.

1. kuriuo metu; **sin.** kada: *Kuomèt susitiksí?*
2. vartojamas neapibréztam laikui nusakyti; **sin.** kada nors, kada: *Ař esí kuomèt bùvęs Laplândijoje?*

kuomèt² jng.

vartojamas laiko aplinkybës ir kt. šalutiniams sakiniams prijungti; **sin.** kada: *Mâno gyvëníme bùdavo tokijų akimirkų, kuomèt atródydavo, kàd kañcios niekadà nesibaigs. Visi suprañta, kuomèt sakai neteisýbę. Nežinià, kuomèt užklùps šalnà.*

kúopa dkt. (1)

1. karinis dalinys, sudarytas iš kelių bûrių: *Parašiùtininkų [garbës sargýbos] kúopa. Kúopos vâdas. Kúopa, lygiúok!*
2. bûrys, pulkas: *Valstietij vijosí kúopa vilkû.*
3. ist. kaimo sueiga – ūkių savininkų susirinkimas spręsti bendru reikalui: *Kúopos teišmas. Káimo výrai susiriñko į kúopą. Kúopa Mažojoje Lietuvoje iš Suvalkijoje išliko iki XX ámžiaus vidurio iš bùvo vadînama krivûlë.* • **plg.** krivûlë.

kuopèlë dkt. (2)

organizacijos padalinys, nedidelė grupë, bûrelis: *Pogrindiné kuopèlë. Tamè miestè susibûré lietuvių patriótų kuopèlë. Tadà iš ištráukiau į literátų kuopèlés veiklą.*

kuopìmas dkt. ppr. vns. (2), **kuopìmasis** sngr. (1)

1. → kuopti 1: *Nâmo [kiëmo, gâtves] kuopìmas. Vilniaus valdžià organizavo Vilnèlës kuopìmq.*
| **sngr.:** *Kuopìmasis priëš didžiásias šventës.*
2. → kuopti 2: *Šlamšto kuopìmas iš palépių.*

kúopininkas, kúopininké dkt. (1)

1. kuopos, kuopelës narys: *Kúopininkai kàs saváitë riñkosi į pasitarimùs.*

- 2.** Lietuvos kariuomenės karinė pareigybė: *Kúopininko pareigybé Lietuvos kariuomenėje įvesta XX ámžiaus ketvirtamè dešimtmetyje.*
- 3.** šias pareigas einantis karys: *Kúopininkas yrà visų kúopos kareivių iñ pùskarininkiu tiesioginis viřšininkas, atsakingas už pavaldinių draūsmę, vidaus tvařką, ginklūs, šaūdmenis iñ kúopos tuřtą. Kúopininku skiriamas pùskarininkis, kuris yrà pavaldus kúopos vādui. Pùskarininkiu mokyklà kasmēt reñgia apië septynis šimtus kúopininkų.*

kúopinis, kúopiné bdv. (1)

1. sudarantis kuopą (2 r.): *Kúopinai žvaigždýnai.*
2. visōs kuopos, bendras, kolektyvinis: *Kúopiné priklausomybé.*
3. reiškiantis vienarūsiu ar artimai susijusių dalykų sankaupą, grupę: *Kúopinis daiktāvardis [pavadinimas]. Kúopiné daugiskaita.*

kúopinis skaitvardis

skaitvardis, žymintis kiekj kaip tam tikrā būrj, grupę, kuopą (pvz.: *trejetas vyru, ketvertas žingsnių, aštuonetas višty*): *Kiekiniai skaitvardžiai skirstomi į pagrindinius, dauginius, kúopinius iñ trupmeninius. Lietuvių gramatikos nuródo aštūonis kúopinius skaitvardžius.*

kuõpti, kuõpia, kuõpē vksm.

1. (kä) valyti, švarinti šalinant nereikalingas sankaupas: *Kuõpti šùlinj [griovj, ùpés dùgnq]. Výrai kuõpia dažinę [tvártq]. Kasmēt výrus varýdavo miško kuõpti.*
2. (kä, iš ko) švarinant, tuštinant šalinti: *Kuõpti mešlą iš tvárto. Kuõpia súodžius iš kámino. Pavásarj kuopiù šiukšlès iš ávilio.*

kuõras dkt. (2)

bokštas (ppr. pilies): *Vakaréjančio dangaüs fonè pamâtéme didìngos piliës kuorùs. Mûsų prôtéviai uždègdavo pilių kuõruose láužus, kad jspétu kaimýnus apie artéjantí pavõjų.*

kúosa dkt. (1)

1. mažesnis už varnà juodas paukštis tamsiai pilku kaklu ir šona (Corvus monedula): *Kúosos kiáuksi. Pilni mèdžiai kúosų.*
2. menk. menko proto, išsiblaškiusi moteris; sin. kvailé, kvaiša: *Tikrà kúosa – namië palikaù piniginę. Tókias žioplàs kúosas iškařt atléisčiau iš dárbo.*

Kúosénai dkt. dgs. (1)

kaimas Vilkaviškio rajono savivaldybëje: *Kúosénuose stóvi Alksnìnës Kristaus Atsimainymo bažnýčia.*

kuosiùkas dkt. (2)

kuosų jauniklis: *Į lìzdq sukélémie iškritusius kuosiukùs. Rúpinuosi sùzeistu kuosiukù.*

kùparas dkt. (1)

etnogr. lentiné skrynia gaubtu antvožu drabužiams ir audiniamis laikyti: *Mänoma, kàd kùparus lietuviiai naudójo nuô XVI ámžiaus. Kùparas iš pradžių bùvo turtingujų miestiècių iñ bajòry balðas, véliau paplito iñ tař valstiècių. Kùparai bùdavo ištápomi gélémis, paukščiukais iñ panašiai.*

kupě dkt. mot. nekait.

1. atskiras miegamojo vagono skyrius su rakinamomis durimis vienam ar keliems keleiviams: *Važiàvome šešiese vienojè kupě. Dviviêtés kupě turi dvì miegamàsias vietàs.*
2. lengvojo automobilio kébulas paprastai su dvejomis durimis, atskira nuo salono bagažine ir nuolaidžia stogo linija: *Dañgeliu átzvilgiu į kupě panàšus kai kurië trejų dûry hečbekai. | šnek. automobilis su tokiu kébulu: Ispùdîingo dizáino kupě – laisvâlaikio, stilious automobilis. • plg. hečbekas, sedanas, universalas.*

kùpetā dkt. (1)

apskrita šieno, šiaudų ir pan. krūva ppr. trumpam laikyti: *Kráuti [déti] kùpetą. Šiēnas kùpetose. Šiaudų kùpetas pérmerké lietùs. Indijoje rýžių kùpetos stātomos laikantis griežtū taisýklių – várpos tūri gultī į kùpetos vidurj, o šiaudai – į išorę.*

kupetáité dkt. (1)

dem. kupeta: *Tvarkingai sukráutos šiēno kupetáités.* | prk.: *Plaukū kuperatáité.*

kupetāvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kupetuoti 1: *Šiēno kupetāvimas. Kodėl niēkas nesustābdo šiukšlių kupetāvimo?*

kupetēlé dkt. (2)

dem. kupeta: *Susmēgusios šiēno kupetēlēs.* | prk.: *Papūrusių plaukū kuperatēlēje įrištas žydras kāspinas.*

kūpéti, kūpa (kūpi), kūpéjo vksm.

1. (iš ko) smarkiai verdant ar rūgstant kilti, bėgti per kraštus: *Nudeñk púodą – pienas kūpa!*
Kopūstai kūpa iš statinės.
2. gerai augti, vešeti: *Rugiai [bùlvės] kūpa.*

kupetýs dkt. (3^b)

KUPETA: *Àtréméme pečiūs į kvépiantį šiēno kùpetį.*

kupetúoti, kupetúoja, kupetávo vksm. (kā)

krauti, déti į kupertas: *Móterys šiēnq grébia, o výrai kupetúoja. Laikas dóbilus kupetúoti.*

kupetuotùvas dkt. (2), **kupetúotuvas** (1)

mašina arba jos dalis kupertoms daryti: *Šiaudų kupetuotùvas. Iškulti iř iškratýti šiaudai paduodam į kupetuotuvą.*

kùpetvežis dkt. (1)

padargas kupertoms gabenti: *Vienas šakis [dvišakis] kùpetvežis. Šienáujamosios mašinos skirstomas į šienāpjoves, žolēs smulkintuvūs, gréblius, kupetuotuvūs, presūs, kùpetvežius, šiēno krautuvūs.*

kùpetvieté dkt. (1)

vieta, kur buvo kupeta: *Sugrébk šiēnq apiē kùpetvietes.*

Kupidónas dkt. (2)

1. vns. AMŪRAS¹ 1: *Kupidòno strélés. Méilés deïvè Venerà pagimédē súnų Kupidònq.* • plg. Erotas.
2. (rašoma mažaja raide) AMŪRAS¹ 2: *Vienas reikšmingiausiu šv. Valentino dienős simboliu – cupidónas.*

kupìmas dkt. ppr. vns. (2)

→ kupti: *Tešlōs kupìmas nuõ mieliū.*

kupinaī prv.

→ kupinas 1: *Maišas kupinaī pripiltas miltu.*

kùpinas, kupinà bdv. (3^b)

1. pilnas (su kaupu) birių daiktų: *Nepilk kupinòs cùkrinés, paskui išsibařsto.* • plg. sklidinas.
2. turintis daug ko, apimtas ko, reiškiantis kokio jausmo intensyvumą: *Vaikaī džiaūgsmo kupinaīs veidais. Kùpinas neapýkantos žvilgsnis. Jaučiuosi kùpinas eneřgijos, sumānymų. Mótina žiuréjo į jí méilés kupinomis akimis.*

kupiškėnai dkt. dgs. (1)

viena iš rytų aukštaičių patarmių: *Kupiškėnai užima nedidelį ploto į šiaurę nuo anykštėnų. Kupiškėnams būdinga trijų ilgumų balsių sistemė.*

kupiškėnas, kupiškėnė dkt. (1)

1. Kupiškio apylinkėse gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus: *Kupiškėnai turi savo krašto himną. Nėrą kupiškėno, kuris nebūtų būvęs priẽ Kupiškio mārių.*
2. rytų aukštaičių kupiškėnų patarmės žmogus: *Kupiškėnės kalboje dženos siékinio formas.*

kupiškiėtis, kupiškiėtė dkt. (2)

Kupiškyje ar jo apylinkėse gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus: *Floristė mokė kupiškietės kurti velykines puokštės.*

Kupiškis dkt. vns. (1)

miestas Panevėžio apskrityje: *Rašytiniuose šaltiniuose Kupiškis pirmą kaftą paminėtas XV amžiuje. Šiaurės vakariniu Kupiškio pâkraščiu tinka Lévuõ. Kupiškyje aplankėme etnogrâfijos muzieju*

kupiūrà dkt. (2)

1. teksto dalies praleidimas ar praleistoji teksto vieta: *Tekstas bė kupiūrą. Românas išleistas labai sutruñpintas iñ sù kupiūromis. Kupiūrâs dâro redâktorai, vertéjai, leidéjai, režisiériai, kai kadâ jàs nuródo pâtys áutoriai.*
2. popierinio piniginio vieneto arba vertybino popieriaus (akcijos, obligacijos ir kito) egzempliorius, turintis tam tikrą nominalią vertę: *Stambi kupiūrâ. Bánkuose smulkias monetâs keiciâ iñ kupiūrâs. Añ atskirtumei tikrą kupiūrą nuô padirbtôs?*

kupiūrâvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kupiūruoti: *Àš jaûtriai reagúoju iñ mano tèkstų kupiūrâvimą. Pô kupiūrâvimo pjèsës nebeatpažinau.*

kupiūrûoti, kupiūrûoja, kupiūrâvo vksm. (kâ)

trumpinti (literatûros, muzikos kûrinj, kino filmâ): *Režisiérius kupiūrâvo pjëse. Filmas buvo smarkiai kupiūrûotas. Autorius turéjo apsisprésti, kâ knýgoje palikti, ô kâ kupiūrûoti.*

kuplètas dkt. (2)

1. dainos posmas, atliekamas ta pačia pasikartojančia melodija: *Dainûoja pirmą dainos kuplètą. Refrénai dainoje kartojasi pô kiekviéno kuplèto.*
2. ppr. dgs. estrados ar operetës humoristiné arba satyriné ppr. su priedainiu dainelë: *Dainûoti kupletüs. Grùpës repertuârą sudâré pérdainuotos liáudies dainos iñ iróniški kuplètai.*

kuplètininkas, kuplètininké dkt. (1)

žmogus, dainuojantis ar (ir) kuriantis kupletus (2 r.): *Nuô kuplètininkų prasidejó šiuolaikinës estrâdos istòrija.*

kupliai prv.

gerai, tarpių: *Kupliai vëšantis gélių darželis.*

kuplùmas dkt. ppr. vns. (2)

→ kupplus: *Kóks tô mëdžio kuplùmas!*

kuplùs, kupli bdv. (4)

1. tankus, vešlus ar šakotas: *Kuplùs párko mëdžiai. Kupli líepa [hortenzija]. Kupli sénio barzdà.*

Sunku iššukúoti kupliūs pláukus.

2. storas, stambus: *Kuplūs vyrūkas. Kuplī krūtinė.*

kùpolas dkt. (1)

1. uždaras pusrutulio formos skliautas: *Bažnýčios [cirklo] kùpolas. Kevalinis [sferinis] kùpolas. Krikščionių architektúroje kùpolas simbolizúoja dangaūs skliaūtq. Kýjivas – šiuolaikiškas áukso kùpolais žibantis miestas.*

2. Žemės plutos uolienu slūgsojimo forma: *Tektóninis [vulkáninis, diapirinis] kùpolas.*

Kùpolės dkt. dgs. (1)

etnogr. Rasos, Joninės: *Rašytiniuose šaltiniuose apiē Kùpoles pirmą kaštą užsimenama XIV ámžiuje. Ankstývą Kùpolių rýtq, priëš pàtekant sáulei, ligóniai eidavo máudytis, tikédamiesi pasveikti.*

kupoliáuti, kupoliáuja, kupoliávo vksm. etnogr.

per Jonines (Kupoles) dainuojant rinkti žoles, gèles: *Seniaū kupoliáudavo Jõninių išvakarése arbà rýtq priëš sauléteki. Merginos kupoliáudavo píevose, miškuosè, staciuosè šlaítuose.* | linksmintis per Jonines: *Jaunimas peř visq Kùpolių nãktj kupoliávo: dainávo, muzikávo, šóko.*

kupoliávimas dkt. ppr. vns. (1)

etnogr. → **kupoliauti:** *Kupoliávimas – vienas bûdingiáusiu Rasos šveñtés papirocių.*

kupolinis, kupoliné bdv. (2)

savo forma primenantis kupolą: *Kupolinis stógas. Plûkti iš mólio kupolinës krósniš.*

kùpolis dkt. (1), **kupòlis** (2)

etnogr. apeiginė puokštë iš Joninių išvakarése suskintų gélių ir žolių: *Iš kùpolių merginos pindavo vainikus iř bûrdavosi vedýbinj gyvénimq.*

kùpolis dkt. (2)

pusiau parazitinis miškų ir pamiskių augalas tamsiai geltonų žiedų kekémis (*Melampyrum*): *Lietuvojè áuga trys kùpolių rûšys. Galvijai kùpoliùs éda, bêt gâli jaïs apsinuôdyti.*

kupònas dkt. (2)

1. vertybino popieriaus dalis, atkerpama ir įteikiama kaip kvitas gaunant palukanas arba dividendus: *Visi investuotojai gáuna nustatýto dydžio palûkanų kuponùs.*

2. kortelė, lapelis ar talonas, kurio turétojas gali įsigyt prekių ar paslaugų už nurodytą sumą arba gauti nurodyto dydžio nuolaidą įsigyjant prekes ar paslaugas: *Dovanû kùponas. Nûolaidos kùponas. Savivaldybë socialiai remtinóms šeimóms išdúoda kuponùs mokýklinéms prékems įsigyt.*

kuprà dkt. (2, 4)

1. atsikišusi nugaros dalis: *Eîna, susimêtës į kùprą.* | stuburo iškrypimas: *Kuprà gâli atsirâsti iř spařciai áugančiam pâaugliui.* | prk.: *Skolû kùprà.*

2. NUGARA 1: *Nesédék suliňkës, ištiesk kùprą. Pajutaū stípru smûgi peř kùprą. Užsimečiau krépši aňt kùpros.*

kupranugáré dkt. (2)

kupranugarių patelė: *Peř metùs kupranugáré atsiveda pô vieną kupranugariüką. Výras parklùpdé kupranugárę iř užsíropšté į balnq.*

kupranugáris dkt. (2)

didelis ištvermingas nešulinis dykumų gyvulys ilgu kaklu, su viena ar dvieju kupromis (*Camelus*): *Supýkë ař susiérzinę kupranugáriai spjáudos. Kupranugáris gâli reguliuoti sâvo kúno temperatûrą. Marokè mâtéme klajójančius kupranugariùs. Nuô Renesánsa laikų kupranugáriai tâpo*

visúotinai pripažintu Rytų atmosferos pérteikimo elementū. • plg. dvikupris¹, vienkupris¹.
♦ **irodinéti, kàd nesi kupranugāris** žr. irodinéti.

kupranugariùkas dkt. (2)

kupranugarių jauniklis: *Labai džiaugiamės kupranugariukù iš kitaīs naujaīs zoologijos sôdo gyvēntojais. Aptvarè ilgas kakliukùs tiēsia gauruoti kupranugariùkai. Kupranugariùkams kùpros susidāro tīk tuomèt, kai jiē pràdeda ésti kietą maistą.*

kùpré¹ dkt. (2)

šlakuota Tolimųjų Rytų jūrų žuvis, kurios patinui prieš nerštą išauga kupra (*Oncorhynchus gorbuscha*): *Iš kùprių gaunamí raudonieji ikrai. Pô neřsto kùprès žūva.* | jos mësa: *Kùprę këpsiu añt grotelių. Kùprę patiekia sù citrininā.*

kuprélē¹ dkt. (2)

1. dem. kupra 1: *Ji gímé sù kuprelè. Mán jis pasiródé susimètęs į kuprélę.*
2. nosikaulio iškilimas: *Nosis sù kuprelè.*

kuprélis, kuprélē² dkt. (2)

dem. kuprius, kupré: *Nórs jis bùvo kuprélis, merginos jō nevénge. Ji bùvo kuprélē iš šlubė.*

Kupreliškis dkt. vns. (1)

miestelis Biržų rajono savivaldybëje: *Kupreliškyje kunigävo Antanas Strazdas. Pô Añtrojo pasaulinio kâro Kupreliškio apýlinkëse veiké kunigáikščio Mårgirio rinktinés partizänai.*

kupriné dkt. (2)

odinis, medžiaginis ar pan. krepšys, nešamas pasikabinus per pečius ant nugaros: *Kareivio kupriné. Keliöniné kupriné sù ratukais. Iš žygjé éjaū sù kupriné. Iš virvelių nusinériauprupriné.*

kuprinélē dkt. (2)

dem. kupriné: *Mergaité sù kuprinélē. Mótinos suruðšia vaikáms kuprinélës sù mokýkliniais reikmenimis.*

kùprinéti, kùprineja, kùprinejo vksm. šnek. (po kâ)

pamažu (ppr. įvairiomis kryptimis) vaikštinéti kuprą pastačius; sin. kumpinéti: *Pô kiemq kùprinéjo senuté.*

kùprinimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kùprinti 1: *Senutés kùprinimas namõ.*
2. sngr. → kùprinti 2 (sngr.): *Vaiko kùprinimas priẽ žemo stalo.*

kuprinyté dkt. (1)

dem. kupriné: *Parduoùvëje añt lentýnos sudéliotos vaikiškos kuprinytés.*

kùprinti, kùprina, kùprino vksm.

1. (prieš kâ, per kâ) eiti susilenkus, kuprą pastačius; sin. gûbrinti, kûbrinti: *Peñ ganýklą kùprino senelis. Kareivai prieš vêj q kùprino į stovýklą.*
2. sngr. lenktis, kuprą statyti (apie netaisyklingą laikyseną): *Baik kùprintis, sédék tiësiai!* | augti į kuprą: *Vaikas kùprinasi, be tõ, vienas jō petys žemësnis už kitą.*

kuprinùké dkt. (2)

dem. kupriné: *Vaikiška kuprinùké.*

Kuprióniškės dkt. dgs. (1)

kaimas Vilniaus rajono savivaldybėje: *Vandéntiekio iš nūotekų tinklų plėtrą Kuprióniškėse. Ar dažnai į Kuprióniškes važiuoja autobūsas?*

kuprýs, kuprè dkt. (4)

1. menk. KUPIRUS: *jis nuo gimimo tóks kuprýs.*
2. KUPRANUGARIS: *Kuprių pienas.*

kupriùkas, kupriùké dkt. (2)

dem. kuprius: *Kupriùkas muzikántas. Kupriùké siuvéja. Mergáité găli likti kupriùké.*

kùprius, kùprè² dkt. (2)

menk. kas kuprotas: *Parýžiaus kătedros kùprius. Gyvëna sù kuprè.*

kuprójimasis dkt. sngr. ppr. vns. (1)

→ kuprotis 1: *Paauglio kuprójimasis kēlia téváms daūg rūpesčių.*

kuprótas, kupróta bdv. (1)

1. su kupra: *Merginà pamilo kuprótą vargõnininką.*
2. su kuprele (2 r.): *Kupróta nosis.*

kuprótis, kuprójas, kuprójos vksm. sngr.

1. lenktis į kuprą; sin. kūprintis: *Eidamas jis šiek tiek kuprójas.*
2. darytis nelygiam, išgaubtam: *Leñtos džiúdamos kuprójas.*

kùpsoti, kùpsø, kùpsójo vksm. (už ko, kame)

būti atsikišusiam; sin. kumpsoti, pùpsoti: *Už langų kùpsø pùsnys. Tolumojè kùpsø piliäkalnis. Palaükéje kùpsójo šiено žaigniai.*

kùpstas dkt. (4)

1. nedidelis iškilimas, kemsas: *Šunãžolių kupstai. Dalgis nèima viksvu kupstū. Mâžas kùpstas dideli vežimq veřčia (flk.).*
2. bûrys, krûva: *Grýbai kupstais áuga. Pamiškèsè stûkso šiukšlių kupstai.*

kupstélis dkt. (2)

dem. kupstas 1: *Žolių [sniëgo] kupstéliai. Iš pô pernykšcių lâpų kyšojo kupstélis snieguolių.* | prk.: *Politikų kelyjè akmenelių iš kupstelių nestiñga.*

kupstýnas dkt. (1)

vieta, kur daug kupstu: *Pémpés kupstýnuose vaikùs përi.*

kupstýnè dkt. (2)

KUPSTYNAS: *Éjome peř kupstynès – užpustýtas senûjų kôpų viršunes.*

kupstînis, kupstînè bdv. (2)

augantis kupstais: *Kupstînè šlûotsmilgè. Kupstînis švylýs.*

kupstùkas dkt. (2)

dem. kupstas 1: *Kupstuko formos augalai.*

kupstúotas, kupstúota bdv. (1)

kuriame yra daug kupstu: *Kupstúota pieva [ganyklà]. Kupstúotas laûkas.*

kupstúoti, *kupstúoja, kupstávo vksm.*

1. (ka) dėti į kupstus, kupetas: *Kupstúoti dóbilus.*
2. sngr. augti kupstais, vešeti: *Java ī kupstúojasi.*
3. kilti kupstais; sin. vilnyti, banguoti: *Vilnys kupstúoja.*
4. (kame) rinktis į būri; sin. pulkuotis, būriuotis: *Kupstúoja žmónës laukè. | sngr.: Jaū varnénai kupstúojasi, ruošiasi išskristi.*

kupstuotùmas dkt. ppr. vns. (2)

→ kupstuotas: *Pievos kupstuotùmas.*

kùpti, *kùpa, kùpo vksm.*

kilti, pūstis: *Pienas rúgdamas [vìrdamas] kùpa. Tešlā kùpa.*

kuř¹ prv.

1. kurioje vietoje ar į kurią vietą: *Kuř tū gyveni? Kuř eini? Kuř padéjai šimtq eūry? Iš kuř tū tai žinai? Jaū nebérà kuř tráuktis. Kuř kreiptis, kai atsitiñka tóks dalýkas? Kuř diñgsta lëšos studeñtams?*
2. nepabréžiant, nežymint: *Jei ràsi kuř pigiaū, parašyk. Greičiáusiai jis jaū seniai išvažiavęs kuř už Atlánto.*
3. šnek. KURIS 2: *Jums tekiñba tókios žuvys, kuř pō dëšimt grãmų svëria.*
♦ **kuř ākys māto** žr. akis. **kuř ākys veda** žr. akis. **kuř bùvęs, kuř nebùvęs** žr. būti. **kuř kliùvo, kuř nekliùvo** žr. kliuti. **kuř kója, kuř rankà** žr. koja. **kuř kójos nêša** žr. koja.

kuř² dll.

vartojama reiškiant nusistebéjimą, sušukimą, sustiprinimą: *Ař nòri válgyti? – Kuř nè! Kuř jis nesidžiauñgs tiek pinigų gävęs! Kuř čià dabař sésies, jùk greitai išlipu!*

kur kàs prv.

daug labiau, gerokai: *Mán reiñia kur kàs galengësnio kompiüterio. Naujúoju lygintuvù kur kàs smagiau lýginti. Šiemet grýbų kur kàs mažiau nei pérnai.*

kuř ne kuř prv.

tai šen, tai ten: *Kuř ne kuř pasiródžiusias rūdís gálima lengvai nušlúostyti skuduréliu. Dienà bùvo sauléta, šiltà, kuř ne kuř padángéje pláukiojo debeséliai.*

kur nòrs prv.

bet kur, nesvarbu kur: *Kur nòrs ràsiu tåu ką nòrs įdomaūs padovanóti. Àš nòriu, kàd manës kur nòrs kas nòrs láuktų. Užeikime kur nòrs paválgyti.*

kuř tåu dll.

anaiptol, ne: *Ař pailsejai vásarą? – Kuř tåu! Visq laiką dìrbau!*

kurántai dkt. dgs. (1)

bokšto arba didelis kambarinis laikrodis su varpu, gongu, metalo liežuvélių komplektu, kurie kas valandą, pusę ar ketvirtį valandos groja tam tikrą melodiją: *Kurántai mùša vâlandas iñ nustatytu laikù grója trumþq muzikinę pjèsę. Pasigirdo gařsūs Kreñliaus kurántų dužiai. XVII ámžiuje Pažaislio vienuolyné bùvo sumontúoti kurántai. Šiuolaikiniai elektròniniai kurántai gali sukurti iki šimto sudérintų varpų garsų.*

kurapkà dkt. (2)

kiek didesnis už karveli apvalus, kresnas atvirų vietų paukštis pilkšvai rusvomis plunksnomis (*Perdix perdix*); sin. laukų vištelė: *Višvanagiai medžiôja kurapkàs. Kurapkos gyvëna dirbamuosè laukuosè, krûmuose.*

kurapkiūkas dkt. (2)

kurapkų jauniklis: *Plešrūnai išgáudo kurapkiukūs. Maži kurapkiūkai greitai bégia, gerai slépiasi.*

kùras dkt. ppr. dgs. (2)

medžiaga (anglys, malkos, gamtinės dujos ir kt.), kuriai degant gaminama šiluma ir pan.: *Gamtinis [dirbtinis] kùras. Skystasis [kietasis, dūjinis] kùras.*

kuratorysté dkt. (2)

buvimas kuratoriumi: *Parodōs kuratorysté. Mēnininkas suprāto, kād kuratorysté – jõ šalutiné veiklā.*

kurātorius, kurātoré dkt. (1)

1. studentų kurso ar grupės vadovas: *Kurātoriai pirmakušiams pàdeda sprésti akadèminius iñ sociálinius kláusimus, supazindina sù jù teisémis iñ pareigomis, teikia reikalingą informaciją.*

2. asmuo, kuriam pavesta prižiūréti, stebéti kokį nors darbą ar veiklos sritį, jais rūpintis; sin. globéjas: *Muzièjaus kurātorius. Kalbamés sù renginio [festiválio, parodōs] kurātoriumi.*

kurāvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kuruoti: *Projekty kurāvimas. Mókslo renginių universitetè kurāvimas. Ąš atsakìnga už parodōs kurāvimą užsienyje.*

kuřčgalis dkt. (1)

storasis, sunkusis galas; sin. drûgalys: *Naujám stógui nušukúoti iñ šiaudū kuřčgaliam nulýginti naudódavo tókią lentélę.*

kurčiai prv.

→ kurčias 2: Visi kurčiai tyléjo.

kuřčias, kurčià bdv. (4)

1. neturintis klausos, negirdintis: *Mergáité gímé kurčià. Sénis jaū visái kuřčias.*

2. nejautrus, nereagujantis: *Jis liko kuřčias māno maldāvimams [litikinéjimams].*

kuřčiàs kuřčiàjì, **kurčiòji**, kuřčiàjq dkt. (kilnoj. kirč.)

kurčias žmogus: *Lietuvôs kurčiàjì iñ neprigiridinčiujù ugdymo ceñtras. Lietuvìj gëstų kalbà yrà gímtójì kurčiàjì kalbà. Māno pùsseseré yrà kurčiòji, bët kalbéti jì móka.*

kuřčius dkt. (2)

menk. kas kurčias arba apykurtis; sin. apkurtélis: *Senélis kuřčius, sù juō kalbék garsiaū.*

kurčnebylýs, kurčnebylë dkt. (3⁴⁵), **kuřčnebylis, kuřčnebylé** (1)

kurčias ir nebylys žmogus: *Kurčnebyliai igýja gařso virpesių pójutj, todël jië gäli šókti, judéti pagal mùziką. Kuřčnebylës kalbéjosi vienà sù kità ženklaîs.*

kurčnebylysté dkt. vns. (2)

įgimtas arba ankstyvoje vaikystéje įgytas kurtumas ir dël to atsiradusi nebylysté, negaléjimas girdéti ir kalbéti: *Igimta [igytà] kurčnebylysté. Labai svarbù kuō anksčiau nustatyti kurčnebylystę. • plg. nebylysté.*

kùrdai dkt. dgs. (1)

tauta, gyvenanti Irane, Irake, Turkijoje, Sirijoje ir kt., kalbanti viena iranénų kalbų: *Kùrdų kalbà. Kùrdų gyvénse na kalnų klajöklių iki séslių žemdirbių iñ miesto gyvéncoju.*

kùrdas, kùrdé dkt. (1)

kurdų tautos žmogus. *Tuřkijos ármija susirémé sù kùrdų sukìléliais. Kùrdé pásakojo, kàd nedìdelj kilimq áudé apiē kéturis méniesius.*

kùrdinimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kurdinti 1: *Naūjo priemiesčio kùrdinimas.*
2. → kurdinti 2: *Pabégélių kùrdinimas.*

kùrdinti, kùrdina, kùrdino vksm.

1. (kà) rūpintis, kad kas kurtų (4 r.): *Kùrdina káimus iř miestùs, statýdina šventóves.*
2. (kà, kame) leisti įsikurti, apsigyventi; sin. apgyvendinti: *Traidénis priémé bégančius nuõ kryžiuočių prúsus iř jótvingius, kùrdino juōs Gardinè. Kunigáikštis sávo miëstuose kùrdino amatininkus iš įvairių šalių.*

Kurdistānas dkt. vns. (2)

kurdų gyvenama sritis Vakarų Azijoje: *Didžiójji Kurdistāno dalis yrà Irāno iř Arménijos kalnýnuose. Kurdistanè gyvëna apiē duvidešimt penki milijónai gyvéntojų.*

kùréjas, kùréja dkt. (1)

1. žmogus, kuris kuria meno, mokslo, literatūros ir pan. kùrinius: *Naujù technològijų [projektu] kùréjai. Madù kùréjai. Mëno kùréjų asociācija. Ímoné pasitelké iř pagálbą talentingiáusius kompiuterinių programų kùréjus.*
2. žmogus, kuris kà kuria, steigia, organizuoja: *Bendróvès kùréjas.*
3. žmogus, kuris kuria ugnį: *Pàs mùs kàs pìrmas atsikelia, tàs ugniës kùréjas. Vyriáusias sùnùs įteikia ugniës kùréjui smilkstantj angliukq.*

Kurémai dkt. dgs. (1)

kaimas Ukmergės rajono savivaldybëje: *Kurénu dvàras [párkas]. Kurémai įsikúré prië Kurénu ēzero.*

kurénas dkt. (1)

etnogr. Kuršių nerijos žvejų dvistiebë burinë valtis: *Pò kàro pradéjus žvejýboje naudóti motoriniùs laivùs, kuréna bùvo apleisti iř pasmerkti išnýkti.*

kùrénimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kùrenti 1: *Krósnes [židinio, kâtilo] kùrénimas. Pirtiès kùréimo dienà. Kùréimo sezònas.*
2. → kùrenti 2: *Amžinôsios ugniës kùrénimas. Láužo [aûkuro] kùréimas.*

kùrénti, kùréna kùréno vksm.

1. (kà, kuo) kurà deginant kaitinti, šildyt: *Kùrénti anglimis [dùjomis]. Penktädienj piřtj kùrénsime. Iř žiẽmq, iř vásarą seniaū krósni kùréndavome. | neig. (ko): Krósnes nekùréname, tik kai kadà pérkuriame.*
 2. (kà, kame) prižiüréti, kad degtų; sin. kurstyti: *Netoli nuõ tvárto vaikai kùréno ugnj. | sngr.: (kame) liepsnoti, degti: Trobojè kùrénos ugnélè.*
 3. daryti, kad sudegtų; sin. deginti: *Židinyjè kùrenaū senùs láiškus.*
- ♦ **laumé krósni kùréna** žr. laumé. **piřtj kùrénti** (kam) labai barti, bausti, lupti: *Ilgai negrijžti, tai iř vél mótila kùreñs tåu piřtj. zuikiai piřtj kùréna* žr. zuikis.

kùréntojas, kùréntoja dkt. (1)

1. žmogus, kuris kà kùrena (1 r.) šildo: *Pirtiès kùréntojas. Katilinéje įvýko sprogimas, bùvo sužalótas šáltkalvis kùréntojas.*
2. žmogus, kuris kà kùrena (2 r.), kursto: *Laužu kùréntojai. Dékójame ugniai iř jös kuréntojams už šílumq.*

kuřgi dll.

kur (pabrēžiant): *Ař skaitei tā strāipsnī? – Kuřgi būsi neskaitēs!*

kūrybā dkt. (1)

1. kuriamasis darbas, procesas: *Mēninē kūrybā. Kūrybos vaīsiai.*
2. kas sukurta: *Mairónio kūrybā. Tautósaka – liáudies kūrybā.*

kūrybīngai prv.

→ kūrybingas: *Kūrybīngai dīrbiti.*

kūrybīngas, kūrybīnga bdv. (1)

turintis gabumų kurti: *Kūrybīngas vaīkas [žmogūs]. Organizācija vienija kūrybīngus mēnininkus.* • plg. kūrybiškas.

kūrybīngumas dkt. ppr. vns. (2)

→ kūrybingas: *Reikia skātinti vaikū kūrybīngūmā. Kūrybīngumas – gebējimas stebēti, abejōti, kritiskai māstytī, ieškoti sāsajū iř sprēsti problemās kūriant naujóves.*

kūrýbininkas, kūrýbininkē dkt. (1)

kas kuria tekstu ir pan., dirba kūrýbinē darbā: *Reklāmos kūrýbininkas. Kūrýbininkē asociācija.*

kūrýbinis, kūrýbinē bvd. (1)

susijęs su kūryba (1 r.): *Kūrýbinē stovyklā. Kūrýbinis dárbas. Kūrýbinēs atóstogos. Kūrýbinē sékmē.*

kūrýbiškai prv.

→ kūrybiškas 1: *Stēngiamēs sprēsti iškilusias problemās kūrýbiškai. Vaikūs skātiname māstytī kūrýbiškai.*

kūrýbiškas, kūrýbiška bvd. (1)

1. turintis naujū idējū, māstantis savarankiškai, lengvai randantis originalius, netikētus sprendimus: *Kūrýbiška asmenybē.* • plg. kūrybingas.

2. kurio esmē, pagrindā sudaro kūryba, naujos idējos: *Kūrýbiškas dárbas. Klieñtams siúlome kūrýbiškus sprendimūs.*

kūrybiškūmas dkt. ppr. vns. (2)

→ kūrybiškas 1: *Vértinti darbūotojū kūrybiškūmā. Konkūrso dalīvīai komīsījā nustēbino kūrybiškumū.*

kūrija dkt. (1)

popiežiaus ar vyskupo centrinių valdžios īstaigū visuma: *Vilniaus arkivyskupijos kūrija. Výskupas skīria kūrijos tarnáutojus. Ròmos kūrijoje išskirtinēmis galétume vadīti póniežiaus liokājaus pāreigas.*

kūrikas, kūrikē dkt. (2)

darbininkas, kuris kuria, kūrena krosnis: *Katilinēs [gárvežio, pirtiēs, kepýklos] kūrikas. Isidárbinau kūrikū.*

kūryklā dkt. (2)

krosnies ar garo katilo vidus, kur dega ugnis; sin. pakura: *Jis mēta dūrpes prō ātdaras kūryklos durelēs. Nè visosē katilinēse sukomplektuotos kūryklos.*

Kurīlai dkt. dgs. (2)

KURILÙ SALOS: *Atostogáuti skrīsime į Kurilūs. Kurīluose gausū veikiančiū ugnikalniū.*

Kurilių sālos salynas tarp Ramiojo vandenyno ir Ochotsko jūros: *Kurilių salas sudāro trīsdešimt didesnių salų iš daugybė mažų salų iš uolų. Daugumos Kurilių salų paviščius kalnūotas.*

kūrimas dkt. ppr. vns. (2), **kūrimasis** sngr. (1)

1. → kurti 1: *Láužo kūrimas.*
2. → kurti 2: *Káime īpranti priē kasdiēnio krósnes kūrimo.*
3. → kurti 3: *Dyzelinių variklių kūrimas žiēmą kēlia nemažai rūpesčiu.*
4. → kurti 4: *Naujū dárbo viētu kūrimas. | sngr.: Bendarvīų [kooperatīvų] kūrimasis.*
5. → kurti 5: *Filmo [spektāklio, siuzēto, vaizdo] kūrimas. Demokrātinēs visuomenēs [istātymu] kūrimas.*
6. sngr. → kurti 7 (sngr.): *Kūrimasis naujojē viētoje.*
7. šnek. → kurti 8: *Tókiu kūrimū greit nulēksi.*

kūrinēlis dkt. (2)

nedidelēs apimties kūrinys: *Satyrinis [dainuoja]mosios poēzijos, fortepijōninis] kūrinēlis. Dár studijuodama ji parāsē pirmūsiosi sāvo kūrinēliūs vaikams.*

kūrinéti, *kūrinejā*, *kūrinejō* vksm. (kā)
ne kartā pamažu kurti, degti: *Kūrinéti krósni.*

kūrinijā dkt. (2)

tai, kas sukurta Dievo: *Mylédamas kūrinijā iš kūriniū mylimas Diēvas myli pāts savē, nēs jis iš kūrinijā yrā viēna. Bažnýčia kviēčia šlōvinti iš gārbinti Diēvq, žēmē iš visq kūrinijā.*

kūrinys dkt. (3^a)

kas sukurta, kuriama: *Grōzinēs literatūros kūrinys. Dailēs kūriniū parodā. Grōti kūrinius pianinū. Ši komēdija – nemirtīgas kūrinys. | prk.: Žmogūs – tobuliāsias Diēvo kūrinys.*

kuriōzas dkt. (2)

neiprastas arba komiškas įvykis, juokinga, nepaprasta aplinkybē, keistenybē, keistybē: *Vertimo kuriōzai. Patēkti ī visokiūs kuriozūs. Nebūna vestūviū bē kuriōzū.*

kuriōzinis, kuriōziné bdv. (1)

juokingas, īdomus, keistas, neiprastas; sin. kurioziškas: *Kuriōzinis įvykis.*

kuriōziškai prv.

→ kurioziškas: *Dvīkova baigēsi kuriōziškai.*

kuriōziškas, kuriōziška bdv. (1)

juokingas, īdomus, keistas, neiprastas; sin. kuriozinis: *Kuriōziškas ātvejis. Buvaū pakliūvēs ī nē vienā kuriōzišķā situācijā. Pateiksiu keliis kuriōziškus pāvyzdžius.*

kuris, kuri iv. (4)

1. **klaus.** vartojama klausiant apie išskiriamą, pasirenkamą iš kelių (ppr. daugiau kaip dviejų) asmenų, daiktų, reiškinii ir pan.: *Kuris iš jūsų žino atsākymą? Kuriā diēnā susitiksime? Kuriaiš mētais jis gīmēs?*
 2. **sant.** vartojama jungiant saknio dēmenis, aiškinant, tikslinant: *Kuris daugiau īmasi, tās daugiau iš padāro. Štai dūomenys, kuriū prāsēte. Draugūs, sū kuriaiš mōkiausi universitetē, sutinkū retai.*
 3. **npbr.** KURIS NORS: *Užeik kuriā diēnā. Kurī laikā visi tylējo.*
- ♦ **kuriām gālui** [**kuriems galáms**] žr. galas¹. **kuriō gālo** [**kuriū galū**] žr. galas¹. **kuriō vēlnio** [**kuriū vēlniū**] žr. vēlnias. **kuris kēlmas** žr. kelmas. **kuris mētas** žr. metas.

kuris ne kuris, kuri ne kuri iv. npbr. (4)

vienas kitas, kai kuris: *Tik kuri ne kuri morkà pakirmijusi. Kurië ne kurië šveñtës dalýviai puikāvosi šaulių uniformomis. Išvėngti kurių ne kurių kladū vargù ar jmānoma.*

kuris nòrs, kuri nòrs iv. npbr.

nesvarbu kuris, bet kuris: *Rāktą palíksiu kuriam nòrs kaimýnui [iš kaimýnu]. Užbék kuri nòrs vākarą.*

kùrjeris, kùrjeré dkt. (1)

1. įstaigos pasiuntinys skubiems reikalams, ppr. reikalų raštams išnešioti: *Kùrjeris pristāto dokumentus tiesiogiai iš rañkų į rankas. Teismo kùrjeris pristāto adresātam teismo šaukimus iř kitus dokumentus.*

2. šnek. žmogus, kuris perduoda, perveža kokį nors daiktą, siuntinį ir pan.: *Sulaikyta narkotikų kùrjeré. Siunčiau tāu knygą per kùrjerį, gavai?* • **plg.** pasiuntinys, tarpininkas.

kurkimas dkt. ppr. vns. (2)

→ kurkti 1: *Negali apsiklausyti varlių kurkimo.*

Kurkliai dkt. dgs. (4)

1. miestelis Anykščių rajono savivaldybėje: *Mediné Kurklių sinagogà. Kurkliuosè išplėtota smėlio iř žvýro gavyba.*

2. kaimas Radviliškio rajono savivaldybėje: *Kurkliai įsikúrę priẽ Arimáicių ežero.*

kurklýs dkt. (4)

stambus tam siai rudas nakti sviriantis žemės vabzdys (ppr. paprastasis kurklys, *Gryllotalpa gryllotalpa*): *Kurkliai žemėje raūsia urvus iř žalója požeminės augalų dalis. Kurklius lësa varnénai, kovai.*

kurkséjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kurkséti: *Gérvéms leidžiantis giřdisi tylus kurkséjimas.*

kurkséti, *kurksi, kurkséjo* vksm. (kame)

tarpais kurkti; **sin.** kvarkséti: *Linnmarkose kurksi vařlés. Vištà aňt kiaušinių kurksi.*

kùrkt išt.

varto jamas varlés sukurkimui pamégdžioti: *Baloje kùrkt, kùrkt kuřké varlés.*

kùrktelejimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kurkteléti: *Kúdroje pasigiřdo varlés kùrktelejimas.*

kùrkteleti, *kurkteli (kùrkteleja), kùrktelejo* vksm. (kame)

kiek sukurkti; **sin.** kvarkteléti: *Kùrktelejo baloje varlē.*

kuřkti, *kuřkia, kuřké* vksm.

1. **(kame)** leisti tam tikrą garsą, rékti (apie varles, kurklius ir kt.); **sin.** kvarkti, turkti: *Vařlés [rùpùžés] grioviuosè pradéjo kuřkti. Cià nè varlés kuřkia, õ kurkliai.*

2. (kä) šnek. menk. ikyriai plepēti; **sin.** taukšti: *Kuřkia nei šj, nei tāq. Nustók kuřkēs visq dienq!*

kuřkulas dkt. (3^b)

1. susivéliusių siūlų, vilnų ir pan. gumulus: *Išsinárpliok siūlų kuřkulą iř galési mègzti. Vílnos kurkulais sùverptos.*

2. dgs. varlių kiaušinéliai, sulipę į gumulus: *Vařlés kuřkulus leidžia. Pilnà kúdra varlių kurkulų.*

Kūrmalčiai dkt. dgs. (1)

kaimas Kretingos rajono savivaldybėje: *Kūrmalčiuose apžiūrėkite piliakalnį, kapinyną ir pilkapyną. Per Kūrmalčius tėka Akmena. Kūrmalčių kapinynė rasta daugiau nei dvidešimt sudėgintų kāpų, papuošalų, dárbo frankių, giñklų.*

kurménas dkt. (1)

nedidelis vandeninis kailinis žvérėlis ilgu snukiu ir ilga suplota uodega (*Desmana moschata*): *Kurménai ūpių krantuosè raūsia urvus. Lietuvos nesékmingsai bandýta įveisti kurménus Žuvinto rezervatę.*

kūrmarausis dkt. (1)

kurmio išraustos žemės kupstelis: *Pievoje daūg kūrmarausiu. Paiñk gréblį iñ užlygink kūrmarausius.*

kūrminimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kurminti: *Sunkiū dirvóžemių kūrminimas.*

kūrminis, kūrminé bdv. (1)

toks, kaip padaromas kurmio: *Kūrminis urvelis.*

kūrminis drenāžas

drenažas be vamzdžių iš tam tikrame gylyje padarytų kurminių urvelių: *Kūrminio drenážo efektyvumas.*

kūrminis ražymas

tankaus ir seklaus kurminių urvelių tinklo įrengimas: *Diñvos kūrminis rážymas naudójamas tada, kai reikia suláužyti iñ pakelti suspaustos diñvos slúoksnį.*

kūrminis raižytuvas

agregatas kurminiam raižymui atlikti; sin. kurmintuvas: *Úkyje labai praveřtų iñ kūrminis raižytuvas.*

kūrminti, kūrmina, kūrmino vksm. (ką)

atlikti kurminį raižymą, įrengti kurminį drenažą: *Laukùs reikia kūrminti kàs trejùs-këtverius metùs.*

kurmintuvas dkt. (2)

kurminimo agregatas, sin. kurminis raižytuvas: *Šis kūrmintuvas skirtas geresiám vandens nuleidimui į melioracines sistemás.*

kūrmis dkt. (1)

nedidelis vabzdžiaèdis prastai matantis gyvùnas tamšiu tarsi aksominiu kailiuku, gyvenantis po žeme (ppr. paprastasis kurmis, *Talpa europaea*): *Kūrmiai pô žemë kâsa tunelius. Iñ ganýklų kūrmius gâlima išvýti į kūrmarausius prikáïšojus ievu ar šermûkšnių šakeliu.*

kurmiùkas dkt. (2)

kurmių jauniklis: *Mamôs láukia visas puñkas mažû kurmiùkų.*

kūrmrausis dkt. (1)

KURMIARAUSIS : *Sôdas pilnas kūrmrausiu.*

kurnéjimas dkt. ppr. vns. (1)

šnek. → kurnèti: *Šuniuko kurnéjimas pàs šeiminiñka.*

kurnéti, kùrna, kurnéjo vksm. šnek.

greitai bégti; sin. gurnéti: *Rytaiš vaikai kùrna į mokýklą. Ankstį rytę kurnéjome į tuřgų.*

kuròrtas dkt. (1)

vietovė, turinti gamtinių gydomujų priemonių ir veikiančių gydyklų: *Prabangūs [pigūs] kuròrtas. Ekologinis [kalnų, uždarasis] kuròrtas. Kuròrto viëšbutis [sanatorijs, reabilitacijos ceñtras]. Skiriamì klimato, balneològijos (minerálino vandeñs) iš puðvo kuròrtai. Kuròrtų teritorija skirstoma į gydomąją, póilsio iš turizmo zonàs. Šiamè klimato kuròrte gydoma kvépavimo órganų, nervu sistemos, skyðliaukès, ìnkstų iš kitos lìgos, širdies iš kraujagyslių sistemos sutrikimai.*

kuròrtininkas, kuròrtininké dkt. (1)

kas ilsi ar gydosi kurorte: *Žiämą kuròrtininkų srautas nutrúko. Daillinkas į eskizų albùmą pérkélé pâplûdimio kuròrtininkus.*

kuròrtinis, kuròrtiné bdv. (1)

1. atliekamas kurorte: *Kuròrtinis gydymas.*
2. priklausantis kurortui: *Kuròrtiné teritorija.*
3. susijęs su laiku, praleistu kurorte: *Kuròrtinis romànas.*

kuròrtiškas, kuròrtiška bdv. (1)

büdingas kurortui: *Líepa džiugino kuròrtiškais oraïs. Birštone kuròrtiškos bústo káinos. Dárbi sudâréme kuròrtiškas sâlygas.*

kuròrtmiestis dkt. (1)

miestas, kuris yra kurortas: *Kuròrtmiesčio istòrija. Ramì kuròrtmiesčio gâtve.*

kurortològas, kurortològë dkt. (2)

kurortologijos specialistas: *Gýdytojas kurortològas.*

kurortològija dkt. vns. (1)

mokslas, tariantis gamtinių gydomujų veiksnių poveikį ir gydymą jais: *Kurortològijos tyrimų ceñtras. Drùskininkuose sèkmingai výstoma kurortològija. Vienas iš reikšmingiausių īvykių kurortològijoje – gýdymo purvù pradžia.*

kuròrtvieté dkt. (1)

vieta, kurioje įsikûrës kurortas: *Priëš kärq Júodkranté bùvo garsì kuròrtvieté.*

kurpáité dkt. (1)

1. moteriškas lengvas, ne visai dengiantis pèdą batas: *Skubédama iš puotös, ji pàmeté kurpáité. Prìncio rastà mažà kurpáité àtnesé láimę iš ámžiną mélilę.*
2. dgs. tokiu batų pora: *Prië suknélës pridérinau sidabrinës [ätlaso, odinës] kurpáites.*

kurpàlininkas, kurpàlininké dkt. (1)

kurpalių modeliuotojas: *Ménininké džiaügiasi, kàd jȫs kurpàlininkas sùgeba igyvendinti visàs jȫs vizijas.*

kurpàlis dkt. (2)

pèdos forma, ant kurios siuvamas ar taisomas batas: *Iš nuskudę batsiuviai pagrindinių dárbo īrankių – ýlos iš kurpàlio – nepardúodavo. Individualùs kurpàlis sudàro apië dù trëcdalius ortopèdinës ávalynës káinos.*

♦ **añt sàvo kurpàlio tempti** žr. tempti. **añt tò patiès kurpàlio tempti** žr. tempti. **añt vieno kurpàlio siùti** labai panašùs ar vienodi: Visi šië politikos veikëjai añt vieno kurpàlio siùti. **matuoti pagal sàvo kurpàli** žr. matuoti. **matuoti pagal vienà kurpàli** žr. matuoti.

máuti aňt (kieno) **kurpálio** žr. mauti. **máuti aňt vieno kurpálio** žr. mauti. **pagal sávo kurpáli** savaip: Konfliktai atsiraňda tadà, kai mës sténgiamës kitq pérdirbtì pagal sávo kurpáli. Svëtimos idéjos kařtais sutvařkius pagal sávo kurpáli skélbiamos kaip sávo.

kùrpé dkt. (1)

1. apavas su odiniu viršumi, mediniu padu; sin. medpadis: Pô súolu métési suplyšusi kùrpé. Iškrâté výras iš kùrpés šiukslès iř patráuké namô.
2. dgs. tokiu batu ar apavo pora: Eïna Ěglé peř ákmenis, brúžina kùrpes, ô šiôs višiškai kaip naujos. Kùrpés bùvo aplípusios smilgù akúotais.

kurpélē dkt. (2)

nuodinga darželių gélè kùrpés pavidalo mélynù, violetiniù, geltonù ar baltù žiedù kekémis (Aconitum): Senovéje kurpéliliu súltimis tèpdavo stréliu aňtgalius. Kurpelès sodinkite pusiáu pavésyje, drégnøjè, derlingoje diřvoje.

kurpiáuti, kurpiáuja, kurpiávo vksm.

verstis kurpiaus amatu: Jis geraí mûrijo krósnis, kurpiávo, siùvo.

kurpiávimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kurpiauti: Mókytis kurpiávimo ámato.

kurpímas dkt. ppr. vns. (2), **kurpímasis** sngr. (1)

1. → kurpti 1: Tai nè siuvimas, ô skudurù kurpímas [kurpímasis].
2. → kurpti 2: Mán jaū igriso tás projéktu kurpímas. Seîmo komisiijos pósedyje politikas visùs iš eilës káltino bylôs jô įsteigtai pártijai kurpimù.

kurpinýs dkt. (3^b) šnek.

kas sukurpta: Šis stráipsnis yrà užsäkomasis kurpinýs. Ař niěko padorësnio ùž tókj demagòginj kurpínji netürite?

kurpýsté vns. dkt. (2)

kurpiaus amatas: Vienas jô sùnùs mókési kurpýstés.

kuřpius dkt. (2)

kurpių dirbëjas; sin. batsiuvys: Kuřpiaus ámatas. Žýdai bùvo geri amatiniñkai – kuřpiai, siuvéjai, skařdininkai iř taip toliaü.

kuřpti, kuřpia, kuřpé vksm.

1. (kä) prastai, bet kaip arba pamažu ką daryti (siúti, megzti, lopyti ir kt.): Kurpiù kójinę kaip mokédama. Jí visókius siùvinius kuřpia. Siúti gerai nemokéjau, tikk kurpiauš ſhiaip taip. | sngr. (kä, iš ko): Mergáité mégsta rañkdarbius, dabař kuřpiasi krepšelj iš ódos.
2. (kä) menk. rašyti, kurti (ppr. prastai, bet kaip): Kuřpame įstātymus [instrükcijs, stráipsnijus]. Yrà gálincijų kuřpti eiléraščius [dramàs, libretus].

kuřs jv.

V. KURIS 2: Téve mûsu, kuřs esí dangujè. Nè tás mëdis lúžta, kuřs gírgžda (flk.). Tás nè lietùvis, kuřs Tévyné bařliai kaip kûdikis apleiš (poez.). | jv.: Paláimintas tasai, kursai manim nepasipiktins. Áš kviečiù tavè, kursai esí iř anksčiau buval.

kùrsai' dkt. dgs. (1)

kokio nors dalyko mokymo ar specialistų kvalifikacijos kélimo užsiémimai: Kùrsai pradedantiesiems [pažeñgusiesiems]. Lankaū itälų kalbôs kùrsus. Kai baigsite kompiüterių kùrsus, gáusite pažyméjimą.

kursai² iv. ivr.

žr. kurs.

kursantas, kursantė dkt. (1)

1. žmogus, kuris lanko kursus, kursų klausytojas: *Būsimám kursántui, pateikus asmeñs dokumentą, sudāroma mokymo sutartis. Skubių gélbėjimo veiksmų ēmési Lietuvōs policijos mokýklos kursántė iš kití eismo dalýviai. Visi kursántai sékmingai išlaiké baigiamají kvalifikácijos egzaminą.*
2. kai kuriose valstybėse (pvz., Rusijoje) – karas mokyklos auklétinis, kariūnas: *Kursántai priválo dévēti uniformą. Dabartinéje Rùsijos kariúomenéje jaunèsniojo leitenánto láipsnį gáuna kai kurių karinių aukštūjų mokýklų aukštesnių kùrsų kursántai.*

kùrsas dkt. (1)

1. laivo, léktuvo ir kt. judéjimo kryptis (pagal dienovidinį): *Nustatytí [pasiriñkti] kùrsq. Laikytis kùrso į pietus. Eskadrilé pàmeté kùrsq. Dél neaiškių priežascių léktuvias nukrýpo nuô kùrso.*
2. kurios nors veiklos kryptis: *Valstybës užsienio politikos kùrsas.*
3. visa kurio nors mokslo, gydymo procedūros ir pan. apimtis: *Pagrindinis mokýklos kùrsas. Baigus gydymo kùrsq atliékamas kraújo tyrimas.*
4. vienų metų mokymo periodas aukštojoje ar aukštesniojoje mokykloje: *Pirmojo kùrso studeñtas. Manè pérkélé į kitą kùrsq. Mókausi paskutiniame kùrse. | to skyriaus studentai: Susiriñko visas kùrsas. Ji nè iš mano kùrso, mëtais vyrësné.*
5. mokslinës disciplinos, mokomojo dalyko išdëstymas mokykloje: *Ivadinis kùrsas. Trumþas kùrsas. Lietuvių literatûros kùrsas.*
6. nustatyta kaina, kuria perkami ir parduodami vertybinių popieriai ir pinigai: *Pinigų [âkcijų, obligacijų] kùrsas. Dienos kùrsas. Keitimo kùrsas. Kùrsas kylá [smuñka, kriňta, svyrúoja]. Nustatytí kùrsq.*

kursavimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kursuoti 1: *Greitūjų traukinių [autobùsų] kursavimo tvarkaraščis. Laivų kursavimo keliai.*

kùrsinis¹, kùrsiné bdv. (1)

rašomas, rengiamas, baigiant tam tikrą kursą (4 r.): *Kùrsinis projekta.*

kùrsinis² dkt. (1)

šnek. KURSINIS DARBAS: *Kùrsinis pràdedamas rašyti pasiriñkus tèmq. Eisiu konsultuotis sù kùrsinio vadovù.*

kùrsinis dárbas

darbas, rašomas, rengiamas baigiant tam tikrą kursą (4 r.): *Studeñtai räšo kùrsinius dárbus. Pagrindinj kùrsinio dárbo teksta baigia išvados.*

kursiökas, kursiöké dkt. (2)

šnek. tame pačiame kurse besimokantis žmogus: *Neseniai bùvo kursiökų susitikimas põ dvidešimties mëty. Sù keliomis kursiökémis iki šiòl bendráuju. Gyvenaù bendrâbučio kambaryje sù sàvo kursiokù.*

kursývas dkt. vns. (2)

ji dešinę pasviręs spaustuvinis šriftas, panašus į ranka rašytas raides, vartojamas pabrëžimams, išskyrimams tekste: *Pùsjuodis kursývas. Tèkstas parašytas kursyvù. Kursývas nevadintinas pasvirúoju šriftu – jis yrà pasviręs, tačiau kursývo stiliumi bùdingas nè vien pasvirùmas, bët iš pakitusi rašmenų išvaizda.* • plg. pasvirasis šriftas.

Kùrskas dkt. vns. (1)

miestas Rusijos europinės dalies vakaruose: Nuõ XIV ámžiaus vidurio iki XV ámžiaus Kùrskas priklaûsé Lietuvôs Didžiajai Kunigaikštystei. Kùrsko mûšis – vienas didžiausių Añtrojo pasaulinio kâro mûšių.

kuðsti, kuðsta, kuðto vksm. (nuo ko)

darytis kurčiam, negirdinčiam: Kuðsta nè tîk senî, bët iñ jauni žmónës. Kuðstančių daugéja nuõ pernelýg garsiôs mûzikos.

kùrstymas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kurstyti 1: *Ugniës kùrstymas.*
2. → kurstyti 2: *Kùrstymas rûkýti.*
3. → kurstyti 3: *Vaikû kùrstymas priëš tévus. Kùrstymas priëš valðziq.*
4. → kurstyti 4: *Vyskupai nerimáuja dël religinio nepakantumo kùrstymo.*
5. → kurstyti 5: *Neramûmu kùrstymas.*

kurstinéjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kurstinéti: *Ugniës kurstinéjimas.*

kurstinéti, kurstinéja, kurstinéjo vksm. (kä)

pamažu kurstyti, kad degtu: *Kurstinéti ùgnj.*

kùrstytu, kùrsto, kùrsté vksm.

1. (kä) prižiûréti, kad degtu, déti kuro: *Iki vâkaro kùrsčiau ùgnj.* | prk.: *Kùrstytu mélés liëpsnq.*
2. (kä) raginti, skatinti (veikti, daryti ppr. kâ bloga): *Vyresnieji vaikaî kùrsto mâzajî meluoti.* | neig. (ko): *Nekùrstykit vaîko neklausytí vyresniûjû!*
3. (kä, prieš kä) nuolat stengtis priešiškai nuteikti; sin. kiršinti: *Anýta kùrsto sûnû priëš mařciq.* | neig. (ko, prieš kä): *Nekùrstyk seserî priëš bróli.*
4. (kä) žadinti, kelti (kokî jausmâ): *Kùrstytu neapýkantq [aistrâs, pýktj]. Kùrstytu tévynës mélë.* Ètninis susiskaldymas kùrsto nesántaikq.
5. (kä) organizuoti, propaguoti, provokuoti (ppr. pavojingâ veiklą, įvykius): *Kùrstytu kârq [smuřtq]. Jie kùrsté maištq priëš valðziq. Nedárbas kùrsto nusikalstî.*

kùrstytojas, kùrstytoja dkt. (1)

1. žmogus, kuris kursto (1 r.), prižiûri, kad degtu (ugnis): *Vaidilütës bùvo šventöios ugniës kùrstytojos.* | prk.: *Móteris bùvo tikrà šeimös židinio kùrstytoja.*
2. žmogus, kuris kursto (2 r.), ragina daryti kâ bloga: *Pabégimo iš pamokû kùrstytojai nuõ bausmës išsisûko.*
3. žmogus, kuris nuolat priešiškai nuteikia, kiršina, kursto (3 r.): *Didžiausia sûnaûs kùrstytoja priëš mařciq bùvo mótila.*
4. žmogus, kuris kursto (4 r.), kelia kokius jausmus: *Aistrû kùrstytojai.*
5. žmogus, kuris kursto (5 r.), provokuoja pavojingâ veiklą, įvykius: *Kâro [maišto] kùrstytojai. Nesankcionuotq mitingq policija išvaîké, ò aršiáusius kùrstytojus sulaiké.*

kursúoti, kursúoja, kursâvo vksm.

1. reguliarai važinéti, plaukti ir pan. maršrutu (apie transportą): *Viešasis transpòrtas kursuôs visq ketvirtädienio nâktj. Traukinys į Traküs kursúoja kasdiën pô kelis kartûs.*
2. bûti apyvartoje (apie pinigus): *Âkcijos kursúoja nominalià vertë. Lietuojë lîtas pradéjo kursúoti tûkstantis devyni šimtaî dvidešimt antrais mëtais.*

Kuðsas dkt. (2)

1. kuršių žemë prie Baltijos jûros: *Vakarinës Kuðso žemës skalâvo Báltijos jûra. Pietinë Kuðso ribâ*

sieké dabartinės Palangōs, Telšių, Plungės apylinkes.

2. etnografinė sritis Latvijos vakaruose; sin. Kuržemė: Žemaičiai rengė sekmingus žygius į Kuršą.
Kuršo suklestėjimą sužlugdė karinė Švedijos invazija. Jelgavos žemumą dalija Kuršą į du
dalis. Kurše gausū pėlkių iš ezerų.

Kuršenai dkt. dgs. (1)

miestas Šiaulių rajono savivaldybėje: Kuršenai nuo seno garsėja puodininkystės āmatu. Kuršenų
herbė pavaizduotas žvaigždės dangaus fonė iš qsočis.

kuršeniškis, kuršeniškė dkt. (2)

Kuršenuose ar jų apylinkėse gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus: Kuršeniškių futbolo klubas
„Ventė“. Komisija puodžių karaliumi išriuko kuršeniški.

kuřšiai dkt. dgs. (2)

rytų baltų gentis, gyvenusi Kurše (1 r.), apie XVI a. susiliejusi su žemaičiais ir latviais: Kuřšiu
kalbā išnýko nepalikusi rāsto paminklų. Iš visų baltų genčių tik kuřšiai iš prūsai gyvено priē jūros.
Ilgą laiką kuřšiai buvo laikomi nė baltų, o Pābaltijo finų gentimi.

kuřšininkai dkt. dgs. (1)

iš Kurše (2 r.) XVI a. atkilusių Kuršių nerijos žvejų etninė grupė, kalbėjusi latvių tame,
paveikta lietuvių ir vokiečių kalbų: Mānoma, kād dalis kuřšininkų susiliejo su Lietuvos teritorijoje
dár išlikusiais iš žemaičių neasimiliuotais kuřšiais. Kuřšininkų kalbā – neabejotinai lātvių kalbos
tarme.

kuřšininkas, kuřšininkė dkt. (1)

kuřšininkų etninės grupės žmogus: Sù kaimynais iš anapus mārių kuřšininkai sugyvēno gera.
Vokietijoje gyvenantis kuřšininkas gera mōka giūtają kuřšininkų kalbą. Daūgelis kuřšininkų
mokėjo lietuvių, lātvių iš vokiečių kalbās. Lietuoję išliko nedidelė saujelė žmonių, laikančių savę
kuřšininkais.

kuřšis, kuřšė dkt. (2)

kuřšių genties žmogus: Kuřšis atėjo palytēti stātomo kurėno iš jkvēpti deguto kvāpo. Kuřšės
dažniāsiai iš drabužiūs išsiégdavo vieną didelį smeigtuką su keliomis trumpesnėmis grandinėlėmis.

kuřšiškas, kuřšiška bdv. (1)

1. būdingas kuršiams: VIII–XIV amžių kuřšiški kapinynai. Iš žalvario gaminsime kuřšiškus
pāpuošalus.
2. kuršių kalbos: Kuřšiškas skolinys [žōdis].

Kuřšių mārios

jlanka Baltijos jūros pietryčiuose: Kuřšių mārios žiemą visiškai užšāla. Kuřšių māriose atskilo lēdo
lytis su žvejais. Nēmunas īteka į Kuřšių marias.

Kuřšių nerijà

pusiasalis, skiriantis Kuršių marias nuo Baltijos jūros: Kuřšių nerijos nacionālinis párkas.
Ilsējomēs Kuřšių nerijoje. Kuřšių nerijā ītrauktā į UNESCO pasaulišķio kultūros pāveldo sārašā.
Sugrīzome iš žygio pō Kuřšių nerijā.

kūrtas dkt. (1)

labai greitas medžioklinis, lenktyninis šuo: Ilgaplaūkiai [šiurkščiaplaūkiai] kūrtai. Bajoriška
medžioklē su kūrtais. Kūrtai gēba bēgti iki šešiasdešimt kilometru peř vālandā greičiū.

kurti, kūria, kūrē **vksm.**

1. (kā) daryti, kad degtų; sin. degti, žiebti: *Ūgnį [laužą] kurti.* | sng. (kā): *Kūrtis laužą.*
2. (kā) pradeti kūrenti; sin. užkurti: *Kūrdavome jaują grūdams džiovinti.* | neig. (ko): *Šiañdien trobōs [krósnięs] nekūréme.* | sng. (kā): *Šeštadieniais kūriamés piëtji.*
3. (kā) jungti, kad imtų veikti: *Mašiną [traktorių, variklį] kurti.*
4. (kā) steigti, organizuoti: *Kūrti draugiją [pártiją, universitétą, dárbo vietas]. Valstýbę kūria nè valdžią, o tautà.* | sng.: *Kūriasi įvairios organizacijos [bendruomenės]. Kūriasi gyvénvietės [miestelių, miestai].* | (kā) duoti naują pradžią, daryti, kad būtų, egzistuotų: *Kūrti jaukumą [gróžį, nūotaiką, sántykius, šeimą, naują gyvybę].*
5. kā nors nauja, iki tol nebūta ar kitokį daryti mokslo, meno, technikos ar kitose srityse: *Ménininkai gāli laisvai kūrti tik tadà, kai niékam nepataikáuja. Tik teñ jis galéjo kūrti. Aš kuriū, o nè griáunu.* | (kā): *Kūrti eiléraščius [romanus, spektaklius, muziką, vaidmenį, naują kompiuterinę programą, firminį stilių]. Kūrti bendrinę kalbą. Kuriamasis dárbas. Kuriamójii vaizduotė.*
6. pasakojant meluoti, fantazuoti: *Palákit, pràdedate pániotis iř kūrti.* | (kā): *Netikék tuô saldžialiežuviu, jis visq laiką kūria nebútas istòrijas.*
7. sng. (kame) apsigyvenus naujoje vietoje, naujame bûste, daryti tinkamą gyventi, rengtis: *Kai kūrémés naujamè butè, nè bałdų neturéjome. Pradéjau pamažù kūrtis.*
8. šnek. greitai bégiti: *Kúriau kiek kójos nêšé. Kúrk namo!*

kurtíjei dkt. dgs. (1)

kurti žmonës: *Kurčiųjų mokyklà. Kino filmai kurtiesiems iř apië kurčiúosius. Režisiérius stàto spektaklius iř sù kurčiaisiais.*

kurtimas dkt. ppr. vns. (2)

→ kursti: *Pô insúlto prasidéjo kurtimas.*

kuřtinamai prv.

taip, kad kurtina, labai garsiai: *Kuřtinamai nuaidéjo griaustiniš. Kuřtinamai riaumódami viřš miesto skrido léktuvai. Tvárte kuřtinamai žviégé kiaułes.*

kuřtinimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kurtinti: *Garsiōs muzikos klaūsymas – savęs kuřtinimas.*

kurtinys¹ dkt. (3^b)

stambiausias miškų paukštis, kuris visai negirdi, kai šnypščia (*Tetrao urogallus*): *Prisiařtinti priě kurčinio gálima tik tadà, kai jis, iškélęs snápą aukštyn, tráukia tuoktuvu glesmę, kurią užbaigia šnypštimu. Kai kurtinys gleda méilés glesmę, jis tařsi apkursta. Lietuvojè kuřtinius medžioti draudžiama, jiē irašyti į Lietuvoš raudónąją knygą.*

kurtinys², kurtinė dkt. (3^b) šnek.

kas kurčias arba apykurtis: *Nesusikalbési sù tuô kuřtiniu. Nuô garsiōs muzikos visi kurtiniaiš paviršime.*

kurtiniukas dkt. (2)

kurtinių jauniklis: *Kurtiniukai miñta vabzdžiaiš, úogomis, lapéliais.*

kuřtinti, kuřtina, kuřtino **vksm.** (kā)

daryti kurčią: *Kuřtinami šuviai. Kuřtinantis juökas [riksmas]. Kuřtinanti tylà. Trenksmai kuřtino ausis.*

kurtinukas dkt. (2)

KURTINIUKAS: *Kai išsirita aštuoni–devyni kurtinukai, iš jų geriausiu átveju išáuga dù.*

kurtizanė dkt. (2)

seniau – turtingo aukštuomenės nario meilužė: *Merginà bùvo priverstà tapti kurtizanè. Añ skaiteiñ Onoré de Balzako knýgq „Kurtizanių spindesys iñ skuðdas“?*

kurtókas, kurtóka bdv. (1)

1. gana kurčias (1 r.): *Kalbančiosios telefonù bañas tóks garsùs, gál ji kurtóka? Senuté kurtóka, neišgiñs.*

2. gana kurčias (2 r.): *Jis kurtókas gyrimams [pastabóms].*

kurtùmas dkt. ppr. vns. (2)

labai silpna klausa arba visiškas jos nebuvinas, negaléjimas girdéti: *[gimtas [igýtas] kurtùmas. Kurtumo priežastys [päsekmës].*

kurtùs, kurtì bdv. (4)

1. KURCIAS 1: *Jiẽ yrà kuřtùs iñ nebýlùs.*

2. DUSLUS 1: *Kažkuř áidi kuřtùs žiñgsniai. Jì atsipéliko nuõ kurtaüs gruñstù bildešio iñ kařsta.*

Kurtuvénai dkt. dgs. (1)

miestelis Šiaulių rajono savivaldybëje: *Kurtuvénų regioninis parkas [dvåro sodýba]. Kurtuvénų apýlinkëse gyvënta jaū vélyvajame akmeñs ámžiuje. Kelì šimtaï stovykláutojù patrakuké iñ Kurtuvénus.*

kurúoti, kurúoja, kurávo vksm. (kä)

globoti, prižiūréti: *Jis kurávo kultúros, švietimo iñ mëno sritiš. Svařstomi tiẽ kláusimai, kuriuõs kurúoja komitetas. Jí kurávo mûsų kùrsq.*

Kuřzemé vns. dkt. (1)

KURSAS 2: *Kuřzemé yrà kultúrinis istòrinis regionas Látvijos vakaruosè. Kuřzeméje didžiáusi miestai – Liepója iñ Veñtspilis. Iñ Kuřzemę yrà daûg keliû iš Lietuvôs: iš Palangôs, Skuôdo, Mažeikij, Naujôsios Akménés.*

kuskùsas dkt. (2)

Šiaurës Afrikoje popularios kruopos, gaminamos iš manų kruopų; sin. kruopainiai: *Paprastaï kuskùso kruõpos bûna nedidelës. | patiekalas iš garuose virtu šių kruopų, tradiciškai patiekiamas su mësos, daržovių troškiniu: Bet kóks patiekalas, patiekiamas sù virtu kuskusù, iñgi vadînamas kuskusù. Dažniáusiai kuskùsq sudâro lékštéjè supiltos kuskùso kruõpos, añt kuriû sudedamà troškinta mësâ, žuviâ, daržovës.*

kùsti, kuñta, kùto vksm. (po ko)

stiprëti, taisytis, gautis: *Jis jaū kuñta pô ligôs. Paršeliai geriaû šeriamî kuñta.*

kušêté dkt. (2)

nedidelë sofa be atlošo, su kiek pakeltu galvûgaliu: *Kambario puošmenà – aksomù aptrauktà kušêté. Guléjau añt kušêtés pusiáu pritëmdytame kambarijè. Pagal individualiùs užsâkymus gaminame patogiàs iñ prâktiškas kušêtès.*

kuškêlis dkt. (2)

dem. kuškis: *Kuškêlis šiêno [melisû, vatôs].*

kùškis dkt. (2)

pluoštas, kuokštas: *Siûly [šiaudû] kùškis.*

kùšlas, kušlâ bdv. (4)

šnek. aklas, neprimatantis: *Kušlas sénis. Añ kušlâ, nematai, kàs gùli pô kójomis?*

kùšlius, kùšlē dkt. (2)

šnek. aklas ar neprimatantis žmogus: *Užsidék ākinius, kùšliau! Ī senātvę visái kùšlē pasidariaū.*

kùšteléjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kušteléti: *Kùšteléjimas ī aūsi.*

kùšteléti, kùštelē (kùšteléja), kùšteléjo vksm. (kā, apie kā, ī kā, kam)

kiek sušnibždēti, sukuždēti; sin. šnabžteléti, šnipšteléti: *Draūgē kùšteléjo mán apiē sāvo nelāimę. Pasileñkusi vaikui priē ausiēs mamā kažkā kùšteléjo.*

kuštulys dkt. (3^b)

KUŽDESYS: *Klausyti merginu kùštulio.*

kùtas dkt. (4)

papuošimas iš siūlų ar pan. audinio ar nérinio pakraščiuose; sin. spurgas: *Šālikas [skraištē, kilimas] sù kutaīs. Darýti kutūs. Rañkiné [bātai] sù odiniaiis kutaīs.*

kutāvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kutuoti¹: *Šāliko [kilimo] kutāvimas.*

küté dkt. (2)

nedidelis tvartas: *Vištās išleidau iš kütēs žvýro palēsti. Priē kütēs snáudžia šuniūkas. Katē žiēmą jisitaísé guôli šiltojē kütēje.*

kutēlis dkt. (2)

dem. kutas: *Júostų galuosè klaipédiëtés palikdavo trumpūs metmenūs kuteliūs. Añt šamāno kostiūmo daugybē virvēlių, kutēlių, mazgū.*

kutēnimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kutenti 1: *Mažylis pradējo reagúoti ī kutēnimą.* | prk.: *Gerkles kutēnimas. Pajutaū kutēnimą krūtinēje [nósye].*

2. sngr. → kutenti 2 (sngr.): *Vištų kutēnimasis smėlyje.*

kuténti, kutēna, kutēno vksm.

1. (kā, kuo) lengvai liesti (jautrias kūno vietas); sin. katuliuoti, kirkinti: *Padūs [šónus, pilvą]* kuténti. *Labiáusiai bijaū, kai kutēna pāžastis. Mergyté krykštē, tēcjo švelniai kutēnara smilga.* | prk.: *Šaltis kutēno nōsi [skrūostus]. Širdj kutēna nērimas. Nōsi kutēno keptū stīntų kvāpas.*

2. sngr. krapštinéties snapu; sin. kuistis: *Gañdras [žq̄sys] kutēnasi.*

Kútymai dkt. dgs. (1)

kaimas Šilalés rajone: *Kútymų bibliotèkoje výko velýkiné pópieté. Kútymuose XX ámžiaus pabaigojè dár bùvo išlikusi XIX ámžiaus sodýba.*

kutīmas dkt. ppr. vns. (2)

→ kusti: *Senùko kutīmas pō ligōs.*

kutinéjimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kutinéti 1: *Vaikas bijo pažastū kutinéjimo.*

2. → kutinéti 2: *Jautùkui patikdavo tarpūragés kutinéjimas.* | sngr.: *Beždžionelių [vištų] kutinéjimasis.*

kutinéti, kutinéja, kutinéjo vksm.

1. (kā) dažnai pamažu kutenti: *Kutinéti padūs [pāžastis].*

2. (kā, kuo, kam, už ko) krapštinéti (nagais, snapu, snukiu): *Kutinéti plùnksnas [káilij]. Kutinéti*

pláukus [gálvą] nagaĩs. Beždžiõnës aptvarè kutinéjo vienà kítq. Vaïkas glóstydavo paršiùkq, kutinédavo jám ùž ausytés. | sngr. (kä, kuo): Vištos snapaiši kutinéjasi plunksnas. Išlipusios iš vandeñs žäsys kutinéjos.

Kutiškiai dkt. dgs. (2)

kaimas Radviliškio rajono savivaldybëje: Tükstantis šeši šimtai penkiasdešimt šeštū mëtu vásarą tiës Kutìškiai švèdai sùmušé lietuvii sukilélius.

kùtrinti, kùtrina, kùtrino (kä) šnek.

smarkiai raginti, skubinti: Mamà kùtrina dùkrą greičiau deñgti stälq. Kiekviénqsyk jis kùtrindavo bičiùlį: „Eik į miestą, prasiblaškýk, pailsek“.

kutùkas dkt. (2)

dem. kutas: Auskarai sù kutùkais. Ištráukiamas vestuvii kvietimas sù kutukù. Jei augintinis gráužia kilimo kutukùs ar kañpq – dúokite jám žaidimų viñvę.

kutulys dkt. (3^b)

lengvas jautrių kuno vietų lietimas; sin. kutenimas: Sukelti kùtulij. Pasiùtiškai bijau kùtulio. Mûsų namuosè sù vaikų pykciu kovojama kùtuliu. | prk.: Jausti malonu kùtulij širdyjè.

kutúotas, kutúota bdv. (1)

su kutais: Kutúota skraisté [stáltiesé]. Kutúotas šalikas.

kutúoti¹, kutúoja, kutávo vksm. (kä)

daryti su kutais, kutuotą: Kutúoti skärq [megztini].

kutúoti², kutúoja, kutávo vksm. šnek.

- (kä) mušti, plakti: Dičkis kutúoja mažylj. Sesuô veřké výro kutúojama. | sngr.: Gaidžiai [žvirbliai] kutúojasi.
- (kä) smarkiai, godžiai valgyti, ésti; kirsti, kimšti: Kutúoja kaip keliàs dienàs nevalges. Vaikai úogas reñka, kutúoja. Pélés šiáodus kutúoja.

kùturiuoti, kùturiuoja, kùturiavo vksm. žem.

pamažu eiti; sin. kiütinti, dülinti: Kuř kùturiuoji? Nuléidęs gálvą sénis kùturiavo namo.

Kutùzovas dkt. vns. (1)

kaimas Kaliningrado srityje: Káimas pavadintas Kutùzovu põ Añtrojo pasaulinio káro. • plg. Klišiai.

kútvéla dkt. bendr. (1)

menk. susivélęs, apsileidęs žmogus ar gyvūnas: Jei iñ toliau búsi tokià kútvéla, niëkas sù tavimi nenoreñ draugáuti. Kóks čia kútvéla réplioja? Tàs tåvo šuô baisùs kútvéla.

Kuveïtas dkt. vns. (2)

1. ofic. **Kuveito Valstybë** valstybë Azijoje, Arabijos pusiasalio šiaurës rytuose, prie Persijos įlankos: Kuveitui didelius turtus nêša pâjamos iš nájlos. Kuveitè islâmq išpažista daugiau nei aštúoniasdešimt procençty gyvéntojų.

2. šios valstybës sostiné: Kuveito universitetas. Peñ Peñsijos įlankos kárq Kuveitq smařkiai apgriové Irako karinës pâjégos.

kuveitiëtis, kuveitiëté dkt. (2)

Kuveite gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus: Kuveitiëciai reñka naujq parlameñtq. Välandq trükës fejerveñkų iñ lâzerių šou džiugino nè visùs kuveitiëciùs.

kuveitietiškas, kuveitietiška bdv. (1)

1. būdingas ar priklausantis kuveitiečiams, jų kultūrai ar Kuveitui: *Kuveitietiška virtuvė [muzika]*.

2. Kuveite randamas, auginamas, pagamintas ir pan.: *Kuveitietiška nafta*.

kùzbezdīs dkt. (1)

šnek. PUMPOTAUKSLIS: *Vaikai miškè spárdo kùzdezdz̄ius. Iš kùzbezdz̄ių gaminami grýbų miltai.*

kùzé dkt. (2)

šnek. arklys (vaikų kalboje): *Nebijók kùzés, neijk̄qs. Ař nóni paglóstyti kùzé?*

kùzi jst. kartojant sakoma šaukiant arklį: *Kùzi, kùzi, kuziùkai, – ištiēsēs délnq šaukiù kumeliükq.*
Kùzi, kùzi, kùzi, eik̄š, dúosiu dúonos kriaükšli.

kùzis dkt. (2)

šnek. arklys (vaikų kalboje): *Vèsim kùzì káustyti. Mūsų kùzis nebaikštūs.*

kuziùkas dkt. (2)

šnek. arkliukas (vaikų kalboje): *Gražuôlis kuziùkas. Sù kuziukù važiúosim į tuřgū.*

kuždējimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kuždēti¹: *Namîškiai, priprâtę priē močiùtēs kuždējimo, nekreipia dēmesio į jōs žodžiūs. Priē ausiēs išgirdau švelnų kuždējimą.* | sngl.: *Siluètų nežiūriu, bët sâlés kampè girdžiù móterų kuždējimąsi.*

kuždesys dkt. (3^b) šnibždesys, kuždējimas: *Jis išgiřdo prislopintq kùždesj.* | prk.: *Širdžiū kuždesys. Ausis pasiekdavo pažistamų kuždesiai, kàd mës ilgai kartù negvénSIM.*

kuždēti¹, kùžda, kuždējo vksm. (kam, ką, į ką)

pašnibždomis sakyti, kalbèti; sin. šnibždēti, šnabždēti: *Kuždēti pâslapti draūgui į aūsi.* | sngl. (tarp ko): *Mergaités kùždasi tařp savës iř kikëna.*

kuždēti², kùžda, kuždējo vksm. (kame)

dideliu bûriu judèti; sin. knibždēti, vibždēti, kirbèti: *Déžutéje kuždējo krûvà kařkvabalių. Kûdroje kùžda bûožgalviai.*

kuždõm prv.

KUŽDOMIS: *Tókius dalykùs geriau pâsakok kuždõm, kàd kàs nenugiřstu.*

kuždomìs prv.

šnibždant, pašnibždomis: *Kalbétis [mełstis] kuždomìs. Jis mán kuždomìs padékójo [atsâké].*

Kužiai dkt. dgs. (4)

miestelis Šiaulių rajono savivaldybëje: *Kužiai rašytiniuose šaltiniuose minimi nuô XVII ámžiaus. Į Kužių mokýklą vaikai atvežami iř iš apliñkinių vietóvių. Prô Kužiùs eîna Šiaulių–Palangòs automobilių magistrâlé iř Šiaulių–Kretingòs geležinkelis.*

kvà išt.

kartojant vartojamas varlës kvakséjimui pamègdžioti: *Vařlës pô lietaušs kvâksi kvâ kvâ kvâ.*

kvadratas dkt. (2)

1. stačiakampis, kurio visos kraštinës yra lygios: *Kvadrato įstrižainé [plótas].*
2. skaičiaus antrasis laipsnis: *Pakélti skaičių kvadratū. Penki kvadratū yrà dvidešimt penki.*
3. šnek. kvadratinis metras: *Gyvêname penkiese dvýlikos kvadratū kambarėlyje.*

4. sportinis dviejų komandų aikštės žaidimas, kai stengiamasi kamuoliu išmušti kuo daugiau priešininkų komandos žaidėjų: *Kvadrāto varžybos. Kvadrātas, kaip iš kitų judrijeji žaidimai sū kāmuoliu, vaikų iš paauglių yrą labai megstamas. Per pértraukas žaidėme kvadrātq.*

kvadratēlis dkt. (2)

1. mažo kvadrato (1 r.) formos daiktas ar ženklas; sin. kvadratukas: *Akmeňs anglų telkiniai šiamė žemėlapyje pažymėti juodais kvadrateliiais. Šviesos ruoželis skvežiasi pro māžą kvadratelių aukštai dūryse.*
2. mažo kvadrato (1 r.) forma; sin. kvadratukas: *Põpieriaus lāpas subrāžytas kvadrateliais. Iš kartono iškiirkite mažus kvadratelius.*

kvadratinis, kvadratiné bdv. (1)

1. kvadrato (1 r.) formos: *Šešiolikos āry kvadratinis sklypas. Kvadratinis važdis turi kvadrato formas aīgā.*
2. antrojo laipsnio: *Kvadratiné lygtis. Kvadratiné šaknis.*

kvadratinis mētras

ploto matavimo vienetas, lygus plotui kvadrato, kurio kraštinės ilgis – (m^2): *Mūsų nāmo plotas – šimtas kvadratinių mētru (100 m^2).*

kvadratūkas dkt. (2)

1. mažo kvadrato (1 r.) formos daiktas ar ženklas; sin. kvadratēlis: *Iš daugybės spalvotų kvadratūkų sumegztos vilnōnės aītklodės.*
2. mažo kvadrato (1 r.) forma; sin. kvadratēlis: *Jis išsitrāukė iš kišenės ī mažytį kvadratūkų sulankstytą banknotą.*

kvadratūrā dkt. (2)

plotas kvadratiniais vienetais: *Mokēti mókesčius pagal būto kvadratūrą. Nedideleš kvadratūros būtas.*

kvadrienälė dkt. (2)

kas ketveri metai rengiama meno paroda: *Reñgti kvadrienalės. Dalyváuti tapýbos [skulptūros, šiuolaikinės dailės] kvadrienälėje.*

kvailai prv.

1. taip kaip kvailas, taip, kaip būdinga kvailiui, rodant intelekto ribotumą, menkumą: *Kvailai kalbēti [elgtis, pókštauti]. Taip pavadintas, jaučiausi kvailai. Kvailai atródyčiau, jei sténgčiausi bet kokia kaina likti postē. Ši kartą jis labai kvailai išsidavė.* | aukšt.: *Vyresnieji, užuot ródę pavyzdži mažyliams, elgiasi už juos kvailiai.* | aukšc.: *Kvailiáusiai pasijūtome.*
2. neapgalvojus, stokojant sveiko proto: *Leñgva kvailai išléisti piniagus. Taip kvailai įsigijaū akvāriumą.*
3. nevykusiai, nei šiaip, nei taip: *Taip kvailai susiklóstė gyvēimas [aplinskybės].* | aukšt.: *Nei gudriaū tū galī nugyvēti savo gyvēimą, nei kvailiai.* • ant. vykusiai, palankiai, gerai¹.

kvailas, kvailà bdv. (4)

1. turintis ribotą, menką intelektą; sin. kvaišas, paikas: *Dū bróliai būvo protinči, o trēčias kvailas (flk.). Aš nè tóks kvailas, kaip jūms atródo. Kvailas kaip āsilas [āvinas] (labai kvailas). Kvailas per visq pilvq (labai kvailas). Kvailas kaip bāto aūlas (labai kvailas).* | aukšt.: *Negi tū manė laikai kvailiesniū už savę? Jiē nè kvaliesniū už mūs. Mókytojai negāli vaikū laikyti kvaliesnēmis, žemesnēmis būtybēmis.* | aukšc.: *Kiekvienas, nèt iš kvailiáusias, tai suprās. Trečiāsis brólis, visū kvailiáusias, pāsakos pabaigojē tam pa visū protinčiáusiu.*
2. stokojantis racionalumo, sveiko proto: *Aš buvaū kvailà, kād sutikaū už tavēs ištekēti. Būtumei*

kvailas, jéi investúotumei į šiās ākcijas. **kvaila** bev.: Pérmainas stabdýti kvaila. | aukšt.: Nežinaū, ar kvailiaū tai ignoruoti, ar tám priešintis.

3. rodantis intelekto ribotumą, menkumą: Kvailas kláusimas [elgesys]. Kvaili juokai. Tù iř tåvo kvailos kačbos mán nusibódot. | aukšt.: Šiojè īmonėje nèt kvailiáusi generālinio dirèktoriaus sumānymai viešai liáupsinami. | léksto turinio, bukinantis: Pati kvailiáusia iš māno skaitytū knygų. | aukšt.: Mán jū pasirödymas vienas blankiáusiu, sakýčiau – kvailiáusias.

4. absurdas, sveiku protu nepaaiškinamas: Kvailas atsitiktinumas. | aukšt.: Mán nutiko dár kvailēsné istòrija. | aukšt.: Kvailiáusi káltinimai. Kvailiáusia situācija – nežinome, kaip elgtis. Jis negalejo sugalvoti jókio, nèt patiès kvailiáusio pasiáiškinimo. **kvaila** bev.: Bútu kvaila mižti dël gydytojų aplaidumo. | aukšt.: Ar gali bûti kvailiaū, nei däktarui ateiti į ligónio namūs tuō metu, kai jám jaū reikia kùnigo?

kvailéjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kvailéti: Juōs yrà apēmęs kvailéjimas.

kvailēlis, kvailēlė dkt. (2)

1. žmogus, kuris, kitu nuomone, keistai elgiasi ir todèl laikomas turinčiu ribotą, menką intelektą; sin. kvaišelis: Suvaidinti kvailēlij [kvailēlę]. Apšaūkti [apsimësti] kvaileliū [kvailelę]. Kiekviénas Lietuvos miestelis, o kažtais iř didesnis káimas turédavo sàvo kvailēli. Nejaūgi jiē mûs laiko naiviaiš kvailēliai?

2. sakoma švelniai įvardijant žmogų ar kreipiantis į žmogų, kuris stokoja sveiko proto: Kvailēli tū, kvailēli. Nièkas negali priveřsti tavęs tekéti, suprantí, kvailēle? Pasielgau kaip paskutiné kvailēlé.

kvailéti, kvailéja, kvailéjo vksm. (be ko)

darytis kvailiesniams, kvailam; sin. paiketi, kvaišeti, kluikti: Į senatvę dâžnas īma kvailéti. Móterys bë výru draugijos výsta, o výrai bë móteru – kvailéja.

kvailybé dkt. (1)

1. vns. kvailumas (1 r.): Kvailybé neturi ribų.
2. paikystė, kvailystė (1 r.): Krésti kvailybës. Nepridaryk kvailýbių.

kvañlinimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kvailinti: Žmoniū [visuomenës] kvañlinimas. Åš tai vadinù rinkéjų kvañlinimu.

kvañlinti, kvañlina, kvañlino vksm. (ka)

elgtis kaip su kvailu; sin. mulkinti: Nesiléisk kvañlinamas. Įmoné iř vél kvañlina klientus. | neig. (ko): Bebük pàts kvailas iř nekvañlink kitu.

kvailiójimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kvailioti: Pàtys paaugliai sàvo elgesi vadino kvailiójimu. Kvailiójimas kelyjè vaikinui kainävo gyvýbę. Mèsk kvailiójimus iř užsiimk rimità veiklą.

kvailiόti, kvailiόja, kvailiόjo vksm.

kvailai elgtis; sin. paikioti: Scènoje kvailiόjo klounai. Liáukis kvailiόjës, bük rimtësnis.

kvailiόtojas, kvailiόtoja dkt. (1)

kvailiojantis žmogus: Jauni kvailiόtojai. Kiëmsargis reñka kvailiόtojų pàliktas šiukšlës.

kvailýs, kvailē dkt. (4) menk.

1. menko, riboto intelekto žmogus; sin. kvaša, nenuovoka: Neieškók kvailiū! Tokiē vaizdaï tik kvailiáms lìinks minti. Nejmänoma sù tuō kvailiū [tà kvailē] giñčytis.
2. žmogus, stokojantis racionalumo, sveiko proto: Kóks buvaū kvailýs, kàd nepasinaudójau palankią próga! Tai kvailē, visùs pìnigus išléido naujiems balðams.

kvailystė dkt. (2)

1. kvailas poelgis ar pasakymas; **sin.** kvailumas, paikystė: *Išdarinéti kvailystës. Iř protinges žmogùs padäro kvailýscių. Kókią kvailystę tū pasake!*
2. **vns.** kvailumas (1 r.), kvailybė (2 r.): *Jaunysté – kvailysté. Beribé kvailysté. Kiek tū prarada į pēr sāvo kvailystę.*

kvailiukas, kvailiukė dkt. (2)

sakoma švelniai įvardijant žmogų ar kreipiantis į žmogų, kuris elgiasi neprotinai, stokoja sveiko proto; **sin.** kvailelis, kvailutis: *Neapsimësk kvailiukū. Ją visi laiké primityviā iř neišsilavinusia kvailiukė. Kodėl tū manęs vengi, kvailiuk?*

kvailokai prv.

→ kvailokas 1: *Jis kvailokai pasielgė. Mán tās pökštininkas kvailokai atródo.*

kvailokas, kvailóka bdv. (1)

1. gana kvailas (1 r.); **sin.** apykvailis: *Músų kaimýnas tóks kvailókas. Mán visà jū šeimýna pasiródë kvailóka.* **kvailóka** bev.: *Kvailóka taip elgtis.*
2. rodantis menkoką intelektą: *Kvailóka vėido išraiška. Kvailókas elgesys [kláusimas].*
3. gana absurdiškas, siek tiek prieštaraujantis logikai: *Isivéliau į kvailóką istorią. Patékome į kvailóką situacią.*

kvailūmas dkt. (2)

1. **ppr. vns.** → kvailas 1: *Kvailūmas neturi ribų. Kai kám skuřdas asocijúojasi sù silpnumu iř kvailumu. Kvailūmas iř pasipūtimas – neatskiriam draugai. Gáljis taip padaré iš kvailūmo?*
2. **ppr. vns.** → kvailas 2: *Televízijoje, jō nūomone, labiau matyti žurnalisto kvailūmas.*
3. **ppr. vns.** → kvailas 3: *Nà iř kláusimo kvailūmas! Tū nesuvóki sāvo pöelgio kvailūmo.*
4. **ppr. vns.** → kvailas 4: *Situacijs [káltinimy] kvailūmas.*
5. kvailas poelgis, pasakymas ir pan.; **sin.** kvailystė, kvailybė (1 r.): *Tai téra kaprizai, kvailūmai, fantazijs.*

kvailutis¹, kvailutė¹ bdv. (2)

turintis ribotą, menką intelektą: *Jis susipažino sù kvailutę lengvabudė blondinę. Tokià didelė iř tokià kvailutę püsseserė.*

kvailutis², kvailutė² dkt. (2)

1. žmogus, turintis ribotą, menką intelektą; **sin.** kvaišelis, kvailelis (1 r.): *Vienas žmogus turéjo sūnų, iř visi vadino jį kvailučiu (flk.). Nuėjo kvailutis pás sāvo senélę (flk.).*
2. sakoma švelniai įvardijant žmogų ar kreipiantis į žmogų, kuris elgiasi neprotinai, stokoja sveiko proto: *Neapsimësk kvailučiu. Ō aš, kvailutė, juo patikéjau. Jis vedžioja ją už nösies kaip paskutinę kvailutę. Mūdu turésime sūnų, kvailuti.*

kvaisti, kvaista, kvaito vksm. (nuo ko)

1. svaigti, suktis (apie galvą): *Nuō smilkalų [rūkalų, smalkių, degtinës] galvà kvaista. Sükantis [sùpantis] kvaista galvà.*
2. svaigti (apie žmogų): *Ji kvaito spoksodama į pavéikslą. Gyvà žmonių grandiné kvaito nuō patriötinių žödžių iř šüksnių. Šito suláukia tiē, kuriē kvaista nuō sāvo láimës.*

kváisa¹ dkt. bndr. (1)

menk. nenuovokus, menko proto žmogus; **sin.** vėpla, žioplys, kluika: *Tóks kváisa, niēko nesuprañta. Niēko tā kváisa neatsimena. Rytè jaū visas káimas žinójo apiẽ kváisų miestiečių nūotykius. Neapsimetinék kváisa.*

kvaišalas dkt. ppr. dgs. (3^b) šnek.

narkotinė medžiaga: *Vartoti kvaišalus. Prekýba kvaišalais. Narkotikų rinkoje – naujas mišti nėšantis kvaišalas. Jis įtariamas kvaišalų laikymu iš platinimu.*

kvaišas, kvaišà² bdv. (4)

1. kvailas, žioplas: *Jis nėtakas kvaišas, kaip vaidina. Dieve, kokią aš kvaišà! Iš kur jis turės pinigų, kvaišà moterišké!*

2. lėkšto turinio; sin. kvailas (3 r.): *Skaitinéti kvaišus žurnalus.*

kvaišejimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kvaišeti: *Senatvinis kvaišejimas.*

kvaišelis, kvaišelé dkt. (2)

dem. kvaiša: *Likti kvaišelio vietoje. Jis tik apsimeta, kad myli tavę, argi nesupranti, kvaišeli? Ta ideologija tik kvaišeliai galėjo tikėti.*

kvaišeti, kvaišeja, kvaišejo vksm.

darytis kvaišam; sin. kvailéti, kvaišti (1 r.): *I senatvę tetà ēmē kvaišeti.*

kvaišimas dkt. ppr. vns. (2)

1. → kvaišti 1: *Kvaišimas nuo skaudžių išgyvėnimų.*

2. → kvaišti 2: *Kvaišimas nuo alkoholio.*

kvaišinimas¹ dkt. ppr. vns. (1)

→ kvaišinti¹: *Žmonių kvaišinimo politika.*

kvaišinimas² dkt. ppr. vns. (1)

→ kvaišinti² 2: *Jaunimo kvaišinimas.* | sngr.: *Kvaišinimasis narkotikais.*

kvaišinimas³ dkt. ppr. vns. (1)

→ kvaišinti³: *Girtuoklio kvaišinimas namo.*

kvaišinti¹, kvaišina, kvaišino vksm. (ką)

elgtis kaip su kvaiša; sin. kvailinti, mulkinti: *Tu iprātęs kitus kvaišinti. Sūkčiai kvaišina naivuoliūs.*

kvaišinti², kvaišina, kvaišino vksm.

1. turėti ypatybę kelti kvaišulį, kvaitulį, svaigulį: *Kvaišinamosios amfetamino savybės.* | prk.: *Mėilė kvaišina. Vienatvė panaši į nuodingo áugalo kvapą: jis malonūs, bët kvaišina.* | (ką): *Šviežiū stintų kvapas žvejus kvaišina.*

2. (ką, kuo) svaiginti kvaišalais: *Kvaišinti jaunuoliūs alkoholiū [narkotikais].* | sngr. (kuo): *Jis greit iprāto kvaišintis narkotikais. Paaugliai kvaišinasi klijais [váistais].*

kvaišinti³, kvaišina, kvaišino vksm.

eiti kur nors lyg apdujus, apkvaitus; sin. kluikinti, žioplinti: *Sukrāpsto kókj litq iš kvaišina į aludę.*

kvaišiùkas, kvaišiùkė dkt. (2)

dem. kvaiša: *Tu manai, kad nėrimas iš kentėjimas – tai tas pats, mano kvaišiùk?*

kvaišteléjimas dkt. ppr. vns. (1), **kvaišteléjimas** (1)

→ kvaišteléti: *Dėl tō kvaišteléjimo jis dárbo nesusirañda.*

kvaišteléti, kvaišteli (kvaišteleja), kvaišteléjo vksm., **kvaišteléti, kvaišteli (kvaišteleja), kvaišteléjo** (nuo ko)

kiek pakvaišti; **sin.** kuoktelėti, kvanktelėti: *Výras kváíšteléjo nuõ alkohòlio. Turéjau tókią kiek kváištelejusią draūge.*

kvaišti, *kvaišta*, *kvaišo vksm.*

1. **(nuo ko)** darytis kvaišam (1 r.); **sin.** paikti, kvailėti, kluikti: *Jis kvaišta, nebežino, ką dārqs. Kvaišti žmogūs nuõ rūpesčiu.*
2. **(nuo ko)** darytis apsvaigusiam; **sin.** svaigtai: *Jaunimėlis kvaišta nuõ kvaišalų [narkotikų].*

kvaišulys dkt. ppr. vns. (3^b)

apkavaišimas, apsvaigimas; **sin.** kvaitulys, svaigulys: *Kvaišulj sùkeliantys grýbai. Nuõ tirštū dūmų àpémé kvaišulys.*

kvaišumas dkt. ppr. vns. (2)

→ kvaišas 1: *Niëkaip negalejau supràsti, kókiu bùdù jamè galéjo susidùrti gilùmas sù kvaišumù.*

kvaitimas dkt. ppr. vns. (2)

1. → kvaisti 1: *Galvõs kvaitimas nuõ pérvargimo.*
2. → kvaisti 2: *Merginos kvaitimas iš láimës.*

kvaítinamai prv.

svaiginamai, svaigiai: *Kvaítinamai kvepéjo iëvos. Kvaítinamai užé girià.*

kvaítinimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kvaitinti 1: *Kvaítinimo bùdai [priemonës].*

kvaítinti, *kvaítina*, *kvaítino vksm.*

1. **(kà)** daryti, kad kvaistų; **sin.** svaiginti: *Kvaítinanti mùzika. Nepàkeliamas kařtis kvaítino žmónes. Pùblikos démesys kařtais kvaítina labiau nei alkohòlis.*
2. **šnek.** eiti kur be tikslo: *Kuř kvaítini peř lietų?*

kvaitulys dkt. (3^b)

1. galvos kvaitimas, sukimas, svaigulys. *Nuõ käršcio jutaū stípru kvaítulj. Susijáudinus àpémé balsús kvaitulys.*
2. įkarštis, užsidegimas: *Kovõs kvaitulys. Jausmû kvaitulys.*
3. KAITULYS² 2: *Manýta, kàd aviû kvaitulys žmonéms nepavojingas.*

kvaituliúoti, *kvaituliúoja*, *kvaituliávo vksm. (po ko)*

truputj suktis, svaigti, kvaisti (apie galvą); **sin.** svaigiliuoti: *Põ ligõs galvà kvaituliúoja.*

kvakéjimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kvakéti 1: *Vištu kvakéjimas lizduosè.*
2. → kvakéti 2: *Iš tólo girdéjosi merginų kvakéjimas.*

kvakéti, *kvâka*, *kvakejø vksm.*

1. KVAKSÉTI 1: *Vištos kvâka.*
2. kvatoti, klegéti: *Kiemè kvakéjø bûryjs jaunuôliu.*

kvaklë dkt. (4)

prietaisas išgauti garsams, panašiems į varlès kvakséjimą: *Šamaï ežeruosè iř úpëse sù kvaklémis viliójami tik iš válties.*

kvaknójimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kvaknoti 1: *Vištu kvaknójimas aptvarè.*
2. → kvaknoti 2: *Merginų kvaknójimu užsikrété iř apliñkiniai.*

kvaknóti, *kvaknója, kvaknójo vksm.*

1. KVAKSÉTI 1: *Prilēsusios vištos kvaknójo.*
2. garsiai kvatoti; *sin* juoktis: *Išvýdė juōkdarius žiūrōvai ēmē kvaknóti.*

kvaksé dkt. (2) *šnek.*

1. kas kvaksi (apie varlę, perinčią vištą): *Gañdras išvaiké iš balōs kvaksès. Priplik grūdū kvakséms.*
2. apie daug kalbančią moterį: *Tà móteris dár didēsné kvaksé.*

kvakséjimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kvakséti 1: *Ánčių kvakséjimas ežerè. Kurāpkų kvakséjimas javuosè nutilo. Vištos pasitiñka šeiminiñkē darniù kvakséjimu.*
2. → kvakséti 3: *Moteriškių kvakséjimas.*

kvakséti, *kvaksi, kvakséjo vksm.*

1. (*kame*) leisti garsą su pertrūkiais (apie vištą, antį, varlę ir pan.); *sin*. kvarkti, kvakéti, kvarkséti: *Perēklé višta kvaksi. Vařlés balože kvaksi. Ántys kvaksédamos nukrypávo pri ī ūpés.*
2. dejuoti (apie ligotą žmogų): *Senutē bejegiškai kvakséjo.*
3. tuščiai ir daug plepēti: *Kaimýnés, suséduisos aňt suoliuko, nuo rýto kvaksi.*

kvákšé dkt. (2)

KVAKSÉ 1: *Štiš, kvákše nupešióta!*

kvákšt išt.

vartoamas kvailo, negudraus žmogaus įspūdžiui pavaizduoti; *sin*. kvankt: *Matýt, kàd jám kvákšt (trüksta proto).*

Kvāla Lumpūras dkt. vns. (2)

Malaizijos sostinė: *Kvāla Lampūras turi apiē kéturis milijonùs gyvéncojų. Kvāla Lampūre išvýstyta maisto, metalo apdirbimo, medienos, kaučiuko pramonė.*

kvalifikācija dkt. (1)

1. tikimo, pasirengimo kuriam nors darbui laipsnis: *Darbúotojų pasiskirstymas pagal kvalifikāciją. Aukštōs kvalifikācijos reikaláujantis dárbas. Nuolatiniam iř sistemingu darbúotojų kvalifikācijos kélímui bendróvēje skiriamas ypatingas démesys. Kvalifikācijos kelti bùvo siusti keli žmónës.*
2. profesija, specialybė: *Téisininko [pedagògo] kvalifikācija. Jis įgijo sraigta sparnio lakuño kvalifikāciją. Jai suteiktà buitiës darbų mókytojo kvalifikācija.*
3. pasirengimo pažymėjimas, įvertinimas: *Laiméti kvalifikāciją. Kártingo varžybose didelę reikšmę turi kvalifikācijos rezultātai.*

kvalifikācinis, kvalifikāciné bdv. (1)

susijęs su kvalifikacijos (1 r.) suteikimu ar įgijimu: *Kvalifikāciné komisijs. Kvalifikāciné kategòrija. Kvalifikācinis egzaminas. Kvalifikāciniai reikalavimai.*

kvalifikāvimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kvalifi kuoti 1: *Laikas prabili apiē mókytojų rengimo iř kvalifikāvimo problemàs.*
2. → kvalifi kuoti 2: *Nusikaltimų kvalifikāvimas pagal Baūdziamojo kòdeks stráipsnius. Šiे motývai iř aplinkybës netùri šakos nusikalstamòs veikòs kvalifikāvimui.*

kvalifikúotai prv.

- kvalifi kuotas 1: *Kvalifikúotai suteikti pirmajq pagálba.*

kvalifikúotas, kvalifikúota **bdv.** (1)

1. turintis specialų pasirengimą: *Kvalifikúotas darbininkas [specialistas]*.
2. atliekamas turint gerą kvalifikaciją: *Kvalifikúota konsultácia [gýdytojo pagálba]*.

kvalifikúoti, kvalifikúoja, kvalifikávo **vksm.**

1. (ka) nustatyti žmogaus tinkamumo, pasirengimo tam tikram darbui laipsnį: *Kvalifikúoti statýbininkus [pedagogüs]*.
2. (ka) priskirti pagal kokybę, sudétingumą ir kt. požymius kuriai nors klasei, kategorijai; sin. (i)vertinti: *Kvalifikúoti nusikaltimą [dárba]*.

kvánka **dkt. bendr.** (1)

menk. nenuovokus, menko proto, išsiblaškės žmogus; sin. vėpla, žioplys: *Tóji kvánka manė dár mókys! Remontą dārē tikri kvánkos – nesugebėjo nèt siénų išlýginti.*

kvañklini, kvañklina, kvañkline **vksm.** šnek.

eiti be atodairos, žioplínėjant; sin. kvaishinti, dvoklinti, žioplinti: *Kvañklina, nežiūri, kuñ eïna. Kuñ kvañklini, ař nematai, kàd čià lýsvé!*

kvanksóti, kvañkso, kvanksójo **vksm.** šnek. (ant ko, kame)

kur nors be darbo kurj laiką būti; sin. karksoti: *Vìsq dienq kvanksójau seniūnijoje, bét niëko negavaū. Kvañkso añt suoliuko suséde bedařbiai.*

kvánkt¹ išt.

kvailo, gudrumu nepasižyminčio žmogaus įspūdžiui pavaizduoti; sin. kvakšt: *Jei taip šnëka, jám tikrai kvánkt* (trüksta proto). *Tu jau visai kvankt?*

kvánkt² išt.

vartojoamas stipriam sudavimo ar atsitrenkimo į žemę su garsu įspūdžiui pavaizduoti; sin. kaukšt, taukšt: *Kvánkt sù knygà peř pakáuši*.

kvánkteléjimas **dkt. ppr. vns.** (1)

→ kvankteléti¹: *Čià nè kvailiójimas, ô leñgas kvánkteléjimas.*

kvánkteléti¹, kvánkteli (*kvánkteléja*), **kvánkteléjo** **vksm.**

kiek pakvaišti, pasimaišyti galvoje; sin. kvaisheléti, kuokteléti: *Savamôkslis astronòmas bùvo laikomas keistuoliù iř šiek tiek kvánkteléjusu. Kaip galéjai šítaip pasielgti, tù gál visái kvánkteléjai?*

kvánkteléti², kvánkteli (*kvánkteléja*), **kvánkteléjo** **vksm.** (kuo, į ka, per ka, kam)

kiek suduoti, sutrenkti; sin. kaukšteléti, taukšteléti, trinkteléti: *Kai kvánkteléjo lazdà jám peř pakáuši, tuoj nurimo. Válgydami vaikai susipešé iř kvánkteléjo vienas kitám į gálvą šáukštais.*

kvántas **dkt.** (1)

fiz. mažiausias nedalijamas energijos kiekis: *Eneñgijos [šviesõs, jüdesio] kvántas. Elektromagnètinio lauko [magnètinio srauto] kvántas.*

kvántinis, kvántiné **bdv.** (1)

fiz. susijęs su kvantais: *Kvántiniai reiškiniai. Kvántiné mechänika [elektronika, fizika]. Jaū kùriamas kvántinis kompiûteris.*

kväpas **dkt.** (4)

1. medžiagos ypatybė veikti uoslę: *Dùjų [kavõs] kväpas. Gélių [pušýno] kvapai. Stiprùs [silpnas] kväpas. Gaivùs [malonùs, saldùs, aitrus, specifinis] kväpas. Blôgas burnõs kväpas. Skleisti [sugérsti] kväpą. Šálinti nemalonius kvapus. Drabùžiai prisigérë virtùvës kvapu.* • plg. aromatas.

2. įkvepiamas ar iškvepiamas oras; **sin.** kvėpavimas: *Užėjus į kačbarį nėt kvāpą užémė [užgniaužę] nuo degtinės tvaiko.*

♦ **bė kvāpo** uždusės, skubėdamas: *Išsigañdusi, bė kvāpo jù nubégo pàs kaimynę. Bè kvāpo žleikiau į geležinkelio stotį.* **kvāpą atgauti** žr. atgauti. **kvāpą gaudyti** žr. gaudyti. **kvāpą gniaužti** žr. gniaužti. **kvāpą užgniaužę** žr. užgniaužti. **kvāpą užgniaužęs** (kam) žr. užgniaužti. **nė kvāpo** visai, visiškai (su neigiamais veiksmažodžiais): *Rinkos ekonòmikos pàs mûs dár nérà nė kvāpo, viškà valdo monopòlijos. Kàd tavës čià nė kvāpo nebeliktų [nebútų].* **paskutinį kvāpą išleisti** žr. išleisti. **pritrúkti kvāpo** žr. pritrūkti. **sulaikęs kvāpą** su dideliu nerimu, labai sunerimęs, susijaudinęs: *Sulaikę kvāpą visi láuké, kàs bùs toliau. Sulaikę kvāpą klaüsémés senélés sekamų pàsakų.*

kvapēlis dkt. (2)

1. menkas, silpnas kvapas: *Añt eglütés žibancios parafininés žvakutés atródo gražiai, bét jù skleidžiamas kvapēlis tóks silpnas, kàd priëš bičių vâško nektàraq jós bejégés.*

2. menk. nemalonus kvapas (1 r.): *Jis užúodé alkohòlio kvapēli, skliñdantį iš sodrių padažytu jós lúpu. Orè pasklido amoniáko kvapēlis.* | **prk.:** *Demagògijos [populizmo, korùpcijos] kvapēlis.*

♦ **nė kvapēlio** visiškai (su neigiamais veiksmažodžiais): *Itúžes mókinio tévas pagrasino, kàd labai greit jò, mókytojo, nė kvapēlio mokýkloje neliksiq. Panagrinéjé šià knygą jisitíkinsime, kàd antisemitizmo jojè nė kvapēlio nérà.* **sù kvapeliù** pavartojes alkoholinių gérimum: *Pasitáiko, kàd gâvę savaitgalio atóstogų kariai į dâlini grîžta sù kvapeliù. Policiai ji pagâvo vairúojantj sù kvapeliù.*

kvapiai prv.

skleidžiant malonų kvapą; **sin.** kvapniai: *Kvapiai žýdintis krúmas.*

kvapiklis dkt. (2)

medžiaga (ko) kvapui ar oro kvapui (kame) pagerinti: *Patalpù [skalbinių, automobilio] kvapiklis. Sintétiniai kvapikliai. Drégnos servetélés jaûtriai ódai bè kvapikliu.*

kvapìngas, kvapìnga bdv. (1)

labai kvapus ar su daugeliu malonių kvapų: *Kvapìngas iñ gaivùs miško óras.*

kvapingùmas dkt. ppr. vns. (2)

→ **kvapingas:** *Miško kvapingùmas.*

kvapìnimas dkt. ppr. vns. (1)

→ **kvapinti:** *Kepiniù kvapìnimas vanilè.*

kvapìnti, kvapìna, kvapìno vksm. (kà, kuo)

teikti malonaus kvapo (ppr. maistui): *Kvapieji pipìrai tiñka tróškiniui kvapìnti. Tòrto têslą kvapìna aromatiniais priédais.*

kvapniai prv.

skleidžiant malonų kvapą; **sin.** kvapniai: *Kvapniai žýdintys krúmai. Añt stalo kvapniai garavo kavà.*

kvapnùmas dkt. ppr. vns. (2)

→ **kvapnus:** *Výno skónis iñ kvapnùmas nuõ daûg ko priklaûso. Si gélè patráukia kvapnumù. Džiovínant pérkaitintos ajerų šákny prarañda vertę iñ kvapnùmq.*

kvapnùs, kvapnì bdv. (4)

skleidžiantis malonų kvapą; **sin.** kvapus, aromatingas: *Kvapnùs žiedas [peñsikas]. Kvapnùs kepsnýs [skiländis]. Kvapnì vonià. Kaiñ išságoti maistą šviéžią iñ kvapnù?* Kaimiečiai prisikráudavo pilnas dařzines kvapnaüs šiéno. Mégstu paskäninti këpinius kvapniais aromàtais. | **ivr.:** *Itrinti kúnq kvapniaisiais aliéjais.* | **aukšt.:** *Ridikéliai bùs kvapnesni, jéi aûgs šalià pipiñnés. Kàd slývų kôsé bûtu*

kvapnėsnė, jdedamž keli kauliukų branduoliai. | aukšt.: Šeštadienio pietūms kibinai būdavo skaniáusias iš kvapniáusias pātiekalas. Pāts geidžiamiáusias, pāts skaniáusias iš kvapniáusias mūsų grybas – baravýkas. kvapnù bev.: Móterys mēgsta gérsti tai, kās saldù iš kvapnù. | aukšt.: Kās gāli būti gražiau iš kvapniau už tīkrą eglūtę peř Kalédas.

kvapsnis, kvapsniēs dkt. mot. (4), **kvāpsnis** dkt. vyr. (2)

kvapas, aromatas: Véjas nēšé iš mūs laukų kvapsnis. Pādvelkē tūjų kvapsnimi. Pievos sužýdo, pakvipo visokiomis kvapsnimis. Kambaryje būvo jaūčiamas nemalonūs kvāpsnis. Kláidžiojau pō miestā, úosdamas gātvu, kiemū kvapsniūs.

kvapsnys dkt. (4)

KVAPSNIS: Mésōs [pādažo] kvapsnys. Ypatingas veñgriškojo výno kvapsnys.

kvapstýtis, kvāpstosi, kvāpstési vksm. sngr.

gaudyti kvapā; sin. kvēpčioti: Taip treñkē vyrūkui iš šónq, kād tās tīk kvāpstosi.

kvapū terāpija

alternatyviosios medicinos būdas, kai gydymo ar sveikatinimo tikslais naudojamos kvapiosios medžiagos: Nepamiškite, kād alerginé reākcija gāli atsirasti peř pirmāsias kvapū terāpijos seánso minutēs.

kvapūkas dkt. (2)

daiktas, skleidžiantis malonu kvapā: Automobilio pakabukas sù kvapukū. Malonaūs rōžių lapelių aromāto kvapuką gālite laikyti tařp rūbū, automobiliye ař rañkinēje. Gaminame vienetiniūs, unikaliūs automobilio kvapukūs.

kvapūmas dkt. ppr. vns. (2)

→ kvapus: Laukų kvapūmas. Jazminaí skiriasi žiedū kvapumū.

kvapūs, kvapi bdv. (4)

skleidžiantis malonu kvapā; sin. kvapnus: Kvapūs alývu [leukòniju] žiedai. Aviētēs iš žemuogēs labai kvāpios úogos. Māno kasdiénis rituālas – išgérsti kvapiōs rytmētinēs kavōs. | iyr.: Kvāpiosios mēđziagos. Kvapieji pipirai. | aukšt.: Jéi iš fáršq pridēsite lašinukų, jis būs kvapēsnis. Šviežiai užplikýta arbatā yrà visuomēt kvapēsné negū pastovējusi keliās vālandas. | aukšt.: Kvapiáusis pasāulyje smilkalai. Pāčios skaniáusios iš kvapiáusios – stambialāpēs arbātžolēs.

kvár išt.

kartojant vartojoamas varnos, varlēs, anties balsui pamēgdžioti: Kvár! Kvár! – sukvarkséjo ántis, iš visi ančiūkai susiriňko pō žaliaiš lāpais.

kvárcas dkt. (1)

blizgus, ppr. bespalvis mineralas, pagrindinē smēlio sudedamoji dalis: Smēlio diřvose výrauja kvárcas iš rūpios dalēlēs. Priē žálvario iš vārio puikiai dēra rōžinis kvárcas.

kvárcinis, kvárciné bdv. (1)

turintis kvarco: Kvárcinis smēlis. Kvárcinis stiklas. Kvárcinis gruñtas. Kvárcinis laikrodis.

kvárco lémpa

gydymui, dezinfekcijai vartojoama lempa, sudaryta iš kvarco stiklo vamzdelio su gyvsidabrio garais, pro kuriuos eidama elektros srovē skleidžia ultravioletinius spindulius: Váistai užtepami pakenktosè viêtose, jōs apšvitinamos kvárco lémpa. Daūgelyje ligóninių kvárco lémpomis dezinfekúojamos pātalpos.

kvarkimas dkt. ppr. vns. (2)

→ kvarkti 1: *Džiaugmės saulės šiluma, klaūsėmės paukščių čiulbėjimo, varlių kvarkimo.*

kvárkinti, *kvárkina*, *kvárkino* vksm.

1. (kā) daryti, kad kvarktų (1 r.): *Kvárkindamas vištās jis žirglioja per kiemą namo.*

2. (ka) šnek. muzikos instrumentu ar kokių įtaisu išgauti panašų į paukščių kvarkimo garsą: *Armóniką kvárkinti.*

3. (kuo) išgaunant panašų į paukščių kvarkimo garsą groti, griežti (ppr. prastai): *Jis mégsta armónika kvárkinti.*

kvarklýs, kvarklě dkt. (4)

kas kvarkia (ppr. apie varlę, varną ir kt.): *Vakariniai kvarklių koncežtai.*

kvarkséjimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kvarkséti 1: *Tai vienamė, tai kitamė kanalo galė giřdisi varlių kvarkséjimas. Lydimi gagėjimo, kvarkséjimo iš lojimo pasùkome klúono liňk.*

2. šnek. → kvarkséti 2: *Jaunuolis klaūsēsi nuobodaūs moteriškés kvarkséjimo.*

kvarkséti, *kvárksi*, *kvarkséjo* vksm.

1. (kame) pamažu kvarkti, kurkti (apie varną, vištą, antį, varlę): *Tvenkinyje kvarkséjo ántys. Drégnuosè arimuoose strakséjo, kvarkséjo iš pësési dël sliekų várnos.*

2. šnek. stačiai, piktai kalbęti, bambeti: *Atsisédusi šalià manęs, kaimyné pradéjo kvarkséti apiẽ láiptinés remontą.*

kvárkt išt.

vartojoamas sukvarkimui pamégdžioti: *Kvárkt vienà varlē, kvárkt kità.*

kvárkteléjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kvarkteléti: *Išgirdau praskrendančios várnos kvárkteléjimą.*

kvárkteléti, *kvárkteli* (*kvárkteléja*), *kvárkteléjo* vksm.

kiek sukvarkti, sukvarkséti; sin. kurkteléti: *Varlē [ántis, várna] kvárkteléjo iš nutilo.*

kvařkti, *kvařkia*, *kvařké* vksm.

1. (kame) kurkti, kvarkséti (apie varlę, antį, varną, vištą): *Tvenkinyje ántys kvařkia. Väkar várnos labai kvařké. Jéi varlés kvařkia, sáko, bùs lietaūs.*

2. KVERKSTI 1: *Vištà kvařkia, sodinkit añt kiaušinių.*

kvaršimas dkt. ppr. vns. (2)

→ kvaršti: *Galvōs kvaršimas nuo rūpesčių.*

kváršinimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kvaršinti: *Mán anksčiaū atródė, kàd ekonòmikos kláusimai nuobodūs, neverti galvōs kváršinimo.*

kváršinti, *kváršina*, *kváršino* vksm. (kā, kuo, su kuo)

neduoti ramybės, varginti, ikyréti primygtnai ko prašant, klausinéjant ir pan.: *Àš juōs kváršinu iš kváršinu (sù) tuo pačiu reikalu [kláusimu].* | neig. (ko, su kuo): *Daugiaū tavęs nekváršinsiu sù sàvo bédomis.*

♦ **gálvą kváršinti** 1. (kam, kuo) neduoti ramybės, varginti, ikyréti (ppr. primygtnai ko klausinéjant, prašant ir pan.): *Tù mán tuō reikalu daugiaū galvōs nekváršink.* 2. (kuo, ko, dël ko) įtemptai galvoti, svarstyti; sin. rūpintis: *Tokiai niékais [dël tokių niékų] neveřta galvōs kváršinti.*

kváršintojas, kváršintoja dkt. (1)

žmogus, kuris ką kvaršina: *Tù kváršini iř kváršini manè – tikras kváršintojas.*

kvařsti, kvařta, kvařšo, kváršti, kváršta, kváršo vksm. (nuo ko)

silpti (apie protą, galvą): *Galvà [prötas] kvařta nuo rūpesčių [nuo minčių].*

kvárta dkt. (1) muz.

1. intervalas, apimantis keturis gamos laipsnius: *Grynóji kvárta.*

2. ketvirtasis gamos laipsnis: *Dažniáusiai kvárta pasitáiko tařp peñkojo iř pírmojo gāmos laipsnių minöriniuose iř mažöriniuose trigarsiuose.*

kvartālas dkt. (2)

1. miesto dalis, kurią riboja kelios (ppr. keturios) gatvės: *Prabangùs gyvěnamujų namų kvartālas. Lūsný kvartālai. Fírma státo individualiùs namùs, namų kvartalùs. Ši miesto kvartālą gálima vadinti bánkų miesteliù.* | tam tikru aspektu apibüdinama miesto dalis: *Prostitùcių kvartālas. Miesto senāmiestis iř ceñtras galéty tapti pasilinksminimų kvartalù. Raudonýjų žibiňtų kvartālas* (miesto dalis, kur sukonzentruoti viešnamiai). | atstumas, kurį sudaro vienos gatvių ribojamos miesto dalies ilgis: *Poliklinika yrà už trijų kvartalų nuo māno namų. Sudùžusio léktuvò variéklio dalis nukrito priẽ degalinés, o kitos nulolaužos – už kelių kvartalų. Téko paéjeti dù kvartalùs.*

2. miško plotas, kurį riboja proskynos ar keliai: *Šiós girininkijos teritòrija suskirstyta į devýniasdešimt šešis kvartalùs. Kvartālais suskirstytame miškè lengviaū orientuotis.*

kvartālinis, kvartāliné bdv. (1)

1. atliekamas kvartalais (1 r.): *Kvartāliné gyvěnamujų namų renovācija.*

2. aptarnaujantis kvartalą (1 r.): *Kvartālinés katilinés.*

3. žymintis ar ribojantis kvartalą (1 r.): *Kvartālinés gâtvés.*

4. žymintis ar ribojantis kvartalą (2 r.): *Kvartāliné linija. Kvartāliniai stupai. Kvartālinés prósckynos.*

kvartaliukas dkt. (2)

dem. kvartalas 1: *Individualiùs gyvěnamujų namų kvartaliukas. Pardúodamas nāmas jaukiamè kvartaliukè.*

kvartèras dkt. (2)

Žemës geologinës istorijos šiuolaikinis periodas: *Sù kvartèro laikotarpiu susijusi žmogaūs atsiradimo istorija. Kvartèro žemýny aplédéjimai kartójosí kelis kartùs. Kvarterè išryškéjo klimato júostų kontrastiškumas.* | per tą laikotarpi susidariusių uolienų visuma: *Kvartèro sistemos nûogulos deñgia visq Lietuvôs paviršių.*

kvartètas dkt. (2)

1. keturių atlikéjų ansamblis: *Fortepijönnis [džiäzo] kvartètas. Kûrinys dvíem stýginių kvartètam iř trimitui.*

2. muzikos kûrinys arba jo dalis keturiems atlikéjams: *Šis kvartètas yrà vienas nuostabiáusių iř tragiškiáusių Józefo Háidno kûrinių. Koncertè bùvo átlikitas kvartètas iř kéllos liáudies dainos chòrui.*

kvartètinis, kvartètiné bdv. (1)

bûdingas kvarteto (1 r.) atlikimui: *Žinoma, kvartètinio skañbesio ýtaigos galià menkèsné nei orkèstrinio. Dažniáusiai atliékamas šiõ kûriniø kvartètinis variántas.*

kvatójimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kvatoti: *Nesuvalðomas kvatójimas.* | sngl.: *Mán nuo kvatójimosi nèt pilvq [žándus] skaudéjo.*

kvatōklis, kvatōklė dkt. (2)

kas vis juokiasi, kvatoja, yra linksmas: *Būrēlis kvatōklių merginų. Jis iš prigimtičių kvatōklė. Kās iš vaiko išaugs – surūgėlis ar gerašiūdis kvatōklis, priklauso iš nuo tėvų.*

kvatotí, kvatója, kvatójo vksm.

balsu juoktis: Visi ēmė [spratruko, prapliūpo] kvatotí. | **sng.**: Visà kompānija gařsiai kvatójosi. Jūs dár nè taip kvatotumétés, jéi pasakyčiau, kodēl àš sù skirtingais bātais.

Kvebèkas dkt. (2)

1. provincija Kanados rytuose: *Kvebekè gyvēna daūg pracūzakalbių. Didžiausias Kvebeko miestas – Monreālis.*
2. miestas Kanados rytuose, Kvebeko provincijoje: *Kvebeko úostas. Kvebekè veikia daūg spòrto ceñtry.*

kvebekiētis, kvebekiētē dkt. (2)

1. Kvebeke (1 r.) gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus: *Dalis kvebekiēcių siekia atsiskirti nuo Kanādos.*
2. Kvebeke (2 r.) gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus: *Vakarė gātvės, kavinės būs pilnos kvebekiēcių, staliukai nukrauti šaltais gérimais.*

Kveciai dkt. dgs. (4)

kaimas Kretingos rajono savivaldybėje: *Kvecių sēnosios kāpinės [pilkapýnas]. Kveciai pirmą kažta rašytiniuose šaltiniuose paminėti tūkstantis penki šimtais šešiasdešimt šeštais mētais.*

Kvedariškis dkt. vns. (2)

kaimas Biržų rajono savivaldybėje: *Kvedariškio sēntikių ceřkvė. Kvedariškis – rūsų sēntikių bendruomenės kaimas, kažkadā vadintas Fiodoriškiu.*

Kvédarna dkt. vns. (1)

miestelis Šilalės rajono savivaldybėje: *Kvédarnos vařdo kilmė nérà áiški. Kvédarnos herbè pavaizdúotas šv. Kazimieras.*

kvédarniškis, kvédarniškė dkt. (2)

Kvédarnoje ar jos apylinkėse gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus: *Kvédarniškiai kūria skaitmeninį pásakojimą apiē sàvo giñtajį miesteli. Varžýbose sékmë lydėjo kvédarniškiūs.*

kvékšlys, kvékšlē dkt. (4)

kas kvékšcia; **sin.** réksnys: *Tõ kvékšlio nenumaldýsi.*

kvéksti, kvékščia, kvéksté vksm.

1. šaižiai rėkti (apie paukščius): *Skráidžiodama nuo mèdžio priẽ mèdžio kvéksté volunge. Visi viëtiniai kékstai kažkā pamégdžioja: dažniáusiai šaūkia kaip súopiai, kniaūkia kaip katinai ar kvékšcia lág šárkos.*
2. virkčioti, inksti: *Kûdikis vòs gímęs ìma kvéksti. Negaliu vaiko numaldýti – kvékšcia iš kvékšcia.*

kvékstimas dkt. ppr. vns. (2)

1. → kvéksti 1: *Volungės kvékstimas pranašáuja lietu.*
2. → kvéksti 2: *Tóks vaiko kvékstimas, kàd negali apsiklausýti.*

kvempimasis dkt. sngr. ppr. vns. (1)

→ kvemptis: *Mókinio kvempimasis priẽ knýgos.*

kveñptis, kveñpiasi, kveñpési vksm. sngr. (ant ko)

ant ko nors lenktis, remtis, kniaubtis: *Kveñptis kám añt petiēs. Kveñpkis labiaū añt lékštēs – nesitaškys.*

kveñkšti, kveñkšcia, kveñkštē vksm.

1. KRENKSTI: *Sušalai, dabař kvenkšti. Nuõ pavāsario šītaip kvenkšciaū.*

2. sunkiai, su švilpesiu kvépuoti; sin. šnopuoti, švankšti: *Senēlis eīna kveñkšdamas. Turbút plaūčiai nesveiki, kād taip kvenkšti.*

kvenkštīmas dkt. ppr. vns. (2)

1. → kvenkšti 1: *Tāvo kvenkštīmas nedúoda ramybēs.*

2. → kvenkšti 2: *Jō kvenkštīmas iš toli girdēti.*

kvepalai dkt. dgs. (3^b)

malonaus kvapo skystis, kuriuo šlakstomas kūnas, kad kvepētu: *Pasikvēpink kvepalaiš. Gavaū dovanū brangiū kvepalū buteliūkq. Kuriuōs kvēpalus riñktis – puřškiamus ař tēpamus?*

kvēpāvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kvépuoti: *Taisyklingas [pasunkējēs, sunkūs] kvēpāvimas. Atlīkti [darýti] dirbtinj kvēpāvimq. Viršutiniai [apatiniai] kvēpāvimo takai (anat.). Kvēpāvimo pratīmai. Kvēpāvimo òrganai – nosis, gérklos, trachēja, brònchai, plaūčiai (anat.). Žmõgi miēgant kvēpāvimas sulētēja.*

kvēpčiojimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kvēpčioti: *Jam kalbant girdējos keistas kvēpčiojimas.*

kvēpčioti, kvēpčioja, kvēpčiojo vksm.

kvépuojant gaudyti orā: *Kvēpčioti pailsus. Iš ēžero ištrāuktas skenduôlis vōs kvēpčiojo.*

kvepéjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kvepēti 1: *Liepū [dúonos] kvepéjimas.*

kvepēti, kvēpia, kvepējo vksm.

1. (kuo, kame) dvelkti maloniu kvapu: *Virtùvēje kvepējo pomidòry sriubā [keptomis bùlvémis]. Šaliā manēs stóvinčios pōnios gardžiai kvepējo.* | turēti kieno kvapą: *Šiē namai kvēpia pušū sakais.*

2. (kuo) grēsti, liudyt, kad īvyks kas negero: *Kvepējo bankrotū. Automobilių pirkimas kvēpia skandalū.*

♦ **pāraku kvepēti** grēsti karu: *Čià jaū, kaip sākoma, pāraku kvēpia.*

kvēpýba dkt. (1)

LIEKNINAMASIS KVÉPAVIMAS: *Padáilinti kúno fórmas gālima iř užsūmant kvēpýba.*

kvēpíklis dkt. (2)

1. medžiaga, suteikianti kvapą: *Kúno [óro] kvēpíklis.*

2. ītisas patalpoms kvēpinti: *Automobilio kvēpíklis.*

kvēpimas dkt. ppr. vns. (2), **kvēpimasis** sngr. (1)

1. → kvēpti 1: *Ligónio kvēpimas tam̄pa vis lengvēsnis. Koncentrúokite dēmesi ī sāvo kvēpimq.*

2. → kvēpti 2: *Mokiniai dékójo áuklétojui už kvēpimq pažinti Lietuvą.*

3. sngr. → kvēpti 3 (sngr.): *Kavōs pupēlių kvēpimasis atviramē indē.*

kvēpinimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kvepinti: *Kvapūsis aliējus namū kvēpinimui.* | sngr.: *Rañkų riešū kvēpinimasis kvepalaiš.*

kvépinimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kvépinti 2: *Patalpū kvépinimas óro gaivikliù. Projektúojame iř montúojame kvépinimo īrangą.* | sngr.: *Ekologiškas kvépinimosi būdas.*

kvépinti, kvépina, kvépino vksm. (kā, kuo)

šlakstytí kvepalais, daryti, kad kvepétų; sin. kvépinti 2: *Namūs [drabužiūs] kvépinti.* | sngr. (kuo): *Kokiaiš kvepalaičiūs tū kvépiniesi?*

kvépinti, kvépina, kvépino vksm.

1. (kā) uostí kvapą; sin. uostyti: *Jazminūs [lelijas] kvépinti.*

2. (kā, kuo) šlakstytí kvepalais: *Pláukus [drabužiūs] kvépinti kvepalais.* | sngr. (kuo): *Ji kvépinasi tik brangiai kvepalais.*

kvépseti, kvépsi, kvépsėjo vksm.

KVÉPCIOTI: *Senėlis guli pāslikas lóvoje iř suñkiai kvépsi. Výras tik kvépsi, neištaria nė žodžio.*

kvépti išt.

vartoamas kvéptelėjimui, įkvépimui pavaizduoti: *Kvépt patrakė ligónis plaūčias.*

kvéptelėjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kvéptelėti 1: *Kiekvienas judesys iř kvéptelėjimas sukeldavo skaūsmą.*

kvéptelėti, kvépteli (kvéptelėja), kvéptelėjo vksm.

1. (ko) kiek įkvépti, įtraukti į plaučius oro: *Šuō kēletą kařtų kvéptelėjo gaivaūs óro iř nusičiáudėjo. Kaimynas kvéptelėjo týro óro balkonę, išpešė paskutinį dūmą iř sviedė núorūką.* Kvéptelėjusi kenksmingų mėdžiagų pareigūnė ēmė svaigti.

2. kiek pailsēti, atgauti kvapą, atsikvēpti: *Ji valandėlę kvéptelėjo iř vėl prašnėko ramiū balsū. Tegù truputį kvéptelėja arkliai, čia sunkūs kēliai.*

3. (i kā, ko) pūstelėti, dvelktelėti: *Ji kvéptelėjo į rankas šiltó óro. Jis kvéptelėjo į mikrofona.* bandýdamas, ař šis ijungtas. | (kuo, kame) prk.: *Vasariui vėjui papūtus, laūkas kvéptelėjo paskutinę dienos šiluma. Kiemėlyje kvéptelėjo taip išsiūltu visū pavasariu.*

Truputį kvéptelėjo savanaudiškumū.

kvépti, kvépia, kvépé vksm.

1. (kā, kam, kame, į kā) trauktí į plaučius arba leisti iš plaučių (orą): *Žuvys kvépia deguoni* vandenye. *Malonū kvépti jūros kvāpą. Kám kvepi tiésiai mán į vėidą?*

2. (kā, kam) žadinti, skatinti (jausmą, protą, norą kā veikti ir pan.): *Kvépti kám vilti [drāsq]. Geros knygos kvépia nórą pažinti pasauli.* Mókytojas kvépé mélę giūtajai kalbai. *Kilnūs uždaviniai ji kvépé didiems darbams [daug dirbtij].*

3. sngr. netekti būdingo kvapo, stiprumo; sin. vadėtis, stelbtis: *Alūs baigia kvéptis. Neužkimštas výnas kvépiasi.*

kvépūoti, kvépúoja, kvépávo vksm. (kuo, pro kā, per kā)

īkvépti ir iškvépti; sin. alsuoti: *Kvépúojoj gerklė [trachéja] (anat).* Suñkiai [lengvai] kvépūoti. Kvépavaū pilna krūtinė. *Giliai kvépúokite prō [per] nosis [būrną].* | (kuo) imti organizmui deguoni iš išorës: *Kambaryje tvankū, nérà kuō kvépūoti.*

kverksti, kverkšcia, kverkštė vksm.

1. kvaksēti taisantis peréti: *Vištos pradėjo kverksti, kiaušinių nebèdeda.*

2. verkšlenti, zirzti: *Vaikas kverkšcia, gál sežga?*

3. sirginēti, sirguliuoti: *Senūkas pašalo kójas iř kverkšcia. Kai tik žiemà, tai aš iř kverkšciu.*

kverkštīmas dkt. ppr. vns. (2)

1. → kverkšti 1: *Vištos kverkštīmas.*
2. → kverkšti 2: *Igrisai tuō sāvo kverkštīmū.*

kvēša¹ dkt. bendr. (1)

kvēšas žmogus; sin. kvaiša, kluika: *Tù esī patiklī kvēša! Jūk sākē gýdytojas tám kvēšai neválgysi riebaūs maisto.*

kvēšas, kvēša² bdv. (3)

kvaišas, kvalias: *Nēgi tokiē kvēši ēsate, kād šīto nesuprañtate?*

kvēšinti, kvēšina, kvēšino vksm. (per kā) šnek.

eiti, vaikščioti nerangiai, lyg apdujus; sin. kluikinti: *Kās teñ kvēšina peř laūkq? Kuř kvēšini?*

kvēštelējimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kvēštelēti: *Len̄gas kvēštelējimas nuō narkotikų.*

kvēštelēti, kvēšteli (kvēšteleja), kvēštelējo vksm.

KVAISTELĒTI: *Sēnis visái kvēštelējo - žiēmą bāsas pō kiēmą váikščioja.*

Kvetkai dkt. dgs. (4)

kaimas Biržų rajono savivaldybėje: *Peř Kvetkūs tēka Nemunēlis. Nuō Kvetkū iki sienos sū Lātvija tīk trys kilomētrai. Kvetkuosē yrā mokyklā, bibliotekā, pāštas.*

kvi išt.

varto jamas aukštam, plonam paršelio sucypimui pamēgdžioti: *Sótūs paršiükai kvi kvi kviknója.*

kvŷ išt.

varto jamas aukštam, ilgam paršelio žviegimui pamēgdžioti: *Pařsai kvŷ kvŷ rēkia.*

kviečiai dkt. dgs. (4)

kiečio java grūdai, iš kurių miltų kepamas pyragas, balta duona ir kt.: *Daiginti kviečiai.*

♦ **kaip už kviečiūs** daug, brangiai (ima, lupa): *Lūpa [ima] kaip už kviečiūs.*

kviečiáuti, kviečiáuja, kviečiávo vksm. (kame)

lesti kviečius: *Ūkininko laukuosē kviečiáuja balañdziai.*

kviēsdinti, kviēsdina, kviēsdino vksm. (kā, į kā)

rūpintis, liepti, prašyti, kad kas kvestų: *Karālius kviēsdino didikūs ī puōtq. | sngr. (kā, ko, į kā): Kviēsdintis svečiū. Kviēsdinamés jī ī svečiūs.*

kviesliáuti, kviesliáuja, kviesliávo vksm. (kame) etnogr.

būti vestuviu kviesliu: *Jis kviesliáudavo vestūvēse.*

kviesliāvimas dkt. ppr. vns. (1)

etnogr. → kviesliauti: *Kviesliāvimo paprotys.*

kvieslýs, kvieslē dkt. (4)

1. etnogr. asmuo, kviečiantis svečius ī vestuves: *Kviēslio lazda [orācija]. Jaunōsios pūsēs kviesliai važiuoja ī jaunikio namūs. Žvejū káimuose priēš vestuvēs eidavo dvi merginos kviēslēs sū baltomis sképetomis rañkose iř vainikais aňt galvū.*

2. kvietėjas, šauklys: *Šveñtēs kviesliai kviēcia ī šveñtę. Šiañdien parodōs kviesliai dalys kvietimūs ī pārodq. Politika nesidōmime, nepáisome jokių politinių kvieslių šauksmo.*

kviēsti, kviēčia, kviētē vksm.

1. (kā, ī kā, pas kā, prie ko, ko) vadinti, prašyti, raginti, kad ateitū, atvyktu ar eitū kur kartu: *Kviečiū visūs priē stālo [ī viđu]. Kviečiū tavē pietū [puodēlio kavōs]. Kviečiū jūs ī dvīkovā. Manē kviētē ī svečiūs [ī talķā, ī vestuvēs]. Kviēčia mūs pās gīmines. Vaikinas kviētē jā šókti [šōkio].* | sngr. (ko, per ka): *Peř ūventēs kviēčiamēs svečiū.* | sngr. neig. (ko): *Jiē seniai vienī kitū nebesikvīēcia.*

2. (kā, ī kā) liepti atvykti: *Manē kviēčia ī teismo pōsēdī. Brōli kviēčia ī policijā [ī teismā]. Jūs kviēčia viřininkas.*

3. (kā, ī kā, ko) vadinti, raginti, prašyti turint tam tikrā tikslā: *Kviēčiame visūs ī rinkimūs. Žmónes kviētē aktyviai dalyvauti refereñdume. Kviēčiame dalyvauti žaidimē [lotērijoje]. Vaikas seřga, reikia kviēsti gýdytojā. Žurnalīstai kviēčia politikus ātviro pókalbio [ī ātvirā pókalbi]. Jūs kviēčiam ī romantiškā vakariēnē [romantiškos vakariēnēs].* | sngr. (kā): *Kviētēsi gýdytojā [greitājā pagálbā, kūnigā].*

4. (kā, kuo, ī kā) vadinti, prašyti, kad taptu, pabūtu kuo: *Žinaū tā lēidinj, manē kviētē redāktoriumi. Kviēčia manē ī pāmerges, brōli – piršliu.*

♦ **kviēsti aňt kilimēlio** reikalauti ateiti pasiaiškinti: *Būs blogāi, dirēktorius kviēčia manē aňt kilimēlio.* **kviēsti aňt kiliimo** reikalauti ateiti pasiaiškinti: *Jei nejvýkdysiu mētinio plāno, skýriaus vadovē kviēs aňt kiliimo.*

kviestīnis¹, kviestīnē¹ bdv. (2)

1. pakviestas dalyvauti, daryti pranešimā ir pan.: *Kviestīnīai konfereñcijos pranešējai. ī kino ceñtro atidārymā susiriňko margā kviestīnē pùblika. Tai kviestīnio režisiëriaus kùrtas spektāklis.*

2. toks, kuriame dalyvauja pakviesti asmenys: *Kviestīnē vakariēnē. Kviestīnis póbūvis.*

kviestīnis², kviestīnē² dkt. (2)

teis. kviestas stebēti liudytojas: *ī teismā šaukiāmī kviestīnīai gāli reikalāuti, kād būtu atlýgintos išlaidos, susijusios sū jū atvykimū.*

kviētējas, kviētēja dkt. (1)

žmogus, kuris kviēčia (3 r.): *Pātys kviētējai renginyjē nedalyvāvo. Notāro keliōnēs išlaidas apmóka kviētējai.*

kviētēliai dkt. dgs. (2)

etnogr. Kūčių patiekalas iš daigintu kviēčių grūdu: *Kviētēliai sū aguõnpieniu.*

kviētēiena dkt. (1)

dirva, kur augo kviēčiai: *Ariaū kviētēnā. Kviētēnoje čiřské žvīrbliai.*

kviētīmas dkt. (2), **kviētīmasis** sngr. (1)

1. ppr. vns. → kvesti 1: *Kviētīmas priē stālo [ī viđu]. Kviētīmas paviešēti [pasivečiūoti].* | sngr.: *Kviētīmasis pās savē [ī namūs].*

2. ppr. vns. → kvesti 2: *Kviētīmas pās dirēktoriū [ī teismā].*

3. ppr. vns. → kvesti 3: *Kviētīmas aktyviai dalyvauti rinkimuose [refereñdume].*

4. ppr. vns. → kvesti 4: *Kiek pasvařsciusi kviētīmā priēmīau ī sutikaū vadovauti skýriui.*

5. kviēčiamasis pranešimas: *Teātro [šeñeñtēs, konfereñcijos, suvažiāvimo] kviētīmas. Gavaū kviētīmā ī konceñtā [ī susitikīmā sū deputatū]. Kviētīmūs išsiuntinēs sekretōrē. Jējīmas tīk pagāl kviētīmūs [sū kviētīmās].*

kviētējīmas dkt. (1)

→ kviētēti: *Ikýrūs kviētējīmai.*

kviētēti, kviētēja, kviētējo vksm. (kā, kur) (kā, ī kā, ko)

ne kartā kvesti, vadinti: *Kviētēti svečiūs. Jīs ēmē manē pasitikinēti pō dárbo ī kviētēti ī svečiūs,*

ž kinių ar pasivaiščioti. Vienišà močiùtė iš pirmo aukšto vis kvietinéja (kartu išgerti) arbàtos. | sngr.
(ko): Kvietinétis svečiù.

Kvietiniai dkt. dgs. (2)

kaimas Klaipédos rajono savivaldybëje: *Kvietiniuose aplaùkeme senàsias káimo kàpines. Nuò Kvietinių iki Gargàdù tìk trys kilomètrai.*

kvietinis, kvietiné bdv. (2)

pagamintas ar gautas iš kviecių grûdų ar šių grûdų miltų: *Kvietinés kruòpos [sélenos]. Kvietiné dùona. Kvietinių miltų ragaišis. Kvietinis alùs* (pagamintas iš kviecių salyklo).

kvietyùs dkt. (4)

maistinis vasarinis ar žieminius javas (*Triticum*): *Kvièctio várpa. Kvieciù grûdaï. Kvièctio grûdo sàndara. Žieminių kviecių auginimo technologijos. Kvieciai, kvieciù pédas ar várpos yrà Eucharistijos simbolis, reiùkiantis Kràstaus – pasáulio gélbetojo – misiją.*

♦ **kaip ùž kvieciùs** daug, brangiai (ima, lupa): *Lùpa [íma] kaip ùž kvieciùs.*

kviètrugiai dkt. dgs. (1)

kviètrugio javo grûdai: *Iš kviètrugiu kepamà unikalaùs skònio dùona. Kviètrugiu miltai prastesni negù žieminių kviecių. Kviètrugiai šeriamos kiaùlés.*

kviètrugis dkt. (1)

kviecie ir rugio hibridas: *Kai kurië úkiai jaù paséjo žieminiùs miežiùs, o dabaù intensyviai sëja žieminiùs kviètrugius. Kviètrugius reiketù vêngti pjáuti vidùdieni, nès lenktùvams paliètus svariàs várpas, jòs lúžta iù kriñta añt diòvos. Kviètrugiu žaliójì màsé tiñka silosui, žolës miltams, grànulémams iù brikètams gaminti.*

kvýkauti, kvýkauja, kvýkavo vksm.

1. protarpiais smarkiai kvykti; sin. žvygauti: *Parsheliai kvýkauja.*
2. (virš ko) protarpiais sukryksti (apie paukščius); sin. klykauti, krykštauti: *Viù bangù jvairiáusiai balsais kvýkauja žuvédros.*
3. (kame) šnek. rékauti, šükauti, spygauti: *Kiemè vaikai šokinéjo iù kvýkavo iù láimés.*

kvýkavimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kvykauti 1: *Aptvarè netilo parsheliu kvýkavimas.*
2. → kvykauti 2: *Ypaç miela bûdavo girdéti gérvių kvýkavimus vakarai.*
3. šnek. → kvykauti 3: *Girdžiu ùž sienos móteru kikénimq iù liñksmq vaikù kvýkavimq.*

kvýkchiojimas dkt. ppr. vns. (1)

→ kvykchioti: *Nesilióvé alkanù pařšu kvýkchiojimas.*

kvýkchioti, kvýkchioja, kvýkchiojo vksm.

tarpais kvykti, žviegti: *Pařšai [šerniùkai] kvýkchioja.*

kvykìmas dkt. ppr. vns. (2)

1. → kvykti 1: *Iù tôlo jòs ausis pasiekia kiaùliu kvykìmas.*
2. šnek. → kvykti 2: *Kvykìmas tô vaiko – nebegaliu apsklausýti.*

kvýkinti, kvýkina, kvýkino vksm.

1. (kà) daryti ar leisti, kad kvyktu (1 r.); sin. žvigdyti: *Kiaùlę kvýkinti.*
2. (kà) daryti ar leisti, kad kvyktu (2 r.); sin. virkdyti, rékdyti, rékinti: *Ganà kvýkinti vaïkà, paîmk añt rañku!*
3. (kà) užkabinéjant versti spygauti; sin. kirkinti, knirkinti: *Vaikinams patiñka kvýkinti mèrginàs.*

Kvykliai dkt. dgs. (4)

kaimas Utenos rajono savivaldybėje: *Kvyklių pėlkė. Pókario mētais Kvykliuosè veikė Výauto apýgardos, Šarúno, véliau Liúto, partizanų rinktinės partizanai.*

kvyklýs, kvyklé dkt. (4) šnek.

1. kas kvykia, žvegia (ppr. apie paršą, kiaulę): *Eik, pažiūrék, kô tōs kvýklés taip pašélo.*
2. réksnys, šaukalius: *Dár tókio kvýklio priẽ stálo betrúko!*

kvykséjimas dkt. (1)

→ kvykséti: *Nusibódo kvykséjimas, dúokite ésti paršeliam.*

kvykséti, kvyksí, kvykséjo vksm.

tarpais kvykti, žvegti; sin. kvykčioti, žvygčioti: *Kiaulaitéms patiñka gařsiai kvykséti.*

kvýksmas dkt. (4)

kvykimas, žviegimas, žviegsmas: *Kiaûlès [paršélio] kvýksmas.*

kvíkstepas dkt. (1)

greitasis fokstrotas: *Mokiniai šóko lětq válsq, tángo, kvíkstepq iř rùmbq.* | jo muzika: *Orkèstras grójo smágų kvíkstepq.*

kvýkt išt.

varto jamas kiaulès sukvykimui, sužvieginui pamègdžioti: *Paslydau, griúdamas pařšui įspýriaus, tás kvýkt.*

kvýkteléjimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → kvykteléti 1: *Šeiminiňké išgäsdino netikétas pařšo kvýkteléjimas.*
2. → kvykteléti 2: *Iš mano krütinés išsiveržé džiugùs kvýkteléjimas.*

kvýkteléti, kvýkteli (kvýkteléja), kvýkteléjo vksm.

1. kiek sukvykti, sužviegti; sin. žvygteléti: *Matýt, šuõ dûkdamas krimsteléjo, tai ji (kiaulé) ir kvýkteléjo.*
2. (iš ko) plonu balsu susijuokti, surikti, suklykti; sin. klykteléti, krykšteléti: *Iš išgäscio iš džiaūgsmo] vaikas nèt kvýkteli.*

kvýkti, kvýkia, kvýké vksm.

1. rékti spigiu balsu (apie kiaules); sin. žviegti: *Kiaûlès, matýt, nórí ésti, kàd kvýkia.*
2. šnek. plonu balsu rékti; sin. spiegti, cypti: *Kô tië vaikai kvýkia? Kô kvykì kaip pjaunamà?!*

kvílingas dkt. vns. (1)

rankdarbių iš siaurų susuktų popieriaus juostelių technika: *Kvílingo atvirukai [paveiksléliai]. Kvílingas reikalauja kruopštumo, susikaupimo, õ pati tèchnika lăvina smùlkiaj q motòriką. Susipažinkite sù kvílingu ir šaltais žiemos vakarais atràskite raminanti bei džiuginant hòbil!*

kvínta dkt. (1) muz.

1. intervalas, apimantis penkis gamos laipsnius: *Kvínta iř kvárta draugè sudáro oktävq. Átvira kvínta vadînamas akòrdas, kuri sudáro tik pirmâsis iř penktâsis láipsniai.*
2. penktasis gamos laipsnis: *Mažorinių [minòrinių] trigarsių kvínta.*

kvinteseñcija dkt. (1)

1. tai, kas svarbiausia, reikšmingiausia, esmingiausia: *Bendrieji interèsai iř sudáro šiôs problémös kvinteseñciją. Géles peizaže atródo tařsi kokià visôs žemës žiedû kvinteseñcija, pati žydéjimo esmë.*
2. senovës graikų filosofijoje – penktasis visatos elementas eteris, kitu keturių jos elementų

(vandens, oro, žemės, ugnies) priešybė ir daiktų esmė: *Platònui kvinteseñcija reišké tai, iš kō bùvo sukùrtas kòsmosas.*

kvinteseñciniš, kvinteseñcinié bdv. (1)

sudarantis kvintesenciją (1 r.); sin. esminis: *Kvinteseñciniš grôžis. Kvinteseñcinié sâvoka.*

kvintètas dkt. (2)

1. penkių atlikėjų ansamblis: *Pučiamûjų [stýginis] kvintètas.*
2. muzikos kūrinys arba jo dalis penkiems atlikėjams: *Stýginių kvartètas kvintètq atlîko kartù sù pianistù.*

kvipti, kviñpa, kviþo vksm.

1. (po ko) skleisti kvapą: *Kviñpantys jazminaî. Mêdžiai kviñpa pô lietaûs. Gêlés skleidžiasi iñ kviñpa.*
2. (kuo, nuo ko, iš ko) sklisti kvapui: *Nuõ tavës kviñpa kvepalaiñ [brendžiù, tabakù]. Iš virtûvës kviþo grýbaïs.*

kvítas dkt. (2)

oficialus pažymėjimas, rodantis pinigų, prekių ir kitų vertybų atidavimą ar gavimą: *Tvarkingai užpildyti mókesčių kvítai. Ímokos ùž stovéjimo aikštëlę kvítas. Ímokų ùž stûdijas kvitùs studeñtai gâli atispáusdinti. Šis kòdas nuródytas mokéjimo kvité.*

kvortà, kvôrtos dkt. (2)

1. senovinis skysčių (ppr. gérалų) matas: *Lietùviškoji kvortà (1,4 litro, véliau 0,7 litro). Kêturios kvôrtos sudâro górcių. Keliâs kvortàs alaûs išgérei, kâd tóks liñksmas?*
2. tokios talpos indas skysčiams ir biralams semti: *Pripýlé mán pîlnq kvôrtą girôs. Kvortà bùvo mediné arbâ skardiné, lygiašôné arbâ iñ viñšu platejanti, sù qasâ. Tuðuge kvôrtos bùvo naudójamos séiketi aliéjui, grietînei, pienui, sêmenims ař vaîsiam.*

kvòrumas dkt. (1)

mažiausias susirinkimo dalyvių skaičius, kuris laikomas bûtina sâlyga, kad susirinkimo nutarimai bûtų pripažinti galiojančiais: *Suñkiai sùrenkamas kvòrumas. Nérà kvòrumo. Kvòrumas nustâtomas pósedžio pradžiojè. Kvòrumas yrà, gâlima pradéti pósedi.*

kvôsti, kvôcia, kvôté vksm.

1. (kâ, apie kâ) klausinéti tardant; sin. tardyti: *Tárdojas kvôté liùdininkus apië šî ívykî [apië nusikaltimo beñdrininkus].*
2. (kâ, apie kâ, iš ko) primygintai klausti, klausinéti, teirautis, norint sužinoti: *Jis êmë iš manës kvôsti visâs [apië visâs] keliônës smûlkmenas. Kvočiaû iš súnaûs žôdij pô žôdžio.*

kvošétis, kvošisi, kvošéjosi vksm. sngr.

1. pradéti atsigauti; sin. peikêtis, paipaliotis: *Apalpusi móteris pradéjo kvošétis tîk pô valandôs.*
2. pradéti susivokti, suprasti, atsiminti: *Kvošiuosi, kuř âš tuôs pînigus padéjau.*

kvôšteléti, kvôšteli (kvôšteléja), kvôšteléjo vksm.

1. (i kâ, kam) dingteléti, smilkteléti, topteléti: *Î gálvq mán kvôšteléjo gerà mintîs.*
2. (nuo ko) pasidaryti kvaiša; sin. sukailéti: *Mán ródosi, jî jaû nuô senâtvës kvôšteléjo. Jis gâl kvôšteléjës, kâd taip elgiasi.*

kvotà¹ dkt. (4)

teis. TARDYMAS 2: *Pradéti kvôtq. Kvotôs órganas.*

kvotà², kvòtos dkt. (2), kvotà, kvotôs (4)

ekon. nustatyta dalis, leidžiamas kiekis, norma: *Impòrto [ekspòrto] kvotà. Nustatýti cùkraus gamybòs kvotą. Ménkių kvòtos kasmêt mažéja. Stójančiujų į añtrają stûdiją pakópą priémimo kvòtos. Gál įvestos váistų kvòtos – nè pàts geriáusias sumânymas? Ligónių kasős valdiniñkai kvòtos váistams nenorës didinti.*

kvotéjas, kvotéja dkt. (1)

1. teis. pareigûnas, kuris atlieka kvotą¹, kuris kvočia (1 r.): *Baudžiamásias bylás tìria kvotéjai, tárdaytojai, prokuròrai. Kvotéjas atliéka tárdomo veiksmùs akivaizdaüs nusikaltimo aplinkybëms jródyti.*

2. žmogus, kuris kvočia (2 r.), klausinéja: *Pääuglio kvotéjai noréjo sužinóti, iš kuř jis gáuna cigarèčių.*

kvotimas dkt. ppr. vns. (2)

1. → kvosti 1: *Karinës žvalgýbos kvotimo analitikas teigé mâtës, kaip dù žvalgýbininkai blogai elgesi sù kaliniai.*

2. → kvosti 2: *Måno tévü kvotimùs grížus iš vakarelių atlaikýti neleñgva. Tìk susitiñkame – tuõj prasideda kvotimas.*

kvòtinis, kvòtiné bdv. (1), kvotinis, kvotiné bdv. (2)

susijës su kvota² ar sudarantis kvotą²: *Kvòtiné atrankà. Kvòtiné produkcija. Kvòtinis pienas [cùkrus]. Tekstilës iñ drabùžių tarptautinës prekýbos kvòtiniai apribójimai yrà naikinami.*

— — —